

Рік видання 1-й

№ 1 — ВЕРЕСЕНЬ 1947

The Trident

ТРИЗУБ

Le Trident

ОРГАН НАЦІОНАЛЬНО-ДЕРЖАВНОЇ ДУМКИ.

Слово до читача

Починаючи видавання нашого журналу, хочемо в цей спосіб служити українській визвольній та національно-державній справі. Світ ідей і світ фактів нерозривно між собою пов'язані. Хочемо бути співчинниками нашого національного життя, формуючи думку вущих кругів наших однодумців і ширших кол нашого загалу.

Маємо свої світоглядові позиції, як маємо так само свої політичні і соціяльні переконання. Вони є конечні для кожнього, хто хоче майструвати світ ідей і світ фактів. Мусимо мати певні критерії, щоб виріжняти добро від зла, корисне від шкідливого, головне від другорядного. Ними кермуватимемось у нашому підході до зовнішнього світу.

„Тризуб" розроблятиме проблематику українського життя згідно з своїм способом бачення. Разом з тим пильно стежитимемо за ідеями, що нуртують у ріжних українських середовищах, даючи їм оцінку з точки погляду української національно-державної рації. Цим шляхом намагатимемось вилонити концепцію визвольної акції, яка найліпше мобілізувала б і концентрувала б українську національну енергію.

Редакція уважно приглядатиметься проявам сучасного українського і чужинного життя в ріжних його ділянках, підходячи до них критично. Такий підхід уважає вона за конечний, як за конечне уважає дотримання міри в оцінках. Як сліпий гін для гону, так і критика для критики видається їй однаково небезпечними. Черпаючи, шляхом спостережень, науку з живого життя, редакція намагатиметься виповнювати згадану концепцію конкретним змістом та подавати практичні розв'язки окремих проблем української дійсности.

Бурхливі події останніх років спричинили немале поплутання в поняттях не лише у наших земляків і внесли велике замішання у суспільні відносини не лише серед українців. Рівночасно ці події принесли нам преважний досвід і науку. Все те вимагає перегляду і переоцінки багатьох ідей і позицій. І то тим більше, що йде спекуляція на замішання, а обставини вимагають ясного ставлення справ. Тому редакція намагатиметься вияснювати дійсний стан, називаючи речі їх властивими іменами і ставляючи їх на відповідні місця.

Виступаємо з нашим журналом у момент, коли загальна ситуація в світі переходить важний закрут. Цей факт ставить перед органом преси особливо важні і відповідальні завдання. Дальший розвій подій вимагатиме від українських патріотів особливої чуйности, а може й активности. Тож наші читачі вимагатимуть і від нас більше, як того вимагається серед нормальних обставин. І ми цього свідомі.

Виступаємо в хвилину, коли значні маси нашої еміграції покидають дотеперішні місця їх осідку і йдуть в невідомі для них світи. Вони відриваються від старих орієнтаційних веж і шукають за новими. Наш журнал буде чи не єдиним в зах. Европі органом української думки, який може присвяти себе питанням вищого порядку. Не легковажачи справ місцевого значіння, він буде старатись послужити дороговказом в загально-національних справах, і то для найширших кругів українських патріотів.

„Тризуб" силою фактів і в силу морального обов'язку стоїть на сторожі прав і збереження еміграції. А в той самий час він служить і справі визвольної акції на рідних землях та підготовки грунту для Української Національної Держави. Тяжкі ті завдання, але разом з тим і пориваючі.

Задивлені в остаточну мету, вирушаємо в дорогу.

Редакція.

—Огляд міжнароднього життя—

Останні місяці у міжнародньому житті були дуже рясні на події, які матимуть далекосягле значіння для цілого світу, а тим самим і для України та українців. Зворот в американській політиці, який зазначився в м. березні, під час Московської Конференції в справі Німеччини, в тягу останніх тижднів потягнув за собою цілий ряд подій першорядної ваги. Рішуча і тверда постава ЗДА супроти СССР осмілила й інші народи в їх спротиві совєтській гегемонії, до якої змагає Сталін. Лінія поділу між сферою впливів Москви і Вашінгтону перетяла Европу надвоє. По одній стороні „залізної заслони" ясно означився „східній бльок", а по другій став організуватись „західній бльок". Глуха дотепер боротьба між двома світовими потугами, СССР та ЗДА, стала набирати виразних форм і втягати в вир подій всі держави і народи світу. Розмови про третю світову війну, що точились навколо „секрету атомової бомби", набрали практичного сенсу. На шахівницю міжнародньої політики висунено ріжні ідеї, концепції, пляни. Військові маневри, які відбулися дотепер (у В. Британії, в СССР, в Італії і в американській зоні Німеччини) лише доповнюють образ загального та гарячкового приготовання до великої розгри. Цілий світ є в стані поготівлі. А тим часом, ніби під тиском міжнароднього напруження, назривають замотані і приспані проблеми, як от проблеми Німеччини, Японії і т. д. Деякі з них знаходять свої природні розв'язки, як от з Індією, де дає себе відчути знову політичний геній англійців, а інші, як от проблеми Німеччини та Японії, зближаються швидким темпом до тих розв'язок. Політичний змисл американців в особі Міністра Закордонних Справ ЗДА, ген. Маршала, робить свої перші кроки на шляху світової політики та дипломатії. І робить не без успіху, а в кожнім разі відважно.

Доктрина Трумана і плян Маршала

Коли дня 21 січня 1947 р. ген. Георг К. Маршал був святочно заприсяжнений на високе становище державного секретаря ЗДА, цілий світ поставив собі питання: якими шляхами піде тепер американська закордонна політика? Деякі мали певні побоювання — це ж професійний офіцер, шеф генерального штабу останньої переможної війни, — бо думали, що генерал на чолі закордонної політики може тільки підготовляти війну. Але скоро виявилося, що генерал Маршал уміє не тільки військову, але і політичну стратегію. Перебравши свій високий пост, Маршал неповних три місяці мав час підготувати свій перший плян політичної стратегії для дуже важливої дипломатичної битви: конференції в Москві „Великої Чвірки", яка починалася 10 березня. Два дні після відкриття цієї конференції през. Труман кинув, без сумніву в повному порозумінні зі своїм генералом на дипломатичному кріслі, першу „дипломатичну атомову бомбу", яка вибухла на самих границях СССР, і то на найбільш невралгічних її пунктах. Це була доктрина Трумана, яка звучала: „ми хочемо миру, добробуту та свободи для світу... ми допоможемо всім тим народам, які рішені правити собою на свій лад, шануючи при тому право інших робити те саме... ми дамо фінансову, господарську і мілітарну допомогу Греції, яка загрожена сьогодні терористичною діяльністю кількох тисяч озброєних людей, очолюваних комуністами... ми допоможемо всіма нашими засобами і силами Туреччині, бо її національна цілість має важливе значіння для збереження порядку на Середньому Сході"... Ця доктрина поставила границі московській експансії.

Московська Конференція стояла уже під знаком доктрини Трумана. Після шістьох тижнів нарад, конференція розбилася. Але Маршал виніс із неї великі здобутки і цінний досвід. По-перше, він відкрив остаточно фальшиву карту, якою цілий час грала совєтська дипломатія. По-друге, він здобув собі повне моральне право трактувати свого нечесного партнера і недавнього ще союзника у війні з усією безоглядною рішучістю. По-третє, — і це найважливіше — він устійнив точно фронти, відзначивши де стоїть ворог, а де приятель. Це уможливило йому рівночасно поставити на вістрря меча і питання Франції: за, чи проти? Франція рішилася за, Велика Британія також включилася остаточно в новий фронт, який підготовляв Маршал. Завдяки рішучій поставі американської закордонної політики так само й Італія заняла позицію по стороні західніх потуг. В наслідок цього у Франції та Італії переформувалися уряди, виключивши із свого складу комуністів.

Оставалося ще питання, хто здобуде для себе Фінляндію, Польщу, Чехословаччину, Угорщину і Румунію. Щоб прояснити остаточно атмосферу, Маршал видвигнув дня 5 червня свій плян економічного оздоровлення Европи. Для цієї мети Европа мала б об'єднатися і піти на якнайтіснішу господарську, а там і політичну співпрацю. Англія і Франція запросили Молотова до Парижу на день 27 червня, щоб устійнити можливості співпраці на основі пляну Маршала. Але 2 липня конференція остаточно розбилася. В брутальний і нетактовний спосіб Молотов заявив, що СССР не може згодитися на плян Маршала, бо він нарушує, мовляв, економічну самостійність та національну суверенність малих народів, а крім того — додав Молотов із цинізмом — Европа находиться в стані „нормальної і задовільної поправи", тому не потребує чужої помочі.

Після розбиття Паризької Конференції, Англія і Франція розіслали 3 липня запрошення до 22 европейських держав зійтися на нараду в справі пляну Маршала, без участи Москви. На день 12 липня зійшлися в Парижі 16 европейських держав, а то: Англія, Франція, Австрія, Бельгія, Данія, Ірляндія, Греція, Ісландія, Італія, Люксембург, Голяндія, Норвегія, Португалія, Туреччина, Швайцарія і Швеція. Не взяли участи: Чехословаччина, Угорщина, Югославія, Албанія, Болгарія, Румунія, Польща і Фінляндія. Ці останні вісім держав, з яких кожна потребує американської помочі та співпраці і торговельних зв'язків з рештою Европи, не взяли участи в Паризькій Конференції з наказу Москви. Клясичний приклад, як Москва шанує національну суверенність своїх сателітів, дає нам Чехословаччина, яка зпершу погодилася була взяти участь у конференції, але на наказ із Москви, чехословацкий уряд мусів пізніще **одноголосно** відкликати свою згоду тому, мовляв, що участь Чехословаччини „могла б бути інтерпретована, як акція звернена проти дружби із Совєтським Союзом", та тому, що від участи в конференції „відмовилися всі слов'янські народи та інші країни Середньої і Східньої Европи". Фінляндія відмовилася з причин, свойого „географічного положення". Образ ясний. Кинена друга „дипломатична атомова бомба" — плян Маршала — прояснила остаточно положення. Світ поділився на два бльоки — східній і західній, перший на чолі з Москвою, другий на чолі з Вашінгтоном.

В такій атмосфері почался дня 12 липня конференція в Парижі.

Замітним є факт, що на цій конференції перший раз взяли участь дві переможені в цій війні держави (Італія і Австрія), хоч їх правне положення у міжнародньому житті не є ще устійнене мировими договорами. Конференція відбулася в приязній атмосфері й уже 15 липня створено нове міжнароднє тіло, так зв. Комітет Европейської Економічної Співпраці. Цей Комітет має офіційно тільки економічні завдання, але з огляду на напружене світове положення, яке може дуже легко допровадити до третьої світової війни, не можна відмовити йому важливих політичних функцій. Завданням Комітету є устійнити можливості европейської самопомочі та вручити урядові ЗДА ті домагання помочі, що їх ця частина Европи потребує від них. Праця має закінчитися до кінця серпня, щоб у вересні можна передати висліди її до роз'гляду урядові ЗДА.

⁂

Як відомо, на конференції в Парижі не була заступлена Німеччина. А в пляні Маршала ця країна, особливо Рурщина з її величезними запасами вугілля, спроможністю виробляти велику кількість сталі, відіграє чи не вирішальну ролю. Щоб Німеччина могла жити і платити за довіз харчових товарів, яких вона конечно потребує, Німеччина мусить експортувати. Америка не може і не хоче дальше утримувати цю країну власними засобами. А щоб експортувати, вона мусить мати власний промисл. Хребет її промислу — це Рурщина. Тому німці мусять повністю розпоряджати Рурщиною. Це американська теза. З другого боку Франція заявляє, що з мотивів власної безпеки, вона не може допустити до нового зосередження тут німецького тяжкого промислу. Для французів Рурщина — це арсенал пруського мілітаризму. Франція не противиться, щоб збільшити видобування німецького вугілля, вона жадає лише, щоб це вугілля послужило в першу чергу для французької металюргії. Спір між Вашінгтоном і Парижем пішов так далеко, що Бідо загрозив навіть димісією, якщо ЗДА не узглядять домагань Франції.

Англія, яка має в своїх руках Рурський басейн, намагається погодити обидві тези. В цьому напрямі вже розпочалася посилена дипломатична акція. На днях має зійтися у Вашінгтоні англо-американська конференція в справі Рурщини і треба сподіватися, що там найдеться сприємливий для обидвох сторін компроміс.

Із інструкцій, які одержав недавно американський генеральний губернатор у Німеччині, ген. Клей, виходить недвозначно, що в пляні Маршала проблема Німеччини займає одно з перших місць. Ген. Клей, згідно з цими інструкціями, має активно і негайно працювати над здійсненням німецької економічної єдности, над створенням центрального федеративного німецького уряду та над включенням Німеччини в світову торгівлю. Без Німеччини Европа не виздоровіє, ще більше, без Німеччини Европа не встоїться проти східнього тиску. Але сьогодні проблема Німеччини стала Ахілесевою п'ятою пляну Маршала. Це слабе місце вміло використовує совєтська пропоганда. Та треба вірити, що західні потуги знайдуть вихід і з цього делікатного положення. Політична стратегія Маршала мусить і тут виявити свою повну майстерність.

Доктрина Сталіна і плян Молотова

„Добрих два роки, доки ще була мова про доктрину Трумана, цілий східньоевропейський розвиток стояв уже на шляху **доктрини** Сталіна", пише „Ді Вельтвохе". „Було б наївним і недостатнім окреслювати „політикою безпеки" будову імперії величезного стилю, яка намагається якнайтісніще втягнути в російську силову систему багато більше, як 90 мільйонів европейців (і ще більше азійців). В той час, як ЗДА відкидали всяку форму европейського об'єднання, особливо пропаґований в Англії західній бльок, тоді постав у тихій, консеквентній праці — в рішальний спосіб підсилений прокосулярними інтервенціями, як напр. інтервенція Вишинського у Румунії — **східній** бльок".

Ми можемо додати до цього ствердження швайцарського тижневика, що початки творення східнього бльоку сягають до того часу, коли цар Петро І пробив „вікно в Европу", його монтування продовжувалося під ріжними формами та в ім'я ріжних ідей через цілий час розвитку московської імперії, а Сталінові припала тільки „почесна роля" завершити... або зруйнувати цілу будову. Тому і доктрина Сталіна така стара, як московський імпералізм і месіянизм.

Метою московського імперіялізму є будовання величезної, однолитої, опанованої одною волею — волею червоного чи білого царя з Кремлю — імперії, яка простягалася б „від Адріятицького моря аж до Тихого океану і від Ледового моря аж до грецького архіпелагу". Але Сталін іде ще дальше, бо крім рішучих претенсій на частину Каринтії, Трієст, Грецію, Дарданелі і Босфор з передпіллями, він задумує, шляхом комуністичних революцій, захопити цілу Европу і з цієї бази здобувати опісля цілий світ. Про це свідчать хоч би боротьба за вплив у Скандинавії, за посідання Шпіцбергів та комуністичні рухи в Італії та Франції, кермовані з Москви. В схаотизованій, переможеній, без ясних виглядів на майбутнє Европі, цілих два роки, аж до проголошення доктрини Трумана, Росія мала прекрасне поле попису. І тоді, як Америка й Англія були заняті всякими адміністративними справами в окупованій Німеччині та внутрішніми клопотами (парляментарні вибори, штрайки, заворушення в англійських кольоніях), Европа та її народи стали диким полем для буйного росту комуністичних ідей (особливо під плащиком „антифашизму", який став модою часу). Народи Европи стояли підо впливом доктрини Сталіна, бо не мали ніякої іншої доктрини.

А коли доктрина Трумана протиставилась доктрині Сталіна, тоді цей останній, не зрекаючися дальше своїх претенсій на панування над Европою, а там і над світом, звернув усю свою увагу на закріплення східнього бльоку, який уже находився в його руках. Боротьбу за Каринтію, Трієст і Грецію провадить Москва дипломатичними потягненнями та військовими диверсіями на границях Туреччини і відкритими партизанськими боями в Греції.

Після відмови Молотова брати участь у конференції для економічної відбудови Европи на основі пляну Маршала, Москва негайно висунула плян Молотова. Москва цього пляну нігде точно не окреслила, але її потягнення з останніх тижнів досить яскраво конкретизують його. Плян Молотова — це політичне, господарське і духове закріплення тих здобутків, які осягнула дотепер доктрина Сталіна. Цей плян не є, як хотілося б сподіватися, економічна співпраця і самодопомога народів, які входять у східній бльок. Зруйнований сильно останньою війною СССР не в силі помогати народам свого бльоку. Це доказує хоч би той факт, що більшість країн із совєтської сфери впливу або вже голодує, або стоїть на передодні великих економічних криз.

Як виконується плян Молотова?

В політичній ділянці, Москва з одного боку скидає в окупованих нею країнах немилі їй уряди, наставляє свої і переводить „генеральну чистку" серед існуючої ще опозиції. З другого боку пов'язує ці країни ріжнородніми політичними со-

юзами, нитки яких сходяться в Москві. Спершу Москва підсичувала національні антагонізми між поодинокими народами сходу, бо щоб задержати їх у своїх руках, вона мусіла поріжнити їх, щоб цим з одної сторони ослабити ці народи, а з другої — мати причину встрявати в ці конфлікти і лагодити їх. Тому і комуністичні партії в поодиноких европейських країнах провадили облудну національну політику. Відома є гра між мадярами і румунами за Семигород, боротьба між югослав'янами і болгарами за Македонію. Тепер на сході ця боротьба раптом припинилася. Сьогодні кокетування Москви з націоналізмом існує тільки на заході, бо тут ще треба грати на розбитті. На сході винищується всякі залишки національного патріотизму, за винятком російського, і будується понаднаціональні конфедерації під одностайним і безоглядним московським керівництвом. Заява Молотова в Парижі з дня 2 липня про те, що він не може згодитись на плян Маршала, бо цей плян нарушує економічну самостійнісність і національну суверенність малих народів, важна тільке для заходу. На сході Москва брутально здушила всякі прояви економічної самостійности і національної суверенности поодиноких народів.

Економічно Москва не менш тісно пов'язує всі східньо-европейські держави в один бльок. Згідно з наказами з Москви, між усіма державами по той бік „залізної заслони" існують уже від півтора року численні господарські договори, які в нічому не числяться з національною суверенністю східних народів. Поодинокі річні пляни ріжних країн, від югослав'янської п'ятирічки, через мадярську і чехословацьку трирічки — всі вони побудовані на взаємозалежності, а в своїй цілості зведені до повної співзвучности з російською п'ятирічкою. Після Паризької конференції із червня - липня, ця економічна взаємозалежність поодиноких країн і пов'язаність її із московською економікою ще більше затіснюється. За останніми вістками, Москва задумує навіть ширину залізничних рейків допасувати до совєтських залізниць. Рівночасно, як подають „Базелер Нахріхтен", Москва робить і внутрішні стратегічні підготування: вона переносить або вже перенесла воєнну індустрію і „атомові міста" за Урал, будує підземні міста в Середній Азії (Кузнецьк), де вже відтепер приготовлено для всіх міністерств велитенські приміщення (800 до 1000 м. під землею) та заложено величезні склади зброї і харчових запасів.

Московська пропаґанда підготовляє ідейно грунт. Безпощадно критикуючи „буржуазну демократію", „доляровий імперіялізм" та творення західнього бльоку з агресивними намірами, вона рівночасно вихвалює „совєтську демократію", „братерство народів" та післанництво „слов'янських народів" рятувати світ від... тиранії і визиску.

Сталін війни не хоче, не хотів її і Гітлер, але як Гітлер колись, так Сталін тепер хоче, щоб світ підпорядкувався його волі. Один уже закінчив свою ролю, другий підготовляється до виступу.

Азійські проблеми

З'єдинені Держави Америки запропонували скликати на день 19 серпня конференцію для виготовлення мирового договору з Японією. Участь у цій конференції мали б взяти 11 держав, заступлених у так зв. Далеко-Східній Комісії, а то: ЗДА, Англія, Китай, СССР, Франція, Голяндія, Канада, Австралія, Нова Зеляндія, Індія і Філіпіни. Деякі з цих держав дали вже свою згоду на участь в конференції. Англія жадає, між іншим, пересунення дати, бо при кінці серпня має відбутися в Камбері Конференція Британійської Імперії.

Москва відкинула пропозицію Вашінгтону. В своїй відповіді Молотов жадає, щоб дату конференції устійнили амбасадори Англії, Китаю та СССР у Вашінгтоні спільно з представником ЗДА, а рішення про скликання самої конференції, щоб винеесла Рада Міністрів Закордонних Справ цих держав. Ініціятива Вашінгтону скликати конференцію на власну руку, пишеться дальше в совєтській ноті, є однобічна та незгідна з постановами з Каїро, Ялти, Потсдаму і Москви.

В зв'язку з плянованою конференцією не буде зайвим дати хоч побіжний перегляд подій на Далекому Сході.

Виготовлення мирового договору з Японією не менше складне завдання, як мировий договір з Німеччиною. В цьому питанні розходяться погляди не тілька Москви і Вашінгтону, але до нього мають ріжне ставлення і союзники з так зв. західнього бльоку. По-перше, до Японії мають застереження Австралія і Нова Зеляндія. „Ми вже бачили раз японців на горбах Овен Станлей (на Новій Гвінеї) і не хочемо більше другий раз ризикувати", заявив Колвел, австралійський міністр для питань іміграції. П'ятий континент із своїм тільки 7-мільйоновим населенням має оправданий страх перед енергійним і підприємчивим 70-мільйоновим японським народом, який скоріше чи пізніше буде змушений шукати виходу із своїх переселених і розмірно бідних на сирівці островів. ЗДА запевнюють ці країни, що вони своєю величезною індустрією, пов'язаністю американської господарки з японською та своїми висуненими під саме серце Японії стратегічними базами на Тихому океані зможуть завжди держати Японію в ролі свого роду сателіта. Але це мало переконує ці малі країни, які не бажають собі заміни одного імперіялізму другим. Факт, що Японія одержала дозвіл провадити, почавши від 15 серпня, вільну торгівлю з чужими державами мав занепокоюючий відгук у цих англійських домініях.

Лондон іде в певній мірі по лінії Вашінгтону, бо обидві ці потуги потребують себе взаємно в Европі і на Близькому Сході, а в деякій мірі і в Азії. Проблема мирового договору з Японією буде мабуть поставлена на денний порядок у Канбері і, як гадають деякі політичні кола, там буде обговорене питання, чи не могли б поодинокі англійські домінії виступати на мировій конференції самостійно.

По-друге, до участи в мировій конференції треба буде влучити і дві нові британійські домінії, Індію і Пакістан, бо хоч вони не належать до Азійської Ради, то всеж таки вони дуже заінтересовані в тому ладові, який має бути запроваджений на далекому Сході.

Але найтяжче буде договоритися в справі ладу на Далекому Сході з СССР. Якщо Москва не піде на компроміси в справі миру з Японією, тоді не є виключеним, що союзники рішаться діяти без неї. В цій справі голоси з Вашінгтону звучать дуже рішучо. Там пропонується навіть, щоб рішення в справі миру з Японією не потребували для своєї важности одноголосности, але щоб вони були важні і тоді, коли за ними висловляться дві третини учасників конференції. Міжнароднє життя такої практики ще не знає. Тому деякі осторожніші в Америці питають: якщо приняти засаду більшости в голосуванні над міжнародніми договорами, то чи ЗДА згодяться на цю засаду і тоді, коли вони будуть у такому невигідному положенні, що їх зможуть переголосувати?

Це дуже дражливі питання, але Вашінгтон рішений за всяку ціну завести лад на Далекому Сході. Інакше Москва своєю тактикою зволікання дальше держатиме в світі стан провізорії і непевности, такий підхожий для її розкладової роботи. Совєтська преса і пропаґанда чимраз більше посилюють свою акцію проти політики ЗДА на Далекму Сході, а в Японії зокрема, за-

кидуючи їм, що вони здушують „демократію" в країні, трактують її, як свою колонію і в той самий час піддержують „реакцію", з якою їх в'яжуть спільні „долярові інтереси" (Новоє Время з 11 липня). „Извєстія" з 20 липня пишуть, що все те, що діється тепер в Японії „не має нічого спільного ані з демократією, ані з забезпеченням миру та безпеки на Далекому Сході".

Москві залежить на тому, щоб недопустити там до нормальних відносин так довго, доки вони не осягнуть рішальних впливів у Манджурії і Кореї. Підсилювані ними комуністичні війська в Манджурії осягнули дотепер досить поважні успіхи, в зв'язку з цим Совєти затягають в безконечність свої переговори з американцями в справі створення в Кореї автохтонного уряду і злуки цією країни в одну самостійну кореанську державу. Як повідомляється з Далекого Сходу, американсько-совєтські переговори в цій справі, які тягнуться ще від весни цього року, зайшли в сліпий кут. Якщо вдасться Москві, за поміччю китайських комуністів, здобути цілу Манджурію, пише „Ноє Цюріхер Цайтунг", і опанувати її так, як вони вже опанували Монгольську Народню Респібліку, тоді буде припечатана і доля Кореї. Американцям буде тяжко вдержатися проти тиску „народньої демократії" з Північної Кореї. А Корея в руках Москви, це тепер не тільки „пістолет в груди Японії", але і ЗДА, які заняли місце цієї останньої.

Крім того Совєти почали диверсійні акції і проти самого Китаю (відома диверсія на границях багатого на сирівці Сінкіянгу), де американці мають великі економічні інтереси.

Справу устійнення ладу на Далекому Сході ускладнюють ще й такі чинники: відтягнення англійських військ з Індії ослаблює на цьому відтинку оборонну силу західніх потуг (тут Москва висуває вже, за посередництвом своїх азійських сателітів, деякі граничні претенсії до нових доміній), невпорядковані відносини в Бурмі, Індокитаю та Індонезії дають нагоду московській пропаганді провадити сильну протиальянтську акцію в Азії. Вона активно піддержує повстання в Індокитаю проти Франції, вона допомогає також індонезьким націоналістам. Колоніяльна війна, яку розпочала Голяндія проти Індонезії — це вода на російський млин. Визвольні рухи азійських народів мусять найти повне оправдання і піддержку цілого свободолюбного світу, але Москва піддержує ці рухи тільки для того, щоб захитати і в цій частині світу становище західніх потуг та щоб заняти їх місце. Як зауважують „Базелер Нахріхтен", зацікавлення ЗДА і СССР Індонезією не йдуть у тому напрямі, щоб допомогти індонезцям здобути собі самостійність, але щоб опанувати цю країну, багату на аграрні вироби і особливо нафту, якої Москва потребує, як повітря.

Передавати справи до вирішення організації Об'єднаних Націй не уважають за доцільне ані ЗДА, ані Англія, бо, як заявив недавно Бевін, Рада Безпеки ОН „не може винести ніякої остаточної мирної розв'язки, тому що всі проблеми, які приходять перед форум цієї міжнародньої установи лише проволікаються „ветами" і всякими іншими можливими перепонами та доводять до розчарування". Тому Вашінгтон, маючи повну піддержку Англії, рішився самостійно, поза ОН, розв'язувати всі заплутані і важливі світові проблеми. В цьому числі і проблему остаточного ладу на Далекому Сході. Це тим більше, що Америка на Далекому Сході багато сильніша від СССР, маючи там могутні воєнні бази, потужню фльоту й рішучу піддержку більшости азійських народів, для яких Москва небезпечніша від Вашінгтону.

С-й.

Селянський бльок проти диктатури пролетаріяту

По всіх країнах опанованих Совєтами, йде гостра нагінка на опозицію, яка бореться проти запроваджених там режимів, особливо на селянські партії. Комуністична Москва слушно вбачає в селянстві свого найбільшого і найнебезпечнішого ворога. В Польщі останніми часами майже нічого не чути про Міколайчика та його селянську партію. Виглядає, що ця партія так як би зліквідована. В Румунії поведено наступ на національно-селянську партію і виарештовано її провідників на чолі з відомим політиком і кол. міністром Ю. Маню. В Югославії заарештовано селянського лідера Івановича, а в Болгарії лідера опозиції Петкова. Недавно в Мадярщині усунено зі становища голову міністрів Х. Надь, а ціла його партія „Дрібних Хліборобів", є предметом переслідувань з боку совєтських окупаційних властей.

Ніби у відповідь на ці події приходять вістки з Вашінгтону про те, що там, заходами вищезгаданого Наді та лідера болгарських селян, Г. Дімітрова, заложено „Союз селянських партій східньоевропейських країн". Це зроблено в порозумінні з кол. міністром Югославії, відомим провідником хорватських селян В. Матчеком, який перебуває в Парижі, з головою сербської селянської партії Гавриловичем, який є в Лондоні, та в порозумінні з речниками селянських партій Польщі і Румунії. Союз видав деклярацію, в якій закидає Москві, що вона перешкаджає східньоевропейським народам брати участь у пляні Маршала і то в цілях господарського і політичного поневолення їх. Союз має предложити ОН свої зажалення проти Москви. „Коли потрібно, заявляють члени „Союзу", в слід за цим послідує організування підпільних рухів у цих країнах з метою створення політичної і економічної демократії в змислі західнього розуміння, як також з метою сприяння організуванню З'єдинених Держав Европи". Цим самим члени „Союзу" виразно заняли позицію по боці „західнього бльоку" проти бльоку східнього". Побіч хитань урядів Чехословаччини та Польщі в справі участі в Паризькій Конференції, виступ „Союзу селянських партій східньоевропейських народів" є новим доказом, що народи східньої Европи не мають тягу до їх теперішнього опікуна — СССР і не хочуть відриватися від західнього світу. А факт, що лідери селянства цих країн виступили саме у Вашінгтоні, дещо пояснює політику і тактику американських провідних кол у справі східньоевропейської проблеми і самого СССР.

До вишезгаданих фактів варто долучити виступ на міжнародню арену організації „Вільна Румунія", яка постала в Парижі під проводом кол. міністра і відомого журналіста п. Гафенку. Мету організації видно вже з її назви. Є мова про створення також у Парижі організації „Вільна Мадярщина". Постання ціх організацій зв'язується з чутками про наміри комуністів створити десь недалеко кордонів Греції так зв. „грецький демократичний уряд", який мав би очолити протигрецьких партизанів та протиставитись законному урядові Греції.

Читаючи ці вістки, мимохіть думається: у цій велитенській світовій грі, яка розгортається перед нашими очима, українському чинникові належить неостання роля. Чому тоді у міжнародньому концерті не чути українського голосу, а в кожньому разі чому він такий малопомітний? Чи не тому, що в нас намає авторитетного органу, який здобував би собі довір'я чужинного світу? Чи може тих органів, які промовляють „в імені українського народу" є забагато і вони себе взаємно уневажнюють"?

За впорядкування українського світу

Д. КИРИЛЬЧУК

Українська нація стоїть нині в обличчі чи не найбільшої небезпеки з цілої своєї історії: з одного боку відвічний ворог України, Москва, намагається знищити її в самому корені, а з другого боку український національний табор, осамітнений серед зовнішнього світу, розбитий та поріжнений в середині своїми і чужими руками, не виявляє тієї сили опору, якої вимагає історічна хвиля і без якої його сила напору може піти на марне. Немов первородний гріх тяжить на нас прокляття історії, коли ми не уміємо виріжнити велике від малого, суттєве від несуттєвого, першорядне від другорядного. Цією нашою статтею хочемо видвигнути те, що є істотного в теперішній ситуації української справи, для краю і еміграції, щоб з того поробити належні висновки щодо організування визвольного фронту. Пишемо ці рядки не для полеміки, не з наміром підносити і вихвалювати одних, а понижувати та ганити других. Перед маєстатом вічної України, всі ми однакові і за промахи будького з нас всі ми відповідаємо. Тому критикуючи інших українців, ми в той сам час критикуємо себе. **Засада „моя хата з краю" є тут зовсім не на місці і негідна патріота з почуттям відповідальності, бо за долю мільйонів кожен з нас має відвічати без огляду на те, чи брав він та бере чинну й безпосередно участь у подіях, чи стояв і стоїть осторонь їх. І ті, що не помилялися, бо нічого не робили, понесуть може найтяжчу відповідальність за спільні невдачі.**

⁂

Вісті з рідних земель — це ніби повторення давніх трагічних подій. Знову розгортається велика епопея жертвенної, повної посвяти, завзятої боротьби за волю, за українську правду, знов бачимо брутальне, безпощадне і рішуче намагання ворога знищити наш нарід, змести його з лиця його прадідівської землі. Після заключення потрійного договору між Москвою, Варшавою і Прагою, який є тільки малим фраґментом із широко закреного пляну нищення України, з метою здушити всякий збройний спротив українського народу в змаганнях за його буття, кожному ясно, що Москва поклала останню ставку в своїй боротьбі проти України, як свідомої себе і своїх завдань нації.

Але ці останні драконічні міри не відстрашили український визвольний фронт на рідних землях. Герої — бійці Української Повстанчої Армії не тільки не припинили своєї збройної боротьби, але ще більше посилили її. Безпосередні відомості з краю свідчать, що УПА, пристосовуючися до змінених умов, змінила тактику своїх дій, але не зреклася своєї мети. Розбита на малі оперативні відділи, вона на кожному кроці дає відчути свою караючу руку гнобителям України. Партизанів немає ніде, і є вони всюди. Їм помогає цілий український народ. „В тих сфашизованих селах усе служить лісові, „пише комуністичний агент Москви в газееті „Глос люду". І дальше: „Зґанґренована аґітацією і здавлювана терором людність сиґналізує кожний найменший відділ війська, користуючись скороченими дорогами навпростець". Ким „зґанґренована" і під яким „терором", про це писати не доводиться. Важливо, що „вся людність працює з партизанами". Це доказ органічности і суцільности українського визвольного фронту, це запорука остаточної перемоги наших визвольних змагань.

Та український народ не лише підтримує своїх патизанів, він також усіма засобами бореться за свою культурно-духову і національно-державну самостійність, доповнюючи в цей спосіб збройну боротьбу. Другий агент Москви, Корнійчук, пише з цього приводу в „Правді" ч. 170/47, що „бакцилі хвильовізму ще живуть серед українського народу", що „ще дають себе відчувати рецидиви національної обмежености", що „ще не пережилися буфжуазно-націоналістичні погляди" на українську історію, на ціле українське минуле. Мову Корнійчука ми розуміємо дуже добре. Ціла Україна — це один суцільний табор, який ставить героїчно-жертвенний опір акції Москви, спрямованої на знищення духової і біологічної субстанції нашого народу.

Тому то знов прибув в Україну робити „генеральну чистку" серед українців кат України добре знаний нам Л. М. Каґанович, який визначився брутальною розправою т. зв. „хвильовізмом", як злорадно заявляє Корнійчук. Гасло Хвильового „Геть від Москви" — лунає і тепер серед цілого українського народу, як пересторога і боєвий клич для всіх тих, що ще хотіли б колись повірити Москві так, як повірив Хвильовий, якій мусів пізніше відібрати собі життя. Переслідування обидвох українських церков, винищування священства і свідомої провідної верстви — з рядів робітництва, селянства та інтелігенції, — відбирання в українського селянина, ожебраченого колхозника останнього кусня хліба, переводження насильної колективізації на ЗУЗ, викликування свідомо нового голоду в Україні, все це є доказом, що Україна бореться проти насильства, що Україна не хоче і не буде жити в ярмі, що вона ніколи не згодиться зректися своїх святих прав на вільне, людське життя. Інакше не можна пояснити собі посилення терору, залякуваня, виголоджування цілого народу.

Це трагічні вістки, та в них є велич і маєстатичність свідомого себе і своєї мети великого народу, бо говорять вони і про єдність та однодушність цілого народу. Вони вказують на тісну пов'язаність повстанчого лісу з запіллям, спільність їх дії, спільність мети. **На визвольному фронті немає „бандерівців", „мельниківців", „бульбівців", а є один спільний український фронт, є українська нація, є Україна. Ні УПА, ні українське підпілля в краю не носять марки якоїсь партії чи групи.** Революційний рух є рухом всенароднім. І якщо учасники його мають час думати про їх ідеологічні чи партійні переконання, то це в ніякій мірі не перешкоджає їм робити спільне діло, творити одну лаву, одно братство зброї. І треба радіти, що цей факт здобуває зрозуміння і серед еміграції. Сумні відхили з одного боку в змаганні монополізувати повстанську акцію, а з другого боку в намаганнях вишукувати в ній деякі промахи та прогріхи тепер зникають. Находимося „на шляху до прозріння" (див. статтю І. Гриньох в Українській Трибуні за 13.7). Там читаємо, що „УПА в своїй генезі в час німецької окупації України та в своєму дальшому рості — це загально — українська цінність і як така — явище позитивне в історії наших вікових змагань за Самостійну, Суверенну Державу". Знов же з іншого табору („За Самостійність", червень 47) чуємо голос: „У лісі залишились відділи ріжних політичних формацій, які знайшли між собою спільну мову, бо мали спільне завдання — боротьбу за визволення України".

Відомості з краю говорять також, що спільну мову, крім лісу, найшли і ті, що працюють в запіллю і рука в руку з „лісом" борються за спільну всім ідею. Це не лише радісна вістка,

але також наказ і дороговказ для тих, що тут на чужині.

⁂

Об'єднаний в один „визвольний фронт" край приняв з великою радістю вістку з закордону про порозуміння з початку 1946 р. між українськими політичними чинниками на еміграції. Повстанці знали давні розходження між цими чинниками, але їм було незрозуміло, як раздор міг задержатись у спільній долі на вигнанні. **Вони бачуть еміграцію, як продовження їхнього фронту, як амбасадорів закордоном української визвольної справи. І то тим більше, що сучасна еміграція найбільш чисельна з усіх попередніх, найбільш добірна, — з великою кількістю політичних, громадських, наукових сил, — найбільш свідома своїх національно-політичних завдань.** Тому край клав і кладе велику вагу на цю еміграцію та чекає від неї помочі в спільних визвольних змаганнях.

Яке ж розчарування і пригноблення відчули боєвики в своїх криївках, коли з закордону прийшла вістка, що так здавалось би природне порозуміння не тривало довго і, що в кінці мин. року одна з груп вийшла з Координаційного Комітету. Для боєвиків, як і для кожнього безстороннього українського патріота є другорядною річю, по чиїй стороні вина за розбиття бльоку єдности. Фактом лишається, що і до нині ще не прийшло до створення суцільного „визвольного фронту" серед еміграції. Але ті, що покликані майструвати цей фронт повинні шукати і повинні усунути причини розбиття, де б вони не знаходилися. Муситься вийти зі стану розбиття і знайти на еміграції спільну мову і провадити спільну дію, як то робиться в краю. І ніхто не має права відтягатися від цего шукання, покликаючись на те, що він, мовляв, має за собою край і еміграції не потребує. Любов до Бога, яка дозволяє ненавидіти ближнього свого — лож єсть! Такою ложю є і справи єдности з краєм та ворогування між еміграцією.

Приглядаючись сучасному станові річей на еміграції, стає сумно і болючо. Але мусимо говорити бо ми не втратили нашої віри в добру волю, патріотизм, готовість на жертви нашого загалу і його провідних людей. Бачимо в декого певне засліплення, втрату контролі над собою, збочення в застосуванню чужих методів. Та уважаємо, що перед образом сторозп'ятої України кожен із нас мусить зробити іспит сумління і перевірити дотеперішні шляхи свої, щоб своїми вчинками не збільшити трагедію Батьківщини. На годиннику історії наближається дванадцята година. Робімо цей іспит чим скоріше, щоб не було запізно!

Наша еміграція в політичній площині є розбита на два табори. З одного боку ті, що стоять за Координаційним Українським Комітетом, який об'єднав усі політичні партії, групи і середовища, а з другого боку група ОУН Ст. Бандери, яка визнає Українську Головну Визвольну Раду за єдино управнену виступати в імені українського народу. Багато можна сказати і добраго і лихого про обидва табори, але не це є предметом нашої статті. В ній ми намагаємось схопити цілість української дійсности на чужині, а скоріше в Европі. Так-чи-інакше, між двома таборами, як і внутрі кожнього з них, іде завзята боротьба за впливи, за провід. Йдуть змагання за опанування цілого політичного, суспільно-громадського, ба навіть релігійного та культурного життя еміграції, ідуть змагання за маси та моральний їх мандат, ідуть змагання „за владу" між „законним урядом УНР" та „революційно-визвольним" проводом УГВР.

Намагання здобувати і використовувати для своїх групових цілей ріжні організації та установи громадського сектора з боку політичних угруповань особливо сильні в Німеччині. Слідно їх уже і на інших теренах (Бельгія, Франція). Політика впхалася і до організації політичних в'язнів, і до харитативних установ, і до громадських централь; політичні чинники боряться за тоталітарні впливи і на культурні, ба навіть мистецькі організації, простягають руку і до обох наших церков, політику робить і таборова рада і таборова поліція. Це викривлює обличчя громадських установ, утруднює внутрішні відносини в них, відводить їх від їх властивих завдань, часто заводить їх на манівці, а часом і розсаджує зсередини. Але так не сміє бути! Політика і партії мають свої завдання, громадсько-суспільний сектор і його установи — свої. Ці дві ділянки мусять бути розмежовані, а якщо ті самі особи працюють в обох, тоді вони не повинні змішувати їх функцій. Так є в кожному добре організованому суспільстві, так мусить бути і в нас. Виглядає, що ми не знаємо міри. Колись у нас була сама „просвітянщина", тепер саме „політиканство". Всевладність політики є притаманною рисою тоталітарних режимів, як от совєтського, де політикою пересякнене все життя, до інтимного і родинного включно. Такий стан річей у нас є ненормальний і є конечним відполітизувати громадський сектор і дати йому змогу жити нормальним життям, бо інакше ми уб'ємо нашу культуру й церкву та ціле громадське життя, як то зробили у себе Совєти, уживаючи способів, які тут на еміграції, зрештою, неможливі. Тим не менш та небезпека є реальною і для нас на еміграції.

Боротьба на політичному відтинку відбувається в формі чи то нельояльного пактування між окремими групами, чи то у взаємному поборюванні себе КУК та УГВР, чи то в пресовій полеміці — не говорячи вже про інші форми. Історія переговорів між середовищем УНР та речниками УГВР, що мали місце в 1946 р. скінчилися сумною пригодою, виступом перед Мировою Конференцією в Парижі з меморандумами, які ані авторам, ані цілому українському політичному світові слави не принесли і довір'я до українців серед чужинців не збільшили, скоріше навпаки. Причиною того були неперебірчиві способи в намаганні одурити партнера. До цієї неетичности в нашій політичній практиці одних, треба долучити сектярство других, яке часом базується на засадах „свободи і демократії". Пресова полеміка між політичними противниками переходила часом межі національної гідности та рації безпеки перед лицем ворога, аж доки редактори органів не погодилися додержувати при політичних виступах певного тону. На тому політика могла лише скористати.

Та боротьба за впливи і за маси не обмежується одними перегогорами чи публікаціями, приступними для широкої публіки. Існують ще інші способи боротьби, а саме шляхом „шептаної пропаґанди" та публікацій для „внутрішнього вжитку" організацій і середовищ. Це своєрідне підпілля. І тут щойно наше політичне розжерття виступає в повній наготі та хоробливості. Не доводиться узагальнювати фактів і явищ, як не можна боротися проти підпілля взагам. В певних умовинах воно має рацію свого існування. Маємо враження, що підпілля про яке, мова є підпіллям і для того середовища, з рамені якого воно виступає та працює.

Перед нами одна публікація „для внутрішнього вжитку" певної групи. В ній дано перекрій цілого українського політичного світу. Після перечитання її годі ствердити, чи є це твір умово-хорої людини, одержимої ріжними маніями, чи то є тонко вирахована провокація зовнішнього ворога, що зміряє до морального знищення нашої еміграції.

В кожному разі вона докладно схоплює і представляє ніби в „кривому дзеркалі" цілу нашу політичну дійсність на еміграції. Більше того, ті практичні висновки, які самі собою насовуються з тверджень автора, є ніби відготоном тих подій, яких ми є свідками. Наводимо деякі з тих тверджень, щоб наш загал міг здати собі справу, які є причини нашого розбрату, якщо автор є українським діючим чинником, або на які наслідки треба чекати, якщо справді серед нас діють чужинні агенти і ми не є вповні свідомі того. В кожному разі ті писання мусять бути для нас осторогою.

З тих писань довідуємось, що поза „одним суверенним чинником", всі інші українські угрупування є моральним багном і розсадниками провокаторства. Там читаємо: ОУН з полк. Мельником на чолі „не має ніякого соціяльно - політичного підложжя", вона зреклася „всяких претенсій на самостійну політику", „перейшла на виразно антинаціоналістичні позиції", у неї є „змагання за владу, а не за державу", і т. д.

Щодо середовища УНР, то це „унрівський фашизм", де „не діє ніяка політична концепція", де „все залежить від примхи і доброго гумору одної людини", „уряд УНР це стара еміграційна установа" і він свого часу „пішов на співпрацю з німцями", а нині „не виказує найменшої агресивности супроти большевиків". УРДП — це лише „декілька нових емігрантів", „передшкілля комунізму". Серед „лівих демократів" є багато „потенціяльних сексотів, а також і діючих уже". Звідти ж довідуємось, що такі події, як консолідаційна акція, „виелімінування" з КУК одної групи, „протиставлення уряду УНР - УГВРаді" відбулися після директив СОО (Спеціальной Оперативний Отдел — відгалуження НКВД). „Не ставимо твердження, читаємо дальше, що всі, що є членами КУК є персонально агентами чужих чинників, але твердимо, що властивими ініціяторами постанов КУК є посторонні чинники, конкретно СОО а також чужинні круги, що попирають Галана і Конгресовий Комітет". Дальше в порадах щодо „активної оборони", автор ставить твердження: „Єдині здали історичний іспит українські маси, український селянин і український робітник, а зі зорганізованих чинників тільки і виключно ОУН (Ст. Б.)", та дальше заявляє, що „організування біженецької маси мусить проходити без так зв. патентованих „громадських діячів" і — як треба — то і проти них".

Але хіба досить. Справді від цього безоглядного зганблення українського політичного світу стає моторошно. Однак не можемо тратити рівноваги духа. Як би не було, сам той факт, що в тій дикій публікації знаходимо захвалювання табору, який стоїть поза консолідаційною акцією, ще не може служити доказом, що власне він і він цілий несе відповідальність за наявність вищеподаних наклепів і ширення їх серед нашого загалу, а може і серед чужинців. Чи всі члени того табору знають джерело тих наклепів і поскільки вони є жертвою такої „політосвіти", того перевірити ми не в стані. Мусимо однак ствердити, що багато дечого з нашої дійсности не дасться інакше пояснити, як тільки вислідом подібних підшептів. Факт, що у нас існує джерело подібної отрути, є великим злом. **З цим злом треба боротися і то без огляду, до якого табору хто належить. Без переборення цього зла наша еміґрація буде паралізована в своїй чинності і вона не буде в стані виконати тих завдань, які поклав на неї край, уважаючи її своїм амбасадором закордоном.**

⁂

Можемо сміло твердити, що оздоровлення відносин у політичній ділянці автоматично оздоровить відносини на всіх інших ділянках нашого життя. Тому на цьому місці хочемо присвятити нашу увагу виключно політичній ділянці і її організованню. В першу чергу, як уже згадувано, ті, що займаються політикою, мусять точно окреслити поле свого діяння і не вносити політики туди, де вона не повинна мати місця. Щодо самої політики, то тут треба здати собі справу з того, що українці, не маючи своєї держави, а тим більш перебуваючи на чужині, мусять провадити особливу політику, так би мовити „визвольну", яка силою фактів ріжниться від політики в існуючій держави. В своїй чинності наша політика не може числити на екзекутиву, а заступити її якимись „службами безпеки" не вдасться. Тому в нашому еміграційнім житті немає місця для „монопартійности", яка є рівнозначна з диктатурою. Подібна форма правління серед спільноти можлива лише при наявності екзекутиви з поліційними способами діяння і то в замкнених державних кордонах, як то є в СССР, чи було в Німеччині за Гітлера. Ця форма не лише не на часі, але вона ніколи не може мати кредиту серед українців, бо вона чужа їм і зненавиджена. **Єдина можливість організування нашої спільности, на еміґрації — це довкола спільного керівного осередку, опертого на правних основах, який користувався би моральною піддержкою та довір'ям цілого нашого загалу.**

Треба відкинути говорення про „суверенність" якоїсь одної партії чи організації. Суверенною є лише нація або її держава. Натомісць треба змагати до устійнення формального і морального мандату з рамени нашого громадянства, який дозволяв би виступати в імені українського народу, щоб спільний провід міг заступати українські інтереси перед чужинцями і запровадити та піддержувати лад у нашому внутрішньо - національному житті та чинності. Наш загал, як і всякий загал, складається з ріжних соціяльних прошарків та ріжних психологічних типів, що виправдує і потягає за собою існування ріжних партій. Вони є виразниками змагань цілого загалу. **Тому одинока під цю пору можлива розв'язка здобути дійсний мандат українського народу, це зговорення, порозуміння, між усіма діючими політичними чинниками,** які мають соціяльне-політичне підложжя в Україні і на еміграції, мають свої певні позиції чи програму, мають свої кадри і, річ ясна, стоять на засадах національно - державного будівництва. Лише шляхом такого порозуміння можна створити відповідні органи, які провадили б визвольну політику в імені нашого народу на рідних землях і на еміграції. Знаємо, що цей шлях у наявних обставинах є нелегкий. Але інший шлях, шлях силового захоплення проводу і підпорядкування всіх одній партії, є неможливий, небезпечний. Так само небезпечним є, в умовах еміграції, безпосередній відклик до незорганізованих мас та ще демагогичними способами. Це їх лише деморалізує і анархізує.

Мандант керівного осередку для провадження визвольної політики в імені цілого українського народу мусить бути опертий на зорганізованій громадській опінії. Лише в тому разі той орган матиме належний авторітет серед нашого загалу і серед чужинців. І грубо помиляються ті, які думають, що мандат можна заступити якимись „ерзацами". Авторітет і довірря не здобуваються обманством.

І для українців і для чужинців далеко не байдуже, на якій підставі той чи інший чинник виступає в імені загально-національних інтересів, які є його уповноваження і управнення. В залежности від того його виступи матимуть ту чи іншу вагу. Полишимо тим часом на боці питання формально -

правної основи мандату і розглянемо питання основи морально-правної. Де шукати джерело морального права в умовах бездержавности і еміграції? Позаяк мова про мандат на політичну діяльність, то його може уділити лише зорганізований політичний світ, себто існуючі партії. Загал — а не маси — може ратификувати одержаний від них мандат, або не ратификувати його, відмовивши піддержки керівному осередкові.

Шукання правної основи не перестають віддавна. Найважнішою спробою останнього часу було створення Координаційного Українського Комітету, в рамах якого зійшлися всі українські політичні партії і угрупування. Не чим іншим, як подібною спробою, але подуманою в відмінний спосіб і переводженою відмінними методами, є намагання сторонників УГВР зробити з неї диспозиційний осередок нашого національного життя. Та видвигнена ними основа, а особливо застосовані ними методи були хибні і не могли дати позитивних наслідків. Ніби розуміючи це, деякі з сторонників УГВР намагалися направити похибки і висунули концепцію „коаліційного проводу" (Час). Хоч і не передумана до кінця та виходяча з деяких фальшивих заложень, вона ніби намагалася кинути місток між двома спробами. Нажаль перша спроба дотепер ще не дала остаточної розв'язки і то головно через відступлення від неї одної групи, яка замісць того, щоб шукати порозуміння з іншими групами, намагається всіма способами накинути свою волю цілому українському громадянству на чужині.

Засада сили, здібностей, спроможностей при творені керівного осередку має свою вагу. Годі подумати, щоб можна було віддати його в руки чинників, які не мають реальної сили, ані здібностей, ані засобів, потрібних для виконання завдань, які перед ним стоять. **Осередок мусить бути опертий на укладі реальних сил у лоні українського громадянства, сил матеріяльних і моральних, якими воно розпоряджає і яких ніколи не буде забагато, щоб ті завдання поконати.** Устійнити той уклад, встановити певний ключ при означенні ваги і місця в спільній організації для окремих чинників, є чи не найтяжчою справою. Тут треба вимагати від цих чинників найбільшої об'єктивности, вирозуміння, ба навіть самовідречення. Засадничо мусить бути принято, що ріжні партії , групи і організації, які існують і які працюють для загальної справи, мають і дальше провадити свою працю і виконувати свої функції в українській спільноті. Але їх діяльність мусить бути скоординована, аби вони не перешкоджали собі взаємно і не марнували сил даремно. Тоді вони могтимуть задовільно полагоджувати справи. Нам видається, що до певної координації дії може дійти вже тепер, не чекаючи на створення керівного осередку, якщо згодимося на засаду з'єднання наших сил в ім'я спільних і вищих інтересів.

Може здатися, що повищі наші міркування не дають виходу з теперішньої ситуації, бо не подають ніякої конкретньої, практичної розв'язки проблеми організування нашої спільноти та створення керівного осередку. Але не нам і не на цьому місці виробляти плян діяння. Це є справа відповідальних чинників, спеціяльно для того покликаних і умандатованих. Нашим завданням було показати конечну потребу розв'язки, виснити ті обставини, серед яких доводиться її шукати, ті перешкоди, які перед нами стоять, аби кожен знав, що і як він має робити, щоб наблизити розв'язку. Успіх чи неуспіх відповідальних чинників буде в значній мірі залежати від кожного з нас. І всі ми повинні сприяти їх шуканням, виходячи з почуття великої історичної відповідальности, яка лежить на нас всіх, з почуття любови і відданости до нашого народу і нашої Батьківщини. Всі ми мусимо позбутись оспалости і байдужости, а також перемогти в собі партійну вузькоглядність, сектярську затятість, перебороти отруту, якої не жалує нам ворог.

Загальна ситуація в світі є надзвичайно напружена. Вибух може прийти несподівано. Це не дозволяє нам зволікати з нашим внутрішнім неладом. Програна чи виграна української національно-державної справи в значній, якщо не в головній, мірі, залежатиме від того чи спроможемось ми на одностайність, чи ні. Не маємо права допустити, щоб повторився проклятий 1941 р. Але віримо в перемогу добра над злом. Віримо в перемогу спільної усім нам української правди.

——::——

В СВІТОВОМІ КІТЛІ

ГЕН. ДЕ ГОЛЬ І СОВСОЮЗ.

„Росія панує над бльоком в 400 мільйонів душ і її кордони віддалені тільке на 500 кіл. від наших (французьких — прим. ред.).

Нині над нашою краіною тяжить велика тривога. Направду дві третини континенту є опановані Москвою. Комбінуючи натиск військовий і господарський з внутрішньою акцією осібнякіь, які є цілковито віддані їй, Совєтська Росія встановила чи намагається встановити, за їх посередництвом, у деяких союзних країнах режим тоталітарних диктатур, які є лише еманацією її диктатури чи залежить від неї".

(З промови ген. де Голь дня 27 липня 47).

АМЕРИКАНСКИЙ МЕСІАНІЗМ ?

„Те, що Вашінгтон назвав зобов'язанням, повзятим громадянами молодої нації берегти родинні огнища, зробилось у наші дні зобов'язанням служити безпеці цілого світу. Як громадяни найбільш потужньої нації, ми маємо обов'язок провадити народи цілого світу до тривалого миру".

(З промови Президента Трумана дня 7 червня 1947).

АТОМОВА БОМБА.

„Американський пуританізм співає хвалу Всевишньому за те, що Він дозволив, щоб знаряддя нищення дісталось до рук вибраного народу, а не до рук його противників, позбавлених сумління. Цей месіанізм, слідний уже в першій атомовій деклярації Президента Трумана з дня 6 серпня, має безнастанно скріплюватись".

(„Фігаро" з дня 17 липня 1947).

„Є ПІЗНІЩЕ, ЯК ВИ ДУМАЄТЕ"

„Скільке американських генералів в Японії говорить про японську армію, вивінувану і кермовану Американцями — тим часом в формі бажання. Та і Японці повитали б радо можливість війни з Росіянами. Останніми часами літуни „Каміказе", готові взяти участь у війні проти Совєтів, голосилися до американського літунства. Японська армія, піддержана ЗДА, могла б правдоподібно здобути російську Азію на схід від Байкалу і ціла Сибір знайшлась би в засягу діяння американського літунства".

Відношення військових сил між СССР та ЗДА має бути таке: армія — 4.500.000 проти 1.000.000, літаки 14.000 проти 25.000, морські одиниці 500 проти 5.000.

(Зі статті „Є пізніще, як ви думаєте", друкованій в американському часопису „Нюсвік" за липень 1947).

ЩО ТАКЕ НАЦІОНАЛІЗМ?

Я. СТОБАР

Поняття „націоналізм" у найбільш поширенім значінні цього слова полягає у посиленім почутті любови і пошани людини до свого народу. Патріотизм піднесений на вищу ступінь натуги переходить в націоналізм. В націоналізмі особи чи народи стверджують їх національну особистість з особливою силою і підносять у власних очах і в очах сторонніх її вагу та вартість. Націоналізм виростає з патріотизму під упливом чи то гордости, у великих і потужних народів, чи то пониження і загрози, у народів поневолених.

Крім, або скоріше побіч, цього чутєвого націоналізму існує ще націоналізм політичний. Він кориниться не лише в почутті, але також у свідомості. З цих двох джерел виростають певні теорії і певні практики суспільного життя. Цей другий націоналізм є властивий скоріше народам поневоленим, які мусять напружувати свої сили для збереження їх національної особистости, для охорони їх етнічної групи від винародовлення, або їх території від загарбання. Народи панівні радо виходять поза рами їх етнічної природи, щоб включити в засяг їх державної організації та культурних впливів слабші етнічні групи. Тоді такий націоналізм, що пхає їх до розросту на кошти інших країн і народів, прибирає характер імперіялизму.

Як ідеольогія, націоналізм виразно ріжниться від інших суспільно-політичних теорій, які можна згрубша поділити на три групі: консервативно-монархістичні, демо-ліберальні й комуно-інтернаціоналістичні. Для унагляднення істоти націоналізму, порівняймо його з двома останніми.

Що виріжняє націоналізм від двох останніх теорій, то це той факт, що ці останні спираються на певних абстрактних ідеях, або, ми сказали б, уроєннях. Демо-ліберальна теорія за основну засаду має ідею свободи. Вона викладає такий соціяльно-політичний лад, який забезпечував би людині і народам найбільше прав і накладав би на них найменше обов'язків. Доктрина комуно-інтернаціоналістична за вихідну точку має ідею рівности. Вона пропаґує зрівняння, як людей так і народів, в їх правах і обов'язках. Обидві ці ідеї — свободи і рівности — є скоріше уроєнням, бо життя не знає і не допускає ані повної свободи ані повної рівности. Тому то виходить, що в згаданих теоріях життя є підпорядковане ідеї, яку хочеться зробити дійсністю.

Натомісць націоналізм не знає і не хоче знати ніякої засадничої абстрактної ідеї, до якої він мав би нагинати життя. Він бере це останнє таким, як воно є, пам'ятаючи, що, аби опанувати і до певної міри покермувати природу, треба насамперед пізнати її закони, а далі пристосуватись до них. Лише узгляднюючи їх, нав'язуючись до них, шануючи їх, людина стає паном природи. Розглядаючись у суспільному житті людей, доводиться ствердити факт існування нації, як природньої спільноти. Націоналізм розглядає націю, як найвищу форму людської спільноти, яка включає в себе всі інші спільноти (напр. кляси, чи релігійні громади — Церкви), та охоплює всі ділянки людського життя, як матеріяльну так і духову. Таким чином факт, а також саме явище нації кладеться в основу націоналізму.

Виходячи з засад рівности, комуно-інтернаціоналізм уважає явище нації шкідливим, яке треба поборювати і врешті знищити, усунути. Ця теорія проповідує знесення всякого зріжничкування серед людей, а головно поділу на нації. Натомісць демо-лібeрали приймають явище нації, але не прив'язують до нього більшої ваги. Відкликаючись до так званих загально-людських вартостей, вони найбільш дбають про особу і її вигоди. Людська одиниця для них є важніша, як спільнота. Натомісць націоналісти уважають, що не можна протиставляти особи громаді, лише треба їх схоплювати разом. Особа, будучи основною клітиною нації, є підпорядкована цій останній у площині суспільній, але має автономію в площині духового життя. Для націоналістів, які є ідеалістами, а не матеріялистами, закон людський не може перечити законові Божому, як не може перечити природі, лише достроюватись до них.

Для тих, що исповідують абстрактні ідеї свободи чи рівности, існують ніби ідеальні розв'язки, однаково добрі для всіх часів і для всіх народів. основних суспільно-політичних проблем. Не так для націоналістів. Для цих останніх кожна нація має свій внутрішній закон чи закони, згідно з якими вона живе і розвивається, улягаючи при тому, кожна по своєму, впливам духового і матеріяльного оточення. В цих внутрішних законах кожної нації зокрема, националисти шукають вказівок для їх теорії та практики соціяльно-політичного життя. Тому скільки є ріжних націй, стільки може бути націоналізмів, відмінних своєю програмою і стилем. Тому націоналізм у ріжних народів може бути і революційним і консервативним, республіканським і монархічним, демократичним і аристократичним. Та ці його прикмети не є питанням доктрини, але доцільности, не теорії, але практики.

В силу того, що внутрішні закони і тенденції розвою кожної нації найбільш наглядно виступають в історичному минулому народу, даються схопоти і устійнити себе в тягу подій, націоналісти прив'язують велику вагу і надають великого значіння традиції. Їх уважність до традиції у націоналістів не є лише знаком національної самопошани, але також вислідом їх ставлення до минулого, як до джерела науки і досвіду. Що іншого у демо-лібералів та інтернаціоналістів. Вони ставляться до національної традиції, якщо не зневажливо, то байдуже. Вони зправила исповідують віру в поступ, як закон всякого суспільного життя і розглядають традиції, як пережитки та перешкоди для поступу.

Звертаючись до питання суспільної структури нації, кожна з трьох ідеольогій розв'язує його по своєму. Комуністи уважають соціяльне зріжничкування за зло і намагаються усунути кляси та запровадити економічну і політичну рівність. Ліберали, бачучи, що свобода неминучо приводить до нерівности, приймають соціяльне і політичне зріжничкування на кляси і партії. Націоналісти йдуть дальше і добачають у тій зріжничкованности натуральну конечність. Вони підносять вагу соціяльної гієрархії, себто степенування прав і обов'язків як одиниць так і суспільних груп. Вони не лише приймають факт поділу нації на стани (по роду праці) та верстви (вищі і нищі), але дбають про підсилення і організацію їх, визначаючи для кожної соціяльної групи певні функції в житті національної спільноти. Вони уважать найважнішим законом суспільного життя співпрацю

цих груп, а не боротьбу між ними, як то є у соціялістів.

Щодо політично-державного устрою, то комуністи хотіли б оперти його на зрівняній безобличній масі, де немає місця для політичної особисости, лише для виробничої одиниці. Звідси теорія і практика Совєтів, у яких панує монопартійність і тоталітаризм. Натомісць демократи бажають оперти той устрій на вільній одиниці, яка виступає в політичній площині цілком відірвано від свого соцяльного середовища, себто кляси чи професії. Звідси їх доктринальний парляментаризм, опертий на теорії вільного, рівного і загального голосування. Щодо націоналістів, то вони беруть за основу політично-державного устрою не роздріблений на людські одиниці „народ", але зложену з суспільних організованих груп „націю". Звідси їх прихильність до корпоратизму, який вже віддавна зарисовується в синдикалізмі та інших теоріях і практиках.

Вже з вищесказаного видно, що розходження між націоналізмом і демо-лібералізмом виплибають скоріше з ріжниці виміру ваги ріжних об'явів (особа, нація, кляса і т. д.), які вони їм признають Тим часом як розходження між націоналізмом і комунізмом полягають у запереченнях, — нації і кляси в комунізмі і рівности та матеріялізму в націоналізмі. Цей факт пояснює, чому націоналісти можуть знаходити спільну мову з усіма політичними партіями, крім комуністичної. Націоналісти, розуміючи націю як збірний організм, стоять на засаді національної солідарности. Тому вони завжди, за винятком особливих і переходових моментів та обставин, все стремлять і стремітимуть до співжиття і співпраці всіх частин нації, поділеної в площині суспільній на стани і верстви, а в площині політичній на партії.

——::——

**САМОСТІЙНА ІНДІЯ —
ПЕРЕМОГА НАЦІОНАЛІЗМУ.**

(УБІ). Недавно Бевін висловився, що лявіна націоналізму заливає Азію. Сьогодні ця лявіна починає кристалізуватися в нові, менше або більше самостійні азійські держави. І якщо в деяких випадках цей процес державного усамостійнення відбувається досить болючо (Індонезія, Індокитай, Корея і інші), то в загальному відбувається він досить закономірно. Найбільш загрозливою лявіною на азійському суходолі була проблема Індії. Але англійський політичний геній найшов засоби змайструвати і цю тяжку проблему. Після приблизно двох століть англійського панування в Індії, та після кругло 30-літньої активної визвольної боротьби індійського народу, на чолі з Ганді, дня 15 серпня 1947 індійський народ стає паном у власній хаті. Англійському народові було дуже тяжко випускати із своїх рук цю „найціннішу перлу з англійської корони", ці найважливіші стовпи британської імперії, але воля народів до самостійного життя сильніша від усяких імперіяльних інтересів. Це мусів зрозуміти англійський народ, це мусіли зрозуміти й найбільш консервативні його кола, які за ніяку ціну не хотіли зрекатися свого панування в цій найбагатшій англійській колонії. Після довгих контроверс, після болючих обвинувачень „розбивачів англійської імперії", представники англійського народу, обидві палати англійського парляменту, збагнули неминучість і прийняли **одноголосно** закон про самостійність Індії.

З Українського життя на чужині

АНГЛІЯ.

УКРАЇНСЬКА КОЛОНІЯ ЗБІЛШУЄТЬСЯ.

Перший більший гурт українців прибув до Англії ще перед 30 роками. Це були робітники з Галичини, які осіли в Манчестері і працювали на ткальному промислі. Вони то складають тепер „Громаду", члени якої плекають свою прадідівську віру, народні звичаї і обичаї, національну свідомість. До старих еміґрантів поволі прилучаються нові, молодші.

В 1945 р. засновано „Союз Українців В. Британії" (СУБ), який з 200 членів зріс до 3000. Під сучасну пору більшу частину членства становлять кол. вояки при альянтських збройних силах. решту — нові переселенці, які прибувають до Англії. Пізніше до СУБ могтимуть певно вступати також кол. заточенці з табору Ріміні, які віднедавна опинилися на британських островах.

Як відомо, від певного часу Англія стала переселювати до себе скитальців з Німеччини, щоб затруднити їх, чи то в промислі чи то в сільському господарстві, чи то по шпиталях (жінки). Новобрибулі мешкають групами по так зв. „Гостель", де дістають більш-менш культурні умови життя. Праця не є тяжка, англійці здебільша з наших скитальців задоволені і відзначають їх чистоту та коректну поведінку. Скитальці поволі призвичаюються до нових умовин, але дається відчути незнання мови. Вони потребують підручників, книжок, вчителів, а їх нема.

Іншу категорію становлять бувші заточенці з італійських таборів, головно з Ріміні. Вони є затаборовані як воєннополонені, старшини окремо а стрільці окремо і уважаються за людей „неозначеної державної приналежности". Дотепер вони були позбавлені волі руху, але є надія, що з часом їх режим буде змінено на режим вільних робітників. І справді, стрільці поволі переходять до праці. Скоро вони перейдуть на вільну стопу, дістануть змогу брати участь у громадському житті.

СУБ для своїх членів і для українців у В. Британії видає пресовий орган „Українська Думка" (на циклостилі). Передбачається урухомлення більшого видавництва, що випускатиме, крім тижневика, також книжки і підручники. Дається відчути брак належних фондів та фахових сил, брак друкарні з українськими черенками. Але є надія, що всі ці труднощі дасться перебороти. Треба знати, що СУБ купив каменицю, за яку мусить виплачувати щомісячно певні рати. В тій камениці має він свою домівку, а також готель для членів, які бувають у Лондоні переїздом, чи на короткий час.

Перед СУБ стоять важкі і відповідальні завдання: обслужити масу прибуваючих, які потребують помочі і друкованим і усним словом, правною і матеріяльною та соціяльною опікою. Дотепер брак людей, які могли б присвятити себе цілковито громадській справі та брак вільних засобів спинювали працю СУБ. Треба думати, що між новоприбулими знайдуться потрібні співробітники.

В Лондоні від 1946 р. має свій осідок „Центральне Українське Допомогове Бюро", яке є покликане кермувати допомоговою акцією в цілій Европі. Довкола нього довший час крутилось ціле українське життя, особливо доки в Англії перебували вояки канадійської армії, українського походження. В початку б. р. члени ЦУДБ роз'їхались з Англії, щоб працювати під фірмою „Кана-

З Українських земель

УКРАЇНСЬКА ПОВСТАНЧА АРМІЯ В БОРОТЬБІ.

Аґенція „Асошейтед Прес" в кореспонденції з Кошиць (Словаччина) подає:

„В цій, найдальше висуненій на схід закутині Словаччини, селяни з острахом розповідають всілякі історії про сильну сторожу, колючий дрів та підміновані поля здовж поширеного недавно карпато-українського кордону України, 40 до 50 миль на схід відсіль. В цих описах мусить бути дещо перетягнено, бо карпато-українські селяни, які два роки тому рішили залишитися на своїй землі, яку прилучено до Совєтів, сьогодні цілими сотнями втікають назад до Чехословаччини і з успіхом переходять кордон. Деякі перекрадаються самі бездорожніми лісами. Багато інших подавалося за волинських чехів, яких репатріовано до Чехословаччини. Росія завернула біля 30000 чехів з Волині і вони мусять починати нову працю, як фабричні і сільсько-господарські робітники в Богемії і Моравії. Українці відреклися своїх осель і майна в Совєтському Союзі та подали себе за чехів, щоб тільки видістатися із Совєтів.

В міжчасі північно - східню частину Словаччини перемінено в зону військових дій щонайменше одної чеської дивізії, підкріпленої гарнізонами місцевої жандармерії, проти прикордонних повстанців. Головна квартира військових дій проти ріжноманітньо уніформованих повстанчих вершників, які тут розгортають активність від закінчення війни, находиться в Пряшеві, на половині дороги між Бардієвом і Кошицями. На північний захід, здовж кордону з Польщею, все було спокійно аж до зими, коли повстанці напали на оселю біля Трстена та убили там одну старшу людину. Деякі кажуть, що між повстанцями є теж і американці. Це тому, що часом вони платять долярами за те, що взяли. Поліція натомісць твердить, що доляри теж скрізь можна подибати і в Польщі. Всі погоджуються з твердженням, що партизани діють тепер тільки невеликими групами до 20 осіб. Ще рік тому вони виконували свої напади відділами по 150 осіб. Натиск на українському і польському боці кордонів заставив їх перейти до Словаччини. Проти них звернені тепер теж чеські військові операції".

☘

В спеціяльний кореспонденції для „Свободи", висланій з Братислави, читаємо м. ін.:

„Чеська армія від деякого часу ніяк не може дати собі ради з Українською Повстанчою Армією. Словаки відмовились від будьякої участи в поборюванню УПА. Українське військо не вважає себе теж у стані війни з чехами. Перебування відділів УПА на Словаaччині проголошено тільки переходовим, щоб воякам дати можність відпочити та прийти до сил після лютої зими і затяжних боїв з останніх місяців у Західній Україні та на Лемківщині. Тому формації УПА всіляко намагаються оминати боїв та непорозумінь і перестрілок з чеською залогою. Українське військо дуже добре маневрує, прекрасно вміє використовувати гірський терен і свою зброю та 6-річний боєвий досвід. Чехи самі це признають. Після кількох боїв, у яких чеські відділи зазнали поважних втрат, московсько-чеське командування рішило, виходило б, виждати догіднішої хвилини. Тим часом на Мораві, під проводом совєтських офіцерів — бувших партизанів, вишколюються окремі відділи для боротьби в горах. Весняний комбінований совєтсько-польський наступ на УПА не дав досі бажаного результату і всі познаки вказують на те, що його підготовляється ще з більшою старанністю на осінь та зиму. Тепер положення в східній та північній Словаччині є таке, що часто в одному і тому самому місті чи селі квартирують рівночасно і чеські і українські відділи. Головне чеське командування на цих теренах проголосило стан облоги, але тепер і чеські і українські вояки на місцях переважно вступають собі взаємно з дороги.

УПА відчуває дошкульно матеріяльні недостакі, головно брак одностроїв, білизни і лікарств. Чеські військові комунікати часто подають, що „полонені українці були в жалюгідному стані, обдерті, зарослі, виголоджені". Досі в жадному комунікаті не було відмічено, що чехи роблять з полоненими вояками УПА, чи видають їх москалям, чи вбивають... З УПА зв'язують свої надії у багатьох випадках не тільке словаки, але і чехи".

⁂

Аґенція „Юнайтед Прес" подає: „Центр уваги здецидованої акції польського війська на польсько-словацькому прикордонному терені був скерований на систематичне витискання банд (мова про УПА заув. Ред.) з теріторії Польщі. Повстанці, відступаючи, перетинають в багатьох місцях чехословацький кордон і просякають у глиб Словаччини, де силкуються критися по лісах, щоб пізніще знову спробувати щастя і пробитися в напрямку Австрії".

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЦЕРКВИ В СССР.

(УБІ) „Люксембурґер Ворт" ч. 186 і 187 подає, на основі зізнань свідків, які недавно утікли із СССР, такі потрясаючі відомості про переслідування української Церкви в Совєтському Союзі: Совєтські власті навмисно позволили святкувати Великдень в Ужгороді, щоб підчас самого святкування завдати удар українській Церкві. Підчас церковної відправи, нагло НКВД і совєтська міліція оточили всі церкви. На місці виарештовано всіх чоловіків від 16-60 років і жінок до 40 років та ще того самого дня вивезено їх у двох довгих тягарових поїздах на Схід. Разом із вірними вивезла тайна поліція останніх українських Василіянських монахів, які ще діяли тайно в Ужгороді й Мукачеві, як греко-католицькі душпастирі. Будівля Духовного Семинаря в Ужгороді та Митрополита Резиденція (православна) у Чернівцях перебудовані на тюрми НКВД. Дотеперішні в'язниці стали за малі з причини безперервного напливу до них релігійно й політично переслідуваних.

Особливо тяжкий тернистий шлях мають у цьому переслідуванні українські греко-католицькі священики. Із 3.300 католицьких священиків України, працюють тепер біля 300, як душпастирі в західній Европі. Це втікачі. Біля 150 з них находяться у сусідній країні (Німеччина — прим. ред.). Із решти 2850 більш як половина карається по совєтських тюрмах і концентраційних таборах. Хто ще міг утікати, той шукав притулку в карпатських лісах. Деякі находяться під охороною УПА, Української Повстанчої Армії. На зовні мусіло багато священиків зректися їх духовного стану й працювати, як сільсько-господарські та фабричні робітники. Перед совєтськими властями вони видають себе як ляїки, бо засаднично й правно є заборонено бути українським католицьким священиком. Останні 4 українські духовники були вивезені недавно до Росії.

АРЕШТИ УКРАЇНЦІВ У РУМУНІЇ.

(УБІ). Очевидець, якому вдалося втекти з „освобожденой" Румунії, оповідає жахливі речі про переслідування і терор НКВД, жертвами яких падуть так українські утікачі з Буковини, як і старі емігранти. Негайно після капітуляції Румунії — 23 серпня 1944 р. — перші відділи НКВД, які в'їхали в Букарешт, кинулись вишукувати україн-

ців. В більшості випадків вони мали точні адреси наших людей. Першими жертвами були старі українські еміґранти. Тоді заарештовано між іншими: Трепке, Геродота, Мельника та інших. Підчас цієї першої хвилі терору забрано найчільніших наших громадян. Після цього яких 6-7 місяців було розмірно спокійно. Видно НКВД „нюхало" й слідкувало за іншими жертвами. Після цього прийшла друга фаза терору, в якій заарештовано: інж. Іллю Івановича, Ореста Масікевича, Івана Григоровича, інж. Мирослава Зубачинського — всі буковинці.

В листопаді 1946 р. перевели большевицькі агеенти третю хвилю арештів. Тоді взято: Никоровича, Мирослава Харовюка, двох Циганюків, Євгена та Іллю Данилюків, Дмитра Гирюка, Василя Якубовича (всі буковинці, які були в Букарешті), а в Ясах заарештовано Юрія Фурмана та Мирослава Квітковського. Всіх відправили до тюрми в Констанці. Після певного часу звільнили Никоровича, а Фурман збожеволів підчас тортур і в камері кричав: „Брати мої, я вас зрадив, простіть мені"! З Констанци відставлено їх до Києва. В січні 1947 р. звільнено братів Циганюків. В червні 1947 р. заарештовано редактора Юрія Сербинюка.

Це тільки кілька болючих фактів. Голгофта українців у Румунії доповнює чашу терпіння цілого українського народу.

СЕЛО НА ЗАХІДНИХ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ

(Із оповідання очевидця).

УБІ). Після свого приходу, большевики займали тільки міста. Села жили розмірно спокійним життям. Вони мали свої збройні партизанські загони, які відбивали всякий большевицький наступ. Тільки згодом почалися масові облави большевиків для нищення протисовєтського елементу, який не давав їм змоги розвинути комуністичної праці.

Першим кроком большевиків — це забрання всієї молоді до війська. Для цього вони влаштували сильні облави на окремі села. Селяни — або ховалися, або вступали в партизанські лави. Облави не давали большевикам великої користи, але за те приносили великі втрати, бо сильні, обєднані партизанські загони атакували червоні війська, завдаючи їм сильних поразок. Ще більше, партизани із власного почину нападали на районні центри. Тоді большевики стягнули великі військово-поліційні сили для винищення партизанки. І почалися наїзди на села. Багато сільского добра большевики понищили, хати попалили. Почалися масові арешти і вивози. Останньої зими дали майже в кожне село військові частини. Військо ставилося до всіх, як до ворогів СССР. Воно грабувало, арештувало, вбивало зовсім невинних людей. Після послаблення партизанських сил, партія кинулася на село з своєю пропагандою. Понакладали на селян великі податки і контингенти. Після того пішли так звані держзакупки. Селяни часто цьому опирались, заявляючи, що нічого вже не мають, але большевики на це не зважали, посилали військо, яке насильством і грабунками забирало у селянина всяке майно.

Селяни почали впадати в розпуку. І справді. Хто опирався большевицькому урядові, був заарештований, вивезений або й зліквідований. Уряд із своїми інституціями почав чимраз більше закорінюватися на селі. Одного тільки не вдавалося большевикам зробити: закласти по селах свої первинні організації тобто партію і комсомол. Це питання зустріло сильний опір села.

Пізніше посипались ріжні розпорядження для селян: робота в навколишніх колгоспах, обробіток, засів землі, рубання дерева, возовиця, направлювання ріжніх шляхів та форшпанки. День-у-день крутяться тут червоні, які знають, що кожний селянин — це ворог СССР.

Поволі большевики змінили свою тактику. Почали посилати на села своїх пропагандистів та агітаторів, які старалися залучити селян до комунізму і доводили завжди „братерство російського народу з українським". Перестали людей вивозити, лише арештовували далі, щоб винищити небажаний для них елемент, а залишити лише невільну, рабську, селянську масу.

Після виборів 1946 р. ще більше дався відчути большевицький гніт. Контингенти збільшилися, військові залоги по селах залишалися цілу зиму, тероризуючи населення, аж щойно в квітні 1947 уряд їх стягнув.

Вибори до краєвої ради 9.2.1947 пройшли спокійно, бо селяни зрозуміли, що ніякий опір не дасть ніякої користи, а завдасть тільки великих втрат. Після виборів большевики пляново готуються до запроваджування колгоспів. З початком весни почалася кампанія колективізації. Селяни не вписуються до колгоспів, за них мусять це робити сільради та земельні громади.

В ОБОРОНІ ПРАВ УКРАЇНИ.

Ню-Йорк, 23 липня. У зв'язку з подіями в Україні, головно у зв'язку з акцією Української Повстанчої Армії та заключенням тридержавного договору між Совєтським Союзом, Польщею і Чехословаччиною, наслідком якого є нова жорстока „пацифікація" України, Український Конгресовий Комітет Америки звернувся знов окремим посланням до американського представника в Раді Безпеки ОН, Ворен Р. Остена, прохаючи його інтервенції в цій міжнародній організації, щоб вона прослідила положення в Україні. Нав'язуючи до мужнього виступу Америки в обороні прав інших поневолених народів та в обороні демократії взагалі, Конґресовий Комітет в своїм посланні звертає увагу на події, які мали місце в Україні під час війни та які заіснували сьогодні.

Для ліквідації українського повстанчого руху, Совєтський Союз був змушений заключити в останніх місяцях окремий договір із своїми сателітами, розпочинаючи безпощадне і жорстоке винищування українського народу. З того приводу в посланні говориться: „Така акція трьох союзників проти українського населення, єдиним „злочином" якого є бажання власної незалежности і власного демократичного уряду, протирічить високим принципам Об'єднаних Держав". Рівночасно положення в окупованій Совєтською Росією Україні поважно загрожує світовому мирові, тому Конґресовий Комітет, репрезентуючи понад пів мільйона американців українського роду, прохає свого американського представника „предложити Раді Безпеки резолюцію про міжнародне прослідження на землях, замешкалих українцями та репресійних заходів проти цього населення, пороблених урядами, що заперечують українському народові належні йому людські права".

Звернення підписав Степан Шумейко, голова Конґресового Комітету.

ВІДГОМІН МЕМОРІЯЛУ КОНГРЕСОВОГО КОМІТЕТУ.

„Ню-Йорк Таймс" надрукував довшу замітку про звернення Українського Конґресового Комітету до американского представника в Раді Безпеки ОН. Часопис додає: „Український Конгресовий Комітет Америки в меморіялі, предложеному п-ові делегатові З'єдинених Держав у Раді Безпеки, Ворен Р. Остенові, домагається повного прослідження наявних повідомлень, що Совєтський Союз, Польща і Чехословаччина, заключили міжнародне порозуміння, скероване на остаточне знищення українського народу".

ГОЛОСИ ПРЕСИ

„НАШЕ ЖИТТЯ". Недавно в Лондоні появилася спільна декларація угруповань: „Польської Соціялістичної Партії", партії „Незалежність і Демократія", „Польського Демократичного Сторонництва" і „Сторонництва Праці". Голосячи, що згадані угруповання змагаються за Польську Річ Посполиту „вільну, цілу і демократичну", декларація пояснює, що „ціла значить: в границях на Сході, встановлених Ризьким трактатом, доки і поскільки свобідно вибране представництво польської держави не знайде іншої розвязки цього питання в приязнім порозумінню з народами, що замешкують східні землі Річи Посполитої".

Ніби навязуючись до цеї декларації і пояснюючи її, польський публіцист Є. Бєльський вмістив в „Наше Життя", з 4 серпня б. р., статтю під наголовком „За конструктивний підхід", в якій читаємо м. і. таке:

„Добровільна польська ревізія Ризького трактату у відношенню до побратимчих народів, піднята у відповідний момент — буде перекресленням помилок минулого і жертвою на вівтар ліпшого завтра всіх народів балтійсько-чорноморського району. Буде це здійснено в рамах перебудови цієї частини нашого континенту...

Першою і основною умовою доброго розвитку польсько-українських взаємовідносин є безумовне визнання, без єзуїтського „резерванціє манталіс", цілковитої рівности обох народів і їхнього природнього права до повної суверенности і незалежности.

Подруге, конче потрібно прийняти засаду етнографічну для устійнення кордонів між незалежною Польщею і незалежною Україною... Докладне визначення кордонної лінії відбудеться на основі порозуміння урядів обох незалежних держав.

Відмовлення Польщі від етнично-українських земель становить передумову, без якої не може бути плідної співпраці обох сусідніх народів. Ця безумовно з польського боку болюча хирургічна операція розріже раз на завжди чиряк, який затроює відносини між обома народами і відкриє нову сторінку в їхній історії. Мусять тут бути відносини поміж двома рівноправними партнерами, з яких кожен рішатиме вільно, а не під моральним тиском...

В епоху атомной бомби настає переоцінка цінностей і багато т. зв. залізних аксіом стає порожнім звуком. Не може так само залишатися старе традиційне поняття державної суверенности, яке в світі, що прагне до єдности, мусить бути обмежене на користь спільноти вищого порядку. Сполучені Штати Европи перестали бути утопією і будуть зреалізовані в ненадто далекому майбутньому, якщо західня цівілізація не буде знищена. В рамах европейських штатів постануть ріжні реґіональні бльоки, що обійматимуть більшу чи меншу кількість країн. Межимор'я є власне одним із проектів організації середньо-східньої Европи. Але це ще не готова, до подробиць випрацювана концепція, а тільке загальний зарис, що допускає ріжні варіянти. А тому передчасно сваритися на тему засягу майбутньої федерації. Одно натомісць буде певним: основою середньо-східнього европейського бльоку будуть Польща та Україна і від них залежатиме обличчя цієї частини континенту. Ця думка просякає щораз глибше у свідомість обох народів і це дозволяє дивитися оптимістично на вигляди польсько-української співпраці та скріплює надії на перемогу внутрішніх труднощів".

„Одна ластівка весни не робить, але вона її заповідає" каже поговорка. Погляди п. Є. Бєльського ще далеко не є поширені серед польського громадянства, але вони вказують, в якім напрямі еволюціонує польська политична думка.

„НОВИЙ ШЛЯХ" з 59 містить слушні міркування зприводу біжучого політичного моменту, з яких подаємо уривки:

„Треба старатись, щоби демократичні великодержави не вважали український визвольний рух останніми судоргами національної партизанщини з воєнного часу, а визнали його своїм союзником у боротьбі проти загарбницької комуністичної Москви. Треба старатись, щоб вони перестали вживати революційну Україну за політичний футбол проти наступаючого москво-комунізму, а прінціпіяльно дали ій моральну підтримку. Але при тому не треба забувати, що мимо всього українському народові найпевніще є числити на свої власні сили. Минула війна навчила українців, що як би всі вони числили були на свої власні сили та ті сили належно згуртували, то принайменше не потерпіли б були політичної поразки. Через велике розрахування на чужу силу Україна потерпіла не лише мілітарно, але і політично по першій світовій війні і треба було починати наново визвольний рух від УВО. Розгубленість у ріжних несутєвих ідеольогіях, орієнтаціях і калькуляціях перед і в час другої світової війни привели до другої поразки української політичної думки та визвольного руху і його приходиться починати від УПА".

В тих міркуваннях хай лише натяками, порушено справи кардинальні і дуже актуальні, над якими варто застановитись нашим відповідальним політикам.

Imprimerie E. GELEZNIAKOFF, 51, rue Van Campenhout, Bruxelles 4.

Рік видання 1-й

№ 2 — ЖОВТЕНЬ 1947

The Trident

ТРИЗУБ

Le Trident

ОРГАН НАЦІОНАЛЬНО-ДЕРЖАВНОЇ ДУМКИ.

Проти двоподілу

В іншому місці друкуємо „Деклярацію Проводу Українських Націоналістів, де стверджено, що „в лоні української спільноти на чужині сильно зріс потяг до національної солідарности, що є показчиком дозрівання нації до державного існування", та вказано, що перебороти ті труднощі та небезпеки, які стоять перед нами, вдасться „лише збірними силами українського народу". Той гін до солідарности, як рівно загальна ситуація в світі, змушують українські відповідальні чинники шукати згоди та порозуміння.

Справді двоподіл, що наступив в наслідок відокремлення одної групи від решти українського політичного світу, є найбільш небезпечним явищем у внутрішньо-національних відносинах. Коли повстають два табори, між якими виключаються всякі точки стику та всяка можність співпраці, тоді повстає стан горожанської війни і витворюється ситуація, з якої нема іншого виходу, як знищення одного з таборів. Це призводить до анархізації суспільства та до його повного розкладу.

Хочемо вірити, що в нас до того не дійде. І дійсно робляться заходи, щоби скінчити з двоподілом, щоби дійти до консолідації відносин між українськими політичними чинниками. Щоби ті заходи дали в найкоротшім часі практичні наслідки, треба усунути деякі перешкоди, які стоять на заваді в переговорах між політичними партіями.

Перш за все треба пригасити ту запеклу ворожість та глибоке взаємне недовір'я, які панують між політичними середовищами. Ми далекі думці вимагати від політичних противників, щоби вони любилися та браталися. Але наколи групи змагають до консолідації — а про це говорять всі, не виключаючи і тих, що дотепер хвалилися своїм „блискучим відокремленням", — треба, щоб вони признали взаємно їх місце і ролю в рядах спільного національного фронту, треба, щоб вони здобулись на об'єктивну оцінку сили і якостей співучасників того фронту.

Подруге, наколи консолідація має на меті полагодження певних справ спільними силами, устійнення взаємовідносин між окремими групами повинно відбуватись на основі загально-національних завдань. Всякі пересунення на шахівниці внутрішніх відносин, — як творення блоків чи висмикування з них окремих партій та перетягання їх до других блоків — не мають жадної вартости. Вони є навіть шкідливі, бо зуживають час і енергію на даремно і відводять їх авторів від позитивної праці.

Потретє треба полишити тактику маневрування, шахування, припирання до муру контрагента, а тим більш всяке хитрунство і обманство. Такі методи не повинні мати місце між людьми, що мають спільні інтереси на довшу мету і мусять співпрацювати. Вони лише руйнують довір'я і сіють взаємну ворожнечу, а тим самим унеможливлюють консолідацію.

Щоби осягнути консолідації відповідальні чинники мусять позбутись перестарілих формул, перемогти групові і особисті егоїзми, зрештою признатись бодай перед самими собою до помилок, які тримають їх в полоні. Наш загал в праві вимагати від них, щоби вони глянули дійсності просто в очі і не уподоблювались тим візантійцям, що сперечались за марні забобони, коли ворог облягав їх столицю. Нині ворог загрожує самому існуванню української нації. Не час і не місце тут, на чужині, для подібних суперечок.

——::——

Огляд міжнароднього життя

Чи нова тактика Совєтів?

„Видається, що після півмір, практикованих протягом двох років, дано наказ перейти до негайного наступу на широку скалю" пише в своїй статті співробітник французького часопису „Лєпок", застановляючись над питанням тактики Совєтів. Він, зазначує, що донедавна політична стратегія большевиків полягала в тому, щоби створити сильний і загрозливий кулак на Сході в формі Совсоюзу та його поплечників „словянського бльоку"; на Заході ж комуністи не мали перебирати влади, але просякати в уряди і виконувати в них ролю „пятих колон".

Присутність комуністів в урядах була потрібна Москві, щоби легче підготовляти грунт для комуністичної революції. Комуністи мали би здобувати впливи серед мас, а водначас мали би утруднювати наладнання нормальних відносин. В таких умовах співпраця з ними була неможлива. Тому, скоро ген. Маршал заняв тверду поставу супроти Совєтів на конференції в Москві, ріжні народи поспішили усунити комуністів з урядів (Франція Італія, Бельгія).

Опинившись не при владі, комуністи скупчили свою увагу на підривній роботі серед мас зах. Европи і Америки. Соціяльні і національні заворушення не вгавають в цілім світі і численні страйки по ріжних країнах мають виразно політичний характер. Повстає питання, яку ціль переслідують Совєти, чи змусити противників допустити комуністів знов до урядів, чи захопити цілу владу руками комуністів?

Найсильніщий наступ йде на Італію. Тут, саме в час жнив, вибух страйк сільських робітників і охопив 1.400.000 осіб. Вибух він проти волі синдикальних провідників на наказ з іншого боку, себто комуністичної партії. При тому ненависть страйкарів звернена не лише проти земельних власників, не лише проти уряду де Гаспері, але також проти Папи, якого називається „союзником реакції" і обвинувачується у виголоджуванні народніх мас (?). Провідник комуністів Толіяті домагається допущення їх до уряду, але інші комуністи говорять про революцію. Дописувач часопису „Лєпок" допускає витворення в Італії ситуації подібної до сучасного стану річей в Греції з її горожанською війною і інтервенціями зовні. Однак заява командуючого американською флотою в Італії, адмірала Бієрі, в справі італійських портів дещо пригасила запал комуністів. Тим не менше Італія лишається далі невральгічною точкою Европи.

Не чується певною себе і Франція. Голова військової комісії в парляменті п. Анксіона захарактеризував ситуацію в промові перед американськими журналістами в той спосіб: „Голова уряду витрачає цілий свій час на латання розламу в своїй соціялістичній партії, роздертій боротьбою між симпатиками і противниками комуністів". Рамадє заледви встигає полагоджувати ріжні соціяльні та політичні конфлікти і його уряд не годен наладнати господарського життя Франції, ствердив п. Анксіона. „Нині вже не Німеччина, але Росія становить небезпеку для Франції" говорив він далі. „Більш, як певно, що в разі війни Росія намагатиметься поширити свій терен і займе Францію. Ця операція потягне за собою ліквідацію французької еліти і масову депортацію французьких горожан".

Загальна ситуація в Европі добре схоплена одним турецьким політиком, який в розмові з відомим членом британійського парляменту Прінс сказав: „Я не боюся війни з Росією, а побоююсь хаосу, що збільшується в цілім світі і який буде на руку лише для тої країни, а натомість вийде на шкоду народам, які прагнуть поєднати матеріяльний поступ з захованням свободи". Ця думка знаходить своє потвердження в промовах ген. Айзенговера, який твердить, що Росія не є в стані провадити війни, а також в потягненнях ген. Маршала, який своїм „пляном" намагається запобігти хаосові.

Але чи спосіб думання американських генералів не розминетья зі способом діяння Совєтів? Чи в чинности большевиків можна розмежувати хаос, революцію і війну? З нашого досвіду і з подій в Україні знаємо, що у большевиків ті три явища йдуть разом. І що має значити факт існування під Совєтами сильної німецької армії?

Здавна відомо, що в Совсоюзі існує формація „Вільна Німеччина" на чолі з ген. Зайдліцем, до якого мав прилучитись і маршал Паулюс. Відомо, що там йде перевишкіл на комуністичний лад німецьких воєннополонених і що їх вербується до активної служби, при чому уживається пресії в формі виголоджування. Багато зі звербованих і перевишколених висилається до Німеччини, де вони обіймають часом дуже відповідальні становища. Так напр. полк. Маркграф став начальником поліції м. Берліна, майор Бехтер міністром внутрішніх справ Бранденбургу, полк. Штейдлер — шефом департаменту хліборобства і т. д.

Видається, що в Совзоюзі знаходиться в стані беєздатности 36 німецьких дивізій, з яких 18 панцерних і 7 моторизованих. Вони носять назви ріжних провінцій зах. Німеччини і є розташовані в околицях Ладозького озера, в районі Мінска та в Криму, де ними командує ген. Шорнер. Не знати числа вояків, але число старшин означується на 2000, а підстаршин на 70.000. На чолі тої нової німецької армії має стояти ген. Вагнер. Маршал Паулюс не має користати довірям Совєтів, хоч була чутка, що він недавно побував в Берліні і що його готують на голову майбутнього німецького уряду.

Що віщує для Европи і для цілого світу існування цеї німецької армії під Совєтами? Що значать чутки, поширені в німецьких політичних колах про речинець 100 днів, який дається для сучасного стану в Німеччині? Скілько має підстав поголоска про неминучість включення совєтської зони в склад СССР? Чи не є то передвісники нових потягнень Совєтів?

Конференція Міністрів Закордонних Справ, яка мала б продовжити московську конференцію і занятись справами Німеччини, є перенесена з початку листопада на його кінець. Від неї вже ніхто не очікує ніяких позитивних практичних наслідків, але вона може дати відповідь на вищепоставлені питання. Отже треба почекати не неї, а тим часом не брати дуже поважно поголоски про можливість силового зудару ще перед Різдвом.

Совєти є майстрами від шантажу і можуть ще довго спекулювати безкарно на несилі та нерішучості противників.

Двобій Маршал - Вишинський

Асамблея Об'єднаних Держав послужила для двох чемпіонів, які змагають за першенство в світі, ЗДА та СССР, нагодою змірятись, коли не силами, то атутами. Наступ почав ген. Маршал

своєю промовою, яку „Журналь де Женев" називає „протисовєтською". Справді майже в усіх питаннях, які американський Міністр Закордонних Справ уважав за вказане виступити перед ООД, він знаходив маневри Москви, яка скрізь і всюди старається не допустити до будь якої розв'язки.

„Замість миру, свободи і господарської безпеки, почав свою промову ген. Маршал, ми знаходимо загрози, політичні переслідування і злидні". Застановляючись над ситуацією на Балканах, він підніс справу Греції, „загроженої в своїй політичній незалежности і теріторіяльній соборності". Він пропонував Асамблеї зажадати від Альбанії, Болгарії і Югославії, щоби вони заперестали підпирання повстанців проти уряду. „Користаючи зі свого права „вето", оден з членів Ради Безпеки тричі уневажнив намагання Ради унормувати положення". Мова про Громика.

Що стосується Кореї, то „протягом чотирьох років уряд ЗДА старався дійти до згоди з совєтським урядом, щоби уможливити застосування догоди, заключеної в Москві в справі незалежности цієї країни". Але і понині та справа не є полагоджена і вимагає вгляду в неї ООД, казав ген. Маршал, знов нарікаючи на Совєти.

„Наколи меншість, що складається з СССР та Польщі, на далі відмовлятиметься приєднатись до думки більшости, Комісія в справі атомової енергії не могтиме сповнити доручення дані їй ООД", казав американський міністр, натякаючи на відмову Совєтів погодитись на будь яку контролю в цій ділянці.

Ствердивши, що „постійні члени Ради Безпеки надуживають право „вето" — знов мова про СССР, який вісімнадцять разів спротивився рішенню більшости — ген. Маршал запропонував обмежити це право та зложити Перманентну Комісію, яка би заступала Асамблею межи двома її сесіями і яка би фактично уневажнила Раду Безпеки, зпаралізовану правом „вето".

На другий день по виступі ген. Маршала промовляв Вишинський. Його промова, намірено брутальна, була виміряна проти ЗДА та всіх інших, хто мириться з американською політикою. „Деякі впливові члени ООД, такі як ЗДА та В. Британія, використовують ООД для задоволення своїх егоїстичних інтересів... Вони не хочуть роззброюватись і тим поносять відповідальність за неспокій в цілім світі" заявив Вишинський, забуваючи про 4-міліонову совєтську армію, яка не свідчить про роззброєння Совзоюзу.

„Вони єдині, що противляться поглядові більшости Комісії для справи атомної енергії щодо конечности знищення бомб", додав він, оправдуючи відомову СССР піддатись контролі тим, що не можна, мовляв, допустити до вмішування чужих чинникім у внутрішні справи Совзоюза.

„Новий світовий конфлікт готується на очах остовпілого світу" казав Вишинський, дивлячись просто в очі ген. Маршала. „Підготовка до війни провадиться американськими капіталістами, які шукають за новими прибутками... В тій цілі сіється пострах перед СССР, збільшується збросння і витворюється психоза війни, яка має помогти ЗДА почати свою воєну експанзію і для якої Німеччина мала би послужити головним тереном в Европі... Але доля Німеччини і Японії мусить бути осторогою для тих, що готують нову війну!" викрикнув большевицький промовець.

Заторкнувши доктрину Трумана щодо помочі Греції та Туреччині і плян Маршала щодо відбудови Европи, Вишинський заявив, що вони перечать Хартії Об'єднаних Держав, бо порушують суверенність народів, оминувши мовчанкою факт насильного підпорядкування Совєтам цілого ряду країв і народів сх. Европи. Він твердив, що саме та доктрина і той плян поділили Европу на два табори, з яких один є під диктатом ЗДА. Про другий табор, що є під кормигою Совєтів, Вишинський не згадав, видно уважаючи, що тут все в порядку.

Щодо питання „вето", то Вишинський рішучо відкинув всяку думку про зміни на точці статуту ООД, бо така зміна перечить, мовляв, засадам, які лягли в основу тої установи. Те саме і щодо встановлення Перманентної Комісії, бо тут право „вета" не може мати місця, а без нього Совєтам годі саботувати справ ООД.

Розправившись в той спосіб з більшими рибами Вишинський взявся до менших і знайшов спосіб сказати щось прикрого в адресу і Франції, за її політику в Індокитаю, і Аргентини за те, що вона не зірвала зносин з Еспанією, і Полудневої Африки за її поступовання з Індусами, і Голяндії за її чинність в Індонезії. Він не пожалував навіть окремих осіб, як от Черчіля та американського делегата, Дальса, немилого Совєтам своєю рішучою поставою супроти них.

Натомість взяв в оборону совєтських поплечників, Альбанію, Болгарію і Югославію, заявивши, що всі закиди проти них в справі Греції є „безпідставні", хоч спеціяльна комісія ООД ствердила їх відповідальність за напади на Грецію.

В кінці Вишинський запронував Асамблеї резолюції, в яких осуждається американську пресу за те, що вона ніби провадить „пропаганду за війну", та вимагається від ЗДА, Греції та Туреччини, щоби вони, чи їх реакційні круги, заперестали ширити воєнні алярми. Чи не так промовляв вовк в байці, коли обвинувачував ягня за агресивність проти нього?

Застановляючись над ініціятивою ген. Маршала та поставою Вишинського, „Журнал де Женев" пише: „Можливо, що та ініціятива викличе конфлікт з тяжкими наслідками. А втім той конфлікт в зарідку існує вже давно.ООД терпить від сховного боляка і може є ліпше спробувати оздоровити хворого заким він не сконав". При тому швайцарський часопис має на думці можливість виступлення СССР з ООД. Канадійський делегат до ООД одверто говорив про конечність повстання нової ООД, вже без СССР і його поплечників.

Але на нашу думку до так драматичного висліду двобою Маршал — Вишинський не дійде. Знаменно, що зачинаючи свою промову, совєтський делегат зробив крок до мікрофону і кинув ніби клич: „За мир і приязнь між народами, проти запалячів нової війни'" Цей оклик, як рівно тон і зміст цілої промови його, дають підставу зхарактеризувати цю останню, як „загату пропаганди" проти правди і розуму. Тою промовою большевицький достойник хотів замилити очі совєтським народам, а також відвернути увагу інших народів, кличучи „лови злодія„ саме в той час, коли Совєти готують якусь виправу по чуже добро.

Справа відбудови Европи

Йдучи за пропозицією ген. Маршала, 16 европейських держав взялися зараз же по липневій конференції в Парижі до опрацьовання пляну господарської відбудови Европи за допомогою ЗДА. Нині той плян вже готовий і його передано до розгляду американським урядовим чинникам. Він може увійти в життя лише по ухвалі Конгресу ЗДА, який, є мова, скличеться в кінці біжучого чи на початку прийдешнього року. Зараз він є предметом студій спеціялістів.

Плян є розчислений на чотирі роки з тим, щоби в кінці цього речинця виробництво в головних ділянках европейської господарки перейшло рівень нормальних часів, себто р. 1938. І так в ділянці хліборобства виріб цукру, плекання бульби, добування олії та ріжних товщів, як рівно

скотарство мали би перевищити довоєнні рівні, в той час, як збіжжя могло би лише дорівняти попередній продукції. Добування твердого вугля перейшло би на 30 міліонів базовий рівень. Виріб електричного струму збільшився би на 2/3 супроти довоєнного, нафти добувалось би в два і пів раз більше, сталі вироблялося б на 10 міліонів більше, засоби сухопутного транспорту зросли би на 25% і водного дійшли би свого нормального рівня.

Для переведення в життя цього пляну є потрібна допомога Америки, як виробами та сирівцями так і грішми. Европа протягом чотирьох років матиме недобір, який паризька конференція обчислила на 19.330 мільйонів долярів і який мала би покрити Америка. Причини такого жалюгідного стану европейської господарки полягають поперше в тому, що за час війни були в значній мірі перервані міжнародні торговельні зносини, що дезорганізувало її господарку. Подруге війна значно зруйнувала її промисловість, яка не в стані продукувати стілько, щоби вивіз готових виробів оплатив привіз сирівців. Звідси її гостра фінансова скрута.

Відбудова европейської господарки можлива при двох передумовах: найтіснішої співпраці европейських країн та найширшого товаровиміну з Америкою. Наколи на першій з них особливо настоював представник ЗДА на паризькій конференції п. Клейтон, то на другій клали наголос европейські представники. Врешті всі погодилися, коли проєкт був переглянений за вказівками п. Клейтона. Його друга редакція відійшла до Вашінгтону.

Так представляється економічна сторінка пляну Маршала. Але той плян має також сторінку політичну, над якою мало дискутується, хоч багато думається.

Поява пляну Маршала мала місце серед обставин суто політичного і далекосяглого значіння. Шукаючи способів спинити експанзію совєтського імперіялізму, американські політики звернули увагу на той факт, що господарські кризи, нужда, невдоволення мас дають найбільш сприятливий грунт для защіплення комуністичної ідеї та поширення московських впливів. Отже поборюючи розріст російського імперіялізму, треба насамперед усунути злидні. До цього зміряє між іншим плян Маршала.

Одною з перешкод до успіху пляну є неучасть в нім східньо-европейських країн, які дістались під совєтську гегемонію. Бож саме ці країни є доставцями сирівців — а головно харчевих — для упромисловленої зах. Европи. І саме щоби протиділати заходам ЗДА в їх намаганню поставити Европу на ноги, Совєти заборонили своїм поплечникам прилучитися до пляну Маршала, хоч їх неучасть в ньому б'є насамперед по них самих. Тим не менше автори проєкту лишили для тих поплечників і для самого Совсоюзу „відкриті двері" до пляну. Більше того, проєкт передбачає збільшення довозу до зах. Европи зі Сходу.

Третій момент, який надає плянові Маршала, політичну вагу, це є питання Німеччини. Відбудова Европи є неможлива без чинної участі в европейській господарці цієї сильно-упромисловленої країни. А тим часом Німеччина є поділена на ріжні окупаційні зони. Совєти відгородили свою зону від решти світу „залізною заслоною" і противляться відбудові інших зон. Франція також вагається дати Німцям можність урухомити їх промисловість, побоюючись, що це призведе до віднови їх мілітарної сили.

В цім полягає ціле питання Рурщини, над яким сперечаються французи з американцями та англійцями, які хотіли би використати засоби Німеччини для відбудови Европи на повну скалю.

Всі ці моменти узалежнюють виконання пляну Маршала від політичних відносин в Европі і поза нею.

Участь ЗДА в переведенню пляну в формі його фінансування є подиктована мотивами політичними, про які була мова вище, а також мотивами економічними. В наші часи господарки всіх країн світу є так щільно пов'язані що упадок чи хаос в Европі не може не відбитися на стані Америки. А то тим більше, що за час війни ЗДА ще більш упромисловились, вони ще більш, як перед війною, потребують ринків збуту. Отже відбудова Европи, яка є добрим кліентом, є дуже потрібна і для Америки. Це дало право п. Бевінові, що був головою паризької конференції, сказати про проєкт вироблений нею: „Це не є звертання по милостиню. Це є слушне домагання помочі, щоби перебути скруту відбудови і щоби створити умови, які би дозволили Европі внести свою лепту в світову скарбницю повоєнних часів".

Плян Маршала може мати також поважні політичні наслідки для Европи. Річ в тому, що наш континент, покраяний на численні держави, покритий густою сіткою митних кордонів, не може в сучасних умовах вижити, задержуючи свій дотеперішній політичний статут. Нові господарські обставини вимагають знесення митних бар'єрів, а тим самим і зміни статуту. Але дуже тяжко відмовитись від давніх традицій, не будучи до того приневоленим конечністю. Сучасна скрута і плян Маршала є саме тою конечністю для Европи. Годі здійснити той плян, не запровадивши плянову господарку, суцільну на всю Европу, яка вимагає уодностайнення митного режиму на цілім континенті. До цього пхає також і інтерес Америки, яка воліє бачити европейський ринок без митних перегород. Тож не дивно, що американський обсерватор на паризькій конференції порадив її учасникам розглянути можливости встановлення митної унії в Европі.

В наслідок домагання представника ЗДА, Конференція в Парижі створила спеціяльну комісію, якій доручила перестудіювати питання все-европейської митної унії. За такою ідеєю засадничо висловилось вже 13 держав, при чому Англія піднесла, що було би корисним, щоби до унії приступила би ціла Британійська Імперія, розтягнена далеко поза межі Европи, що значно ускладнює проблему. Франція та Італія взялись відразу студіювати практично питання знесення митного кордону між цими двома країнами.

Щоби оцінити можливі наслідки запровадження митної унії в Европі, варт пригадати, що політичне об'єднання Німеччини почалося в минулім столітті знесенням митних кордонів між незалежними німецькими державами. Годі думати, що ціла Европа піде слідами Німеччини часів Бісмарка, для того немає підстав ні расових, ні культурних, ні політичних. Але при світлі економичних фактів ідея З'єднаних Держав Европи видається менш наймовірною.

Як видно з попереднього, на перешкоді господарської відбудови Европи стоять великі труднощі політичного характеру, з яких постава Совєтів, ба сам факт існування Совсоюзу є чи не найголовнішою. Отже і в цій, здавалось би чисто економічній проблемі, годі оминути політику, як рівно годі обійти Совєти. Того тяжко не бачити навіть сліпому. А тим часом багато зрячих сліпців стараються оминути небезпеку, ховаючи, як той струс, голову в пісок.

Д. А.

Декларація Проводу Українських Націоналістів

Жиємо в часі історичних зламів. Цілий світ стоїть перед питанням, бути чи не бути. Чи історичний процес піде шляхом органічного розвою, чи комуністична авантюра кине світ у вир анархії. На таких терезах важиться нині доля нашої цивілізації і доля народів.

Противенства, що поділили світ на два ворожі табори, є так глибокі, що боротьба йде на взаємознищення. В тім змагу виживуть і переможуть ті народи і цивілізації, які мають велику життєву снагу. Україна ту снагу має, але, щоб вижити, потрібна мобілізація всіх її сил та якнайдоцільніше орудування ними. Без того вона або буде розчавлена ворожою силою, або впаде від вичерпання.

Серед сучасної світової скрути і в обличчі страшних небезпек народи рятуються націоналізмом. Націоналістичні ідеї і чини найліпше мобілізують народи духово і фізично. В той сам час народи шукають з'єднання їх зусиль в боротьбі проти спільних загроз і спільних труднощів. Солідарність національна і солідарність міжнародня ідуть в парі і взаємно себе підсилюють.

Націоналістична ідея, не зважаючи на всі перешкоди, пересякла цілу українську дійсність. Навіть ті, що відкидають націоналізм засадничо, улягають його впливам. Він то двигнув в час останньої війни український нарід на чинну боротьбу за основи національні вартости: свободу, єдність та державність.

ОУН від початку її заснования була, є і залишиться єдиним носієм націоналістичної ідеї. Правильність ідеологічних, політичних і соціяльних позицій ОУН потверджується ще й тим фактом, що ті з її колишніх членів, які відколовшись від неї, стали поклонятися чужим богам, вертаються на покинені позиції.

Тактика спекуляції на модних гаслях ніколи не виплатиться на довшу мету. Одно звихнення на основних засадах неминучо потягає за собою друге, і в остаточнім рахунку мусить допровадити до провалу, коли збаламучені не завернуть вчасно з хибного шляху. Подібна спекуляція в політиці коштує націю надто дорого, щоби не осудити її.

Українські націоналісти завжди відзначалися революційним активізмом. Роки передвоєнні і часи останньої війни бачили їх в перших лавах борців за долю України і бачили великі жертви, які вони несли на вівтар служення Батьківщині. Частина націоналітів, що опинилась поза ОУН, була опанована сліпою стихією, яка обернула їх активізм в гін для гону. Небезпека вичерпання перед рішальним революційним зривом надто реальна для цілого українського народу, щоби ми дали захопити себе тим гоном без розмислу.

Українська націоналістична ідея є того роду, що вона росте і розвивається разом з внутрішними силами нації, цього підмету націоналізму.

Часи світових зламів позначилися великими зрухами в середині українського народу. Між іншим **в лоні української спільноти на чужині сильно зріс потяг до національної солідарности, що є показчиком дозрівання нації до державного існування.** Внутрішні зрухи і досвід зовнішних подій вплинули на зміст української націоналістичної ідеї та на поставу українського націоналізму супроти дійсности.

Такі ствердження зробив **Третій Великий Збір Українських Націоналістів,** який відбувся в місяці серпні на чужині. На тім Зборі переглянено хресну путь України і перейдений шлях ОУН та означено вигляди на майбутнє. На цьому Зборі перевірено програму та устрій організації, устійнено її теперішні позиції та усталено її завдання на блищу і дальшу мету.

ПУН в його новому складі, де поруч з давніми запрацьованими в організації членами знайшлися речники нового членства, на чолі зі старим випробуваним **головою ПУН полк. А. Мельником** перебрав на себе ті нові завдання. Вони є тяжкі з огляду на велитенські труднощі і небезпеки, які стоять перед українською нацією на шляху до визволення і державности. **Перебороти ті труднощі і небезпеки вдасться лише збірними силами цілого українського народу.**

Український націоналізм зберігаючи свої питоменні позиції, повинен і далі все глибше просякати українські народні маси і провідні їх круги. Лише тим шляхом витвориться психологічне підгрунття, спільне для всіх середовищ і конечне для спільного визвольного і державно-творчого чину. Для успішности того просякання ОУН мусить бути сильною, впливою.

ПУН засилає свій привіт борцям за волю України, які змагаються на Рідних Землях, кличе членів і симпатиків ОУН подвоїти їх чинність, справність, жертвенність. ПУН велить їм загострити їх чуйність на ворожі підступи ззовні і на анархічні вияви внутрі нашої спільноти, щоб не допустити до розбивання чи знесилення українського національного табору.

Грядуть великі, вирішальні події світової ваги. Серед них вирішиться і доля України на довгі роки або сотки років. Нам дано бути свідками і співчинниками суду історії. Події знайдуть ОУН приготовленою. На націоналістах лежить обовязок приготувати до них цілу українську націю. Тяжке і відповідальне це завдання, але доконати його мусимо!

Слава Україні!

Серпень 1947 року.

Провід Українських Націоналістів.

ПАНОРАМА УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІТИЧНОГО СВІТУ

Дм. АНДРІЄВСЬКИЙ

Хочемо розглянутись в нашім довкіллі, хочемо приглянутись українським політичним чинникам і означати їх місце в соціяльній структурі українського народу та устійнити їх ролю в його національно-державних змаганнях. Але заким перейти до розгляду окремих груп — одна загальна заввага.

Незаперечним фактом є, що українське політичне життя в сучасних обставинах є можливе лише пожа межами України. Під совєтським режимом виключена всяка вільна політична діяльність, там не може розвиватися і оформлюватися ніяка партія ба навіть думка. У хоч як прикрою єє відірваність від грунту політичних організацій, що діють на еміграції, мусимо з нею погодитись і приняти факт, що український організований політичний світ перебуває на чужині. Лише еміграція є речником політичних змагань українського народу і лише на чужині ті змагання можуть виявитись вповні виразно.

Серед української політичної еміграції нині позначилось чотирі ідеологічних табори, а саме: соціялістичний, ліберально-демократичний, націоналістичний і консервативно-монархістичний. Вони мають побільшости організаційні відповідники, а в кожнім разі намагаються оформити себе по лінії ідеологічних позицій.

Соціялістичний табір складається з елементів, що належали до кол. краєвих партій соціял-демократичної, соціял-революційної і радикальної. До них дедалі блище примикає Українська Революційно-Демократична Партія, яка повстала недавно, вже на еміграції. Той табор старається уложитись в рамки одної Української Партії Праці і виступати одностайно. Оскілько УРДП ще і доси перебуває в стані шукання своєї соціяльно-політичної суті, можна чекати, що частина її теперішнього членства приступить до соціялістів, але частина відійде до інших угруповань.

Соціялісти все і скрізь були особливо чуйні на питання соціяльно-економічні, але далеко менше на проблеми національно-державні. Це пояснюється тим, що серед них були поширені інтернаціоналістичні тенденції, які випливають з ідеї солідарности працюючих, до речі дуже сумнівної. Серед соціялістів змагається матеріялістичний спосіб думання, накинений їм Марксом, з ідеалістичним. Ревізія „наукового соціялізму", переведена наступниками цього останнього, внесла в соціялізм багато моментів психологічних та моральних, що не лишилось безо впливу і на українських соціялістів. Завдяки таким автором, як Де Ман, питання нації знайшло серед сучасних соціялістів більш правильну оцінку та більш глибоке зрозуміння. Соціялізм перестає бути антинаціональним, яким він був донедавна.

Соціялізм, особливо в його марксівській постановці, знаходить грунт головно в середовищі робітників, серед пролетаріяту, якого Маркс хотів наділити диктатурою, себто монопартійністю. Як та диктатура може виглядати і до чого допровадити, бачимо на прикладі Совсоюза. Цей досвід не лишився без наслідків для всіх соціялістів, а для українських зокрема. Довший час в Україні бракувало сильної робітничої кляси і там не було належного підложжя для соціялізму. А поскілько робітники в нас були чужонаціональною групою, то і український соціялізм був слабий. Був це скорше ідеологічний інтелігентський рух, як вияв змагань українського робітництва. Але упромисловлення України в тягу останніх 25 років підсилило там робітничу клясу, а приплив до міста і фабрик та заводів виходців з села надало їм більш виразний національний характер.

Середовище українських соціялістів на еміграції може мати органічний звязок з сучасною дійсністю в краю, поскілько до него пристануть нові еміґранти головно з теперішньої УРДП, які в великій мірі є виплодом тої дійсности, і поскілько вони внесуть в те середовище новий дух. Але з другого боку ті нові еміґранти, зформовані в умовах підсовєтських, отже далеких від нормальних, несуть з собою певні психологічні та ідеологічні збочення включно аж до троцкізму. Їм ще багато бракує для усвідомлення і правильного зрозуміння національно-державної справи, як і ріжних суспільних процесів.

Українські соціялісти мають заслуги перед українським народом в його боротьбі за соціяльне і національне визволення, але мають також певні прогріхи. Зокрема вони, покутуючи хиби антинаціонального інтернаціоналізму та пацифізму, не завжди добре впливали на перебіг революції і визвольної боротьби в р.р. 1917-18. Між ними мабуть і дотепер не зовсім перевелися ілюзії ніби до розвязки нашої національно-державної справи можна дійти без збройної боротьби і що та розвязка можлива в формі федерації з Росією. Чи не пропагували вони концепцію Ліги Сходу Европи, яку був висунув Микита Шаповал і чи не твердять вони часами, що треба боротися з большевизмом, а не з Москвою, яка в дійсности є ворогом України?

Середовище українських демократів ліберальної закраски складається в першій мірі з членів кол. Товариства Українських Поступовців яке в часи революції 1917 р. перетворилось в Партію Соціялістів-Федералістів, а на еміграції служило головною підпорою уряду Української Народньої Республіки. До них примкнули члени Українського Націонал-Демократичного Обєднання та Фронту Національної Єдности з ЗУЗ, а також ті з нової еміграції, які під совєтським режимом заховали уподобання, викохані за давніх часів. Це середовище на чужині намагається організаційно оформитись в Українськім Національно-Державнім Союзі.

Основою для цього середовища є психологічний тип, поширений серед всіх культурно розвинених народів і який відзначається змаганням до свобідної ініціятиви в ділянках економічній і до забезпечення громадських свобід в ділянці політичній. Це змагання є вислідом питомого людині гону до свободи, а тому все існуватимуть демократично-ліберальні формації, меншої чи більшої ваги в залежности від історичних обставин. Сучасний момент, коли соціяльна і політична боротьба провадиться між скрайніми тенденціями, поміркованi партії типу наших демолібералів відступають здебільша на другий плян. (Англія, Бельгія, Франія).

За плечима демократичних і ліберальних партій найчастіще стоять інтереси кляс, які мають вигоду від знесення обмежень приватної ініціятиви, а власне кляси міщанської, буржуазної. Під цим оглядом є знаменним, що опорою англійського лібералізму все було середовище власників ткалень і сама доктрина носила назву Манчестера. Хоч в Україні і не було сильного, національно думаючого міщанства, але була належна психологічна атмосфера. Серед неї виховались і наші демоліберальні круги. В нормальних умовах безпе-

речно і в Україні виробиться соціяльно-економічний прошарок, який стане носієм демократичних та ліберальних ідей. Але совєтський режим в ніякій мірі не сприяє розвоєві того прошарку. А тому ті елементи, що з нової еміграції пристають до УНДСоюза, на нашу думку мають свої коріння не в сучасній, але скорше в передсовєтській дійсності.

Націоналістичний табор є репрезентований двома окремими угрупованнями, які дивним дивом носять ту саму назву „Організації Українських Націоналістів”. Для виріжнення себе одно з них до цеї назви, в скороченню ОУН, додає ріжні додатки, раз „самостійників-державників” іншим разом „націоналістів-революціонерів” або просто літери С. Б. (Ст. Бандера). До цього дійшло в наслідок відходу в 1940 р. від матірної організації, що повстала в 1929 р., групи очоленої Ст. Бандерою. Чи факт існування двох націоналістичних організацій свідчить, про існування двох українських націоналізмів? Того дотепер ніхто не твердив. В кожнім разі група Бандери не вийшла з ніякою новою ідеєю, яка би її ріжнила з ОУН. Розкол стався не в наслідок ідеологічних чи програмових розходжень, лише на грунті ріжниці тактик, або скорше ріжниці темпераментів, що диктували ріжні способи поступовання. І наколи група Бандери в постановах деяких своїх конференцій чи в Плятформі УГВР, яку вона визнала за свою, відійшла від заложень націоналізму, то нині вона змагає до повороту на позиції, на яких не перестала стояти ОУН на чолі з полк. Мельником.

Український націоналізм, як політичний чинник, є явищем закономірним в такій же степені, як два попередні, соціялістичний і демоліберальний. Тим не менш не можна нині пов'язати націоналізму з ніякою соціяльною групою. Психологічно націоналізм є в однаковій мірі приємлемий для всіх прошарків і фактично в його рядах знаходяться і робітники і селяни, люде думаючи радикально і ліберально. Всіх їх єднає глибоко розвинене національне почуття та гін до державности. Отже мається до діла з формацією, яка стоїть понад соціяльні ріжниці і спирається не на групових інтересах, але на моментах віри в національну ідею і волі до державного життя. В тім її нині сила, бо вона всенаціональна, і можлива слабість в майбутньому, коли вона не знайде соціяльно-економічної бази.

Націоналістичний чинник був покликаний до життя історичними обставинами, які вимагають концентрації національних сил для рятунку України від заглади. Ці обставини диктують революційну тактику політичних змагань. Але і в розумінню тої тактики можуть бути розходження. Група Бандери зрозуміла революційність в її технічнім аспекті, не зумівши глянути глибше в суспільну природу національної революції. У неї тактика заступила політику і допровадила до таких нерозважних потягнень, як акт з 30 червня, якому надано груповий характер і переведено в спосіб, який не робить нікому чести. Натомість матірна ОУН має більш вичуття до змісту національної революції та солідніщий державницький змисл, який не дозволяє їй на легковажні кроки.

Фактом є, що націоналістичні чинники за часів війни і по ній є найбільш активні. Вони не лише діють, а також виділовують не інші чинники. Постава всіх українських партій є в тій чи іншій мірі підо впливом націоналізма. Націоналізм є психологічним підложжям цілого українського політичного світу і то не вважаючи на голоси, які піднімаються проти націоналістичної доктрини. Такі гасла, як „Соборність”, „на власні сили”, з якими виступив націоналізм, а останніми часами „солідарізм” зробились здобутком цілого українства. До націоналізму припливають нові елементи, в яких і советский режим не затамував національного інстинкту, які вичувають державність, як категоричний імператив для себе, які є двигані волею до визволення.

Яка буде доля українського націоналізму по осягненню національно-державної мети? Можливо, що саме він оформить ядро провідної верстви що зіпреться на всі суспільні групи й візьме державну керму, можливо, що він знайде свою соціяльно-економічну базу в одній з тих груп. Приклади новітніх націоналістичних формацій по інших країнах ще надто свіжі, щоби дати в цій справі виразні вказівки. Одно є певне, що майбутність українського націоналізму багато залежитиме від політичного змислу того середовища. І є підстави думати, що ті великі політичні помилки, які поробило одно крило націоналістів, а друге не зуміло їм запобігти, вдасться направити на користь цілої української справи. Але його дотеперішні осяги вже не вдасться уневажнити нікому з його противників.

Лишається приглянутись таборові консервативно-монархістичному. Ця формація носить назву „Союзу Гетьманців Державників”. Згідно провідній ідеї її основоположника вона мала би бути організацією того психологічного типу людей в Україні, який є регулюючим чинником стихійних гонів соціяльних і політичних. Той тип консерватора, не менш нормальний і не менше корисний для кожного суспільства, як тип революціонера, все був, як писав Липинський, заслабий в Україні і з того повставали великі труднощі, ба навіть катастрофи в житті українського народа. Власне в консерватизмі, а не в монархізмі, лежить істота і історична місія наших гетьманців. Направду монархістів можна здибати у всіх інших українських угрупованнях, не виключаючи і соціялістичного. Але ні одно з них під сучасну пору не може служити пристановищем для переконаних консерваторів.

Суспільною основою консерватизму майже, зправила є кляси посідачів чи то земельної чи то промислові власноти. І хоч в Україні ця кляса була зденаціоналізована, всеж таки в тім середовищі, а бодай в його психологічнім кліматі відбувалось, а почасти відбувається і нині вербування українських консерваторів. І тут атавізм, коли риси характеру, вироблені підо впливом певного рода праці чи певного укладу життя, передаються з покоління в покоління, є дуже виразний. Тож і ті нові симпатики, що з нової еміграції прилучаються до гетьманців, є не так виплодом сучасної підсовєтської дійсности, як пережитком давніх суспільних відносин.

Консерватизм, як політичний чинник, є отже явищем нормальним ба навіть конечним для розвою нації. Чи розуміють це наші нинішні гетьманці, а головно чи поступають вони згідно заложенням, що лягли в основу їх формації, в тім можна оправдано мати деяки сумніви. Останні часи дають багато доказів, що гетьманці зійшли зі своїх засадничих позицій, в кожнім разі дають себе на них маневрувати, зраджуючи свою місію консерваторів. Цей факт затемнює в їх власній свідомості їх практичні завдання і вносить в українську політичну дійсність деяке поплутання понять, утруднюючи деякі процеси в лоні українського політичного світу.

Так нам представляється розклад сил в українському політичному світі. Лишаємо на боці числове відношення тих сил, устійнити яке є доволі тяжко, але яке фальшується досить легко. З вищеподаного перегляду бачимо многогранність української політичної думки і її організованого вияву.

За яку Европу?

Д. СЛОБІДСЬКИЙ

„Нації, які не хочуть загинути в наш час потребують не тільки їх охорони зброєю, але так само пориваючих ідей” ” пише американський кореспондент „Ноє Цюріхер Цайтунг” і додає: „Сильно притягаючі ідеї становлять велику силу в міжнароднім світі, відпихаючі ідеї — страшне обтяження”. Це помічення є дуже слушне і буде не від речі приглянутись тим ідеям, з якими нині виступають світові чинники та як вони ті ідеї застосовують.

Відколи світ поділився на два ворожі табори головними діючими чинниками являються Совзаюз та З'єднані Держави Америки. Кожний з них має претенсію організувати світ посвоєму, а зокрема накинути Европі певний політичний статут. При тому кожний з них виступає з ідеями, якими хоче звабити Европу. Ця остання отже знайшлась між двома бігунами.

Російська політика, як і гітлерівська, все мала два роди ідей: одні для внутрішнього вжитку, для піднесення температури власного народу і для пірвання його до боротьби, а другі для зовнішнього світу, для замилювання очей. Почавши від царя Петра І, Москва зміряє до завойовання Европи а там і цілого світу. І то во імя месіяністичної ідеї — наділення людства „новою культурою”, новим „суспільним і політичним ладом”. Як та культура і як той лад має виглядати, показує нинішній стан річей під совєтським режимом. Перший нарис московського несамовитого месіянізму дав мабуть російський письменник Данилевський в своїй книзі „Росія і Европа”, що вийшла друком в р. 1869.

Данілевський висловлював думки так зв. російських славянофілів, які в XIX ст. були носіями найбільш скрайнього московського імперіялізму. Це був ідеологічний рух, перенятий месіянізмом, згідно з яким Росія несе світові „нову правду”, яка заступить германо-романську цивілізацію. Ця месіяністична ідея зродилась в Москівщині десь в XVI ст. коли один церковний достойник проголосив, що по упадку Риму і Царьгороду Москва перебрала їх світову ролю. Цікаво, що большевики нині покликаються на цю теорію і в своїх виданнях. (Очеркі по русской історії, під редакцією Н. Ю. Пушкарського) повторюють: „Упав другий Рим (Константинопіль), виник третій Рим — Москва. Перші два згинули, третій не загине, а четвертому не бувати”. Щоби устійнити свій родовід, вони сягають ще дальше в минуле і твердять таке: „Росія сьогоднішня не є тільки СССР, але і спадкоємця другого Риму —візантійської імперії, спадкоємця імперії Чінгізхана і пряма наслідниця створеної Петром Великим імперії російської” (часопис „Обозрєніє). Чи ж може бути більш яскрявий вияв московського імперіялізму большевиків?

Данилевський твердить, що Росія не є тільки чужа европейському світові, але й за сильна, щоб бути тільки членом европейської родини, тільки одною з великодержав Европи, — „вона займе в історії гідне себе і слов'янства місце не інакше, як лишень стаючи на чоло самостійної політичної системи і служачи, як противага до Европи в її цілості”. Інтерес Росії не лежить у задержанні рівноваги сил в Европі, але навпаки, у використанні захитання цієї рівноваги. Із цих думок Данилевського, призначених для внутрішнього вжитку, випливає, що російський народ має такі завдання: усвідомивши собі своє месіяністичне покликання, „об'єднати” довкола себе всі слов'янські народи — при чому він, наприклад, уважає греків, румунів та мадярів, під ріжними претекстами, також „слов'янами” — і, використовуючи захитання рівноваги сил в Европі, накинути їй свою культуру. З цієї бази уже можливо буде починати завойовання цілого світу, бо „нова культура”, як колись гелленізм, чи навіть у пізніших часах „германо-романізм” має всі дані бути розсадником культури серед цілого людства, пише Данилевський.

Переходячи тепер до нової російської дійсности, бачимо, що московський большевизм стоїть на цих самих ідеологічних засадах і веде закордонну політику в напрямі, визначеному Данилевським. Внутрі СССР роздувається російський націоналізм і месіянізм, монтується „слов'янський блок” у закреслених Данилевським границях, а назовні робиться усі зусилля, щоб не допустити до рівноваги сил не тільки в Европі, але й у цілому світі, бо завдання московського большевизму стали ширші навіть у закордонній політиці, а саме встановлення „диктатури пролетаріяту” в цілому світі. Большевизм, після короткого революційного періоду, круто завернув до традицій російського месіянізму й імперіялізму і, хоч під новими кличами, але зі старим змістом, йде вперто й послідовно старими шляхами. Доказів для цього не потрібно, бо найліпшим доказом є сама „совєтська дійсність”, яку знаємо не тільки ми, але й цілий світ. Сьогоднішня ж Москва проповідує явно й славно: ліквідація „гнилого капіталістичного ладу”, „об'єднання” довколо „Третього Риму”, чи „Третього Інтернаціоналу” (формально зліквідованого, але фактично діючого) з осідком у Москві, щоб шляхом „диктатури пролетаріяту” дійти до запровадження на цілій землі „совєтського ладу”, „совєтської демократії” — „демократії вищого типу” (Данилевський називав це саме явище „культурою нового типу”). Без сумніву, що такі ідеї говорять до ума й уяви „совєтського” (читати „російського”) народу й він легко дається мобілізувати до таких великих революційних завдань.

Але ці ідеї призначені тільки для внутрішнього вжитку, так як ідея „вищої раси” Гітлера була призначена тільки для розпалення патріотизму німецького народу й здобуття його „серця” для боротьби за імперіялістичні цілі „Третього Райху”. На експорт, для зискання собі „клієнтелі”, Москва має інший товар... Це, побіч загально звісної ідеї комуністичного „раю на землі”, в першу чергу ідея **самостійности й суверенности націй,** і то особливо малих і поневолених (напр. „оборона” **націоналістичної** Індонезії). Ідея приваблива і в дусі часу. В цьому напрямі йде політичний розвиток людства (напр. повстання нових самостійних національних держав в Азії, національні рухи в Африці і т. д.). І хоч у совєтській політичній системі розвиток національних спільнот іде від **самостійности** до **поневолення,** то це не перешкаджає Москві в її закордонній політиці й пропаганді зручно використовувати здорові самостійницькі рухи й ті ідеї, які лягли в їх основу. Ще більше. Проти наявних фактів, Москва не перестає твердити, що тільки в її політичній системі існує свобода й вільний розвиток усіх народів, а поза її системою народи живуть у рабстві й є предметом

визиску долярових імперіялістів. Доказ для першого: „найдемократичніша сталінська конституція в світі", де і дальше фігурує 17-а стаття, яка постановляє, що „союзні республіки зберігають за собою право свобідного виходу з СССР". Доказ для другого: перманентні робітничі розрухи й страйки в капіталістичних країнах. Але як би то й не було, пропаґування Москвою ідеї самостійности й суверенности означає, що ця ідея має сьогодні більше як колинебудь **потужню революційну силу й динаміку.** Тому то Москва користується цією великою ідеєю, як засобом до осягнення своїх імперіялістичних цілей.

Москва розбила в квітні московську конференцію „Великої Чвірки" в ім'я боротьби за „єдину, суверенну німецьку державу", відрізуючи в той самий час непрохідним китайським муром цілу свою окупаційну частину німецьких земель від решти Німеччини та придушуючи тамошнє населення безоглядним деспотичним чоботом. Молотов зірвав Парижську Конференцію з червня - липня в ім'я боротьби за „сохранение национального суверенитета" малих европейських народів, насилуючи в той самий час брутальним способом державну самостійність і національну суверенність народів із своєї сфери впливів.

Але це не перешкаджає московській пропаґанді в кожній книжці, в кожній брошурі, в кожному журналі, в кожній газеті і на кожному кроці повторяти той самий мотив: боремося за національну суверенність народів, боремося за їх свободу, бо, як пише московський тижневик „Новое Время" з 27 червня: „Тільки той, для якого не має нічого святого (!), ані дорогого, може говорити так холодно й так брутально про те, що людська істота має найдорощого в світі: своя батьківщина".

Цей самий національний принцип пропаґують тепер і всі московські „п'яті колони", комуністичні партії у світі. Вони називають себе „національними партіями" і провадять боротьбу, ніби за „національні" інтереси власних народів... Про це горлають усякі Тореси й Толіяті, хоч кожньому ясно, що вони мають таке гасло із своєї московської централі. „Нашою одинокою провиною є те, пише лицемірно французька комуністична „Юманіте" з 15 липня, що ми осталися вірними національній політиці, яку потверджували при ріжних нагодах після освободження", не згадуючи ні словечком про те, як ця сама „Юманіте", то виступала проти політики Гітлера, то одобряла її за цілий час від 1939 - 1941 р.р. залежно від того, в яких відносинах находилася Москва до Берліну. А тепер **одинока** французька комуністична партія проповідує ненависть до Німеччини, згідно з засадою Москви, що в Европі не вільно допустити до рівноваги сил і порядку та **одинока** з усіх французьких партій своїм непримиримим становищем не дає змоги Франції дійти внутрі держави до здорового, упорядкованого життя (страйки й протиурядові демонстрації — це все діло комуністів). На кінець **одинока** комуністична партія і її часопис „Юманіте" поборюють закордонну політику Франції, зорієнтовану на співпрацю з Англією і ЗДА та домагається орієнтації на Москву. Чи це може припадково, або з внутрішнього переконання? Певно що ні, бо **таку саму** політику провадять комуністичні партії і в Англії, і в. Італії, і в Греції, ба навіть американські комуністи чомусь тільки в Москві добачають рятунок для людства. Це напевно не припадок і не внутрішнє переконання!

Другий ідейний коник, на якому їде Москва в своїй закордонній політиці та пропаґанді — на цей раз тільки серед „слов'янської родини" — це ідея **всеслов'янства.** На цю тему вже так багато писалося в нас, що ми обмежемося лише до кількох зауваг. **Москва ніколи не була, не є і не буде речником слов'ян. Москва чужа дійсно слов'янським народам.** Москва — це евразійська потуга, вона тільки говорить слов'янською мовою, але думає і відчуває чужими слов'янам катеґоріями. Слов'яни — українці, поляки, білоруси, чехи, словаки, серби, хорвати й ін. — належать духово до того комплексу, що ми звичайно окреслюємо поняттям „захід", а Москва, як це стверджують найкомпентентніші її речники, чужа Европі. Дивно тільки, що дехто на заході вірить ще у „всеслов'янський міт" у московській редакції. Ідею панславізму проповідувала Москва за царських часів і в той самий час нищила в найбільш брутальний спосіб такі слов'янські народи, як українці та поляки. Пригадаймо тільки ганебний акт російського міністра Валуєва з 1863 р., яким цілком звичайно заперечувалося існування українського народу з усіма консеквенціями, які випливали з цього — заборона живого українського слова й нищення всякого прояву національного життя; пригадаймо ще парцеляцію Польщі, яку перепроваджувала „слов'янська" Росія спільно з германською Німеччиною. Ідею панславізму проповідує і сьогоднішня большевицька Москва. І в той самий час вона парцелює 1939 р. Польщу з Гітлером, точнісінько так само, як це робили два століття тому назад її попередники на кремлівському престолі. Ні, ідея панславізму — це чистої води ідея імперіялізму **одної російської нації.** Сталін писав лицемірно: „Ніхто не має права насильно вмішуватися у життя націй, нищити їх школи й інші інституції, ломати їх звичаї й обичаї, робити перешкоди в уживанні їх мови, зменшувати їх права". Сьогоднішні події в Чехословаччині (країні, яка ще найбільше вірила в „слов'янське братерство" з Москвою), Польщі й інших слов'янських країнах є дальшим доказом, що в „історичних війнах, як учив Маркс, треба відріжняти фразеологію від дійсних намірів".

Останні два „Всеслов'янські Конгреси" (в Білгороді 1946 р. і у Варшаві в червні 1947 р.) під патронатом, чи ліпше диктатом Москви, не дали бажаних успіхів, як реферують чужинні спостерегачі. В цьому напрямі знаменним є таке ствердження італійського тижневика закордонної політики „Релаціоні Інтернаціоналі" з 5 липня: „Щодо ефективної солідарности слов'янського блоку, читаємо там, то й у Варшаві можна було ствердити, з акцентів делегатів поодиноких країн, що як організм, він не є такий досконалий у своїй цілості, як це могло б виглядати. Там не бракувало певних розбіжностей між делегатами поодиноких країн. Недавні непорозуміння між чехами й словаками доказують, наприклад, що проблема співжиття між двома народами не є в дійсності розв'язана, а брутальне поведення росіян у Румунії і Болгарії підтверджує, що не всі слов'яни є переконані в досконалості сучасної системи". І такий влучний додаток: „Але якщо Росія матиме дальше змогу, з питомою їй брутальністю, насильно монтувати цей блок, а англо - сакси й дальше не матимуть ясної слов'янської політики, то тоді східня спільнота, хоч ще внутрішньо не перетоплена, не матиме іншого вибору, як бути солідарною в обороні своїх інтересів". Натяк ясний.

Що протиставить цим ідеям західній світ? Цитована на початку цієї статті „Ноє Цюріхер Цайтунг", говорячи „з американських перспектив" стверджує, що в Америці „майже не розуміли вже глибокого значіння ідей. На місце вири в демократію, прийшли цинізм і байдужість. Але друга світова- війна наповнила ідею демократії новою життєвою силою". І з цією відродженою демократичною ідеєю вступила Америка в другу світову війну. З цієї ідеї зродилася 14 серпня 1941 р. Атлантійська Хартія (автори Черчіл

і Рузвельт), на її основі постала Організацій Об'єднаних Націй. Атлантійська Хартія проповідувала світлі ідеї. Вона гарантувала: право народів вибирати власні уряди, привернення суверенности й самоуправи народам, позбавленим силою цих прав, устаління миру, що запевнив би людям вільне життя від страху й злиднів і т. д. Пізніші договори, доконані факти й міжнаціональна практика показують, що в світі не тільки не зникли страх і злидні, але вони постепенно перетворюються в систему сучасного ладу. Не тільки не привернено народам суверенности й самоуправи, але й відібрано суверенність і самоуправу тим народам, які її мали. Робить це тільки одна потуга, СССР, але бо інші потуги, які кинули в боротьбу ці ідеї, мають святий обов'язок боронити їх. Чи мільйони жертв упали в цій війні за те, щоб замінити одну тиранію другою? Вина паде в першу чергу на англо-сакські держави, бо одинокі вони мають силу недопустити до толочення найсвятіших прав народів і людини. Американські люди гинули на всіх полях світу в вірі, що вони вмирають за свободу проти тиранії, а американські уряди пактували й ще й далі хотіли б пактувати з найбільшою тиранією, яку тілько переживало колись людство. Тільки, що тиран із Кремлю не хоче більше пактувати. Він зарезервував собі вільну руку.

Ідеї, за які вмирали свобolюбні народи, проповідує тепер лицемірно московська тиранія і тільки компромітує їх. Вашингтон у той самий час проповідує абстрактні й нереальні, принаймні тепер, ідеї „світового уряду", „З'єдних Держав Европи" на взір ЗДА, а може й СССР. „Світовий уряд", який мав би забезпечити цілому людству свободу й добробут — річ гарна, але покищо тілько в теорії, світ ще не дозрів до неї, якщо взагалі колись дозріє. Така ідея може захоплювати такі великі потуги, як ЗДА, які мають усі шанси головувати в цьому уряді, але й то аж після повалення такого серіозного кандидата на головство у світовому уряді, як СССР, який навіть бореться за світову диктатуру пролетаріяту. Малі й поневолені народи хочуть спершу здійснення і для себе засад Атлантійської Хартії, бо тільки будучи **суб'єктами** міжнаціонального життя, вони зможуть вирішувати питання світового уряду — а їх голос буде дуже важливий, бо це добра половина цілого людства. Отже основою передумовою до творення усяких понаднаціональних урядів це **зникнення поділу світу на вільні й поневолені народи.**

„Матеріялізм можна організувати", сказав одного разу Бевін в промові до американського народу, „бо його можна звести до науки, примушуючи народ слухати. Але не можна організувати свободи в той сам спосіб. Це є духова річ, якої не можна кодифікувати. Це велика душа людства". Тими словами він закликав американців до боротьби плече-в-плече з европейськими народами за свободу проти тиранії. Нам видається, що англійська концепція ідеалу людськости, висловлена Бевіном, є для нас, европейців, багато блища, як те, що його виявляє Америка, коли вона устами своїх речників намагається накинути нам ріжні механічні федерації, подиктовані економічними мотивами. Вона бо не вчувається в питоменности Европи, розглядаючи її лише при світлі власного досвіду.

З'єднані Держави Північ. Америки це є доволі свіжий конгломерат народів і культур. Там щойно тепер витворюється американська духовість, американська культура, там аж тепер остаточно перетворюється сирий матеріял ріжнородної етнографічної маси в націю. Европа ж вже має за собою свій консолідаційний процес. Европа це вже готовий твір, — це прекрасна мозаїка ріжних самостійних націй, із яких кожна має свою власну духовість, власну культуру, власну національну історію і традицію, власну національну територію. Над цим фактом уже не можливо перейти до денного порядку. Европейські нації мають дуже багато спільного в своїй духовості, це уможливлює їм найти між собою спільну мову, найти певні моменти солідарности і навіть спільної дії, але не більше. Творення ж якоїсь „европейскої нації" — це мусів би бути брутальний, насильний і протиприродний процес, який знищив би тільки те здорове й творче, що вже є, а на його місце не поставив би нічого. Це був би дійсно кінець Европи. Це було б на велику скалю те, що сьогодні роблять у менших розмірах большевики і що світ схарактеризував, як найбільш нелюдську тиранію. Москва творить насильно „совєтський народ" на „образ і подобіє" російського народу, а на чий образ і подобіє мала б творитися „европейська нація"?

Тому всякі ідеї про З'єдинені Держави Европи, чи Паневропи хочемо розуміти тільки, як **вільне об'єднання вільних, суверенних націй.** З'єдинені Держави Европи — це мав би бути, за словами самого Черчіла, тільки свого роду „механізм", інструмент, яким европейські народи користувалися б після потреб (див. „Газет де Лозан", 12.7.1947). Але й до здійснення цього пляну, категоричною передумовою є знищення в Европі всякої тиранії, знесення панування одного народу над другим, створення умов для усамостійнення усіх поневолених ще народів — а не замінення одного панування другим.

Одинока творча, органічна і мобілізуюча на найбільші жертви ідея, згідна з великими засадами західньої цивілізації — це є ідея творення нового европейського ладу на засаді свободи і суверенности всіх европейських народів від Антлантику аж по Кавказ. Після визволення всіх її дозрілих до державного життя націй Европа могтиме, ба навіть муситиме об'єднатись щоби успішніще поборювати свої внутрішні труднощі та запезпечити собі відборонність, але це вона зробить шляхом затіснення відносин між окремими народами та в формі зложення більших державних утворів на основі споріднености геополітичних умов, економічних інтересів та культурних традицій. В тому напрямі вже працюють европейські відповідальні чинники. Бельгія, Голяндія і Люксембург вже встановили між собою митну унію, названу „Бенелюкс", Франція та Італія йдуть їхніми слідами, намагаючись дійти до подібної розвязки, конференція 16-ти держав, що працювала над пляном Маршала, створила спеціяльну комісію для вистудіювання проєкту митної унії, яка би охопила всі европейські народи. Зрештою існують товариства пропаганди, які висовують концепцію блоку народів, положених між Балтиком і Чорним морем так зв. „межиморря". Над цими всіма проблемами нам доведеться ще не раз застановитись по мірі того, як вони назріватимуть і входитимуть в життя.

Лише в такій постановці — визволення поневолених націй і їх добровільного блокування в більші одиниці — понаднаціональна ідея знайде в Европі догідний грунт для її реалізації. Лише вона відповідає засадам Антлантійської Хартії та статуту Об'єднаних Держав. Лише підперши її, а не накидаючи чужу для Европи і невідповідну до її внутрішньої структури ідею, може Америка помогти Европі, а тим самим цілому світові і собі, вийти з хаосу, що запанував по другій світовій війні і який штучно підтримується ворожими західньому світові силами Сходу.

Липинський і Український Націоналізм

Я. СТОБАР

Декому може здаватись, що гострі виступи Липинського проти націоналістів раз на все розв'язують питання його відношення до націоналізму. Ми цієї думки не поділяємо.

Річ в тому, що Липинський писав свої „Листи до братів-хліборобів" в р.р. 1919-1925, коли українського націоналізму, як оформленої ідеї і організованого руху, ще не було. Книжка Донцова „Націоналізм", яка становить важний етап у розвою української націоналістичної думки, вийшла щойно в 1926 р., а організаційне оформлення цього руху сталося лише на Першому Конгресі Українських Націоналістів, що відбувся на початку 1929 р., цебто перед самою смертю Липинського. Отже цей останній не мав часу і фізичної можливости схопити нове явище і поставитись до нього з повним знанням справи. І хоч Липинський виступав нераз проти націоналістів, то в тих виступах було багато непоразумінь. Його виступи були скеровані саме проти тих ґруп і ідей, проти яких зводили боротьбу організовані українські націоналісти, а саме проти драгоманівщини, демолібералізму, революційного соціялізму і т. д. яких він не раз називає „націоналістичними". А тому ті, що застосовують до сучасного націоналізму критику і осуди Липинського, виміряні проти цих останніх, надуживають правди і насилують думку автора. Що правда, Липинский дуже гостро нападав на Донцова, з яким розходився в ріжних питаннях, але не в тих, що, як побачимо далі, становлять основні заложення українського націоналізму. Крім того цей останній не вичерпується ідеями, що їх голосив і голосить Донцов. І не одно з заложень, зформульованих Липинським, лягло в основу українського націоналізму, про що писалось в „Розбудові Нації" ще в 1928 р.

Ми твердимо, що Липинський належить до кола націоналістичних мислителів і його ідеї є властиві не одному націоналістичному рухові. Не інакше думає і Дм. Чижевський, коли він у своїй статті „В. Липинський, як філософ історії" пише: „Липинський є і консерватор, і аристократ, і націоналіст".

Дехто уважає, що Липинський є насамперед, коли не виключно, монархіст і, як такий, не може бути націоналістом. Знову непорозуміння, до якого в значній мірі спричинився сам автор своєю термінологією, та полемічним стилем своїх писань. Незапереченою є духова і політична спорідненість Липинського з французьким автором Моррасом. В обох монархічна ідея стоїть в центрі їх доктрин, що зовсім не заважає французькому авторові визнавати себе за націоналіста. Власне з того приводу він пише: „своєю суттю монархізм відповідає всім постулятам націоналізму, тому саме він і називає себе (у Франції — прим. автора), „інтегральним націоналізмом". (Мої політичні ідеї" Моррас). Монархічна ідея так у Морраса як у Липинського підпорядкована національній ідеї. Вона не має і не може мати іншого завдання, як служення нації, забезпечення їй гідного існування і розвою, запровадження доцільної організації її політичного життя. „Починайте зі ствердження ідеї Франції" радить Моррас своїм прихильникам і далі пише: „королі Франції все були батьками Вітчини". Для Липинського „без здійснення гетьманства всякий інший лад, що прийде на Україну, не може бути і не буде ладом національно-українським". Такий підхід є підходом всіх націоналістів, для яких інтерес нації, національне благо, державна рація, є правдивим імперативом понад який, крім закону Божого і випливаючої з нього моралі, нема нічого вищого.

Розуміння нації у Липинського не відбігає від розуміння цього явища у тих, що свідомо звуть себе націоналістами. Для одного і других нація є насамперед категорією психічного порядку, „моральною, збірною особою", а вже пізніще громадою фізичних осіб. Воля бути самим собою, здібність переводити ту волю в життя в формі культурної творчости, суспільно-господарського ладу, політично-державної організації, ось що є вирішальним в питанні існування нації. „В основі поняття нації лежить містичне ядро" пише Липинський, а Донцов з їдким сарказмом розправляється з раціоналістичними та матеріялістичними підходами до проблеми у Драгоманова, Франка та інших, (див. його книгу „Націналізм"). Розуміння національної спільноти, яка є „органічним колективом" для Липинського, „органічною неподільною цілістю" для Сціборського, у націоналістів є зовсім відмінне від розуміння тих, для кого нацією є всякій гурт людей, наділений певними формальними рисами, як от однакове походження, одна мова, спільна територія і т. д.

Як у Липинського, так і в інших націоналістів поняття нації випливає з їх загального світогляду. Вони добачають джерело людської чинности в іраціональнім гоні до життя, але не в якихось розумових заключеннях і це є центральною позицією їх світогляду. Липинський окреслює свій світогляд, як „ідеалістичний реалізм", а в іншім місці, називає його „прагматизмом" від слова „прагма", що значить „ділання", тобто зусилля свідомої розумної, раціональної волі в напрямі здійснення хотінь стихійних, іраціональних". У Донцова подібний світогляд носить назву „волюнтаризму", зрештою нечужу і для Липинського. Не оден з розділів книжки Донцова „Націоналізм" присвячено обґрунтованню численними витягами з ріжних авторів волюнтаристичного підходу до життя. „Зміцнювати волю нації до життя, до влади, до експансії" є для Донцова першою підставою націоналізму. Світогляд обох авторів є гостро суперечний ідеям демолібералів і соціялістів з їх вірою в „залізні закони історії", формальну логіку, діялектику, детермінізм і т. д. І на цій точці Липинський є однозгідний з іншими українськими націоналістами, які рішучо розірвали з ідеями, що ними жило XIX ст.

Щоправда в своїх позитивних твердженнях націоналізм Липинського звучить дещо інакше, як націоналізм Донцова. У цього другого він більш абстрактний, більш від розуму ніж від серця чи інстинкту, тоді як у першого він має за джерело саме живе життя і є голосом крови та землі. Тоді, як у Донцова національна ідея та її політичні постуляти є скорше предметом віри та переконань і існують ніби „самі в собі", для Липинського вони виростають „з теріторіяльно-політичної та патріотичної форми національної свідомости". Отже з усіх наявних ознак і прикмет нації, з усіх чинників, що формують народ у націю (територія, раса, культура, релігія і т. д.), він кладе наголос на спільності території і твердить, що всі мешканці даного краю до якої раси, релігії, культурного кругу вони не належали би, всі вони повинні творити одну націю. Таке ставлення справи є оправдане, як з огляду на історичний досвід Зах. Европи, так і з огляду на при-

роду нації, як політичної спільноти, організація якої можлива лише на основі теріторіяльної єдности. Інакше є на Сході Европи, а в Україні зокрема, де етнічні групи дотепер ще не перетопились в національну цілість, але це лише питання часу. І хоч українство донедавна стояло на етнографічному принципі, воно від него дещо відхиляється відколи поступлят державности, постулят політичний, зробився невідкличним моментом національних змагань Українців. Під цим оглядом Липинський є безперечно дальшим етапом в еволюції українства, а тому і в націоналізмі ідея землі набирає дедалі більшої ваги, хоч її не бракувало і на самім початку руху.

Український націоналізм не мислить майбутнього України поза державністю. „В націоналістичнім світогляді нація і держава виступають як одноціла і найвища в її ідейній і реальній вартості мета" пише Сціборський. Не інакше думає і Липинський, для якого є „протиприроднім розділ понять нації і держави". Тому ціла наука Липинського, викладена в „Листах" має за предмет не що інше, як створення української держави. Взаємовідношення між нацією і державою розуміється менш більш однаково всіма українськими націоналістами. Для них національна держава є способом внутрішньої організації і зовнішнього оформлення нації. „Нарід є остільки нацією, оскільки він проявляє себе чинно у всіх ділянках, зокрема в культурній, господарській і політично - державної організації" пише Дм. Андрієвський. „Тільки в державі реалізується нація" заявляє Липинський. Дехто закидає Липинському ідею „трьох Русей" і в ній добачає відступлення від засади державности. Уважаємо такий закид за непорозуміння. Липинський, пишучи про взаємовідносини між Україною і Москвою, заздалегідь відкидає всяку близщу пов'язаність між ними. „Коли ми хочемо бути нацією, ми мусимо здобути незалежність і мусимо відкинути всяку федерацію" твердить він в одному місці. Теж саме і щодо Польщі: „без політичної сепарації від Польщі не може бути України" каже він в своїй передмові до „Листів". Щоправда в одному місці пропагує він союз з Москвою, але тим ще не відступає від державности, лише подає свою концепцію зовнішньої політики майбутньої української держави. І якщо інші українські патріоти, від Донцова починаючи і на Хвильовім кінчаючи, ставляться до Москви гостро вороже, це ще не ріжнить їх від Липинського в основних питаннях націоналізму.

Ідеї Липинського про, так би мовити, внутрішню механіку суспільного, а зокрема національного життя, назвичайно цікаві і глибоко передумані. Вони разом з деякими вказівками Донцова лягли в основу ідеології і програми українського націоналізму. Як один так і другий автор виступають проти доктринальної демократії з її наслідками: перевагою кількости над якістю, небезпекою надуживтя свободи, знеціненням авторитету влади і т. д., а натомість надають великої ваги проблемі провідної верстви, яку скрізь і всюди творить активна меншість, озмеженню сваволі законом, пошанованню авторітету і т. д. На думку українських націоналістів провідна верства в Україні малаби складатись з представників ріжних станів, одиниць активних і здібних, охочих до влади і готових нести відповідальність. Липинський називає таку верству „арістократією". Немає ріжниці між поглядами українських націоналістів і дальшими твердженнями Липинського, коли він пише: „старі провідні верстви одмірають і завжди нові з народніх мас на їх місце піднімаются". Ріжниця з'являється хіба тоді, коли Липинский занадто підкреслює ролю в державному будивництві України за часів революції і в майбутньому, старої зденаціоналізованої земельної арістократії. Проте він дещо вирівнює свою переоцінку слушним твердженням: „не останкам пережитого дворянства брати в свої старечі руки тяжкий державний український меч. Ним володітиме новий державний стан, що зформується зпосеред здорового, молодого, українського селянства". В кожнім разі яка б не була ріжниця щодо оцінки старої провідної верстви між Липинським а іншими українськими націоналістами, це питання не є так грунтовне, щоб могло віддаляти одного від других.

Натомість питання політично - державної організації України віддалює його від українських націоналістів. Маємо на увазі його монархічну доктрину. Чогось подібного в українськім націоналізмі немає, бо цей останній ані пропагує ані відкидає монархізм, як зрештою не робить того і з республікою. Щоправда Сціборський в своїй „Націократії" висловився доволі рішуче за республіку, але то його особистий погляд. Націоналістам не є чужою ідея скупчення державної влади в одних руках, особливо на початку існування держави. Для них повчальним є досвід минулого, коли балканські народи відродилися, як монархії, коли всі великі европейські народи об'єдналися також у формі монархій, коли Україна існувала, як незалежна держава, за часів Великих Князів та Гетьмана Богдана, на що вказує і Липинський. Та з цього вони ще не роблять доктрини і лишають питання державної форми відкритим до часу, коли національна революція підготовить остаточну розв'язку, яка не є легкою, бо ми не маємо усталених традицій ні монархічних ні республіканських, як не маємо ані династії, ані політичного вишколу, так важного для республіки.

Побіч монархізму клясократія є другою бойовою ідеєю Липинського. І тут, якщо нема тотожности його формули з формулою українських націоналістів, то нема в кожному разі і суперечности. В чому власне річ? „Нація при клясократії це духова єдність здиференційованого по способу матеріяльної праці, але разом з тим і об'єднаного цією своєю працею даного людського колективу" пише Липинський. Суспільний поділ на стани й верстви є для українських націоналістів питоменністю всякої розвиненої національної спільноти і соціяльна рівність їм видається неможливою і недоцільною. Не менш очевидною для них є конечність співпраці ріжних суспільних груп в рамах національної єдности. На основі житєвих фактів вони укладають їх концепцію соціяльно - політичних відносин та устрою, яку звуть „націократією". Для них „націократія" це є влада нації в державі, що спирається на зорганізовану і солідарну співпрацю всіх соціяльно корисних верств, обєднаних, відповідно до їх суспільних функцій, в представничих органах державного кермування" (Політична програма ОУН), при чому професійні об'єднання мали би форму державного синдикалізму. Не що інше, а в кожному разі щось подібне, мав на увазі і Липинський, коли, обмірковуючи форми національної праці, писав: „про це хай рішають між собою зорганізовані в свої професійні організації, в свої „ради" самі працівники". Зрештою спорідненість між ідеями Сореля, теоретика революційного синдикалізму та ідеями Липинського така велика, що і концепція корпоративного устрою не була чужа нашому теоретикові.

Порівнюючи далі позиції Липинського з позиціями українського організованого націоналізму, звернемось до клясифікації, що її встановив автор для соціяльно - політичних устроїв, поділивши їх на три роди: клясократію, охлократію і демократію. Пригадаймо собі, як означує Липинський згадані устрої. Клясократія є такий соціяльно - політичний уклад при якому провід у державі —

нації тримає і суспільну працю організує провідна верства, зложена войовниками - продуцентами, які рекрутуються за найвищим типом серед ріжних станів. Вони становлять активну меншість, що приходить до влади шляхом внутрішнього завойовання пасивної більшости, себто шляхом духового, морального і політичного опанування її, а разом з тим органічного обєднання з нею на основі теріторіяльного патріотизму, привязаности до краю. Провідники при клясократії обмежені у вияві їх людських слабостей — нахилу до сваволі та насильства — законом Божим і законом людським, як рівно зверхністю монарха. При такому устрою між проводом і масами встановляється певна гармонія, суспільні зміни відбуваються згідно певного ритму. Тим шляхом нація стає „органічною єдностю ріжноманітностей", а держава — „еманацією нації". Вже з цього схематичного нарису видно, що клясократія Липинського є ніби тим ідеальним устроєм, який в дійсності може ніколи ніде не існував і не існуватиме, щось подібне до платонівської республіки, устроєм, до якого прагне не одна Англія, що на неї покликується автор, але кожна нація - держава, якщо вона не перебуває в стані внутрішнього розкладу.

З другого боку при устрою, що його Липинський називає охлократичним, нацією - державою правлять войовники - непродуценти, які вербуються до провідної верстви на основі спільности переконань або скорше вірувань, з тих елементів, які мають волю до влади. Вони опановують пасивну більшість шляхом зовнішнього завойовання, не шукають органічної єдности з нею і накидають їй свою волю силоміць. Необмежені в своїй владі твердими етичними та політичними нормами, вони схильні до насильства, при них панує надмірний централізм у державі, яка набуває деспотичний характер. Під їх владою спільнота не виробляється на органічне сполучення окремих груп і лишається чи обертається в механічну сполуху їх. Суспільні процеси відбуваються хаотично. Охлократія народжується з так зв. народніх рухів. Накреслюючи такими рисами охлократичний устрій, Липинський мабуть мав перед очима такі революційні рухи, як от за часів Кромвеля в Англії, чи вихід на історичну арену третього стану у Франції кінця XVIII ст. або козацькі рухи в Україні часів XVI - XVIII ст. Здається, що, якби Липинський жив тепер, то його ставлення до українського націоналістичного руху не било би інакше, як до охлократії. При тому рішальну ролю відіграла б його органічна нехіть до революції, цієї характерної форми народніх рухів, що її Липинський ніяк не міг сприйняти. Справді, дарма, що революція є так само невідємною і невідкличною формою суспільного процесу, як і консерватизм, дарма, що Липинський дуже глибоко розумів багато явищ суспільного порядку, в його писаннях годі дошукатися якихось важніщих вказівок щодо революційних процесів.

І тут полягає головна ріжниця між Липинським та українськими націоналістами. Перший був з темпераменту і з переконання консерватором, тоді як другі почасти з темпераменту, а головно з переконання є революціонерами. Вони бо уважають, що за умовин сучасної доби український народ неминуче повинен перебути зовнішню і внутрішню революцію, коли соціяльні зміни відбуваються вибухово, коли суспільні групи укладаються і розкладаються раптово, коли мова доконаних фактів є найбільш переконливою. Сама думка про такі річі для Липинського є немила і він, здається, пишучи про змагання, завойовання, боротьбу уявляв їх собі, коли не в формі лицарських турнірів, то що найменш в формі регулярних воєн. Українські націоналісти бачать то все іншими очима. Вони сприймають життя з його динамікою і з його статикою. Не що інше мав на увазі Сціборський, коли писав: „в істоті своїй націократія є еволюційна і революційна. Ця перша її прикмета виявляється в стремлінні зберегти актуальні і животворні сили суспільного укладу та забезпечити для них найкращі умовини розвитку, тоді як друга — в організованій здатності своєчасно усунути перешкоди, що стоять на дорозі прямувань суспільного організму" (Націократія).

Зіставлення поглядів Липинського і українських націоналістів дає нам підставу твердити, що маємо до діла з двома теоріями націоналізму: консервативного і революційного. Те, що націоналізм може бути одним і другим, доводять приклади інших народів. Якщо у Франції націоналізм, репрезентований Моррасом і Баресом є консервативний і монархічний, то в Туреччині Кемаля Паші, він був революційним. Може здатися дивним, що серед Українців ці дві теорії існують одночасно. Та цей факт не видаватиметься дивовижним, коли взяти до уваги, що два націоналізми розходяться в площині практично - політичній, тоді, як у площині теоротично - ідеологічній вони не лише себе не виключають, але взаємно оден одного доповнюють.

Щодо питання, котрий з двох націоналізмів, консервативний чи революційний, є нині в Україні більш на часі, маємо цікаві вказівки у тогож таки Липинського. Наш автор встановив оден важний закон, а саме, що успіх якоїсь провідної групи чи ідеї залежить не лише від якости першої і слушности другої, але також від здібности мас сприймати їх. Практика показує, що ідеї Липинського, як рівно самі гетьманці, не знаходять достаточного відгуку серед українського народу, тоді як гасла ОУН той відгук знайшли. Причина тому полягає в їх революційности. Чому це так, пояснює той самий Липинський, коли пише: „панування охлократії приходить звичайно по пануванню демократії". А чейже ні для кого не є спірним той факт, що наша доба дотепер була добою демократії.

Для клясократії сьогодня нема місця в Україні тому, що для такого устрою потрібно виробленої провідної верстви, потрібно устійнених традицій, а зрештою потрібно часу для назрівання і кристалізації суспільно - політичних форм. Для неї може прийти пора хіба пізніще, що допускає і Липинський, коли пише: „дуже часто після панування охлократії приходить панування клясократії". І справді на доказ такого твердження вистарчить навести кромвелівську революцію, яка породила англійську конституційну монархію, як козацькі рухи початку XVI ст.—державу Богдана Хмельницького. То ж правдоподібно, що ми стоїмо блище до української націоналістичної, як до клясократичної держави. І то тим більше, що згідно свідченню Липинського „охлократичними методами організації можуть бути створені і дуже часто творяться нові держави".

Яи ми бачили, основні заложення ідеології Липинського збігаються з засадничими позиціями українського націоналізму. Ріжниця починається доперва при усталенні устроєвих форм майбутньої української держави. Вони пояснюються головно тим, що Липинський намагався в своїй концепції схопити так би мовити ідеальні, в кожнім разі остаточні форми соціяльно - політичного ладу в Україні, тоді як українські націоналісти шукають можливих і доцільних при даних історичних обставинах форм. Тим не менш можна твердити, що ідеї Липинського йдуть по лінії прямувань українського націоналізму і відповідають другому чи третьому етапові передбачуваної ними розбудови держави в Україні.

1943 р.

БОРОТЬБА УПА

Ню-Йорк, 12 вересня. У зв'язку з останніми повідомленнями про намагання поодиноких загонів Української Повстанчої Армії пробитися в американські зони Австрії та Німеччини, зокрема у зв'язку з сьогоднішнім повідомленням „Ню Йорк Таймсу" з Мюнхену про інтернування американцями 36 членів УПА, які продістались з України в Баварію, Український Конгресовий Комітет робить відповідні заходи, з метою завчасу забезпечити цим українцям право американського азилю. УКК між іншим звернувся сьогодні окремою телеграмою до Департаменту Війни у Вашинґтоні та до американського військового ґубернатора в Німеччині, ген. Л. Д. Клея, прохаючи „запевнити традиційне американське право азилю цим та іншим оборонцям української національної свободи і демократії". Апель підписав голова Українського Конгресового Комітету Степан Шумейко.

Численні відомості, що з'явились останніми часами в міжнародній пресі, дозволяють відтворити з меншою чи більшою правдоподібністю дії Української Повстанчої Армії за останні місяці в краю і поза його межами.

Згідно з тими заподаннями дається устійнити дві причини, які змусили українські повстанчі відділи вийти за межі України і податися на Захід. Одною з них є відома міжнародня догода між СССР, Польщею та Чехословаччиною, які кинули проти УПА один совєтський армійський корпус, одну чеську гірську дивізію і три польські дивізії. Друга полягає в рішенні варшавського уряду виселяти українське населення з околиць, де діють повстанці. Про це мова в летючках того уряду, звернених чи то до повстанців чи то до „місцевої людности". Переселені українці вже появилися в Мазурських болотах та в Прусії.

Початок військової акції проти УПА на ширшу скалю припадає на місяць червень. Згідно з заподанням зі Львова та з Букарешту та акція розвинулась в околицях Києва, Сарн, Ковелю, Крем'янця, Дубна, Луцька, Ківерців. Вона захопила також райони Любачева, Бірчі, Сянока, Ряшева, Перемишля. Є відомости про зутички і бої в околицях Тирасполя і Одеси, як рівно про борьбу між Прутом та Дністром. Як бачимо, повстанчий рух обійняв широкі простори осередніх і західних українських земель.

Після одного офіційного американського звіту сили повстанців були такі поважні, що Совєти і Поляки мусіли вводити в бій до 20.000 своїх військ. Повстанці розпоряджали легкими гарматами і тяжкими кулеметами, були узброєні рушницями і гранатами. В кількости до 15.000 бились вони в червні з значними ворожами силами в околицях Нового Санчу, Білої Гори, Закопаного і Білої. Тут коло 10.000 повстанців мали бути оточені, а коло 4000 відійшли на захід.

Боротьба в Карпатах точилася, аж доки за допомогою панцерних частин та парашутистів, повстанців не витиснено через Duклянський просмик в напрямі Пряшова. Тим шляхом партизанські відділи перекотились на Словаччину „де вони, як пише французький часопис „Ле Монд" з 24 серпня 47, з'явились раптово, убрані часом в лахи, часом в міжнародні однострої". В Словаччині українські партизани зутріли опір чеського війська, але також, після одного пряшівського дописувача, симпатії і підтримку місцевого населення.

В другій половині серпня чужинні агенції відзначають, що „правдиві регулярні бої мали місце в околицях Словенська Лупка, між Жіліна і Банська Бистриця". У висліді тих боїв коло 140 повстанців було вбито, поранено або взято в полон, чеські війська мали також поважні втрати. Відбувались бої також на Закарпатті, де залізнича лінія Берегів - Ужгород була перетята в кількох місцях.

Трохи пізніще, 23 серпня 47, французька агенція А. Ф. П. в телеграмі з Братислави подала, що „колишні члени Української Повстанчої Армії, що прийшли з Польщі, від кількох місяців намагаються продертися через Чехословаччину на Захід, себто до американської окупаційної зони". Вони йшли фронтом, що розтягнувся віялом на 50 кілометрів по лінії Годонін-Хемніц, на захід від Брна. Передові стежі їх в той час знаходилися віддалені на 20 кілометрів від границі Австрії. При тому автор заподання додавав „видається, що поліційні сили не є в стані перешкодити просяканню повстанців". Ця остання заувага вказує, що повстанці просувались невеликими групами, скриваючись в лісах, про що згадують і інші заподання.

З пізніщих відомостей виходить, що частина українських повстанців продерлась на Мадярщину, де перервала залізницю Надь-Каніша-Копрівниця, а частина вийшла на Драву і там з'єдналась з хорватськими партизанами, які носять назву „Хрестоносці" та які поборюють уряд маршала Тіто. Є вісти, що малі відділи українських повстанців появилися також в Австрії, в околицях Равенсбургу (Мітельбах). Вони мали свідчити, що головні сили УПА знаходяться коло Братислави.

Часопис „Ді Ноє Цайтунг" з 15 вересня подає: „Американська військова поліція в Пассау очікує прибуття тисячі озброєних „антикомуністичних українців". Уже в четвер роззброєно та інтерновано 35 важко озброєних чоловіків у військовому одязі, які подали себе за антикомуністичних українців. Інтерновані заявили, що вони втікають з України і з Польщі та що за ними вслід іде ще тисяча озброєних утікачів. Перших 35 озброєних у кріси та ручні гранати, дали себе без спротиву роззброїти. Вони носять совєтські і польські військові одяги. Поодинокі українці заявляють, що вони „бандерівці", отже члени тих відділів, що діють у східній Польщі. Як повідомляє до цього ЮП, один американський старшина заявив, що українців інтерновано як „нелегальних перебіжчиків кордону". Доси нема в цій справі ніякого остаточного вирішення. За словами очевидців, українців відкрито в хвилині, коли вони просили про харчі в одному млині біля Пассау".

Згідно з заподаннями Агенції Ройтер з Мюнхену з дня 1 жовтня коло 6000 українських повстанців наближаються з боку Чехословаччини до границь Баварії. Місцевими властями пороблено заходи, щоби зупинити ці частини і роззброїти їх. В заподанню зазначається, що повстанці борються за незалежність України.

Так представляється на сьогодня справа тих частин УПА, які опинились по цей бік „залізної заслони". З їх відходом поза межі України повстанчий рух однак не є ліквідований. Згідно заподанням агентства ІПК з Істамбулу та Братислави „великі військові контингенти переведено в центральні області України, де, як повідомляють, збільшилась активність повстанських груп". Подібні звидомлення находять також з Варшави про акцію польських та совєтських військ і цілий ряд боїв з відділами УПА.

КОНФЕРЕНЦІЯ УДК-ів В ПАРИЖІ І НОВІ ЗАВДАННЯ ЦПУЕ

В початку серпня б. р. в Парижі відбулась Конференція Українських Допомогових Комітетів. Дехто, як от часопис „Час", говорить з того приводу про доконану „консолідацію українських сил", в чім є очевидно перебільшення або тенденційність. Треба ствердити, що завдання і висліди згаданої Конференції були багато скромніщі, як то хотілось би не лише редакції „Часу", а також і нам. Направду не йшло і не йде про консолідацію, яка і дальше є перед нами, а не за нами, лише про поліпшення організації допомогової акції. Тож не треба і не можна змішувати ці дві неспівмірні річі, бо інакше вийде непорозуміння.

Нажаль і під оглядом допомогової акції Конференція не дала великих наслідків і то мабуть з причини тих самих браків, які характеризували попередні дві Конференції УДК, а саме невдалої організації, односторонности учасників та браку діловости. Знаменним є, що на конференції не було голови Центрального Українського Допомогового Бюра в Лондоні, яке мусіло би бути її впорядчиком. Цим разом Конференцію скликала Громадська Суспільна Опіка у Франції і її голова інж. Созонтів проводив на початку зборами.

Одно з найважніщих рішень Конференції полягало в тому, що „на внесення статутарно-організаційної комісії" пленум передав Проводові Ц.П.У.Е. **(Центральне Представництво Української Еміграції)** всі повновласті для дальшої реалізації створення світового осередку в порозумінні з Представництвом Заокеанських Допомогових Комітетів, признаючи рівночасно за ЦПУЕ в Німеччині мандат репрезентувати й координувати допомогову акцію всіх Українських Допомогових Комітетів в Европі, вважаючи це етапом до світового об'єднання нашої допомогової акції.

В тій цілі наложено на ЦПУЕ обов'язок покликати до життя Діловий Секретаріят з осідком поза Німеччиною та Австрією в одній з країн західньої Европи". Подаємо цю постанову за „Часом".

Ця постанова має значити, що учасники Конференції не уважають більше Центральне Українське Допомогове Бюро за свою Централю, якою воно було, бодай формально, дотепер, лише мають створити нову Централю допомогової акції в Европі, а тим часом наділяють правами такої Централі ЦПУЕ. Отже це рішення є далесягле, як своїми причинами в минулому, так і своїм наслідками на майбутнє. Не уважаємо за потрібне входити в мотиви його, приймаючи зміну, як доконаний факт. Хочемо натомість розважити над тими умовинами, при яких допомогова акція може успішно розвиватися під новим проводом.

Сподіємось, що заокеанські українські допомогові установи, які ставили і удержували ЦУДБ в Лондоні, не візьмуть за зле постановку дану Конференцією справі керівництва допомоговою акцією в Европі і будуть дальше дружньо співпрацювати з тутешніми УДК. Сподіємось також, що учасники Конференції, передаючи провід акції в нові руки, кермувалася інтересами справи. А також сподіємось, що ЦПУЕ зробить все від него залежне, щоби сповнити перебрані зобовязання.

Цінимо сам факт існування нашої централі в Німеччині, як рівно її дотеперішню працю. Але не можемо замикати очей на її недостачі. ЦПУЕ повинно направити їх, бо інакше йому буде тяжко вив'язатис з нових, відповідальних завдань. Вкажемо на одну з них, яка під цю пору є найбільше актуальною. Управа ЦПУЕ повинна пригадати собі, що її теперішнє правне і моральне положення не є цілком в порядку. Теперешній її склад не був перевибраний згідно з статутом на останніх зборах ЦПУЕ, що відбулись в днях 8-11 травня б. р., лише залишений часово для виконування агенд. Це сталося згідно з заподанням „Української Трибуни" при таких обставинах: „з приводу потреб ухвали нового статуту черговий З'їзд ЦПУЕ має відбутись найдалі за 4 місяці. На бажання теперішньої Управи цей З'їзд буде сполучений з обранням нової Управи; стара не почувається теперішнім „потвердженням" на давньому становищі надто щасливо". На це склалися причини які вияснювати наразі не уважаємо потрібним.

З часу згаданого З'їзду минуло більше, як чотирі місяці, але Управа ЦПУЕ і доси не лише не скликала нового З'їзду, але навіть не почала підготови до нього. З того приводу слідно певне занепокоєння і невдоволення серед громадянства. Вони збільшуються в наслідок перебрання Управою від Паризької Конференції нових з'обовязань й їх невластивою інтерпретацією, на яку ми вказали в початку статті. Речником настроїв громадянства стала група делегатів до З'їзду, яка зложилась недавно і, розрадивши над ситуацією, висунула ряд домагань до Управи, пригадавши їй доручення, дані їй щодо скликання нового З'їзду.

Ще не знаємо, яку поставу зайняла Управа супроти цих домагань. В кожнім разі той фермент, що його викликає зволікання зі З'їздом, не є корисний і він не збільшує авторитету Управи в очах громадянства. А той авторитет є дуже важним моментом в ситуації, витвореній постановою Паризької Конференції. З тим треба рахуватися і не наражати його на обниження, бо на тому потерпить справа.

Треба надіятись, що Управа ЦПУЕ вийде з честю з нових завдань, знаємо, що з її доручення один з учасників Паризької Конференції вже пробив підготовчу працю, потрібну для створення Ділового Секретаріяту, про який мова в постановах Конференції. Але насамперед члени Управи мусять управильнити своє положення або відступити місце новим членам, що їх вибере З'їзд. А для того треба скликати той З'їзд, як то було передбачено.

Треба також надіятись, що той З'їзд скличеться і переведеться з захованням всіх приписів і без надужить, які нажаль такі часті в нашім громадськім житті. Щодо попереднього З'їзду, то і там не обійшлося без неправного уневаження мандатів, яке пізніше Громадський Суд мусів скасовувати. Для скріплення авторитету ЦПУЕ конечним є, щоби на З'їзді були заступлені всі організації, які мають на це право, щоби голос меншости, на якім би крилі — „правім" чи „лівім", як висловлюється „Українська Трибуна" — вона не опинилась, був вислуханий і узгляднений, щоби до складу нової Управи увійшли речники всіх відламів громадської думки. Доводится робити ці застереження з огляду на попередні практики та на великі від них шкоди для нашого загально-національного, а не лише громадського життя. Зараз іде курс на направу, тож і в ділянці громадській, а в ЦПУЕ зосібна, повинно прийти до направи.

Належне полагодження справи З'їзду ЦПУЕ сильно сприятиме рівночасно і ліпшому організуванню громадського життя в Німеччині і ліпшому провадженню допомогової акції в Европі. А також буде кроком до консолідації, — хоч ще не цілою консолідацією.

ГОЛОСИ ПРЕСИ

„НА ЧУЖИНІ" ч. 18 в статті „Дві концепції" кінчає свої розумовання про стан внутрішньо-національних відносин таким твердженням:

„Двоподіл українського життя на еміграції, починаючи з-гори від двох державних центрів до громадських установ включно, стає кожному зрозумілий. В цій ситуації не могло навіть бути інакше. В цій ситуації стоять під знаком запиту всякі дальші консолідаційні спроби. Немає ніякої можливости, ніяких підстав і найменшого вигляду на успіх годити зі собою такі противенства з табором, що, маскуючись голосом про „народ" і „більшість", претендує до неподільного запанування над українським життям. Він, розуміється, мусів би перед тим стати одним і рівним партнером з іншими, цебто підчинитися тим самим моральним засадам. З того треба нарешті всім людям доброї волі витягнути логічні консеквенції".

Ті консеквенції, до яких накликає автор статті, є дуже небезпечні. Зогляду на це не треба підсилювати існучий двоподіл, але старатися його усунути. І то тим більш, що він не має глибших причин поза загонистістю скрайніх елементів обох таборів.

Часто в запалі боротьби пхається противника на більш скрайні позиції, як він сам того хотів би. Тож коли йде розмова про консолідацію відповідальні чинники мусять вставлятися в шкіру партнера і не збільшувати його труднощів своєю поставою. Тоді скорше заникне двоподіл і не дійде до тих небезпек, про які мова в редакційній статті цього числа „Тризубу".

„НАШЕ ЖИТТЯ" ч. 32 приносить відповідь на статтю п. Осінського, видрукувану в „Українській Трибуні", які обидві обговорюють болюче питання консолідації. В обох знаходимо правильні думки, а також багато хибних тверджень та непотрібних і нефортунних зворотів, які справі не помагають, а хіба її утруднюють. Наразі спинимось на одним скорше побічним моменті. У відповіді читаємо:

„Нема іншого способу для об'єднання національно-політичних сил, як тільки **шлях взаємного порозуміння між політичними групами на певних парітетних засадах.** Всі національно-політичні осередки ріжних народів на еміграції власне збудовані таким, а не яким небуть іншим способом".

Коли мова про національно-політичні осередки, творені на базі однакового представництва ріжних політичних груп, то не бачимо, на які приклади може покликатись автор. „Парітетність" є зрозуміла і на місці, у випадках, коли йдеться лише про узгіднення думки окремих чинників, що діють нарізно (напр. Координаційний Український Комітет), але зовсім не на місці, коли мається брати спільні рішення і переводити їх в життя. А про це власне мова. В цім випадку представництво в осередку може бути лише відповідне до укладу діючих реальних сил, себто пропорційне до ваги і сили окремих чинників.

Направду чи ж до подумання, щоби група, яка не розпоряджає засобами, необхідними для їх здійснення, мала ту саму удільну вагу і той самий голос, як і групи, що силою фактів, посідаючи засоби діяння, мусіли би переводити ті рішення в життя? Певно, що ні. Отже не „парітетність". але „пропорційність" мусить бути організаційною підвалиною національно-політичного осередку.

Як устійнити уклад сил, то вже інше питання, що правда не легке до розв'язання, але яке не можна обійти, ані заперечити, не наражуючи цілу справу на провал.

„НОВИЙ ШЛЯХ" ч. 68 подає редакційну статтю, в якій читаємо:

„Чи останні тридцять трагічних років навчили українські національні політичні партії та групи більш доцінювати значіння національної консолідації в критичних моментах для України? Шукаємо будь якого факту з минулої світової війни, який доказував би розуміння тієї консолідації та співпраці серед українських політичних партій і... не находимо. Шукаємо його серед теперішньої української політичної скитальщини в Европі і також не находимо. Була і далі існує партійна нетолєрація, постійна сварня й гризня серед політичних партійників в Европі, як між котами, яких вкинено в оден мішок і зав'язано".

Ми далекі від того, щоби ідеалізувати ситуацію серед европейської еміграції чи навіть бути з неї вдоволені. Але коли мова про факти, які свідчили би про розуміння нею ваги консолідації, то як можна забувати про такі з них: спробу, роблену Проводом Українських Націоналістів в Кракові весною 1941 р., створити спільний всенаціональний фронт; спільний виступ українських відповідальних чинників з протестом перед Гітлером в січні 1942 р.; порозуміння чотирьох (полк. А. Мельник, С. Бандера, А. Лівицький і П. Скоропадський), яке дало відсіч німецьким затіям впрягти їх до чужого воза, конференцію в Бад Кісінген в 1945 р. з метою загального порозуміння. Можемо допустити, що автор статті, як цілий загал заокеанських українців, не знає про них, але годі пояснити, як міг автор оминути факт створення в початку 1946 р. всіми українськими партіями, за участю також о. Др. Кушніра, Контактної Комісії, що пізніще перетворилась в Координаційний Український Комітет, який існує і по нині і про який він напевно знає. Стілько в імені історичної правди і в інтересі правильного інформування заокеанських братів про відносини в Европі.

На допомогу заслуженому українському інвалідові п. Б. К. в Брюселі зложив Всч. о. М. Горошко в Канаді через п. інж. А. Кішку $ 10.—

Imprimerie E. GELEZNIAKOFF, 51, rue Van Campenhout, Bruxelles 4.

Рік виданя 1-й — The Trident — № 3 — ЛИСТОПАД 1947

ТРИЗУБ

Le Trident

ОРГАН НАЦІОНАЛЬНО-ДЕРЖАВНОЇ ДУМКИ.

До одного знаменника

Основа українскої політики, підстави всяких концепцій і потягнень все будуть лежати в краю. Лише на краєвій дійсности, спостереженій чи вичутій, на тих глибинних процесах, що відбуваються в надрах українського народу, можна і треба опирати визвольну акцію та національно-державну працю. Еміграція, будучи правдивим — і в нинішніх обставинах єдиним — відповідником краєвої дійсности, розкриває цю останню і переводить мову фактів на мову вислову.

Теперішня еміграція викрила деякі духові і матеріяльні спроможности українського народу, про які доси не було ясної думки, або які не були доси унагляднені. Ті спроможности не раз заскакують нас самих і викликають подив чужинців. Досить вказати на дії УПА та перемарш повстанчих віддідів через цілу осередню Европу. А рівночасно на еміграції повстали деякі явища, які не можуть не викликати побоювань за долю нашої справи.

Чи не найбільш пекучим питанням нашого дня є питання українського політичного центру на чужині. І тут дається дуже в знаки односторонність способу бачення і брак здібности охопити справу в цілому, виявлені нашими політичними чинниками. Згадане питання складається з ріжних моментів, як от організаційна будова центру. навязання його до попередніх етапів національно-державних змагань, реальні спроможности окремих політичних угруповань, використання їх знання та досвіду і т. д. Посідаючи в неоднаковій мірі належні дані, кожне угруповання намагається переносити центр ваги на ті моменти, де воно є сильніщим, і легковажить інші, де воно чується слабшим.

Успіх наших теперішніх визвольних змагань залежить в значній мірі від того, чи спроможемось ми звести до одного знаменника всі дані, що їх посідають ріжні угруповання.

Щоби доконати тої преважної операції, треба усунути ті колоди і перешкоди, що лежать на шляху до консолідації внутрішньо-національних відносин нашої еміграції. Ті колоди та перешкоди є ріжного походження. Приглядаючись сучасному стану річей, ми відзначили в статтях „Тризубу" деякі з них, на які біжучі події звернули нашу увагу і не наша вина, коли більшість з них пов'язана з певними середовищами. Але мусимо обєктивно ствердити, що і інші середовища не без гріха.

Як би не було, ми глибоко переконані — і маємо для того поважні підстави — що є змога уложити — все на тій же основі положення української справи в краю та на міжнародній арені — плятформу та плян дії, приємливі для всіх українських політичних чинників. Для того треба узглянити і пошанувати все те, що серед набутків та питоменностей окремих груп є позитивного, корисного і потрібного для загальної справи, а з другого боку відсунути на бік все те серед політичного і організаційного багажу, що є зайвим, обтяжуючим чи шкідливим для тої загальної справи. Розсортовання позитивів і негативів має відбуватись при круглім столі, за участю всіх політичних чинників, на основі національної рації і лише її. При такій постановці справи не було би ні переможців ні переможених і така розвязка зробила би всі чинники спільниками, з яких кожний робить вклад в спільну справу в міру своїх сил і спроможностей.

Коли пишемо це, нам пригадуються слова одного нашого приятеля — англійця, який казав, що політична культура кожного народу виявляється в тому, що його провідники уміють в належний момент перемогти в собі нахили народніх трибунів, які шукають популярности, щоби повестися, як державні мужі, які дбають про загальну справу. Таке свідчення члена нації, яка з посеред усіх сучасних нам народів посідає безперечно найбільшу політичну культуру, щось вартує. Щоби лише воно могло натхнути наших провідників в їх поступованню!

Огляд міжнародного життя

ПЛЯНИ СОВЄТІВ.

Для нас, українців, пляни Москви, щодо світової революції та встановлення скрізь совєтського режиму є давно відомі. Їх зачинають усвідомлювати також чужинці. Оден з них дістав до рук вказівки, дані з Москви чужинним комуністам і оприлюднив їх в бельгійський пресі. В них уточнено плян Москви, який ми подаємо нище, зберігаючи стилістичну форму документу.

Совєтська Росія є носієм нової цивілізації, яка мусить перемогти, бо вона нова. До тої перемоги дійде тим легче, що Червона Армія виступатиме під стягом Інтернаціоналу, що має викликати бунт в середині капіталістичних армій. Однак є бажаним, щоби війна не вибухла раніш, як за двадцять років. Цей час потрібний Совєтам, щоби підготовитись технічно і перевести мирне завойовання Европи.

Першим етапом маршу Совєтів до опанування світу має бути зміцнення їх влади в країнах слов'янського блоку. Наколи би хтось намагався протиставитись тому, ми є рішені на війну вже відтепер, пишеться в інструкціях. Ми виступимо також, наколи побачимо, що проти нас твориться коаліція. Ми нанесемо удар першими і знатимемо, коли саме вдарити, бо наша розвідка є найліпша в світі. Ми маємо ключи до всіх тайних кодексів, ми посідаємо відписи найбільш таємних документів Міністерств Закордонних Справ і Міністерств війни. Ми пічнемо війну також і в тому випадку, коли західні держави намагатимуться перетворити Німеччину в випадову дошку проти Совсоюзу.

Другим етапом буде настановлення комуністичних урядів в зах. Европі. Упадок Німеччини, Франції, Італії і ослаблення Англії витворили для того сприятливі умовини. Першою країною, в якій має запанувати комунізм, буде Франція, далі підуть Італія і Еспанія. Армія Павлюса поможе нам включити Німеччину в цей новий лад. Німці взагалі мають бути використані по всіх країнах, як техніки, бо вони є найкращими організаторами. Тим часом треба піддержувати огнища неспокою в Греції, в Китаю та в Палестині, бо це розпорошує сили і унеможливлює створення анти-совєтського блоку.

Третім етапом буде мирне завойовання Англії. Протисовєтський похід „старого бандита" Черчіля має так же мало даних на успіх, як і його пляни щодо европейської федерації. Фактом є, що Англія не є демократичною державою, але февдальною, де правлять поміщики і капіталісти. Фактом є, що англійський народ не варт більше, як німецький і воєнні злочини Англії дорівнюють гітлерівським злочинам. Англія намагається опертися проти нас на Німеччину. Але це неважне. Англія вже не є великою потугою, а Франція, у якої шукає опертя Англія, є ніякою потугою. Наші друзі в партії лейбуристів зуміють перешкодити англо-німецькій співпраці. Англія не могтиме воювати, бо вона буде роз'єднана всередині. Ліве крило лейбуристів, кермоване комуністами, — хоч дехто з його членів того сам не знає, — зміцнюється і своїм пацифізмом зуміє запобігти, аби Англія не вмішалася в европейські справи. З часом це ліве крило може перебрати владу.

Залишається оден ворог, проти якого треба буде воювати, це ЗДАмерики. Американці не є більше ізоляціоністами, вони є імперіялістами. Американська плютократія є смертельним ворогом СССР. Тим не менш є поважні підстави думати, що ми зуміємо запобігти передвчасній війні. Американський нарід не хоче війни. І коли розгорнеться там господарська криза, яка вже почалась, вона поможе американським комуністам посилити їх впливи на синдикати і задержати мир. Отже є всі дані, що війна не вибухне раніш, як нам треба, себто раніш, як совєтська влада всадовиться солідно в Европі.

Такий зміст згаданого документу. Для нас він не дає багато нового. Не будемо застановлятись над окремими моментами, щоби вказувати на ті численні помилки вирахунку Совєтів, що в нім знаходимо. В дальшім уступі про Францію читачі знайдуть деякі вказівки, з яких видно, що здійснення совєтського пляну так легко не перейде.

Хочемо лише відзначити деякі факти і події, які доповнюють вище-виложений плян. Йдучи за наказом Москви, поплечники Совєтів дещо перешиковуються. Між Югославією Тіто та Мадярщиною йдуть переговори щодо заключення договору приязні та взаємної військової допомоги. Так само Чехословаччина вже заключила подібний договір з Югославією та Польщею, а тепер переговорює з Болгарією. Між Югославією та Болгарією існує офензивний союз. В Польщі від двох місяців набирається охотників до міжнародньої бригади, яку вишколюється в Цамброві.

До того всього долучається постанова, винесена на з'їзді у Варшаві представників комуністичних партій СССР, Польщі Чехословаччини, Румунії, Болгарії, Мадярщини, Югославії, Франції та Італії, заложити „Комінформ" (Комуністичне Інформаційне Бюро) з осідком в Білгороді (Сербія), для координації діяльности комуністичних партій згаданих девятьох країн. Та постанова викликала в цілім світи багато шуму, хоч в суті річі це потягнення багато не міняє і є лише демонстрацією. Бож Комінтерн, що ніби був розвязаний в 1943 р. в дійсности ніколи не переставав існувати і не припиняв своєї діяльности.

Тим не менше в новім потягненні Москви можна добачити намагання підсилити світовий комуністичний рух, який тратить на розмаху і зв'язаности. Про це є натяк і в докладі Жданова, який він виголосив на з'їзді у Варшаві, коли він каже, що Комінтерн став гальмом і комуністичні партії не мають досить тісного контакту між собою. І справді тим треба пояснити той факт, що комуніст Готвальд, голова Чехословацького уряду згодився взяти участь в конференції, присвяченій пляну Маршала, а відтак мусів за наказом з Москви відмовлятись.

Для характеристики совєтської тактики треба відзначити промову Сталіна до чужинних журналістів, коли він проповідував співпрацю СССР з західніми народами, щоби в той спосіб, мовляв, відсунути примару війни. Хто має вуха, хай слухає, а хто має свій розум, той знає ціну подібним заявам Сталіна.

КУДИ ЙДЕ ФРАНЦІЯ?

Американці, англійці та французи упритомнили собі щойно в 1945 році, що світ поділений духово й політично на дві частини. В дійсності цей двоподіл існує ще від листопада 1917 року. Майже 30 років московський режим жертвував безустанно мільйонами людей, щоб підготовити себе як найліпше до походу на підбій світу. Рік-річно Москва витрачала сотні мільйонів на утримування чужин-

них комуністичних партій. Одначе три світові потуги — Франція, Америка й Англія — були певні своїх сильних політичних, господарських, мілітарних та духових позицій. Вони з погордою ставилися до московського медведя, який, мовляв, невилічимо спаралізований. Нині — Франція й Англія зубожілі господарсько, ослаблені мілітарно, смикані своїми колоніяльними проблемами, зовялі своїм гуманізмом та **екзістанціонізмом,** лякаються, що так Москва, як і Америка, не питаючи їхньої думки, не шукаючи їхньої згоди, ладні счинити нову світову пожежу, втягаючи в неї справді цілий світ.

Довголітнє існування та діяльність французької комуністичної партії дало свої плоди. Партія виказала при останніх парляментарних виборах найбільшу потужність, динамічність, ясно сформульовану програму, для якої завжди знаходить потрібну тактику. Інші політичні партії залишились далеко позаді, хоч чисельно не були переможені. Серед такого внутрішнього політичного стану зродилась IV Республика. Три найсильніші партії — католицька, соціялістична та комуністична — творили уряд, промували IV Республіку. Ці три партії знаходили навіть спільну мову при вирішуванні соціяльних питань та в напрямі соціяльної політики взагалі. Одначе комуністична, завжди підчинена наказам Москви, дуже часто виломлювалася, займала окреме становище, чи то у зовнішній, чи колоніяльній політиці Франції. Це довело до розбиття коаліції, хоч комуністична партія не запереставала вважати себе тільки переходово партією опозиції. Дальший розвиток внутрішніх та зовнішніх подій віддалював все більш комуністичну партію від уряду. До цього найбільше спричинилися імперіялістична політика Москви та її аґресивна позиція супроти західного світу.

Водночас ця політика була дріжджами для новоствореного руху, який очолює ґенерал де Ґоль. Він був тим, що включив був комуністичну партію в урядові партії. Він був тим, що одверто і найбільш рішуче виступив против неї. Він вказував на нову небезпеку, яка грозить ізза двоподілу світу. Він найкраще знає, а французи тільки частично, що як Москва, так і Америка хотіли б зробити з Франції додаток до своїх сил. Повстання „Комінформ" і висунення його осідку на передову позицію боротьби та присутність на тайній конференції чільних провідників французької комуністичної партії, счинили паніку в французькому народі. Французи, слушно, чи ні, начинають вірити, що ґенерал де Ґоль зможе, як це вже доказав впродовж другої світової війни, вміло покермувати французьким кораблем. Хоча в своїх промовах де Ґоль виразно виявляє свої симпатії по стороні Америки, всежтаки і він далеко від того, щоб своїми потягненнями прискорювати третю світову війну. Навпаки — виявляються намагання формувати новий блок — Італія, Франція, Еспанія, а якщо можливо й Велика Британія, щоб таким чином створити невтральний простір між Москвою й Америкою та не допустити до зудару. Де Ґоль бажає, щоб Франція була знову тою великою потугою, голос якої був би поновно чутним в цілому світі, посилений духовими та культурними позиціями Франції. Президент Рузвельт казав, що де Ґоль вважає себе водночас і за Жанну д'Арк і за Клємансо. Насправді Франція нині потребує людини, яка поєднувала б в собі духовість цих двох історичних постатей. Бо як в минулому, так і тепер перше місце не займає сильна монета, а сильна духовість, фанатична віра й саможертвенність. Отже позиція Франції і її намагання прямувати, не совпадають ані з московськими, ані з американськими. Франція вважає себе нині найбільшим оборонцем Европи, західньої, тої що створила велику культуру, а не східньої, азійсько-татарської. Що так це розуміють французи, свідчить вислід останніх громадських виборів.

Але ці вибори, що відбулись 19-26 жовтня, дійсно є знаменні і мають далекосягне значіння як своїми причинами так і наслідками. Дарма, що формально вони ніби не мають політичної ваги, але практично матимуть відгомін і в площині парляментарній. Вони бо є показчиком моральної температури французького народу, а тому з ними числиться цілий світ. Їх висліди, хоч і не перевернули догори теперішній уклад сил у Франції, тим не менше пересунули центр його ваги. Вони протиставили одному політичному бігунові - комунізмові — інший бігун - націоналізм, наділивши його основним ядром, вколо якого відтепер він може крісталізуватись і організуватись. Тим ядром є „Збір Французького Народу", очолений ген. де Ґоль, визволителем Франції від Німців.

Кандидати „Збору" здобули понад 40% в громадських радах тоді, як комуністи — коло 30%, а соціялісти близько 19%, решта припадає на дрібні партії. „Народній Республиканський Рух", який був дотепер одною з головних партій, практично заник, бо дві третини його прихильників віддало свої голоси за кандидатами де Ґоля. До цих даних треба долучити такі вимовні факти, як от те, що в Парижі прихильники де Ґоля здобули 56%. На загальну кількість радних 83.000 Збір дістав 30.000 місць, соціялісти — 16.000, комуністи — 6487. Червоні втратили більшість в 60% комун, де дотепер вони панували. Отже цілком оправдано твердять що ці вибори були для них катастрофальними.

Оцінюючи вислід виборів треба піднести, що комуністи, йдучи за наказом Москви, поповнили велику тактичну помилку, зарядивши страйк транспортових службовців в Парижі. Або вони дали себе заманеврувати так зв. „автономному синдикатові" наставленому протикомуністично. Це може їм коштувати дорого. Ті вибори показують, що громадська опінія у Франції, так само, як і деінде, витверезується і організується проти комуністів. І більше натискатимуть ці останні на народи зах. Европи, більше викликатимуть у них спротив і реакцію національного чуття.

СОВЄТИ ТРАТЯТЬ ПОЗИЦІЇ.

Від деякого часу комуністи тратять ґрунт в ріжних країнах, а відтак і Совєти мають дедалі більші труднощі на дипломатичному терені. Справа совєтської шпигунської організації в Канаді наробила свого часу багато галасу. Вона мала не абиякий відгук і в ЗДА, де прийшло до видалення одного совєтського військового аташе і де почалася нагінка на комуністів. Чистка урядових апаратів від „п'ятої колони" розгортається дедалі ширше. І наколи партія не є заборонена, та хіба лише тому, щоби не загнати її в підпілля і тим не утруднити слідкування за її чинністю. Американські робітничі синдикати виносять постанови, в яких дедалі гостріще осуджують комунізм і відмежовуються від нього.

В місяці вересні в Чілі виникла справа югославянських дипломатів, які провадили комуністичну пропаганду між чілійськими робітниками і піддержували чілійських комуністів. Уряд Чілі зажадав відкликання тих дипломатів. З того повстав конфлікт між двома державами, а відтак дійшло до зірвання дипломатичних зносин між двома урядами.

Незадовго по тому прийшло до напруження між Чілі з одного боку та СССР і Чехо-Словаччиною з другого боку, і також до зірвання зносин.

Чілійський уряд пояснює це зірвання тими заколотами, які мали місце у вуглекопних районах, де виник „протиурядовий революційний рух”, кермований комуністами. Щоби запобігти комуністичній агітації, уряд рішив не мати ніяких зносин з країнами, де діє Комінформ себто з усіма поплечниками СССР. Це рішення потягає за собою відкликання з Чілі дипломатичних представників всіх країн Сходу Европи, що перебувають під впливом Москви.

Чілійський уряд взявся гостро до комуністичної партії і синдикатів. Провідників вуглекопного страйку в числі 300 осіб виарештувано і посаджено на корабель, де діє три військових трибунали. Проти комуністичних послів парляменту буде вжито репресій, на які дозволяє конституція, а проти членів Центрального Комітету партії будуть застосовані надзвичайні міри, передбачені законом.

Услід за виступом Чілі приходить до зірвання дипломатичних зносин між Бразілією і СССР. За притоку до цього послужила одна стаття, видрукована в „Літературній Газеті”, видаваній в Москві і яка виступила в образливий спосіб проти голови Бразілійської держави та проти бразілійської армії. Парлямент в Ріо де Жанейро ухвалив зірвання зносин з Москвою більшістю 190 голосів проти шости комуністичних послів. Населення столиці Бразілії „відсвяткувало” цю подію, а при тій нагоді спалило будинок комуністичної газети. Агенція „Тасс” видала з того приводу комунікат, в якому кладе виступ Бразілії на рахунок зовнішніх впливів на урядові бразілійські кола і твердить, що від зірвання зносин потерплять більше економічні інтереси Бразілії, а ніж інтереси СССР.

Ці події пригадують нам постанову Пан-американської Конференції, яка відбулась перед кількама місяцями в Ріо де Жанейро і на якій прийшло до однодушного рішення, що всі американські держави будуть діяти однозгідно для їх охорони від зовнішньої небезпеки. Тою небезпекою є в першу чергу комунізм і ті потуги, які за ним стоять. На останній Пан-американській Конференції чи не вперше в історії внутрішньо-американських відносин прийшло до повного узгіднення позицій. На ній налагоджено стосунки між Аргентиною та ЗДА, де довго режим президента Перон, якого уважається ”фашістівським”, викликав певну нехіть і застереження.

ПЕРСПЕКТИВИ ВІЙНИ.

Чергова сесія Асамблеї ООД в основному не ріжниться від попередніх. Все тіж безконечні промови і голосування. Що є нового, то хіба це, що цим разом члени Західнього Блоку є більш відпорні на совєтські намагання накинути їм свою волю. Зіткнулися два Блоки на питанні... України. Треба було вибрати нового члена Ради Безпеки і Совєти висунули кандидатуру України. Проти неї з'явились інші кандидатури, головно Індії. Обі сторони затялися на своїх позиціях і кільканадцять голосувань не дали ніякій кандидатурі більшости двох третин, приписаних статутом ООД.

Не ліпше стала справа і з питанням Комісії ООД, яка мала би пильнувати відносин на Балканах. Совети, як рівно їх поплечники спротивились призначенню такої комісії і представники СССР та Польщі заявили, що їх держави не візьмуть участи в комісії. Тим не менш Асамблея зробила постанову більшістю 40 голосів проти 6 (СССР та його поплечники) при 11 учасниках, що втримались при голосуванню, таку комісію заложити. Домагання Польщі, щоб було виведено чужинні війська з Греції не перейшло.

При нагоді обговорення справи Греції американський делегат висловився в рішучий спосіб за міри, які би забезпечували політичну незалежність і теріторіяльну соборність Греції, а при тому заявив: „ЗДА готові співпрацювати з іншими членами ООД щодо застосування мір, **які би вони не були,** що їх ухвалять ООД в цілях охорони Греції”.

В передбаченню ускладнень на Балканах вже давніще відбулись наради військових чинників американських, бритійських, грецьких та турецьких, а начальник ген. штабу Туреччини одвідав Вашінгтон. Є мова про спільний греко-турецький плян оборони, як рівно про координаційний комітет за участю в нім американців. Є намагання притягнути до спільної акції Італію і тим шляхом створити „середньоземноморський фронт”. Участь в нім Італії тим більш вказана, що Італія робиться головним складом нафти, яку американці видобувають на Близькім Сході. В Барі повстають великі рафінерії, закладані американцями і тим Італія набуває ще більшого стратегічного значіння.

Не від речі буде згадати, що на становищі Начальника Ген. Штабу ЗДА з кінцем року зайде зміна. Ген. Айзенгавер уступає, щоби стати Ректором одного університету, а на його місце приходить ген. Спац. Цьому призначенню надають неаби яке політичне і військове значіння. Ген. Спац є відомий, як сторонник твердої позиції супроти СССР. Він є тої думки, що наколи направду має дійти до силового зудару з Совєтами, то війна відбуватиметься головно на підбігунових областях. Але це не значить, що стратегічне положення таких країн, як Туреччина тратить на своїй вазі. В кожнім разі відчувається велика потреба узгіднити чинність летунських сил з суходольними військами.

Думка про велику вагу летунства в майбутній війні знаходить своє потвердження в тих технічних осягах, якими відзначились часи по останній війні. Недавно було переведено спробу великого літака-бомбовика кермованого на віддаль з Америки до Англії. Спроба вдалася вповні. В пресі доводиться читати про величезні вдосконалення в ділянці летунства. Так напр. „летючі фортеці”, кермовані через радіо і кидаючі автоматично бомби, перелетіли 3800 кілометрів. „Летючі бомби”, типу німецьких „V”, досягають віддалі замість 350 кілометрів, як то було за війни, 28.000 кілометрів. Щодо атомних бомб, то їх виріб в ЗДА ніколи не спинявся. Ці винаходи виключають всяку можливість для ЗДА лишитись на боці міжнародного конфлікту, в який буде замішаний СССР. Американці знають, що ніщо не врятує їх від удару з боку ССРР, наколи цей останній матиме чим бити. І так складається думка, що СССР не ув'яжеться у війну з меншими потугами, щоби не дати ЗДА підготовитись і скорше сам нападе на ЗДА, наколи матиме на це змогу...

Цих кілька уваг можуть помогти нам уявити собі, бодай приблизно, як має виглядати майбутня війна. Але і самі військові спеціялісти не в стані узгіднити своїх думок щодо часу, скілько може тривати та війна. Думки є дуже поділені. Але може статися, що страх перед атомом буде добрим дорадником і в тій війні рішатиме не машина, але людина. Може статися, що війна почнеться і кінчиться боєм навкулачки себто матиме характер горожанської війни. Ці перспективи майбутньої війни то лише гра уяви і так до них треба ставитись, але зовсім виключати їх не доводиться.

Московські імперіялісти на еміграції

М. НОВОТВОРСЬКИЙ

Противними бігунами старої московської еміграції треба уважати Керенського і Денікіна, але й вони мають багато спільного. Керенській промостив большевикам шлях до влади, як соціяліст доводячи неспроможність суспільного руху противитися наступу московського імперіялізму в большевицькій стадії його розвитку. Дуже станув, як відомо, большевикам в пригоді й Денікін воюючи проти України та інших поневолених націй, отже національних сил, що могли ставити поважний опір походу московського хижацтва.

Недавно кінчив Денікін своє неславне існування. Це дало нагоду поважному невтральному дневнику, „Базлер Нахріхтен" з 12.VIII, висловитися не лише про нього, а почасти й про деякі інші угрупування московської еміграції. На думку цього дневника, довів ґенерал відмовившись пристати до акції Власова в часі війни, що не був він заслепленим противником большевиків; бо не намагався повалити совєтський режім, не перебираючи в засобах. Протягом своєї двадцятилітньої чинности в Парижі на чолі „Загально - російського Союзу вояків" мав він ніби наблизитися до ліберального табору, ба навіть годитися на автономію ріжних національностей російської держави. Він був противником збройної інтервенції проти большевицького уряду і в Америці, куди подався провадити протибольшевицьку акцію, перелякавшись поширення комунізму у Франції.

„Але співробітництво його відхилили не лише ліві соціялісти, які втратили недавно свого керманича Теодора Дана, і лестяться до большевиків, а й поміркованi соціялісти, з їх органом „Соціялістіческій Вєстнік", а навіть і демократи ґруповані навкого часопису „Новое Русское Слово". Ця еміґрація бачить в сучаснім совєтськім націоналізмі і патріотизмі можність нав'язати зносини, а може й здійснити обєднання „обох Росій".

Часопис вказує далі на перегруповання сил в межах московської еміграції, якому сприяють не лише ревеляції Кравченка, а й подібні матеріяли в еміґраційній пресі, які подають втікачі, а зокрема старшини й вояки з окупаційної московської армії в Німеччині і Автрії, що тікають сотками й тисячами до англо - американської зони. Залізна заслона має ніби не стільки відгородити большевицьку окупацію, як перешкодити „совєтським громадянам" тікати масово до капіталістичних держав та збільшувати число еміґрантів. Але й ця нова еміґрація, що лучиться зі старою та викликає в ній еволюцію, не вимагає навіть скасовання „сталінської конституції", а сподівається лише, що по смерти Сталіна вона не лишиться, як тепер, на папері, а буде переведена в життя. Отже маємо свідчення невтрального дневника, що московські еміґранти, і старі і нові, є властиво такими ж московськими імперіялістами, як і самі большевики. Жадне з московських еміґраційних угрупувань не має й думки визнати право чужих націй СССР відокремитися від Московщини.

Знаходимо цікаву характеристику московської еміґрації і в цюрихськім тижневику „Ді Вельтвохе" з 31.VII, з пера досить відомого Ніколая Басехеса, який пише між іншим наступне:

„Загострення противенств між Совсоюзом та західним світом викликає на поверхню політичного життя всі ті сили, які уважалося по закінченню другої світової війни похованими. Коротко по російській революції виникла російська еміґрація, яка провадила боротьбу проти большевиків всіми засобами. Але відколи прийшов в Німеччині Гітлер до влади, коли виявлялось все більше, що й СССР загрожений національним соціялізмом, повстав в еміґрантських колах новий рух, який ще перед вступленням СССР в війну спрямував більшу й вартіснійшу частину цієї еміґрації на патріотичний шлях.

„Одна з найбільших голів протибольшевицької російської еміґрації, колишній міністер закордонних справ Росії і визначний провідник демократії, покійний професор Павел Мілюков, заявив особисто автору цих рядків в 1938 р. дослівно: „Коли я маю вибрати між Сталіним і Гітлером, тоді я вибіраю звичайно Сталіна".

„Але по скінченні війни повстала нова протибольшевицька еміґрація. „Десь в західній Европі", як було зазначено в дотичній летючці, відбулись в травні цього року збори російських патріотів і представників ріжних народів Росії, також як і окремих представників совєтської армії, які утворили нову орґанізацію — „Російський загально - національний Союз Свободи", який твердить про себе, що є він основою обєднаного фронту боротьби проти большевизму. Від 20.VII заливав цей Союз всі зони, з російською включно, Німеччини і Австрії летючками. В них висловлено домагання, щоб уряд Сталіна було примущено до уступлення та щоб Найвищу Раду СССР було розвязано. Має бути утворено новий тимчасовий російський уряд, який має перевести загальні вільні вибори для скликання Конституанти. Цей новий союз зветься „Росс", він є звичайно також люто протибольшевицьким, але він звертається остільки ж гостро й проти своїх конкурентів АБН (Антибольшевицький Бльок Народів). АБН домагається розподілу Совсоюзу на національні республіки. РОСС же хоче „єдиної неподільної Росії".

В своїй сучасній акції на користь московського імперіялізму, яку він провадить в ЗДА, іде Керенський навіть значно далі европейського „Росса". Виступаючи „в обороні слов'ян", він підтримує фактично на політичнім полі сучасний похід московських можновладців і на слов'янські та й неслов'янські землі поза межами СССР.

Говорячи про акцію московських імперіялістів на еміґрації не можна поминути акції такого поважного знаряддя московського імперіялізму, яким є сучасна православна церква. В якій мірі, і які саме ґрупи московської еміґрації працюють в безпосереднім зв'язку з московським урядом і після вказівок його агентів, устійнити звичайно тяжко, та й не дуже потрібно, тримаючись засади, що ніякої політичної співпраці між українцями й москвинами ніде бути неповинно. Що ж до московської церкви поза СССР, то її відношення до її большевицької централі переходить цілу скалю, від цілковитої залежности до більш чи менш хисткої і неозначеної точно „автономії". Ця „церква" є в кожнім разі вільним полем для попису як звичайного большевицького так „демократичного" еміґраційного імперіялізму та джерелом отруйних московських впливів взагалі.

Боронити українців на чужині від отруї москвофільства, а зокрема від впливів московського православя, як знаряддя московського імперіялізму тим тяжче, що чинність, до того ж зовсім невистарчальну, українських організацій на чужині спрямовано не проти хижацької московської держави, а проти „червоної" Москви, проти большевизму. З цього погляду можна уважати союзниками і „протибольшевицьких" москвинів на чужині, де є вони в дійсністю передовою стежою московського імперіялізму. І цю хибу української акції на чужині треба усунути та вирівняти якнайскорше.

ОБЕРЕЖНО З ВИСТУПАМИ ПЕРЕД ЧУЖИНЦЯМИ!

Дм. АНДРІЄВСЬКИЙ

Перед нами журнал „Европа - Америка", видаваний по французьки в Бельгії. В ч. 121 того журнала вміщено статтю під наголовком: „В Україні одна армія б'ється за пана Дюрана". Той драстичний наголовок віддає добре іронічну думку автора, який підкреслює, що українські повстанці кладуть свої голови за західнього обивателя, який дуже мало цим журиться і на питання: „що ви робите, коли за вашим порогом люде ріжуться?" відповідає зовсім спокійно: „я зачиняю вікно, бо їх зойки не дають мені спати".

Стаття, підписана бельгійським журналістом на прізвище О. Матіо, є надихана симпатією до українських повстанців і в цім її позитив. Та поза тим подані в ній відомости, частина яких походить безперечно з українських кол, є мало солідні. І не даром один з образків, долучених до тексту, — бони для збірок на УПА, на яких вояк забиває змія, далі малюнок повстанців з різдвяною звіздою, зрештою фотографії шибениць і трупів — автор статті називає наївним. Що можна сказати про самі заподання в тексті?

В статті повстанців називається „бандерівцями" і сам С. Бандера виступає в ній, як генерал. Вже в українській пресі („Українська Трибуна") піднімаються голоси проти „особистих" відділів. Називання українських повстанців „бандерівцями" пригадує нам тенденцію ворогів України, які представляли українське військо р.р. 1918-1921, як „петлюрівців", щоби тим звести національно-державний рух до рівня особистої справи якогось амбітника. Пригадується нам також пропаганду прихильників Бандери в німецькім концентраку і які представляли свого провідника, як майбутнього голову української держави. Так він фігурує подекуди (диви англійський часопис „Трібюн" ч. 560) і тепер. Запитані свого часу про шанси Бандери стати президентом, ми мусіли відповісти, що він має їх так само, як і всякий українець.

В статті п. Матіо подано згідно версії, шireній прихильниками Бандери та Лебідя, що Українська Повстанська Армія існує, як така, ще з 1941 року, що вона числить до 300.000 вояків, що вона тримає під своєю контролею великі простори, що її адміністрація заосмотрює повстанців, утримує шпиталі, повнить службу звязку. З статті виходить, що всім кермує Українська Головна Визвольна Рада (УГВР), яка має потрійне завдання: „об'єднати ріжні українські політичні угруповання, кермувати визвольними змаганнями України та провадити її політику, а врешті репрезентувати назовні українську націю".

Все то добре, коли би при читанні тих заподань не виникали ріжні „але".

В статті згадано, про виступи Ген. Секретаря УГВР з протестами перед Радою Безпеки ООД, про звертання його до президента Трумена, Етлі, Бідо, де Голя, Черчілля і пані Рузвельт. Протестування УГВР проти потрійної угоди на чолі з СССР в справі знищення УПА є цілком на місці і кожний такий протест — а їх було багато — мусить бути повітаний. Але гірше коли в тім протесті УГВР називається „національним урядом України", якому „підпорядкована УПА" (диви текст в „Українській Трибуні") так само, як в згаданій статті кажеться, що УГВР „виконує функції властиві урядові". Адже є загально відомо, що таке означення УГВР є дуже спірне і поза одною групою його ніхто не визнає.

Ці писання пригадують нам виступ того самого Ген. Секретаря УГВР в минулому році перед Мировою Конференцією в Парижі, коли він спільно з представником уряду УНР (пізніще мандат того представника був заперечений) виступав з меморандумом, підписаним прибраними прізвищами. Чиж тоді чужинці, які шукали за підписаними особами, не ствердили, що особи, які відкликались би на ті прізвища, не існують і чи існування самої УГВР не було поставлено під сумнів, а її виступ не взято за містифікацію? І чи тим виступом не надщерблено престиж УГВР?

Можна сумніватися, чи є вказаним виставляти перед чужинцями УГВР, як представниче тіло, що об'єднує ріжні політичні партії і яке перебуває в краю. Адже між українцями є раз на все стверджено, що в УГВР не є заступлена жадна політична група, крім групи Бандери, доказом чого є заява представників всіх партій, що належать до Координаційного Українського Комітету. В таких умовах чужинець може легко дістати враження, що і тут має місце містифікація. І то тим більш, що, перевіривши твердження статті з „Европа - Америка", що УГВР „може числити на попертя соток тисяч нащадків українських емігрантів, особливо в ЗДА та Канаді", він легко може довідатись, що заокеаном поза одною малою групою УГВР там жадного признання не знаходить. Знову ризиковане твердження.

Висування УГВР в пропаганді групи Бандери звичайно йде в парі (стаття в Европа - Америка під тим оглядом робить виняток) з славленням „акту 30 червня". Так напр. в статті англійською мовою, друкованій в „Українській Трибуні" ч. 75 пишеться про „проголошення Української Незалежної Держави" і то з рамени Організації Українських Націоналістів. Тут бракує лише згадки про уряд Стецька, який і дотепер при ріжних нагодах називається „державним центром" (другим по уряді УНР). Маємо враження, що не є добре говорити чужинцям про проголошення 30 червня так, як ніби не було проголошення 22 січня 1918 р., що його святкують однак всі українські патріоти, а в тім числі і хвалебники „акту 30 червня.

Не є добре виходити перед чужинцями з „актом 30 червня" ще і тому, що вони легко можуть довідатись, коли доси не довідались, в яких обставинах він мав місце, хто поза українцями був на зборах в „Просвіті" та забирав голос, щоби привітати авторів того акту, в яких цілях ті гості не противились розголошенню події по радіо і т. д. Чи не писав вже про це один англійський часопис?

Не є добре висувати перед чужинцями поряд **одного** уряду УНР, якого самі прихильники Бандери не заперечують, про що свідчить згаданий меморандум до Мирової Конференції, **другий** уряд?

Стикаючись з пропагандою серед чужинців певної групи, що має для того спеціяльне видання, часто мимохіть питаєш себе, чи автори тих писань задумуються над наслідками їх заподань для загально - української справи. З наведених прикладів видно, в які суточки може запровадити вона уяву чужинців про наші українські справи. А в яке прикре і трагічне положення можуть ставити українців нерозважні виступи перед чужинцями, хай покаже наступний приклад, що стосується тих самих українських кіл.

Совети протестують перед бельгійським урядом ба навіть на засіданнях ООД проти умовин праці і життя збігців - вуглекопів, привезених з Німеччини. Ніби відповідаючи на ті виступи Советів в справі, яка безперечно їх ніяк не обходить, голова УДК в Бельгії п. К. Мулькевич виступив в бельгійській пресі („Ля Лібр Бельжік" ч. 278) з заявою, де говориться: „ми устійнили шляхом слідства, переведеного нашими делегатами і християнським синдикатом, що **більшість** з тих, які скаржились, були провокаторами на службі російських комуністів". Таке категоричне твердження п. К. Мулькевича тим більш дивне, що в органі УДК в Бельгії „Вісті" ч. 44 він сам писав: „мусимо признати, що українське робітництво - вуглекопи на терені Бельгії находяться **по більшій части** в дуже незавидних обставинах. В першій мірі невиконання в деяких точках умов праці і контрактів зі сторони бельгійських працедавців наразили українських вуглекопів на ріжного рода використовування їх, що в історії бельгійського робітництва ще ніколи не мали місця" і т. д. і т. д.

Два тексти, французький і український, є разячо суперечні і заходить питання, як вони могли вийти із під одного і того самого пера, від тої самої особи, та ще такої відповідальної, як Голова УДК в Бельгії? Пишучи у „Вістях" автор мусів би був подумати, що його писання на таку дражливу тему можуть звернути увагу чужинних, як невтральних так і ворожих, чинників і що ці останні можуть зробити з них невідповідний вжиток, що зрештою і сталося. І чи не саме через це автор мусів виступати зі своєю деклярацією. Одна помилка потягла за собою другу.

Авторітетна заява Голови УДК, який твердить, що більшість тих збігців, що покидали працю в Бельгії і вернули до Німеччини — а таких багато, — були провокаторами кидає в очах чужинців негарне світло на всіх українців, відбирає у чужинців довір'я до них і ставить в тяжке положення тих, що вернули. Витворена ситуація відбирає відвагу робітникам - українцям виходити з буть якою, найбільш оправданою скаргою. А який престиж може мати установа, яка замісць опікуватися своїм членами, захочує їх в своїм органі до скарг, щоби потому назвати їх перед чужинцями большевицькими агентами?

Щоби уникнути тяжких помилок в наших виступах, мусимо твердо памятати, що ми не жиємо на самітнім острові, але в середовищу чужинців, які приглядаються і прислухаються до того, що ми робимо, що говоримо і що пишемо, які знають багато з наших внутрішніх справ і ними цікавляться. Тому наша пропаганда не може мати, як той бог Янус, два обличчя, з яких одно звернене до своїх, а друге до чужих. Українська правда має лише одно обличчя. Мусимо памятати, що наколи є один спосіб інформуваня чужини, скажім школа большевиків, які не рахуються з фактами, і немилосердно перекручують дійсність, то є і інший спосіб, англійців, для яких не лише відступлення від правди, ба навіть тенденційність відбирають довір'я до людини чи установи, які того допускаються.

Ми уважаємо, що перший спосіб не підходить ні нам ні тому середовищу, серед якого шукаємо зрозуміння до нашої справи і її попертя. А тому треба виключити його з наших практик.

А найголовніще треба, заким виступати перед чужинцями, порозумітися між собою, щоби не виступити з тим, що може бути заперечене і що може компромітувати нашу спільну національно - державну справу.

Я. СТОБАР

МІТ ПОСТУПУ

Від деякого часу на сторінках українських часописів аж роїться від таких виразів, як „прогрес", „регрес", „реакція", „передовість", „назадництво" і т. д. Виглядає так, що ці іменники та прикметники, пришиті до якогось явища, вповні вистарчають, щоб його оправдати, піднести на вищий щабель, зробити з него „табу", обо нав паки — його дискредитувати. Виглядає, що поняття поступу мало би бути аксіомою, незапереченою не лише для автора, але і для читача, який себе поважає. Це спонукує деяких авторів орудувати ним, як димовою заслоною, щоби затулити свою слабість чи замаскувати свої рухи.

Справді виступаючи з аргументом „від поступу", ніхто не уважає за потрібне подавати якісь докази „поступовости" чи вказати на прикмети та ознаки „прогресивности" якогось явища. Ніби вистарчить наліпити на нього сам ярлик, щоби розвіяти всякі сумніви і попередити всякі закиди. Це нагадує нам казкового короля, який казав своїм підданим вірити, що він є убраний в шати з місячного сяйва і ніхто не мав права навіть подумати, що він спацірує голий - голісенький.

І от не зважаючи на все, ми відважуємось заявити, **що поняття „поступу" є ніщо інше, як звичайне уроєння,** що це є вигадка, яку люде витворили собі на потіху, що це є предмет віри, а в ніякім разі не факт, який можна довести. Щонайменше поступ є байкою в тім тлумаченню, який йому звичайно дається і коли його уважається законом історії.

В чім мав би полягати поступ? Уявляється, що людство розвивається, поступаючи від гіршого до ліпшого і сама людина вдосконалюється. І наколи цей розвій представити графічно, то це поліпшення мало би наслідувати похилу просту лінію, що правда не без зазубнів, яка безнастанно пнеться до гори. На тій підставі віриться, що зло в житті зменшується, що його колись вдається перебороти і тоді має настати „рай на землі". І чи большевики не голосять, що вони з їх режимом вже наближаються до того блаженного стану? Тож чи аргументація „від поступу" не дістала в нас сильного поширення саме завдаки тим, що перейшли большевицьку школу діялектики і доси не можуть визволитись з її тенет?

Приглянемось справі блище. Доводиться ствердити, що людство протягом соток тисяч літ жило і розвивалося, думало і діяло, не журючись ніяким поступом. Доперва в половині XVIII ст. у Франції зродився міт поступу. Оден з перших його ідеологів Тюрго, означив поступ в той спосіб: „звичаї злагідняються, людський дух просвіщається, народи зближаються, політика і торговля нарешті об'єднують всі частини земної кулі і людська порода поступає, хоч і поволі, але тягло до більшої досконалости". Відтоді поняття „поступу" увійшло в круг мислення цивілізованного світу і набуло права горожанства.

Ми заперечуємо це право, знаючи, як часто воно фальшується свідомо чи несвідомо. Не одне людське покоління мало і матиме ілюзію, що його доба є виняткова і що від неї починається історія. Так думали діячі французької революції, які навіть пробували зачинати літочислення від тої події і яких взялись наслідувати італійські фашисти. Не інакше думають про свою Жовтневу революцію і большевики. Щось подібного сталося і з сучасниками доби розвою науки та техніки.

Ідея поступу, як ми вже зазначили, є предметом віри і її не можна довести нічим. Тому нею орудується, як самособі — зрозумілою аксіомою. **Направду нема і не може бути ніякого виміру поступовости, як рівно нема і не може бути ніякого критерія, на підставі якого можна встановити ту поступовість.** Тож як ствердити, що сучасна людина стоїть вище духово і фізично, за людину минулого, що нині суспільне життя є кращим, що утвори краси нашої доби є досконаліщі? Та наколи нема міри поступу і спільного знаменника для всіх ділянок життя, може кожна з них має осібний критерій? Переглянемо їх всі за чергою.

Візьмемо ділянку **краси, мистецво.** Тут людський геній розкривається чи не в найбільш виразних і привабних формах, змагаючи безінтересовно до досконалости. І переглянувши вияви його від прадавніх часів аж до нинішнього дня, до якого висновку приходимо? Чи хтось відважиться твердити, що сучасний орнамент є кращий за спіральні визерунки Трипільської кераміки, що пізніці доби перевершили добу египетських пірамід з їх монументальністю, що сучасна різбярство є досконаліще за мармурових богів і героїв давньої Елади, що сучасна будова в бетоні і залізі дорівнює в своїй відвазі, експресивності, вишуканості готицьким катедралям, що глибокі своїм філософічним змістом і прекрасні формою епічні індійські „Веди" чи фінська „Калевала" є перейдені пізніщою поезією?

Особи, що мало займаються, а головно слабо відчувають мистецтво,можуть твердити, що в його творах за критерій може правити реалізм, себто предоставлення предметів такими, як вони є в дійсності. Вони схильні добачити в надміру видовжених постатях доби готики невміння майстрів. Але їх розуміння мистецтва є засадничо хибне, бо мистець має не лише право, але і обовязок деформувати дійсність, щоби віддати її експресію. А втім перед готикою бували доби реалізму в мистецтві, хоч би в часи Елади. А втім чи сучасне мистецтво не відходить від него в школах символістів, кубістів, сюрреалістів?

На підставі наведених прикладів і заподаних розумовань можна з повною рішучістю твердити, що в ділянці мистецтва нема і не може бути мови про якийсь поступ від гіршого до ліпшого і що сучасне мистецтво є дальше від досконалости, як багато давніщих. Естетичні вартости, краса є абсолютами, які лежать поза межами часу і простору, що до них могли наближуватись з однаковим успіхом наші предки, як могтимуть і наші потомки. Тож тут нема місця ні для якого прогресу.

Погляньмо в **царину моралі.** Чи і тут не маємо ми до діла з абсолютом, до якого годі застосувати якісь приписи поступу? Чи людські чесноти не були ті самі в добу передісторії чи середних віків, як і нині і чи людина в ті давні доби не практикувала їх так само, як і нині? Хто відважиться твердити, що сучасна людина є вища за богоподібних Елінів з їх шляхотними почуваннями або перших християн з їх героїчною містикою, чи лицарів і монахів середньовіччя з їх кодексом життя? А зрештою чи „чисті духом" прості люде без культури і цивілізації не є морально вищі за тих, що закоштували плодів „поступу", як от галайстра промислових центрів чи виплоди великих міст?

Приписи моралі ніби відмінні від країни до країни, але всі вони унаглядують те, що є ліпшого в людській природі. І наколи можна говорити про вищість одного кодексу моралі, то годі говорити про поліпшення їх в тягу часу. Дотепер ніяка світська мораль, що її намагаються творити деякі філософи не перевершила християнської моралі, що на ній спирається наша цивілізація. А тим

часом розвій цивілізації, яка дедалі більше відводить нас від патріярхального укладу життя, не лише не улекшує нам практикування тої моралі, але скорше його утруднює. І як тут можна говорити про поступ і про поліпшення людства?

Від моралі особистої перейдімо до **суспільної етики** і взагалі до **суспільного життя.** Що може правити тут за крітерій, щоби ствердити поліпшення чи погіршення? Може щастя людини, її задоволення? Таж саме поняття щастя є невловиме і годі його виміряти. Чи може треба взяти за базу якісь норми соціяльної справедливости, напр. рівність серед людей? Алеж така рівність не є можлива, бо перечить природі, а до чого доводять нерозсудні намагання застосувати її силою, найліпше показує большевизм. Чи може мірилом поступу серед суспільства може служити „людяність"? Та що ми бачимо, оглядаючись в минуле і порівнюючи його з сучасним? В давнину за фараонів існували тисячі рабів, що будували піраміди, а в наші дні існують сотки тисяч невільників, які будують Біломорські канали. І наколи тамті гинули в пустелі від спеки, то ці гинуть від зимна в Колимах. В тім ціла ріжниця! Наколи Атіла та Чінгіз-Хан казали вибивати до ноги населення завойованих країн, то Гітлер велів перетоплювати жидів на мило. І то і це було подиктоване політичною стратегією. В чім же ріжниця?

Міт поступу зродився і поширився в переважній мірі підо впливом великого і скорого розвою позитивного знання та техніки, що припадає на XIX та XX ст. Але в чім суть справи? Людина шляхом „точних наук" здобулась на багато технічних винаходів, які дали їй більше влади над природою. Просторонь відступила перед швидкістю, нетра землі і повітря зрадили багато нових тайн і видали сховані в них скарби. Чи це робить поступ реальних фактов? Нам того не здається. Розвій науки і техніки допровадили до того, що людина стала здобувати життєві засоби з меншою затратою фізичної сили, як давніще. Але це ще не дає підстав говорити про поступ якісний, а хіба кількісний. А коли зважити, що умова енергія, видана людиною, щоби винайти машину та нею кермувати, є більш вартісна, як фізична, то чи доводиться взагалі говорити про поступ як його означено вище?

Декому може здатись, що поступ **науки і техніки,** хай лише кількісний, потягає за собою поліпшення життя, отже поступ якісний. Та нажаль так не є. Кожне явище має свою світлу і темну сторінки. Чи машина, збільшуючи владу людини над природою, не зробила цю останню своїм рабом? Чи сучасний промисловий робітник не є більш наражений на голод і холод, як середньовічний челядник, якому майстер мусів забезпечити харч і дах над головою? Чи в сучасних льокаутах більше соціяльної справедливости, як в посусі, що виморювала товар кочовника і чи сучасний „вовчий пролетаріят" є більш моральний, як той кочовник? Щоправда гігієна дозволила зберігати здоров'я, але вонаж зробила його, як пише славний науковець Карель, „штучним", бо умови цивілізованого життя є далекі від природніх. Зменшення смертности призвело до того, що суспільність має більший відсоток старих і це робить її менш вартісною, як спільнота, що через натуральний добір є зложена з більшої кількости одиниць молодих і здорових. І тому не дивно, коли примітивні народи часто, дуже часто, запановують над культурними, бо вони біологічно сильніщі за ці останні.

На цім прикладі можна постерігти оден важний і незаперечений закон еволюції, а саме: **в кінці всякого розвою чи то живого організму, чи то людської спільноти, чи то якоїсь цивілізації чи навіть якоїсь ідеї лежить, коли не смерть то в кожнім разі звиродніння.** З живими істотами справа очевидна, всі вони переходять етапи від народження через дозрівання, зрілість, підупадання до смерти. Чи не так само з народами і їх культурами? Чиж мало народів опинилось на цвинтарищі історії, чиж мало цивілізацій переходило названі етапи і нині вже є лише музейними предметами? Чи з окремими гаслами і засадами, як от напр. славетні кличі французької революції, не сталося те саме? Вони жили, вони буяли, вони поривали маси, щоби пізніще втратити притягаючу силу, стати безсилими, вмерти. Можна навести багато повчальних прикладів з історії будівельних стилів, мистецьких вартостей, які також мали свою юність і свою старість та врешті відступити місце новіщим.

Ми важимося протиставити **закон циклічности в еволюції життя,** що його можна постерігати на кожнім кроці, уроєному, безпідставному, ба навіть просто хибному міту поступу. Думки зближені до наших читальник може знайти у ріжних авторів, як от Парето, Віко чи Шпенглер. Ми не уважали потрібним доводити наші твердження витягами з тих чи інших авторів, бо думаємо, що подані приклади вповні вистарчають і більше промовляють, як чужа думка. Уявляємо собі еволюцію людства, як **низку процесів, замкнених в циклі або коловороти.** Не твердимо, що історія повторюється, але думаємо, що вона йде по спіральній лінії, то відходячи то наближаючись до якоїсь оси і періодично переходячи через ті самі вертикалі. Звідси ілюзія вічного повторювання. Думаємо також, що **сума добра і зла в світі міняється, але їх пропорція, певна рівновага між ними, залишається все та сама.** Всяке полішення має свою відворотну сторону. Чи визволення атомної енергії, яка може колись заступити недостачу пального матеріялу, не несе з собою небезпеку страшних перетурбацій на світову скалю? Чи той пекельний винахід є ознакою прогресу чи регресу? На нашу думку ні те ні друге. Це є явище космічного порядку, як вибух вулкана.

Нам видається, що **змисл еволюції полягає в розвою живих організмів від простих форм до більш складних, в розгалуженню тих форм на** взір рослини, яка з малого паростку перетворюється в стовбур, що пізніще обростає вітами. І власне кількістю тих галузок, але не якістю їх, міряється ступінь розвою організма. В остаточнім етапі того розвою лежить старість і відмирання, як в кінці росту дерева його струхнявіння. З розкладу вмерлого організму виростає паросток нового життя, що розростається в новий організм і так без кінця.

Нам видається, що замість неіснуючого закону поступу треба застосувати **закон органічного розвою.** Те все, що йде по лінії натуральної еволюції организма а при тому зміцнює в певних етапах, або затримує біг до неминучого кінця в інших етапах, треба уважати за додатнє, або на мові поступовців „прогресивне". І під цим оглядом зворіт до вже раз перейдених вертикалів спіралі може бути спасеним, як от напр. поворіт до простоти шляхом обтинання зайвих галузок. В житті народів і в розвою цивілізацій поворіт до примітивізму, просякання народів цивілізованих народами варварськими, як то було під кінець Римської імперії, може ставати джерелом нової життєвої снаги.

Ми уважаємо, що виложений нами підхід до проблеми еволюції відповідає більше дійсному життєвому процесу, як підхід хвалебників поступу і що з його поміччю можна скорше розібратися в лябіринті життя, як з тамтим. Нам видалося потрібним застановитись над порушеним питанням, аби ілюзії поступу не перешкоджали нашим землякам розбиратись в вирі подій, серед яких ми жиємо, а натомість правильне розуміння еволюції помогло би схоплювати розвоєві тенденції життя.

Навколо У.П.А.

Д. А.

Після зливи всяких вістей і заподань — вірогідних і неправдивих — про перемарш відділів УПА з України аж до Баварії а то і дальше, настала до певної міри тиша. Це дає можність українському громадянству застановитись спокійно над питаннями, повязаними з українським повстанчим рухом і розважити над ними, заховуючи рівновагу духа.

Група 36 і інші є інтерновані окупаційною американською владою. Їх доля ще не вирішена, але заява ген. Клей дає підстави сподіватися, що з ними поведуться по лицарськи. Тим часом учасників груп переслухують і доступ до них є доволі утруднений. Навіть священик, що править для повстанців Службу Божу може говорити в проповідях лише на релігійні теми. Українське громадянство в Німеччині створило спеціяльний „Опікунчий Осередок", зложений з представників Товариства Українських Політичних В'язнів (ТУПВ), Ліги Українських Політичних В'язнів (ЛУПВ), Центрального Представництва Української Еміграції (ЦПУЕ), Санітарно - Харитативної Служби (СХС) та представників двох українських Церков. Тим шляхом забезпечена матеріяльна допомога героям рейду а також до певної міри запобіжено використуванню події для цілей, які є чужі тим цілям, ради яких учасники рейду протягом років ризикували своїм життям і зазнавали стілько терпінь.

Перший момент, і найважніщий, в повстанчій акції полягає в тому, що вона унагляднила в чині непримиримий спротив, що його ставить український народ насильникам, які окупували його край, показала світові невгнутість волі української нації до визволення і національно - державного життя. В тім чині запорука нашого майбутнього, в нім невичерпане джерело надії і моральної сили для цілого нашого народу і для тих його членів, які опинились поза межами України. В тім є наказ для нас, політичних емігрантів, йти неухильно до найвищої мети не жалуючи труду, не боючись наразитись на небезпеки, боротися, не сходячи з нами вибраного шляху. За нами весь нарід України, речником якого є ті, що отще останніми вийшли на еміграцію, зневолені до того тяжким стратегічним положенням.

Другим поважним моментом є те, що існування і дії УПА служать великим політичним вкладом в українську національно - державну справу, який збільшує в очах чужинців моральний капітал українських патріотів. Щоби уникнути суб'єктивізму в оцінках цього моменту, скажемо словами одного чужинця, який стверджуючи міжнароднє значіння української проблеми, відзначаючи факт, що поява українських партизанів в Середущій Европі зелектризувала світову опінію, пише: „Ідея, яка оживляє ряди УПА і дає їм силу виконувати просто легендарні героїчні вчинки, не є тільки висловом відвічної туги українського народу до власної державности і повної незалежности. Ця ідея має в собі теж загально - людські вартости. Світ західньої цивілізації не може залишитись байдужим супроти тої нової трагедії, яка збагачує і так уже славну мартирологію великого українського народу" (стаття поляка Єжі Бельського в „Часі" ч. 41). До цих слів чужинця не потрібуємо нічого додавати, хіба поробити з них належні висновки.

Третій момент акції УПА є важний тим досвідом, що його українські партизани набули в тягу шости (1941 - 47) років безнастанної боротьби з гнобителями східньо - европейських народів, досвідом, який може здатися для всіх народів Европи. За час партизанки в болотах Полісся, на степах Осередніх Земель, в горах Карпатах, зрештою в час перемаршу зі зброєю в руках 1500 кілометрів через чужі країни і скрізь загороди ставлені загонами НКВД, польськими і чеськими відділами, під час тактичних маневрувань на теріторіях ворожих держав, шляхом використовування протисовєтського наставлення місцевої людности, способами заосмотрювання себе в харчі і муніцію, наші партизани розвязали багато проблем дуже актуальних, коли не на сьогодні то на завтра для багатьох народів. Чи не стоїмо ми справді на передодні збройної боротьби багатьох народів проти чужого панування і насильства, боротьби зовсім нового типу, нового стилю? І наколи большевики мають свою вже устійнену і випробувану в Україні, Греції і Еспанії тактику і стратегію тої боротьби, то інші народи противного табору їх ще не мають і доперва тепер мусять виробляти. І тут здобуте знання, відомости, винаходи українських повстанців можуть бути дуже цінними для нової військової доктрини.

Зрештою приходимо до четвертого моменту, що виникає в звязку з чинністю УПА і прибуттям до нас нових вихідців з України. Тим моментом є наші внутрішньо - національні відносини, головно тут, на еміграції. Цей момент вимагає чи не найбільше розважности, самоопанування, рівноваги духа.

Не від учорашнього дня справи УПА є предметом пристрасних перепалок між окремими українськими чинниками, організаціями, установами. Доси так було, що одні намагалися встановити свій монополь на заслуги у виникненню повстанчого руху, у чинности УПА, на зв'язки з нею ба навіть на саму згадку про неї. Чи не гукає один з їх органів: геть з брудними руками від УПА і то на тих, що все „умивали руки" коли йшлося про УПА. При тому надуживалося необізнаности нашого загалу і подавалося йому часто цілком неправдиві річі, натомість замовчувалось чи запечувалось історичні факти. Найяскравіщим прикладом такого несовісного поступовання з правдою є відсуджування заслуг, навіть самої причетности до УПА, її оснdonоложника, отамана Тараса Бульби - Боровця. Мотиви такого поступовання відгадати не тяжко, але не про них нам ходить тепер.

З другого боку, бачучи таке поводження монополістів, інші тратили рівновагу духа і діставали майже відразу до самого факту існування УПА, переймалися надмірним скептицизмом до заподань про неї навіть чужинних справоздавців. Чуючи, як монополісти ширять наявно неправдиві відомости або заподання, що могли коштувати дуже дорого місцевій людності в Україні (наводження назв тих сіл і міст, де ніби переходили повстанці), інші наперід засуджували цілу акцію УПА на невдачу і добачали в ній лише шкоди. Бачучи, як використовується кров і жертви повстанців в вузько - партійних цілях („ми, казали монополісти, ми не є за ніяку партію, ми з краєм") інші не хотіли добачити в УПА великих загально - національних цінностей, зачинали легковажити заєдно з партією „ми з краєм" також і тих, невинних в політичній спекуляції, що сиділи в лісі чи боролись в горах. Але врешті на цім відтинку стався перелом, про що свідчить постава нашого загалу до наявних фактів існування і чинности УПА.

При іншій нагоді ми зупинимось докладніще на ріжних публікаціях на тему УПА і численними фак-

тами покажемо, як один і другий підхід був неслушний, помилковий і шкідливий. Проблема партизанки, питання тактики, вага і значіння окремих подій є надто важні з технічного, політичного і морального боку, щоби їх можна було обійти мовчанкою або підходити до них тенденційно, з точки погляду групового, інтересу, що у нас нажаль практикується і по сей день. Міра заслуг і відповідальности окремих політичних чинників в справах партизанки в України має свою вагу і значіння. Та головну і найбільшу вагу має питання доцільности чи шкідливости ріжних моментів для національно-державної справи без огляду, хто за ними стоїть чи стояв. Треба колись приглянутись чи і яка була рація наражувати масовістю партизанки в 1943 р. Волинь на спустошення, а Лемківщину в 1947 р. на вилюднення. Ті питання тактики треба буде розглянути не для вирівнання партійних порахунків, але для вияснення засадничих справ та для устійнення концепції визвольної боротьби в ріжних її аспектах, військовім, політичнім, демографічнім. Для того треба великої об'єктивности.

А тим часом, маючи перед нами факт виходу на чужину частин УПА, не можна робити з цьої особистої чи загально-національної драми партійну фарсу. На це не дозволяє гідність і пошана до людських страждань. Людські слабости можуть стати на перешкоді устійнення об'єктивної, загально-національної ваги того факту. Так буде доки кожна група робитиме оцінку його окремо, на власну руку. Щоби запобігти викривленню правди і перевести оцінку з точки погляду загально-національної рації, потрібно відповідного авторітетного і компетентного органу, яким може бути лише політичний центр. Без нього ми будемо блукати ніби серед трьох дерев в самих простих національних справах, а також в справі УПА. Без нього наша еміграція може звести на нівець найбільш славні діла не лише українських повстанців, але і цілої української нації.

КОМУНІКАТ

Українська Повстанська Армія (УПА), що згідно з світлими традиціями високо несла та несе прапор українського національно-державного визволення є спільним добром всього українського народу. На її боротьбі, терпіннях і крові не сміє ніхто творити ні групового ні партійного капіталу.

Ті нечисленні члени УПА, що опинилися по цей бік залізної заслони, заслуговують на повну підтримку та опіку всієї української еміграції, як теж на повагу за їх геройчні подвиги.

⁂

Для всебічної допомоги тим членам УПА покликало окрему допомогову організацію „Опікунчий осередок", складену з представників наших громадських установ, що єдина на випадок потреби, управнена звертатися до широкого громадського загалу в справі допомоги.

Координаційний Український Комітет.

Вересень 1947.

М. С.

Українська внутрішня політика

Під таким заголовком вийшла в Женеві в 1947 р. невелика книга П. К. Боярського. Людська пам'ять коротка і не все добре пригадує собі недавньо-минулі події, а дехто їх зовсім не знає, бо в той час перебував він в умовинах, які не дозволяли стежити за подіями, що відбувались поза большевицькою „тюрмою народів". А тим часом треба знати і треба тямити перебіг внутрішньої політики, бодай, щоби вчитись на чужих помилках і не повторювати власних. Тому добре вчинив Боярський, що випустив в світ книгу. В ній автор відтворює стан річей в українській політичній дійсності та переповідає хід подій в часі між двома війнами, спеціяльно узгляднюючи чинність українських націоналістів. Підкреслення ролі націоналістів може декому здатися недоречним. Та воно має свою рацію з огляду на ту місію, яку український націоналізм виконав вже раз в нашім національнім житті і яку заперечити годі.

Не кожний може мати змогу познакомитись з книгою Боярського. А тому ми уважаємо за вказане виложити стисло головні моменти, на які автор звертає нашу увагу. Дарма, що осуди автора можуть бути для інших спірними, а втім ми стараємось переповідати не так їх, як факти, на які він вказує. Аджеж мова фактів є чи не найбільш переконуюча. Починається виклад представленням того хаосу, який повстав серед українського громадянства по невдачних визвольних змаганнях в кінці першої світової війни. З того хаосу виросли нові форми визвольних змагань. Хоч ситуація тоді і тепер є дуже відмінна, але як тоді так і тепер діють ті самі психологічні закони, а тому уважливий спостерегач і вдумливий політик можуть шляхом порівняння двох етапів наших визвольних змагань дійти до повчаючих висновків.

Всі українські землі були в 1920 році окуповані. Акт соборности ні практично ні духовно не був здійснений. На чужині опинились оба державні центри УНР та ЗОУНР, армія і маса еміграції. Удар був страшний, всіх приголомшив. Кожний на власну руку почав шукати виходу, тобто примінюватись до обставин. Це робилось під назвою політичного реалізму, мовляв дотеперішна політика була фантастична, нереальна. Для обох державних центрів були доступні тільки західньо-укр. землі. Ті землі, під окупацією Польщі було поділено на дві сфери акції. Північні землі забрала УНР, а південні ЗОУНР. УНР своєю поблажливою політикою супроти Польщі сподівалась відновити державу на східних землях, а ЗОУНР сподівалась своєю опозицією проти Польщі добитись признання Антантою Галичини, як окремої держави. Все це було на руку Польщі. Північні землі дістали окрему польську православну церкву для українців, польську мову в церквах та богословські академію у Варшаві і окремий посольський клюб в польському сеймі. Політичним центром тої роботи було Волинське Українське Об'єднання — ВУО, культурним центром була „Українська Хата", органом політики була „Українська Нива", а господарство централізувалось в окремих централях кооператив та торговлі. На південних землях повстав був центр співпраці з Польщею з газетою „Рідний Край". Трудова партія перейшла була на плятформу співпраці. Згодом, коли надії уряду ЗОУНР не здійснились і Антанта визнала Польщу, як окупанта Галичини, загал суспільства пішов на співпрацю. Створено було окрему галицьку репрезентацію в сеймі, відділено лемківську церкву, як окрему одиницю, зліквідовано українське шкільництво. Галичина створила була аж 8 полі-

тичних партій.

Суматоху і реалізм використали большевики і створили були нелегальну Комуністичну Партію Західної України, а дальше дві легальні комунізуючі партії Сельроб та Українську Партію Праці.

На східних українських землях проводився період НЕП-у, дальше прийшла українізація, голод, процес Спілки Визволення України, а дальше нищення всього українського. В Румунії і Чехії йшло також нищення всього українського. Всякі спротиви з українського боку здушували вороги збройно.

На еміграції стан був такий: УНР сидів у Варшаві і Парижі, а армія в Каліші, ЗОУНР сиділа у Відні, а потім в Берліні, а армія в Йозефові. В Берліні сидів ще гетьман П. Скоропадський без армії. У Празі сиділи противники УНР есери та есдеки, а дальше окремою групою кубанці. По інших країнах сиділи прості еміґранти. Досягнення були такі: УНР створив Український Інститут у Варшаві, Скоропадський створив такийже Інститут у Берліні, ЗОУНР з Др. Петрушевичом створив Український Університет у Празі, а есери добились закладення цілого ряду шкіл в Чехії. УНР закінчив свою визвольну акцію невдачним походом під Базар, а ЗОУНР воювала з поляками при помочі Української Військової Організації. Політична акція зводилась до писання меморандумів проти ворогів України, клюбів, дебат, сварок між придніпрянцями та галичанами і зокрема підтримування приязні між поляками та УНР і між большевиками та ЗОУНР. Зокрема ЗОУНР підпорядкувалась буда Москві та започаткувала серед еміграції і на землях акцію зміновіховства. Скоропадський вів на основі ідеології Липинського організацію консервативних сил на еміграції. Від Скоропадського відлучився був Полтавець-Остряниця і проголосив себе гетьманом України та втримував звязки з чеськими фашистами та німецькими націоналсоціялістами. Згодом проголосив був себе гетьманом ще якийсь Сагайдачний, що тим способом видурював у людей гроші на прожиток.

Есери створили були з московськими соціялістами „Соціялістичну Ліґу Востока", наслідком чого частина есерів відкололась і створила Українську Народну Раду. Винниченко лишився комунофілом. Грушевський вернув на Україну і підсилив зміновіхівщину а зокрема розколов українську студенську молодь на крило національне з ЦЕСУС-ом на чолі та совєтофільське з ДОПС-ом на чолі. Все робилось для спасення України.

Всі групи, центри і особи вели безперебірчиву кампанію за зєднуванням собі прихильників і твердили, що лише вони репрезентують Україну в цілому і монопольно.

Загальна назва всього була — політичний реалізм. В дійсности це був повний занепад національної моралі і використовування для себе обставин.

В тому хаосі почав себе оформлювати український націоналізм. В потенції він існував весь час визвольних змагань. В 1920 році повстала за почином полк. Е. Коновальця Українська Військова Організація — УВО. Жоден центр не вів активної визвольної боротьби, вела її тільки УВО. Вона здійснювала акт соборности з 1919 року. Вихідною базою акції УВО були західні землі. Праця велась і на східних землях. УВО не признавала ворожої окупації і реалізму, а діяла з ідеалістичних мотивів. В 1921 р. повстала в Празі Група Української Національної Молоді. В Подєбрадах діяла Леґія Українських Націоналістів. На західних землях діяв Союз Української Націоналістичної Молоді. В ідеалістичному напрямку діяли і поодинокі особи. УВО приєднала була до себе всі галицькі партії. Вона стала самостійною від ЗОУНР в тому моменті, коли Др. Петрушевич звязався з Москвою.

В 1927 році УВО націоналістичні групи вибрали Провід Українських Націоналістів. В 1928 р. почато видавання журналу „Розбудова Нації". В 1929 р. відбувся Перший Конгрес Українських Націоналістів, який створив формально ОУН. УВО стала частиною ОУН. Творцем організації був полк. Е. Коновалець. Завдання ОУН були усунути деморалізацію з українського життя, знищити фальшивий політичний реалізм, сконсолідувати всіх українських патріотів на здоровій основі і продовжувати дальшу боротьбу за визволення України. Акцію консолодації започатковано зараз по смерті Гол. От. С. Петлюри. Спроба розбилась на спорі між республиканцями та монархістами. На західніх землях ОУН припинила зміновієховство та комунофільство. Поволі підо впливом націоналістичної акції українці прийшли до рівноваги і стали твердшими. Справа поступового об'єднання українців дала успіхи в Чехії, Франції, Німеччині та до певної міри в Галичині. Однак до створення політично-державного центру не дійшло. Свої державно-творчі спроможности український націоналізм виявив на Карпатській Україні, коли в 1938 р. там дійшло до ставлення самоуправи на місце скрахованої чеської окупації.

Другий етап в чинности націоналізму почався другим Конгресом в 1939 р. Націоналізм тоді визначено, як **національний солідарізм.** Справа творення об'єднань набрала ще більшої актуальности. Заходами націоналістів почав творитися поза засягами большевицької окупації **Український Центральний Комітет,** який опісля однак перейшов в інші руки. В 1940 створено було координаційний осередок для ведення визвольної боротьби, але він був зторпедований так зв. **„Краківською Конференцією української еміґрації",** яка не поставила нічого на його місце. Під німецькою окупацією в р.р. 1942-43 було з'організовано деякі спільні виступи в обороні права і інтересів українського народу. В 1944 р. було покликано до життя **Всеукраїнську Національну Раду,** проти якої висунено **Українську Головну Визвольну Раду.** Того ж року українські центри і партії доручили Голові ОУН полк. А. Мельникові провадити переговори з Німцями в імені їх всіх в справі організування Українського Комітету. В р. 1945 поновлено консолідаційну акцію, яка лише в 1946 р. дала наслідки в формі заложення **Координаційного Українського Комітету** на чужині. Однак до здвигнення одного політично-державного центру і знову не дійшло. Активну боротьбу проти окупанта проваджено дальше.

Друга світова світова війна не принесла українцям визволення і знов повторюється те, що було по першій війні. По новім приголомшуючим ударі відновлюється між українським громадянством давня ростіч. Не знати чи відродиться і в якій формі давній „реалізм" політиків. В кожнім разі знов виходить на арену української внутрішньої політики з особливою місією той самий націоналізм. Як колись ОУН на чолі з бл. п. полк. Е. Коновальцем дала поштовх для оздоровлення громадянства від хвороби „ор'єнтації" на сторонні чинники та переорганізації його під гаслом „на власні сили", так і нині та сама ОУН на чолі з полк А. Мельником діє на него, як консолідуючий чинник.

Так в книзі Боярського представлено українську внутрішню політику згідно тому, як він її бачить. Наведені в його книзі події ще надто свіжі і їх учасники є здебільша при життю. Тому годі вимагати від автора, який не може мати історичної перспективи, більшої об'єктивности, як та, що він на неї здобувся, сам будучи одним з безпосередніх учасників тих подій. Але треба бути йому вдячним, що він зафіксував їх і відсвіжив в памяти наших сучасників.

Криза довір'я

Провід ЦПУЕ в Німеччині згідно з постановою II з'їзду що мав місце в травні, призначив був на 17-18 жовтня його продовження для схвалення нового статуту та перевиборів провідних органів. Коли пишемо ці рядки, ми ще не знаємо, чи збори відбулись і які були їх висліди. Але поза цими практичними питаннями в час підготови зборів виникли преважні справи, які заслуговують нашої уваги не менше, як висліди З'їзду.

Кодифікаційна Комісія, обрана в травні, виготовила проєкт нового статуту ЦПУЕ, який викликав живу дискусію в пресі і так вийшли наверх деякі моменти довготривалого значіння. З тої дискусії виходить, що автори проєкту мали би піти по лінії скрайнього централізму, що на думку відповідальних чинників української еміграції в британській зоні (УЦДК та Області УДК) є не до переведення з огляду на положення збігців в тій зоні, а тому вони рішили не брати участи в З'їзді лише вислати на нього обсерваторів. Викликає застереження і розділ IV статуту, після якого Найвищий Суд не мав би права касувати рішень Головньої Ради ЦПУЕ (див. статтю др. Л. Ганкевича в Укр. Думці ч. 70). Др. С. Баран добачає в новім статуті намагання теперішнього проводу ЦПУЕ забезпечеити надальше перевагу в Централі для одної політичної групи і виступає проти недопущення до участи в з'їздах професійних організацій (див. Наше Життя ч. 38).

Як би не були важні згадані формальні питання, але чи не найважніщим є той факт, що в дискусії виявилось в повній силі і гостроті недовір'я широких кругів нашого громадянства до теперішних міродатних чинників ЦПУЕ. Коли би не було тої настороженности проти них, може би ті питання зовсім не виникали і проєкт не викликав би того спротиву. Отже маємо вияв певної кризи довір'я, яку вже віддавна переходить наше громадянство. Брак взаємного довір'я є великою вадою в суспільнім житті і в таких умовах найліпший статут не годен забезпечити нормальних відносин і співпраці. І противно в умовах внутрішньої солідарности англійці потрафлять жити державним життям протягом століть без писаної конституції. З цього прикладу видно, яку величезну вагу має взаємне довір'я.

Де шукати причину кризи довір'я, на яку терпить наше громадянство на чужині? Як її розв'язати і як привернути більш нормальні відносини? Питання делікатне і тяжке до полагоди, але дуже актуальне.

Автори згаданих статей, а особливо др. С. Баран, вказують, що причиною зла є ті числені випадки насильства і надужить, які практикувалися і практикуються в нашім громадськім житті і відносинах (неправильности при виборах, застрашування противників, нищення часописів немилого напряму, побиття редакторів, співробітників і кольпортерів і т. д.). Перед кількома місяцями редактори українських часописів були уложили певну угоду щодо умов опрелюднення жалюгідних подій. Але від деякого часу тої угоди не додержується, бо дехто уважає, що вона служить „намордником" для тої частини громадянства, що найбільше терпить від насильств, а навідворот сприяє певним чинникам, які ніби нельояльними засобами намагається тримати в послусі 70% загалу. Ці чинники через свої пресові органи твердять, що випадки насильств є випадками і нема підстав приписувати вину за них якійсь певній групі.

Приглядаючись справі зі сторони, доводиться ствердити, що жалюгідні випадки насильств є надто численні, щоби їх можна було легковажити, а найголовніще, що вони не є відірваними, але з повною очевидністю пов'язані між собою і ніби укладаються в певну систему. А коли дійсно так, то за тою системою хтось мусить стояти, хтось її мусів виробити та пляново застосовувати. Не є маловажним і той факт, що ці випадки мають місце не лише в одній країні, але і по інших, де зачинається політична боротьба. Так виглядає, що вони виникають згідно чийгось наказу. Питання відповідальности за них розвязується формулою, встановленою в криміналістиці: „на чию користь вони діють?"

Палення ворожої преси, недопускання кольпортерів до таборів, погрози і напади, є на порядку денному в Німеччині. Так виглядає, що в нашій дійсности практика далеко відбігає від гасла „воля людині" і не лише членам певних організацій, ба навіть стороннім особам не вільно читати те, що їм подобається. І так в Бельгії одна особа мала прикрости за те, що читала „Брец" Мартинця. І наколи всередині організації вдається вдержати дисципліну силою пястука (в Бельгії операція називається „вивезти на пляжу") то поза нею така метода викликає громадське згіршення.

Одним із засобів боротьби і пропаганди для певних кругів служить наклеп, ширення всяких чуток, очернювання противника. Ці засоби пускаються в рух особливо в зв'язку з усякими виборами. Про це — і не даром — писали „Вісті" УДК в Бельгії саме перед Заг. Зборами тої організації. І чи є звичайним випадком, що люде того самого середовища в той сам час уживають того самого ярлика, щоби відобрати довір'я до противника. Так є з ярликом „москалі", коли ходить про Т-во був. Вояків в Бельгії чи Таборову Управу в Гановері (див. допис в „Наше Життя" ч. 38).

Не менш поширеним способом здобування мандатів є настроювання одної частини громадянства проти іншої, напр. нової еміграції проти старої або мас проти інтелігенції. Протиставлення цих двох категорій сильно підкреслено в праці „для внутрішнього вжитку" Турчина, про яку була згадка в „Тризубі" ч. І. І коли пригадати голосні статті З. Пеленського, друковані в „Українській Трибуні" про „мандат мас", то мимохіть приходиться до висновку, що застосування цього — як і інших — способів внутрішньої боротьби є вирахувано на користь тої групи, до якої ті два автори належать.

Відзначаючи вищеподане, ми не твердимо, що інші групи не поповнюють жалюгідних вчинів, але що лише в одній групі такі практики виглядають на систему, і та система тримає її членів, як в кліщах, відбираючи їм волю думки, ба навіть волю сумління.

Наведені випадки свідчать про застосовання в нашім громадськім житті морального і фізичного насильства. Вони в корені підривають взаємне довір'я, викликають огірчення, сіють ворожнечу. І саме тепер, в зв'язку з з'їздом ЦПУЕ бачимо, до яких наслідків вони доводять, коли середовища, між якими став п'ястук, не в стані себе взаємно розуміти і готові піти на розбиття центральних установ. Методи насильства можуть об'єднати суспільство на якийсь час, але вони неминуче його розколюють, скоро акція викличе досить сильну реакцію.

———::———

ВІСТІ ЗВІДУСІЛЬ

ПЛЯНИ ГЕН ДЕ ГОЛЬ

По виборах до громадських рад, на яких перемогли прихильники ґен. де Голь, він зложив декларацію де вказує на найблищі завдання Франції. Вони полягають в зміні конституції в цілі скріплення державної влади. Між іншим в тій декларації читаємо:

„Кожний день показує наглядно, що сепаратисти (так автор зве французьких комуністів) не є ніякою французькою партією, лише висланниками чужої диктатури, для якої людські злидні є розгоновою дошкою на шляху до безоглядного панування.

„Події є надто загрозливі, щоби можна було дальше чекати. Кожний бачить, що держава, якою вона є і як вона кермована, може обернутися в руїну і анархію, що звичайно є передумовою чужинної навали.

„В кожнім разі „Збір Французького Народу" виконуватиме далі своє національне завдання. Відкритий для всіх, хто хоче провадити гру виключно на руку Франції, він скріплюватиметься внутрі, щоби в разі будь яких подій прийти з рятунком загроженій нації".

ПОРАЗКА СОЦІЯЛІСТІВ В АНГЛІЇ

В початку листопада в Англії відбулись вибори до громадських рад, де треба було перевибрати третину радних. Висліди дали консерваторам 617 нових місць, ліберали задержали свої позиції, натомість комуністи втратили 9 місць, а соціялісти аж 643. З того видно, що громадська опінія в Англії круто звертається від лівих до правих партій. На те зложилось багато причин, з яких головною є нездібність соціялістичних провідників дати собі раду з повоєнними труднощами або скорше непридатність соціялістичної програми для відновлення ладу і порядку в скрутних обставинах.

Так або інакше шляхом виборів ніби зміряно моральну температуру англійського народу і виказ є промовистий. Згідно традиції англійського політичного життя зміна укладу сил в англійськім громадянстві, не може не лишитись без висліду на парляментарній площині. Тому вже є мова про розв'язання Парламенту, нові вибори послів ба навіть уряд Черчіля. До цього зобов'язує політична лояльність і почуття відповідальности за загальну справу, в високій мірі притаманні англійцям.

СПРОТИВ КОМУНІЗМОВІ

Вибори до громадських рад в Норвегії унагляднили підупад впливів комуністів. Всі партії, збільшили в порівнянню з 1945 р. число виборних, тим часом, як комуністи втратили 143 місць.

В Чехо-Словаччині національні соціялісти (партія Бенеша), відважились висунути проєкт, який передбачає переборення „політичного тероризму в промисловости" та „спеціяльні заходи для привернення спокою серед селянства". Він є реакцією на наслідки націоналізації, яка дуже обнизила видатність праці і на намагання „розслоїти" чеське селянство на взір совєтських практик. Харчовий стан Чехо-Словаччини дуже загрожений.

ВИНИЩУВАННЯ ОПОЗИЦІЇ

Недавно Народній Суд засудив на кару смерти провідника опозиції в Болгарії Петкова. Всі протести Англії і Америки лишились без наслідків. Засудженого повішено.

По ньому приходить черга на провідника національно-селянської партії Румунії, Маню. Заарештований і поставлений перед суд, він є обвинувачений в тому, що ніби брав участь в змові проти держави. Маню відкидає цей захід, але признає, що просив Американців вплинути на голову міністрів Гроза, аби було додержано Московської догоди щодо участи членів опозиції в уряді.

В кінці жовтня стало відомо, що голова селянської партії Польщі, Міколайчик скрився разом з кількома своїми блищими співробітниками.

Виявляється, що він втік через совєтську зону Німеччини і вже перебрався до Англії. Англійський уряд радо погодився дати йому право побуту.

МАНУЇЛЬСЬКИЙ НА ЧОЛІ КОМІНФОРМУ?

В американських колах уважають правдоподібним, що на чолі новозаснованого Комінформу стане Мануїльський. Він вже був свого часу головою Комінтерну, заким стати Міністром Закордонних Справ України. Це його нове заняття буде нічим іншим, як продовженням попередньої діяльности спеціяліста по міжнародній пропаганді.

ВОЯКИ УПА В БАВАРІЇ

До Баварії дальше прибувають малими групами повстанці з рядів УПА. Число їх вже переходить сотку. Співробітникові Українського Інформаційного Бюра (УБІ) вдалося говорити з одним підстаршиною, який між іншим сказав:

„Під большевиками УПА не має жадного поділу за партійністю, як також не має і теріторіяльного. В лавах повстанців багато наддніпрянців, а є відділи, де бійці із східних і осередніх земель мають більшість. Я стверджую, що література виходить без усякого партійницького забарвлення, і сотенний відділу „Веселого" неодноразово перед своїм строєм відчитував накази, в яких застерігав проти будь якого поділу між повстанцями".

Чехо-Словацьке Міністерство Оборони видало комунікат, який твердить, що армії Польщі і ЧСР ліквідували всі загони за винятком 200 людей.

ПРОТИ НАЦІОНАЛЬНОГО РОЗБРАТУ

На спільній конференції Президії Головної Української Переселенчої Ради з участю представників Української Католицької і Української Автокефальної Православної Церкви та Центрального Представництва Української еміґрації в Німеччині обговорювалась справа координування переселенчої акції в зв'язку з так зв. католицькою акцією. Прийнято між іншим такі ухвали:

„З огляду на те, що тоталітарний режим переслідує Українську Католицьку і Українську Автокефальну Православну Церкву, звернутися з проханням до Понтифікальної Еміґраційної Комісії не робити ріжниці між українцями-скитальцями при переселенні і поселенні, бо це може негативно відбитись на всій акції і внести розбрат серед єдиного українського народу, що опинився на еміґрації і має спільні гуманітарні і культурні установи й спільне національне представництво. Просити Апостольського Візитатора Впр. о. Н. Вояковського підтримати ці заходи перед Святим Престолом".

(„На чужині").

З'ЇЗД ЦПУЕ ВІДЛОЖЕНО

З посеред делеґатів на З'їзд ЦПУЕ зложилась група, яка прибрала назву „Громадська Єдність" і поставила за ціль спряти оздоровленню відносин і реорганізації ЦПУЕ. Вона відбула кілька нарад з участю представників преси в передбаченню З'їзду, призначеного на 18 жовтня. Однак речинець цього з'їзду пересунено на пізніше з огляду на труднощі, які виникли в брітійській зоні та які виключають застосовання проєкту нового статуту, виробленого Кодифікаційною Комісією, як рівно з огляду на опозицію до того проєкту серед громадянства.

ГОЛОСИ ПРЕСИ

„НЕДІЛЯ" ч. 92 приносить статтю А. Животька, яка є відгуком специяльних способів дискусії, що провадиться між ріжними українськими таборами. З приводу одного листа членів видавництва „Наше Життя", розгорілася полеміка між соціялістами і несоціялістами. Ці останні готові відсуджувати першим саму гідність називати себе українцями. Відповідаючи на закид в адресі соціялістів, автор статті цілком слушно пише:

„Гляньмо правді в очі. Гляньмо в минуле нашого суспільно-політичного руху, того саме, що підготовив грунт визвольним змаганням, на якому зросла українська національно-державна думка. Зазирнувши до нього — чи не побачимо в ньому постатей споріднених своїми політичними світоглядами з тими, на кого автори листа хочуть сьогодні кинути камінцем ганьби. Та чи ж то ганьба йти тим же шляхом, яким свого часу пішли ті, перед пам'яттю кого клонять свої голови (а це без сумніву) автори листа. Адже ж ніхто інший, як Леся Українка в товаристві з І. Стешенком були тими, що клали підвалини до організації марксівського руху в формі української соціял-демократії, теоретиком якого на українському грунті став видатніщии економіст М. Зібер. Адже ж ніхто інший, як Вол. Чехівський був тим, то зміг сполучити в собі „марксизм", як доктрину розв'язки економічних питань, з найінтимніщою сторінкою життя — віри і релігії? Чи не в тих же рядах української соціял-демократичної партії (чи марксизму) бачимо такі постаті, як Дм. Антонович (Муха), Вас. Сімович, Вол. Старосольський, Ольгерд Бочковський зрештою самого С. Петлюру. Не кажу вже про І. Франка, що свого часу був близким до того руху".

Дуже слушна пригадка і вона мусить вийти на користь загорільцям, які, готові в запалі партійної боротьби виносити за рамки української нації всіх тих, що не належать до їх партії. Та ця пригадка мусить йти в парі з пригадкою в адресі приятелів А. Животька, що не випадає називати, як вони то залюбки роблять, в цілях дискредитації, своїх противників „фашистами" і інше. Отже протестуючим соціялістам можна сказати: „врачуісцілися сам".

Більше того, як соціялісти так і демократи часто орудують проти націоналістів і гетьманців аргументом „недемократичности" в цілях „угробити" їх політично. Мовляв, коли ти не демократ, то годі тобі мати право голосу в національних справах, бо однаково тебе не послухає „вуйко Сам", а то чого доброго ще й наб'є.

Уважаємо, що такі способи процесування зовсім не свідчать про демократичність їх авторів, бож демократія ніби визнає засаду свободи опінії і шанує думку інших. Крім того ті способи свідчать про убогість аргументації авторів, брак у них річевости, легковаження суті дискутованих справ. Це варто затямити всім, хто, відкликаючись до засад свободи думки, є нетолерантним до думки іншого.

„ЧАС" ч. 39, нав'язуючись до справи блискучих рейдів УПА, застановляється над питанням пропаганди серед чужинців і кінчає статтю таким уступом:

„До цього потрібний український еміграційний один, або два пропагандивні центри. Думаємо, що про один тепер годі думати, бо ще не створено у нас до того політичних передумов. Хай тоді повстануть два. Один при Закордонному Представництві УГВР, а другий при УНР. І хай покажуть, що вміють і до чого здібні. Шляхетна рівалізація і проба сил не зашкодить. До узгіднення у засадничих і принципових справах обидва центри повинні дійти. Українське громадянство очікує висліду праці обох центрів і думає, що плян їхньої роботи буде такий широкий, як широкими і блискучими є бої і прориви УПА.

Пишучи про „два пропагандивні центри" ніби в будучому часі автор статті думав правдоподібно про „два державні осередки", які вже існують та відповідниками яких є УНР та УГВР. Бож справді, наколи існує Українська Пресова Служба (УПС), що повязана з УГВР, то подібної установи, звязаної з УНР, по нашим відомостям, не існує. Існує Український Бюлетень Інформацій (УБІ), але він ніякого відношення до УНР немає.

Відмова автора статті від ідеї одного центру (брак політичних передумов) є для нас прикрою несподіванкою, бо ми ще не забули писання того самого часопису „Час" про потребу „коаліційного проводу". Доводиться пожалувати, що „Час" ніби знов вертає на моральні позиції „блискучого відокремлення". Не чекаємо нічого доброго від „рівалізації і проби сил". Знаємо бо, як виглядає у нас „шляхотиність", яка дозволяє вигадувати на свого конкурента несотворенні річі. На іншому місці вказали ми на небезпеку, від рівалізації в справі УПА. І той факт що поява відділів УПА, який дав притоку для ріжних потягнень, натхнула автору статті думку про задержання двох „державних", читопак пропагандивних центрів, лише збільшує, цю небезпеку.

„ЧАС" ч. 39 містить лист „сірого чоловіка", в якому автор намагається розв'язати питання українського політичного центру в Европі, що його він називає Всеукраїнською Репрезентацією.

„Ми спробуєм підійти до цього питання практично. Відома серед нас вже, (а також серед чужинців) УНР, чи пак її уряд, а також весь світ вже знає про УГВР та її завдання... Отже з того висновок простий: всі покищо згідні, щоб наша держава мала офіційну назву Українська Народня Республіка. В ній мусить міститися поняття Самостійности і Соборности... Значить, ідея дорога всім українським середовищам. Її заступатиме УГВР, як тіло виконавче. Скаже хтось, що теперішній уряд УНР одиноко легітимний. Так уряд, але не особи, що його зараз заступають... Бо уряд УНР не може бути приватною власністю тих чи інших осіб, про це хіба всі собі добре здають справу. Уряд мусить діяти в рамах постанов закордонного тіла УГВР. Вибере УГВР тих самих людей — що зараз очолюють цей уряд, то добре, а ні то друге діло.

Іде тепер про те, хто повинен входити в склад УГВРади. Ми відповімо: представники всіх українських діючих угрупувань в такому відношенні, як є їх впливи серед громадянства. Скажете, тоді потрібне голосування, а те не легко сьогодні перевести. Ми відповімо, що голосування може бути, але не мусить... Представники поодиноких партій на спільній нараді встановлять скількість членів УГВР, як також процент для кожного угрупування"... і т. д.

Розумування „сірого чоловіка" не позбавлені глузду і вони є знаменні. Та в тих розумуваннях багато непорозумінь і похибок.

Поперше треба виріжняти справу репрезентації української нації перед чужинним світом від справи кермування визвольною акцією. В першій справі хочуть, можуть і мусять взяти участь наші брати ззаокеану, горожани ЗДА, Канади, Аргентини і т. д.

В другій вони тої участи брати не можуть і не повинні. Натомість вони можуть спомагати політичний центр український в Европі і це є дуже важне.

Щодо цього центру то тут треба виріжняти тіло ВИКОНАВЧЕ від тіла ЗАКОНОДАВЧОГО.

Власне про це друге йде нашому авторові, коли він пише про „представництво всіх українських діючих угрупувань" і даремно він називає його виконавчим. Виконавчим органом зправила є вущий гурт людей, напр. уряд, який черпає своє право у представничому органі. Отже автор, говорючи про комбінацію УНР з УГВР, переплутав функції уряду і ради. Звертаємо на це увагу тому, що і в статтях про „коаліційний провід" друкованих колись в „Часі не „сірою людиною", трапилась подібна помилка. Так обо інакше, щоби марення „сирої людини" про якусь розвязку, про вихід з ситуації здійснились треба, щоби політичні чинники зрозуміли, що протиставлення одному державному центрові нині другого, а завтра третього нас до тої розвязки не наближує, а скорше навпаки. Крайня пора кінчити з тими шахуваннями, бо та гра до добра довести не може.

„УКРАЇНСЬКА ТРИБУНА" ч. 74 подає статтю під наголовком: „Не воюймо з вітряками", в якій автор цілком правильно твердить:

Серед значної частини українського громадянства живе забобонне уявлення про те, ніби державна система, що існує на сході Европи, зокрема відносини, в яких живе український народ, є лише вислідом застосування на практиці комуністичної, соціялістичної і матеріялістичної теорії. Але такий погляд нічого спільного з фактичним станом річей взасаді не має. Він штучно підтримується для баламучення „широких мас" механістично мислячих людей. Така дез'орієнтація, передовсім поневолених народів, скермовує енергію мас до здобуття волі на фальшиві шляхи, направляє їх боротьбу на „війну з вітряками".

Насправді ж сучасна червона тоталітарна система в цілому являє собою одну з відмін глибоко цілісної внутрішньої сутности московсько-російського духового, соціяльно-політичного і історичного комплексу. При глибокій аналізі виявляється, що советська система не має нічого нового, якісно відмінного від того, що було притаманне московській державній системі протягом віків її існування.

В двох частинах своєї цікавої статті автор дуже влучно і солідно узасаднює свою тезу численими прикладами, наводячи багато фактів з минулого і сучасного. Відсилаємо цікавих до орігінальної статті і дуже радимо уважно над нею застановитись тим, які, недавно визволившись з під советської системи, ще і доси не визволились з під впливів соовєтської пропаганди або і понині покутують виховання по російських школах та на російській літературі. Вони хотять розріжняти Москву з її „русскім духом" і большевизм з його марксизмом. В дійсности друге є еманацією першого і Маркс, як той мурин, вже зробив своє і відставлений від большевицької практики. Це стає ясним навіть для людей, що знають Москву багато менше, як ми, українці. І наколи між нами ще подибуються люде, які до того не додумались, то це можна пояснити хіба гіпнозом. Стаття п. М. Ол-ів може багато помогти таким людям позбутись того засліплення.

„СВОБОДА" ч. 233 дає місце перекладові одної статті з американської преси, в якій знаходимо поміж ріжними розумованнями на тему ООД, що не мають іншої ваги, як та, що вони вказують, яким логічним — хоч і мало правильним — шляхом автор доходить до правильної уяви про Совукраїну. Цікавий сам висновок його, що він його робить з домагання Советів, аби Україну трактовано в ООД, як великодержаву.

„Це домагання дає демократії дуже добру нагоду для заохоти і навіть активної допомоги українським патріотам в їхніх змаганнях звільнити свою країну від російської тиранії. Москва втратила право говорити, що допомога укарїнському визвольному рухові означала би інтервенцію у внутрішні справи Россії. Як що Україна є незалежною державою, то чомуж західні демократії не мали би настоювати, щоб чужі війська забралися з її теріторії? Іншими словами, як що Україну протиставиться Індії на місце в Раді Безпеки, то хай росіяни заберуться з України, як британці забрались з Індії".

З того уступу видно, що американці починають виріжняти правне і фактичне положення України від Росії. Як бачимо, вони не є далекі правді. Це дає підстави думати, що при відповідній поставі та праці на міжнароднім терені для українських чинників відкриваються перспективи стати на рівну стопу з представниками державних народів поневолених Советами.

Треба признати, що до того немало спричинились — річ ясна проти їх волі і їх намірів — самі Совети, намагаючись використовувати Совукраїну для їх політичної гри. Хай і в негативний спосіб, Мануїльський своїми докучливими виступами популяризує Україну на міжнароднім полі. Від нас залежить обернути ту негативну популярність на позитивну та витягнути з неї найбільше користей для України, хай би то було і не до смаку советським популяризаторам.

Imprimerie E. GELEZNIAKOFF, 51, rue Van Campenhout, Bruxelles 4.

Рік видання 1-й № 4 — ГРУДЕНЬ 1947

ТРИЗУБ
Le Trident

ОРГАН НАЦІОНАЛЬНО-ДЕРЖАВНОЇ ДУМКИ.

Час рішень

Всі знаки на небі і на землі вказують, що надходить час рішень для цілого світу і для світу українського зокрема. Стоїмо на порозі важних подій.

Саме зібралась в Лондоні Конференція Міністрів Закордонних справ чотирьох великих потуг для вирішення справи Німеччини. Саме це питання має далекосягле значення, бо Німеччина, як сказав мін. Маршал, залишається всежтаки серцем Европи. Рішення, які западуть в тій справі, так само, як і брак належних спільних рішень, матимуть далекойдучі наслідки для світової політики.

Міністер Закордонних Справ США предкладає ще раз свій проєкт союзу між чотирма великими потугами, проєкт, який Соз. Союз вже раз відкинув. Повторна відмова СССР може допровадити до ще більшого зближення між західніми державами і тоді світ ще виразніше поділиться на два непримиримі табори. Такий двоподіл скорше, як що, може допровадити до силового зудару.

Ніби на потвердження поголосок про пляни Совєтів опанувати Европу шляхом комуністичних революцій в ріжних країнах, в тягу листопада вибухли поважні заворушення в Італії та Франції, викликані з повною очевидністю комуністами. Чейже для того створено спеціяльний апарат в формі „Комінформу”. Чи ті заворушення є пробою сил і підготовкою до державних переворотів, чи вони є лише шантажем в міжнародній політичній грі, покаже недалеке майбутнє.

Перед лицем цих обставин українські відповідальні чинники роблять всі заходи, в цілях консолідації відносин серед українського національного табору. В тягу листопада політичні угрупування перевели переговори в справі створення на чужині загально - національного політичного центру. Цей центр, як вислід співпраці всіх політичних угрупувань, є подуманий, в формі Національної Ради, що була б репрезентативним органом для всієї еміграції в Европі. Він був би речником українського національно - думаючого світу на чужині.

Національна Рада мала б виломити з себе керівний осередок з функціями уряду, який попровадив би українську визвольну політику і очолив визвольні змагання українського народу.

В той сам час, в листопаді, переведено підготовчу працю для скликання Панамериканської Конференції українців. Її метою є розглянути українську національну справу в цілому, в її різних аспектах, вияснити її місце і ролю на міжнароднім терені, щоби пізніше устійнити способи її піддержки силами нашої еміграції в Новому Світі. В тій цілі є передбачено створення осібного екзекутивного тіла, яке переводило б в життя постанови конференції. Річ ясна, що ті змагання наших заокеанських братів мають йти в парі зі змаганнями відповідних речників української еміграції в Европі, а для співпраці еміграції Старого і Нового Світу є передбачено спеціяльний орган.

Внедовзі будуть подані до загального відома висліди організаційних шукань українських відповідальних чинників громадського і політичного життя і відкриється можливість для кожного українського патріота приложити руку до загальної справи.

Хочемо вірити, що не буде жодного свідомого українця, а тимбільше жодної української групи, яка залишилабся поза рямками всеукраїнського національного визвольного фронту.

Незвичайно прикро булоб, якщоб знайшлися одиниці, чи цілі групи, які хотіли б виломлюватися з цього загально - національного фронту, чи йому навіть протиставлялися. Це було б ніщо інше, як продовження тої безнадійної внутрішньої ситуації, в якій ми тепер, й унеможливлення якоїнебудь закордонної акції більших розмірів. Це бувби духовий пауперизм і безприміриа до тепер політична безвідповідальність.

Та віримо, що таких розбивачів єдиного фронту між нами не буде, або коли вони й знайдуться, то це будуть лише одиниці, що не матимуть жодного впливу на хід справи.

БОЛЬШЕВИЦЬКІ ПЛЯНИ ЗАВОЙОВАННЯ СВІТА

Від ряду місяців, зокрема від московської конференції чотирьох, статті про загрозу чергової світової війни не сходять зі шпальтів часописів всіх народів на всіх континентах. Воєнна загроза для цілого світа від С.С.С.Р. збільшилася передусім від хвилі створення Комінформ-у. Воєнні діяння в Греції, Палестині, Курдистані і в Манджурії це авангардні дії в рамах далекосяглих большевицьких плянів підбою світа. Про розміри цих плянів і збройних сил для їх реалізування, ось що говорить колишній шеф совітської розвідки ген. Джапарідзе, що пішов слідами Кравченка і покинувши большевицькі ряди опинився в західній Европі.

За плянами генерального штабу С.С.С.Р. в дні 1. січня 1948 р. розпоряджатимуть большевики 120 дивізіями. До цього слід дочислити 30 окремих дивізій з подвійною скількістю бійців як у звичайних дивізій. С.С.С.Р. є в спромозі поставити готову до бою майже дво-міліонову армію.

Цих 120 дивізій згруповано нині в шести арміях, з розташування яких можемо оцінити, на яких саме фронтах приготовляє С.С.С.Р. воєнні операції: 1) північна армія під командою маршала К. Ворошилова спирається на Лєнінграді; 2) західна армія під командою К. Рокосовського має опертя на Мінську; 3) південна армія під командою маршала К. Жукова має базу в Одессі; 4) кавказька армія під командою маршала І. Баґрамяна спирається на Тифлісі; 5) туркестанська армія під командою маршала Тимошенка має опертя на Ташкенті; 6) далеко-східня армія під командою маршала Р. Малиновського має базу в Чіті і Владивостоці. Кожна з цих шістьох армій є під оглядом адміністративним і оперативним вповні автономною. З їх боєвого стану майже міліон, це люди військового звання, решта улягає зміні в міру притягування нових рекрутів.

Одною з головних засад большевицької воєнної системи, це доктрина про одноцілість командування. Згідно з цею засадою підготовка воєнних діянь переводиться в етапі всіми засобами, що є в розпорядженні червоної армії. Через це тривимірна війна дає зовсім нові можливості: цілі армії воздушним шляхом можуть осісти в запіллі ворога, вони можуть не тільки знищити індустрійні осередки, не тільки заняти стратегічні пункти, вони вповні в спромозі стати стриженем збройних виступів у громадянській війні.

Большевикам відомий принцип споруди атомової бомби, але вони ще не в силі продукувати її індустрійним шляхом. Тим неменше вони вже приступили до будови трьох великанських заводів у східнім Сибірі в надії, до року чи півтора зачати там продукцію цих бомб. Не так атомової бомби як нового винаходу, нової атомової зброї побоюються большевики, яка, відповідно примінена, може знищити цілі зложа земної нафти, якщо вони в сусідстві моря, як приміром в Баку над Каспієм. Очевидно, знищення нафтових злож зробило б ілюзоричною тривимірну війну. Для оминення цеї небезпеки совітський ген. штаб приступив до будови ґіґантної металевої сіти вздовж каспійського побережа, щоби протиділати радіоактивному діянню цих бомб.

Багато кращими успіхами натомість, можуть похвалитися большевики в ділянці ракетної зброї. Всі свої зусилля зосередили вони в продукції воздушних стрілен, керованих з віддалі і у досвідній базі в Сибірі недалеко Камчатки мали досягнути окремих успіхів. Їм вдається на віддаль двох тисяч кілометрів попадати до цілі з точністю не цілих 10 кілометрів. Совітське головне командування є цього погляду, що чим на дальшу мету відсунена буде війна, тим більші будуть вигляди для них, що вони її виграють. Тому Кремль рішений — якщо лише вдасться — покищо не встрявати у війну в найблищому часі. Не дивлячися на це, ген. штаб червоної армії вже має виготовлені воєнні пляни, яких провідною думкою є, що доля чергової світової війни вирішиться мабуть на Далеко-східних побоєвищах.

Совітський ген. штаб предбачає три головні фази в третій світовій війні. В першій фазі предбачена ним обсада червоною армією цілої західної Европи. Большевики мають намір осягнути ту ціль впродовж трьох тижнів силами, що їх мають тепер у мирний час. Другою фазою буде офензива проти північної Африки через Еспанію і Середземне море. Рівночасно піде їх могутня офензива проти Суеського каналу через Персію, Ірак, Сирію і Палестину. Цю другу фазу задумують большевики закінчити до трьох місяців. Для досягнення тої цілі вистарчить їм 100 дивізій, з чого 50 дивізій малиб дати спільно Болгарія, Югославія і Чехословаччина. По закінченні цеї фази Середземне Море було б невтралізоване і Совітам оставало б тільки зорганізувати оборону европейського побережа, щоб приступити до третьої фази, яка розіграється на Далекім Сході. Туди скермовані будуть поважні большевицькі сили, щоби дати рішальний бій в Китаю. Для цього вислано буде щонайменше 300 дивізій, не числячи китайських комуністів, як помічні сили. Большевики надіються скінчити війну в Азії впродовж двох літ. По заняттю Китаю

Хай живе єдність...

(Панамериканська Українська Конференція в Ню - Йорку)

Дня 18 листопада почалася в Ню - Йорку перша Панамериканська Українська Конференція, у якій взяли участь : С. Шумейко, Д. Галичин, проф. Грановський, Л. Добрянський, Б. Катамай, О. Лотоцька, др. Л. Мишуга, Е. Піддубчишин, Е. Рогач, др. Л. Цегельський, проф. М. Чубатий, від Українського Конгресового Комітету Америки, о. др. В. Кушнір, о. С. В. Савчук, др. Т. Дацьків, інж. В. Коссар від Комітету Українців Канади, о. М. Іванів, ЧСВВ, та І. Горачук від Товариства Прихильників Української Культури в Бразилії, І. Грегоращук та посол А. Білопольський від Репрезентаційного Комітету Українців Аргентини, Парагваю та Уругваю, та з Европи інж. Д. Андрієвський від Координаційного Українського Комітету. Голова ЦПУЕ — Василь Мудрий на Конференцію прибути не міг.

Конференцію відкрив Степан Шумейко, голова УКК Америки. Він підкреслив незвичайно велику вагу того моменту, де може перший раз від початків нашої скитальщини сідають за спільним столом представники так великої кількости українських емігрантів, щоб радити над долею рідного краю та шукати засобів і доріг для нашої остаточної мети, якою є Самостійна Соборна Українська Держава.

Відтак вибрано президію, у яку увійшли : о. др. Кушнір (голова), О. Лотоцька, І. Горачук, та І. Грегоращук (заступники), і Е. Піддубчишин та В. Гультай (секретарі).

Слідують звіти представників поодиноких країн. Вони підкреслюють труднощі, зв'язані з працею українських емігрантських організацій для видвигнення української проблєми в поодиноких країнах, з другої сторони звертають увагу на повагу хвилі і величезну відповідальність нашої еміграції за долю і будучність нашого краю.

Цілий ряд проблєм порушено в рефератах, що їх виголосили : проф. М. Чубатий „Українська справа сьогодні", о. С. В. Савчук „Основи суспільної економії", др. Дацьків „Наші політичні засади", др. Л. Мишуга — „Панамерикансько - українська допомога визвольним змаганням українського народу", інж. В. Коссар — „Проблєма одного українського представництва поза межами України" та др. Л. Цегельський — „Допомога і оборона української еміграції" в Европі". Інж. Д. Андрієвський, представник КУК, подав інформації про положення нашої еміграції в Европі. Реферати ці були до певної міри платформою для дальших нарад і рішень Конференції.

Дальше Конференція ухвалила цілий ряд резолюцій, які є висловом 4-ро денних нарад. В першій з них представники американських українців передають гарячий привіт українському народові, його геройській Повстанчій Армії та команді УПА. Відтак встановлено „Панамериканську Українську Конференцію" як постійну репрезентацію українців півн. та півд. Америки, якої завданням є координувати і репрезентувати назовні акцію українців американських країв в справі визвольних змагань українського народу".

Для практичного переведення в життя постанов Конференції вибрано Секретаріят Панамериканської Української Конференції в якого склад увійшли : др. В. Кушнір (Канада) голова, др. Л. Цегельський (ЗДА) — заступник, Д. Галичин (ЗДА) скарбник, І. Горачук (Бразилія) та І. Грегоращук (Аргентина) члени. Справу вибору генерального секретаря, який мавби бути керівником канцелярії екзекутиви, відложено на пізніше. Відповідного кандидата на цей пост має висунути УКК Америки і подати членами Конференції до затвердження. Місцем осідку Генерального секретаріяту будуть ЗДА, а його бюджет встановлено на 10.000 долярів.

Дня 21-го листопада, після ухвалення „Відозви до українців", громадян країн Північної і Південної Америки, та до вирваних лютим ворогом з Рідної Землі і розкиданих

запропонує С.С.С.Р. С.Ш.П.А. компромісовий мир пляном поділу світа на дві зони : совітську і американську. До совітської зони впливу належали б : Европа, кромі Англії, північна Африка, Близький і Середній Схід, Китай. До американської зони впливу належали б : Індія, Індо - Китай, Індонезія, Японія, південна Америка, Англія з її колоніями.

Причини, чому Совіти не виступили проти англо - саксонського світа з війною мабуть не в атомовій бомбі. З огляду на величезні простори вони її не дуже то й бояться. Найбільшою загрозою для них, це можливість недостачі нафти, і цю небезпеку хочуть вони зменшити можливо доброю підготовкою до війни.

——::——

лихою долею по всьому світі українських скитальців Конференцію закрито.

„Хай живе єдність! Хай живе УПА!" Під такими кличами відбулися маніфестації українців в Ню-Йорку (дня 22 листопада) та Філядельфії (23 листопада), про які американська „Свобода" пише:

„В Ню-Йорку Маніфестація відбулася ввечорі в Купер Юніон і тривала біля двох годин, її відкрив голова УКК, Степан Шумейко, нею проводив касієр цього ж Комітету, Дмитро Галичин, а з промовами виступили: о. д-р Василь Кушнір (Канада), інж. Володимир Коссар (Канада), професор Колумбійського університету і автор „Ди Сторі оф ди Юкрейн", Кларенс А. Маннінг; о. Микола Іванів, ЧСВВ (Бразилія); інж. Дмитро Андрієвський (Бельгія); Ілля Горачук (Бразилія); Іван Грегоращук (Аргентина); консуль Андрій Білопольський (Аргентина) та д-р В. Шандор з Карпатської України.

Степан Шумейко, відкриваючи Маніфестацію, насамперед представив приявних делегатів на Панамериканську Українську Конференцію, що зайняла місця на сцені та яких приявні вітали довгими оплесками. Зясувавши коротко перебіг та вислід Конференції, ціллю якої було головно піддержати мирові зусилля американських країн зі Злученими Державами на чолі, та допомогти визвольним змаганням Українського Народу, він говорив: **Перша Панамериканська Українська Конференція, одною з цілей якої було створення спільного фронту українців американських країн, є тільки дальшим кроком на шляху до створення одного спільного світового фронту українців та включення його в загальну боротьбу демократичного світу за мир, свободу і справедливість і тим самим за визволення України та українського народу зпід російсько-большевицької тиранії.** Бесідник вірить, що такий фронт буде створений і ці цілі будуть досягнені. В дальшому С. Шумейко перечитав листа від сенатора Г. А. Смита з Ню Джерзі, в якому він виявляє своє одушевлення українськими скитальниками, яких він відвідав в одному таборі в Німеччині. Вони за ніщо в світі не вернуться до Совєтів, але пішком підуть у вільну Україну, стверджує сенатор Смит...

...досі ще, виходило б, не було такої важливої події, щоб звела на спільні наради представників українців з усіх американських країн, як це сталося тепер. Бесідник різними цитатами з преси коротко зясував теперішнє положення в світі, зокрема положення українського народу, що без сумніву переживає найгрізнішу добу своєї історії. Де сягає влада Сталіна, там гасне світло Свободи — говорив бесідник — а від злочинів Кремля кровю спливає українська земля і український нарід. Рятувати Свободу, рятувати Україну — це й було ціллю Конференції. Україна спливає кровю, але її імя щораз більше вибивається на перше місце в боротьбі за свободу, завдяки героїчним подвигам її безсмертних Лицарів з Української Повстанської Армії".

⁂

Коментарі до Панамериканської Української Конференції, зайві. Її значіння для нас і наших визвольних змагань переломове. Треба сподіватися, що вона не лишиться без наслідків для справи нашого обєднання в Европі, для справи, яка все ще залишається відкритою, якої завершення з такою нетерпеливістю вижидає український загал.

НОВА УПРАВА ЦПУЕ

В днях 14, 15 і 16 листопада, на II-гому З'їзді ЦПУЕ в Ділінгені (а властиво на другій частині цього ще в травні започаткованого З'їзду) вибрано нову управу ЦПУЕ.

До нової управи ввійшли:

Голова ЦПУЕ — ред. Василь Мудрий; заступник голови — проф. Михайло Вєтухів; заступник голови — о. др. Іван Гриньох; головний секретар — Д-р Никифор Гірняк.

Референти:

1. Організаційний — Д-р Степан Галамай; 2. правної охорони — д-р Степан Витвицький; 3. культури та освіти — проф. Леонід Білецький; 4. суспільної опіки — проф. Іван Розгін; 5. організації праці та господарства — ред. Микола Степаненко; 6. інформації — ред. Зенон Пеленський; 7. для справ переселення — д-р Роман Глинка; 8. організації жіноцтва — Ірина Павликовська; 9. організації молоді — мгр. Ярослава Рак; 10. фінансів — проф. Іван Замша.

Голови англійського та французького зональних ПУЕ входять до складу Управи ЦПУЕ, на основі статуту ЦПУЕ без вибору, як заступники голови.

Заступники Управи ЦПУЕ:

1. Д-р Микола Ценко; 2. д-р Яків Маковецький; 3. Інж. Атанас Мілянич.

З'їзд цей, це спроба сил між прихильниками КУК-у та групи Бандери. Жодна з тих груп не здобула рішаючої переваги, і тому як теж завдяки високо-громадській поставі деяких учасників, до розбиття з'їзду не дійшло й уложено компромісову листу.

Ділліґенський З'їзд треба без сумніву занотувати як позитивний крок на дорозі до нашого політичного замирення.

М. МЕЛЬНИК

НАЙВИЩИЙ ЧАС

Українським питанням вільнодумаючий світ починає чим раз то більше цікавитись. На сторінках західньоевропейської і американської преси чим раз то частіше можна читати звідомлення про Україну, її змагання за незалежність і тим самим за впорядкування европейського сходу, і врешті про чинну боротьбу українського народу за свої ідеали. УПА це вже не фашистівські бандити з перед учора, а синонім хоробрости й геройства. Вона являється під сучасну пору наглядним і яскравим запереченням цього всього, що червона Москва називає свободою, демократією і правом на самовизначення народів.

Ми творимо сьогодні найчисленнішу політичну еміграцію, яка де небудь і коли небудь мала місце. Ми вислали за кордон наших найчільніших політиків, громадських діячів і науковців. Одначе дотепер, здається, ми ще не запримітили, що прибуття Миколайчика до Лондону англійський парламент привітав оплесками, що представники двоміліонових балтійських держав конферують з державними мужами потуг заходу. Наші політики натомість змушені їздити третьою клясою, особових поїздів, а коли треба змінити місце побуту, не залишається нічого іншого, як зелена границя. Світ респектує українську проблему, респектує подвиги Української Повстанської Армії, респектує все, тільки не респектує нас, українців. Це звичайно аномалія більших маштабів, одначе наразі не маємо, здається, найменшого права нарікати на світ. Таке право мали б ми тоді, коли б зробили це, що нас належить.

А ми? Хто нас властиво репрезентує перед світом?

Нашу політику репрезентує сьогодні наше духовенство, громадські установи, поодинокі приватні особи і всі, тільки не ті, що тим повинні б займатися. Вони без сумніву могли б робити це багато краще, як хто інший, одначе за кожним з них стоїть не весь український думаючий світ, а поодинокі групи.

І тому світ нам не довіряє і довіряти нам не може. Світ привик до якоїсь ієрархії суспільного і політичного життя, і до певних принципів у політиці, до яких ми, здається, ще не доросли, яких ми й до тепер, здається, не в силі зрозуміти. Під сучасну пору маємо приблизно чотири чинники, які нас репрезентують. Ними є УНР, УГВР, КУК і гетьманич Данило. Кожний з тих чотирьох чинників заявляє, що він є єдиний, який на легальній, або фактичній основі має право репрезентувати українську національну політику, як цілість. У висліді такого роду заяви викидуються, мабуть до коша, а меморіяли, об'єднаних комітетів Америки розглядається і полагоджується. А втім виглядає так, немов би ми взагалі не мали ніякого авторитетного чинника, який міг би говорити за нас на міжнародньому форумі світової політики.

Чи можемо вимагати від чужинців, щоб вони вирішили, хто з нас найбільше боровся, хто з нас найбільш легальний, хто з нас має найкращу будучину, хто з нас у таборових виборах здобуває найбільший відсоток мандатів. Ні. Того вони мабуть не вирішать, а залишать для вирішення нам. А покищо вони мабуть волють інформуватися про нас у тих, яким вони довіряють.

Сьогодні для кожного пересічного українця справа цілком ясна, що ми без єдиної політичної репрезентації обійтися не можемо, що справа ця мусить бути в найкоротшому часі завершена, бо від неї у найбільшій мірі залежить наше майбутне. Одначе, коли про цю справу дискутується в пресі чи її обговорюють компетентні чинники наших політичних груп, тоді, здається, про який денебудь оптимізм не може бути й мови. Всілякого роду пропозиції з одної і другої сторони це, здається, у більшій мірі пропагандивні жести, мовляв і ми хочемо консолідації, ніж дійсно добра воля і щире бажання піти одні другим на уступки, без яких яканебудь політична репрезентація неможлива. Коли одначе говорити про якінебудь уступки, тоді треба жадати їх перш за все від групи Бандери, репрезентованої тепер УГВР.

Нема ніякої потреби вигрібати тепер старі жалі і болі, одначе причини, для яких ця група вважає за відповідне триматись лінії т. зв. „блискучого відокремлення" не такі то важні і принципові, щоб не можна було попри них перейти до порядку денного.

Коли преса ОУН-С. Бандери нарешті, головно після появи упівців на терені американської окупаційної зони, перестала називати УПА своєю власністю, тоді вона з другої сторони й надалі не перестає на основі своїх старих заслуг жадати вирішального становища в нашому суспільно-політичному житті. Таку поставу підсилили успіхи при таборових виборах у Баварії, а перш за все грубе недоцінення інших суспільно-політичних груп. Не можемо не признати ОУН С. Б. великої жертвенности, якою вона відзначалася підчас німецької окупації, одначе з другого боку аж неприємно і часто з обуренням приходиться читати і слухати неправдиве чи перекручене висвітлення недавнього минулого, де приблизно всі групи й люди з другого табору, як не коляборанти, то вже принаймні опортуністи, які нібито сиділи за запічком тоді, коли інші боролися.

Життя, а навіть найновіші вибори у таборах Німеччини показали, що такі засоби для підтримування своєї популярности ніяк не увінчалися успіхами. Нарешті наш загал довідався, що й інші групи понесли підчас останньої війни великі жертви, і то хто знає, чи не більші, як група ОУН С. Б.

Так само і тепер група Бандери не одинока, яка підтримує звязок з краєм і бореться активно проти червоного окупанта. На всякий випадок заслуги групи Бандери не такі великі, щоб могли виправдати її політичну лінію під сучасну пору. Ця лінія не дозволяє нам рушити вперед, паралізує наш розвиток внутрі й назовні.

Немає сумніву, що кожна політична група має право дбати за поширення своїх політичних впливів у даній спільноті, одначе не за всяку ціну, тим більше не за ціну нашої будучини.

І врешті, що обіцяє собі група Бандери, ведучи під сучасну пору політику відокремлення?

Мабуть необмежену владу у неіснуючій українській державі. Чи це взагалі доцільно, при такій великій невідомій, якою є під сучасну пору Радянська Україна, при тих до речі, слабих кадрах, якими розпоряджає група Бандери і на кінець при тій політичній ситуації, яка навіть по звільненні наших земель від червоної окупації ледве чи дозволить на українське гуляйполе, де можна б когось заскакувати, де можна б щось захоплювати.

В нічиїх інших руках, як тільки в руках групи Бандери лежить сьогодні справа нашого єдиного політичного репрезентативного тіла.

Коли вона знову відмовиться від участи в цьому, тоді не треба дивуватися, коли український світ назве її розбивачем української єдности.

Найвищий час, щоб група Бандери зрозуміла повагу хвилі.

БОРИС КАЖАН

На маргінесі «Intermarium»

Число народів, що у другій світовій війні втратили самостійність більше за число тих, що здобули її після першої. Втрата самостійности не була звязана з приналежністю до цього чи іншого з ворожих таборів, а просто з фактом, що Червона Армія дійшла до Берліна.

Та надовго до кінця останньої війни у тверезих громадських діячів націй, що лежать між Німеччиною та Росією почало вироблятися переконання: державна суверенність традиційного типу можлива лише на просторах забезпечених достатнім людським потенціялом, сировиною та індустрією. Проба сил показала, що жоден з цих народів не має таких передумов для утримання самостійности. Зрозуміння власної слабости, викликане руїною цих держав, народило думку про згуртування часто розсварених народів середньої та східньої Европи для оборони перед Німеччиною і Росією у федерацію швайцарського, або американського типу. Був і другий чинник: переконання, що шовіністична політика панівних націй у багатонаціональних поверсальських державах (Чехословаччина, Польща, Югославія) була причиною їх внутрішнього розслаблення. Організаційним виразником цієї настанови є тепер „Середньо-европейські федеральні клюби". Нараховується їх чотири: в Лондоні (найстарший заснований в 1944 р.), Парижі, Римі, Брюсселі. Українці заступлені лише в перших двох, в Римі є „український обсерватор". Хоч назвою клюби однакові і часто всі підписані під декляраціями про положення на середущих та східніх европейських землях, проте діють вони рівнобіжно і різняться між собою національним складом і навіть конституційними засновками. Лондонський клюб згуртовує представників естонців, литвинів, латвійців, білорусів, поляків, українців, чехів, словаків, австрійців; у римському осередку (це виникає з його ґеоґрафічного положення) репрезентовані крім цього ще альбанці, болгари, хорвати, мадяри, румуни, серби, словінці, за те нема австрійців.

Назва «Intermarium» що дають часто цьому рухові, створена мабуть у Римі; вона має нагадувати про 3 моря, Адрійське, Балтійське і Чорне, що обмивають береги проєктованого державного об'єднання.

Репрезентанти римського клюбу висловлюються за конфедерацією, як маймутньою формою цього союзу народів; вони думають про нього, як про союз тісно повязаних, але традиційно суверенних держав, щось на зразок поширеної і зміцненої міжвоєнної Малої Антанти. Лондонський клюб обстоює федерацію, державну форму подібну на швайцарський «Bund».

З „Заяви про мету конституції можна довідатися, що в середньо-европейській федерації кожний нарід затримає повне право до збереження своєї національної окремішньости, до розвитку національної культури і до виховання молодого покоління в свойому дусі. Усі внутрішні справи, навіть економічні і суспільні, залежатимуть від волі кожного народу, якщо вона буде в згоді з федеральною конституцією.

Центральна влада забезпечить ці права окремим членам, що матимуть усі одну спільну закордонну політику і спільне військо. Внутрішній порядок спиратиметься на „засади християнського милосердя і загальної справедливости".

Такі проєкти (самі автори „Заяви" стверджують „наші внески не нові і не революційні") повинні, здавалося б, наблизити наші клюби до подібних західньоевропейських рухів, що повстають з ініціятиви окремих діячів (Черчілевої організації З'єднаних Штатів Европи чи організації Ван Зелянда).

Але клюбам відмовлено вислати навіть обсерваторів на конференцію федералістів, що відбулася недавно в «Montreux». Кінцева теза тієї конференції була: „коли треба, то й без Сходу, але тільки проти Сходу".

Терпеливі рибалки все задивлені на поплавки по той бік залізної заслони. Зате клюби повязують надії з заснованим у С.Ш.А. „Союзом Американців середньо та східньо-европейського походження. Голова Союзу конгресмен Юрчак (словак) приїздить незабаром до Европи.

Діяльність клюбів спрямована у найбільшій мірі на „будження сумління світу". Відбувається це за допомогою меморандумів до окремих делегацій О. Н., конгресів організованих спільно з групами прихильними до поневолених народів (Шотландська і Британська Ліги для оборони европейської свободи), більш загальних публікацій („до народів обох Америк"). Одним з останніх проявів лондонського клюбу була заява, що висловлювала стурбовання долею інтернованих членів УПА.

В меморандумі висланому з нагоди останньої сесії ООД доказана неможливість розірвати залізну завісу самими тільки економічними засобами; шкідливість існування „сфер впливів"; конечність обмежити „антиевропейські московські впливи до границь властивої Росії".

Підписані представники всіх 4 клюбів і 16 націй заявляють про свої стремління „інтегрувати простір між Німеччиною і властивою Росією у спільноту середньоевропейських народів, що спиралася б „на спільні економічні, суспільні, історічні та культурні традиції.

На цей меморандум зразу ж відповіло, обіцяючи його „докладно простудіювати" 10 делегацій, м. ін. делегат Великобританії. Це поважна зміна від часів конференції Montreux.

На секторі устійнення відносин між окремими членами федерації та її внутрішньої побудови, федералісти не зайшли ще далеко. Цей стан примушує обсерватора зупинитись на деяких засновках, що на них спираються зусилля федеральних клюбів. Плянованій союзній державі бракує поки що позитивного змісту: вона тільки протинімецька і протимосковська. Вона має бути спроможна на поставу, що на неї (як показав вислід війни) не може собі розумно дозволити жоден з окремих її членів. Це є мабуть перенесення на федерацію індивідуальних мрій про абсолютну суверенність. Проте варто подумати чи при дальшому існуванні в світі засади повної суверенности, навіть ця зміцнена федерація зможе протиставитись Німеччині і Росії.

Далі: західні границі федерації мають покриватися з західніми границями теперішньої Польщі і Чехословаччини. Треба боятися, що у майбутньому конфлікті, де Німеччина буде потрібна, справу її східніх границь перерішать у її користь. Це може зрештою статися й раніше.

Тоді, в відворотному процесі взаємного попихання на схід, мала б на приклад у дечому зменшитись теперішня зичливість польської еміґрації до українців. Все це вказує на труднощі, що на них натрапляє кожна федеральна концепція, коли старається впорядкувати лише якусь обмежену територію, заховує давно поставу до зовнішнього світу і не визволяється рішуче від привиду суверенности окремих членів.

Передісторія Лондонського Федерального Клюбу може правити за приклад, як важко перестати

вважати федерацію за „гіршу розвязку" від суверенности та, як така постановка примушує бігти у хвості подій. В 1941 році існувало там порозуміння чеських, словацьких, румунських та українських діячів. Поляки, тоді ще „лицарський союзник" трималися здалеку від таких неофіційних починів. В 1942 році повстав чесько - польсько - словацький клюб без участи українців. Поширення клюбу та включення українців і білорусів наступило тільки в 1944 р. У справі впорядкування внутрішніх границь федерації ще не устійнені навіть засадничі вихідні точки, та тут важко обвинувачувати федералістів. Етнографічна засада, непорушна від 19 століття, як гасло поневолених народів, що стреміли до свободи, втратила своє давнєзначення тоді, коли переселюють цілі „бунтівничі" республіки. Тому дехто з федералістів висовує „цивілізаційні границі", як нову засаду поділу. Це добрий принцип та непридатний для внутрішнього розмежування федерації. Українці — члени Лондонського Клюбу обстоюють етнографічний принцип розмежування. Окремі члени клюбів виступають, як виразники частин суспільної опінії своїх народів, а не як делегати офіційних еміграційних чинників. Тимто не можна обійтися без згадки про персональний склад цих клюбів.

У Лондонський Клюб з польського боку входять представники R.C.S. (Суспільно - Християнського Руху, нової групи, подібної на французький M.R.P.), пілсудчиків (прихильників українсько-польскої розвязки з 1920 року), навіть ендеції (польських націоналістів школи Р. Дмовського). Ян Залєскі, секретар клюбу є членом виконавчого комітету R.C.S. У президії Ян Лукасєвич, бувший польський амбасадор в Англії. Від українців у клюбах виступають прихильники уряду УНР (В. Соловій, член управи — Лондон; О. Шульгин — Париж). Чехів заступає в Лондоні Карель Льохер і генерал Прхала (голова клюбу). Він чи не одинокий з чеських діячів, що в березні 1939 р. емігрував у знак протесту — один із перших емігрантів другої світової війни. П. Придавок, лондонський кореспондент католицької словацької преси з перед війни є словацьким членом управи клюбу. Поляки мабуть досі найсильніше підпирають роботу федералістів. Проте цікаво відмітити, що польська еміграційна лівиця не бере участи принаймні в лондонському клюбі. Українець знайде тут особливу причину до зацікавлення, бо лівиця (демократична концентрація) є якраз одиноке крило польської еміграції, що засадничо заявило згоду на можливу зміну східніх границь Польщі.

Кожна федеральна концепція терпить на приховані суперечности; що більше стремління до збереження суверенности в давньому стилі, то вони більш наявні і гальмуючі. Такі засади, як право кожного народу до виховання молоді у свойому дусі, або влаштування по вподобі внутрішніх суспільних і економічних відносин треба погодити з конечністю витворити всефедеральну свідомість і плянування господарства у всефедеральних масштабах. Як виглядає вужча справа польсько - українських відносин, коли члени обох еміграцій дискутують над федеральними проблемами? Українці часто висовують чітке визначення майбутніх польсько - українських границь, як передумову для співпраці. Поляки звичайно вказують на те, що граничні справи це останній етап розмов і його повинно попередити обговорення інших питань, зокрема економічних і устроєвих. Як сперечатись за границі поки не відомо чи українцям взагалі припадуть до вподоби самі засади федерації?

З другої сторони навіщо тратити час на опрацювання плянів експлуатації бориславського басейну, коли „влада" над ним може опинитись в неукраїнських руках?

Тут для обох сторін небезпека застрягти в сліпій вуличці. Становище польських еміграційних кол досить делікатне: вони не можуть прилюдно ревізувати границь з 1939 року, бо ці границі одна з головних оправдань існування польського еміграційного уряду. Кожна ревізіоністична заява зразу ж (кажуть вони) була б використана більшовиками. Українсько - польські підносини між війнами вистачають для пояснень постави українських груп. Проте ніхто не повинен наївно припускати, що якінебудь еміграційні ґарантії і резигнації устояться перед подіями, що відбуваються в самих країнах; трівкою може бути психічна постава вироблена між діячами обох націй. Тимто можна безпечно починати контакти без „граничних договорів", якщо хтось переконаний, що такі контакти корисна річ. Для осягнення успіхів члени клюбів повинні виразніше ніж досі виступати, як представники опінії своїх середовищ, а не окремих „офіційних" центрів. У самому плянуванні треба б стреміти до таких вислідів, щоб справа границь стала другорядною. Це стане можливе, коли зусилля йтимуть не в напрямку збереження максімуму традиційної суверенности, а в напрямку значного її зменшення, яке подиктують речеві вимоги, ідеологічні засновки федералістів і прилюдна опінія народів — членів плянованої федерації. На які ж безпосередні практичні наслідки цієї діяльности еміграційних груп можна надіятись?

Поляки, чехи й словаки припускають, що акція клюбів знаходить відгомін в Польщі і Чехословаччині. Еміграційні публікації доходять поки що до цих країн. Поляки і ці, що „будуть нову Польщу" розуміють, як дуже зменшилась спроможність польського народу приймати „великодержавну" поставу. Часткова втрата суверенности їм уже не новина; таким чином існує ґрунт для стислішого звязку з партнерами симпатичнішими за Росію. Зокрема, кажуть поляки, варто виступити з позитивною програмою що до польсько - українських відносин, бо польська „безпека" актуалізувала цю справу в протиукраїнському дусі, підчас акції проти УПА. Чехи й словаки давні, хоч не завжди вдалі, практики федеральної проблеми. Це, що робить ген. Прхала, не може бути байдуже в Чехословаччині, бо радіо Прага досить часто сповіщає про арешти між „прхалівськими змовниками".

Коли йдеться про пропагування справи „поневолених народів" у західньому світі, положення клюбів досить вигідне. Вони можуть стояти поряд з іншими організаціями, що тепер у моді федералістів.

Менш засиджені на міжнародній арені народи — члени клюбів можуть користати з надбань більш авансованих партнерів (особливо поляки мають ще сильну позицію, що виробили собі, як союзники за роки війни).

У вужчих рямцях діяльність клюбів може зблизити між собою окремі еміграції і скріпити спільноту знедолених. Це все скромне.

А в тім робота клюбів заслуговує (з українського боку на прихильне зацікавлення. Якщо всі їхні зусилля врятують життя хоча б десяткові чехів, поляків, українців, що, переконані федеральною пропагандою не схочуть взаємно себе нищити, коли для цього знову появиться об'єктивна нагода — то це буде таке оправдання діяльности федералістів, яким не всі зможуть похвалитись, коли їх спитають, як провели своє еміграційне дозвілля.

Московський „Соціялізм”

М. НОВОТВОРСЬКИЙ

Доводити, що сучасні представники відвічного московського імперіялізму, большевики, під сучасну пору, не є й не можуть бути соціялістами, може видаватися на перший погляд смішним намаганням довести річ, ніби ясну і зрозумілу для всіх і кожного.

На превеликий жаль, так воно не є. Не лише переважна більшість чужинців, а й самі українці з їхньою пресою на чужині, уважають у багатьох випадках большевиків не московсько-імперіялістичною верхівкою, а інтернаціональною, суспільно-політичною групою, носіями „світової революції”, говорять, про „червону”, отже соціялістичну Москву, піддаються московській пропаганді і лучать та мішають большевиків з марксистами, гадають, що там ще панує „ідеологія” марксизму-ленінізму, що московські можновладці кермуються цею матеріялістичною ідеологією.

Коли ж навіть українці, можновладців Кремля, що перебувають понад два віки в московській неволі, можуть уважати соціялістами, то не треба ні трохи дивуватися, що все ще міліони робітництва в ріжних державах не лише вірять, що большевики є соціялістами, а й пристають масово до комуністичних партій, кермованих Москвою. Відповідальність за це сумне і небезпечне явище паде на соціялістичні партії різних країн, які подекуди все ще співпрацюють з комуністичними експозитурами московського уряду, впроваджують їх таким чином до робітничих мас та деморалізують робітництво. Отруйні їх впливи, отже московського уряду, дуже значні і в професійнім русі, навіть і в ЗДА, в світових організаціях молоді, жіноцтва, в інтелектуальних організаціях різних країн. в цілім житті культурного людства.

Колиж московські впливи поза межами СССР тримаються й розвиваються на наскрізь хибнім переконанні міліонів осіб, що большевики є соціялістами, тоді зруйнувати це переконання значило б зруйнувати в цілім світі в значній мірі й основу московських впливів, потужности московського імперіялізму. Завдання це з багатьох причин дуже тяжке, але й цілком можливе.

Перед війною і протягом її, а навіть і понад рік по завішенні зброї, доводити, що большевики не є ніякими соціялістами, а лише московськими імперіялістами, було б незручно з тої простої причини, що небезпека німецького імперіялізму заслонювала московську небезпеку. Визнати тоді большевиків не соціялістами, а звичайними імперіялістами, значило б знесилювати тих, на поміч яких числилося у війні проти Німеччини. Це було б недоцільним. Та й які ж демократи визнають себе охоче союзниками імперіялістів ?

Саме завішення зброї не змінило ще поважно цього стану речей. Лишилася ще примара відродження німецької потуги і була спроба співпрацювати з Москвою при відбудові зруйнованої Европи, що загрожувала економічною кризою і Америці. Але небагато більше року треба було для того, щоб страх з одного та ілюзії з другого боку в значній мірі розвіялись. Витворилося таким чином поле, на якім можна принаймні розпочати, з деякими виглядами на успіх, боротьбу проти хибного переконання багатьох, що большевики є соціялістами.

Сьогодні вже можемо нотувати потішаючі факти, що й між соціялістами в Европі починається і зростає свого роду отверезіння у відношенні до московських „соціялістів”, і комунізму взагалі. Зростає число й значення тих соціялістичних творити виборчі блоку з комуністами та остають в коаліційних урядах по викиненні комуністичних міністрів. Відмовляються уперто й британські лейбористи приняти комуністів до своєї організації. Що комуно-большевики не є ніякими соціялістами, дійшли европейські соціялісти в кожному разі до поважного сумніву.

З другого боку є ще багато елементів типу Сіліякуса, Ненні і т. і., які підтримують безоглядно соціялістичну демагогію большевиків і цілу акцію московського імперіялізму в Европі і цілім світі. Але на превеликий жаль і наскрізь розважні соціялісти, яких глибоко обурюють тоталітарні методи московської влади в окупованих країнах, не мають мужности зробити належні висновки з цих фактів, чіпляються за рештки нічим неоправданих ілюзій, і виступають в конкретний питаннях як оборонці компромісових рішень, як посередники між „капіталістичними” ЗДА і „соціялістичним” СССР.

Вони бояться зробити останні висновки з факту, що московські „соціялісти” своєю окупаційною політикою спричинили не лише у великій мірі сучасну господарську крізу Европи, але й свідомо та систематично її загострюють.

Намагання, зясувати европейським соціялістам, що сьогоднішні большевики з соціялізмом нічого спільного не мають, зустрічає передусім на методологічні труднощі.

Треба довести людям, які мислять суспільницькими категоріями тезу, що большевики не можуть бути соціялістами з тої простої причини, що вони є московськими імперіялістами. Можна це осягнути лише наводячи обєктивні факти і аргументи. Ідею соціялізму та світової пролетарської революції, інтерпретовану зрештою дуже різно й різними напрямками марксизму в Европі, експропріюють сьогоднішні большевики передусім для обгрунтування новітнього московського месіянізму „першенства" й провідної ролі „велікаво рускаво" народу в невпинно поширюваних межах СССР. Поза межами його „легітимує" ця ідея комуністичних агентів московського імперіялізму в цілім світі як представників інтернаціонального революційного руху, відтягає увагу „буржуазних" урядів від значно „скромнішої", але дуже конкретної. кривавої акції московського уряду в сусідних країнах, та служить знаряддям безконечних московських вимушень на всіх інтернаціональних зборах.

Коли ще десяток років тому міг існувати якийсь сумнів відносно соціяльно - політичної істоти большевизму, то вже приготовання до війни, сама війна та брутальний, буйний розвиток московського імперіялізму по війні, довели понад кожний сумнів, що це таке сьогоднішній совітський соціялізм.

Необхідність віджививити традиції та змобілізувати всі сили відвічного московського хижацтва для нового наступу на Европу примусили московських можновладців скинути ціле соціялістичне закаптурення, непотрібне ані для порозуміння з Гітлером, ані для наступної війни, разом з демократичними державами, проти нього. Кремль сягнув, не криючись, до найглибших історичних джерел московського хижацтва, викликаючи, ніколи фактично незабутних, духів Івана Лютого, Петра І., Катерини II. навіть разом з геніяльним „колонізатором України Потемкіним, в пресі, літературі, радіовій пропаганді. Він ідеалізує сьогодні не лише різних Суворових і Кутузових, з й нужденних вояків типу Брусілова, ґенерала замордованого большевиками ж Миколи II., проголошуючи „справедливим" кожне московське колишнє хижацтво лише тому, що воно було московським і стелило шлях до дальшого московського походу на Европу.

Московський „соціялізм" було затоплено безнадійно черговими хвилями московського „патріотизму", панславізму і православ'я, що мають бути знаряддям московського імперіялізму. „Соціялізм" своє завдання в межах СССР виконав і зробився звичайним засобом імперіялістичної політики Кремля. Але його обтяжено старими завданнями в окупованих країнах „нової демократії", де переводиться прискореним темпом старими, хоч і удосконаленими методами, московські пляни поневолення дальших країн і нових народів.

При цій нагоді виявився дуже замітний і характеристичний факт, що навіть сам московський уряд дуже розчарувався в „соціялізмі", заступаючи його в новоокупованих державах різними „фронтами", звичайно демократичними, лише з незначними домішками „соціялізму".

На кінець, коли б московський „соціялізм" був найбільш ідеальним, чужі нації СССР відкинули б його лише тому, що він походить від чужонаціонального, зненавидженого, окупаційного режиму. Коли потреби розвитку вирібних сил СССР для озброєння червоної армії вимусили запровадження НЕП-у, вона могла втриматись лише кілька років, бо зміцнення національних господарств та злагіднення політичного режиму викликали такі відосередні рухи на землях поневолених націй, а особливо на Україні, що Кремль мусів якнайскорше- вернутися до найлютійшого режиму воєнного комунізму.

Огляд міжнародного життя

По трьох тижнях важких зусиль, взаємних переконувань, демаґоґічних промов, конференція в Лондоні покінчилась безуспішно. Остання надія, перед остаточним подiлом світу на два табори, збанкротувала. Це, чого не бажав західний світ, а чого бажали москалі, стало доконаним фктом. З цим двоподілом, хоч - не хоч західний світ мусить числитися й відповідно діяти. Рятовання світового миру збанкротувало й він опірається відтепер тільки на збройній силі. Не має сумніву, що оба табори почнуть замість загального розброєння, всебічне воєнне удосконалення. Це не значить, що завтра — війна. Одначе всякий озброєний мир доводить неминуче до війни.

Світ позвільна пізнає, що таке московський імперіялізм. Напевно студіюватиме методи й тактику того імперіялізму, щоб з більшим успіхом протиставитися. Московський імперіялізм успів з цілого ряду малих державок у Европі створити своїх відданих попихачів, яких апетити уміло й штучно викликає щоб у відповідному й йому потрібному менті запалити в тій, чи іншій місцевости Европи вогонь. Так робив німецький національ-соціялізм. Першою жертвою національ - соціялізму був мадярський напад на Карпатську Україну. Коли Австрію та Чехословаччину заняли німці без бою, маленька Карпатська Україна була першою, що протиставилася збройно німецькому імперіялізмові, попихачем якого була Мадярщина.

Нині, коли вже цілий ряд держав улягло московському імперіялізмові й завтра по його наказу готові счинити новий світовий вогонь, єдина Україна не здається, а безустанно і збройно бореться. І як в 1918 - 19 р.р. цей бій не тільки нерівний, але й не знаходить потрібної підтримки з боку тих, що ставляться проти московського імперіялізму. Багато пише чужинна преса про важкі бої УПА, подивляє їхній героїзм, стверджує, що Україна не хоче залишатися в московській неволі, але на жаль, цей зовнішній світ не приходить нашій УПА з потрібною допомогою.

Я. СТОБАР

Демократія в Україні

В наші дні, серед великого поплутання понять, дуже тяжко писати про демократію, бо сам вираз втратив чіткість і в нього вкладається найбільш ріжноманітний, часто цілком суперечний зміст. Досить вказати на факт, що большевики називають свій режим також демократичним та ще й кажуть, що він є найбільш модерний, поступовий, отже „найдемократичніщий". Чи ж не є тут разяча внутрішня суперечність?

В такій ситуації звернемось до етимологічного сенсу слова. Воно значить: правління, при якому народ (демос) має владу, і є сувереном. Отже цей зміст можна висловити поукраїнськи словом „народоправство" чи „народовластя". Але і тут можуть бути розходження в питанні, коли і як народ має дійсну владу. Бо ж часто чинники, які виступають в імені народа не лише не рахуються з волею його, але ту волю грубо насилують. Чи не так є з большевиками?

Щоби обмежити спірні питання, ми будемо називати демократією такий соціяльно-політичний режим, чи державний лад, при якому народ має найбільше права голосу і може впливати на встановлення законів та на їх практичне застосовання екзекутивою участь, але вільна і дійсна, у виборах до законодавчих установ і відповідальність уряду перед ними уважатимемо основною ознакою демократичного устрою в даній державі.

До повноти додамо що під демократією соціяльною уважаємо такий стан річей, коли кожний громадянин має однакове право на працю і забезпечення, а під демократією економічною, коли приватна ініціятива має необмежене поле попису.

Треба ствердити, що демократія, як політична, так особливо соціяльна та економічна, має в різних народів і в різних історичних добах, відмінний характер, так би мовити питоменні стилі. Те саме можна сказати і про соціялізм, ба навіть про религію. Цікаві вказівки в тому напрямі відносно соціялізму можна знайти в бельгійского автора Де Ман, а відносно религії, справа здається загально відома.

Пригладаючись різним добам та країнам, де панувала демократія, треба ствердити, що ця остання приходить до життя в двох випадках: в суспільстві примітивному, яке доперва зачинає кристалізуватися і де спільні справи рішаються народніми зборами, або в суспільстві політично зрілому після режимів аристократичного, олігархічного, монархічного і т. і. до голосу приходять маси. Отже демократія буває або початком або закінченням певних суспільних процесів.

Звертаючись до минулого, знаходимо дуже характерний приклад демократії в давній Греції, спеціяльно в Атенах. В V ст. перед Р. Х. в наслідок перемоги демократичної партії над консервативною в Атенах встановився новий лад під проводом речників народніх мас Ефіяльта та Перікля. Це було завершення певних перетворень грецького суспільства яке відійшло вже від політичного примітивизму перейшло через режими монархічний, аристократичний, та олігархічний. Так сталося, що доба демократії в Греції була „золотим віком", коли її культура і цивилізація дійшли до свойого вершка. Але в той сам час це був початок політичного занепаду Греції. В наслідок війни демократичних Атен з аристократичною Спартою розбилася єдність грецького народу. Услід за тим в IV ст. прийшло панування македонця Олександра Великого, коли про демократію говорити не доводиться, а ще пізніше за войовання Греції Римом і постепенне завмирання її політичного і культурного генія.

Другий приклад демократії не менш яскрявий дає історія Риму. І тут після часів монархії від VIII ст. відтак від VI ст. аристократичної республики, десь в II ст. перед Р. Х. приходить доба сильних народніх рухів проти влади Сенату, що був в руках земельних власників. На чолі народніх мас стають такі трибуни, як брати Гракхи або полководець Маріюс. Найнища римського народу „плебеї", цебто ремісники, торговці, міщани, доходять до голосу, дістають заступництво в Сенаті, та навіть право „вета" при вирішуванні важних державних справ.

Блище нас стоїть демократія, яка вийшла з Великої Французької Революції кінця XVIII ст. І тут також доба демократії була завершенням довгого історичного процесу, під час якого, під владою „шіснадцяти Людовиків" зродилася французька нація.

„Старий режим" було ліквідовано силами і заходами „третього стану", себто французького міщанства, яке виступило проти панування аристократії та вищого духовенства під гаслами „свобода, рівність і братерство". В тих гаслах цілий стиль французької демократії.

В усіх трьох випадках виразно виступає той факт, що демократія приходить тоді, коли моральна сила і авторитет провідної верстви (земельної аристократії", евпатридів в Греції, „патриціїв" в Римі, шляхти у Франції) ослаблюються, рівночасно престиж державних установ, що вона їх зорганізувала (архонта в Атенах, Сенат в Римі і монархія у Франції) підупадає і внутрішній зміст принципів, покладених в основу тих установ (самоуправа міста — держави в Греції, гідність римського громадянина в Римі і вірність королеві у Франції) вивітрюється. Тоді старі поняття падають і на їх місце приходить період хитань і шукань, який дуже часто закінчується чужим завоюванням, чи поворотом до вже раз перейдених політичних і соціяльних форм.

При світлі цих прикладів з чужинної історії погляньмо на нашу українську минувшість.

Примітивна демократія „початку", коли щойно творилися зав'язки суспільства в Україні, певно існувала в наших предків Словян перед приходом туди варягів. Ця „демократія" була мабуть дуже безформна і не мала стислої організації. Справи рішались народніми зборами, „вічами". Щойно нормани дали нам політичну організацію, створивши провідну верству і настановивши князів. Та й за часів Київської Руси залишалися рештки демократії в формі віч. Чи ця установа, яка часом проганяла князів і запрошувала до себе інших, не є до певної міри причиною, що в Україні не розвинувся вповні феодальний порядок і лишився в стані зарідку? По інших країнах, як от у Франції та в Англії, феодальний лад перейшов шляхом природнього процесу в монархію, при якій потворились сильні держави та зложились потужні нації. У нас це нажаль не сталося. Приклад Московщини, куди втікали князі з України, що не хотіли зносити прим вічевої демократії і де повстало під твердою рукою деспотів сильне Московське царство а пізніще Російська Імперія, це характеристика державно-творчих процесів Україні того часу.

Ще більше виразні форми демократії знаходимо в Україні XVI і XVII ст. за часів Козаччини.

В початках козацькі рухи мають зміст чисто соціяльний. Вони були реакцією на феодально-шляхетський режим, встановлений в Україні поляками. Польща наслала на Україну своїх магнатів, орендарів, які викликали спротив місцевого українського населення. Сама не скристалізувавшися в сильну монархію (виборність королів), та виплекавши в себе узаконену анархію, (право вета шляхти), Польща не могла стати тим формуючим чинником, який міг би поділати на український народ, викресавши в него державно-творчу силу.

Козацькі рухи були отже з одного боку плодом одного, чужого Україні суспільно-політичного процесу в Польщі, а з другого боку було воно початком чисто українського процесу кристалізації нового українського суспільства.

Козацтво стало основним ядром того успільства, яке, перебувши татарські навали з їх нищенням провідної верстви та відітхнувши трохи під владою Литовських Князів, почало перешиковуватись всередині. Кристалізація його йшла під гаслом „без холопа і без пана" зі змаганнями до уроєної і нездійснимої рівности. Козацька демократія мала всі прикмети примітивної демократії, демократії початку і не могла бути сильною та політично стійкою. Для того українське суспільство повинно було перейти спершу ріжні етапи внутрішньої організації, та суспільної структури. Лише під впливом таких визначних одиниць, якою був напр. гетьман Сагайдачний, воно виробилося під національним, головно культурним і релігійним оглядом. Щойно за гетьмана Хмельницького, який так би мовити узаконив в козацтві шляхетську верству, до згаданих чинників долучився політичний момент.

Та вихідні тенденції козацтва, якими його натхнула Польща своїм соціяльним та політичним гнітом, як теж прикмети примітивної демократії уходників, довго не переводились в українськім суспільстві. Авторитет провідної верстви, пошана до влади, зрозуміння до державности, ніколи, за винятком короткого часу гетьманування Хмельницького і почасти Мазепи, не були прикметами українців козацької доби. Огнищем примітивного демократизму, який виключає стислу і сильну організацію, завжди була Запорозька Січ. І наколи у інших народів на початку їх суспільного організування вибраного провідника підносили на щиті, то на Запоріжжю нововибраного кошового обкидали болотом. Кошовий отаман мав владу лише на час походу. Це заперечення повноти влади провідника перенеслося і на гетьманів. І даремно Богдан намагався скріпити гетьманську владу, зробивши її дідичною. Його намагання зустріло незрозуміння навіть серед його найблищого оточення. Виговського умираючий гетьман казав закувати в кайдани, коли він не хотів визнати Юрка Хмельниченка за наступника гетьмана. В нашій народній поезії повно ворожости до „дуків". „кармазинників", взагалі до загосподарених козаків а ідеалом її є козак — нетяга. Старшина, яка з часом стала творити вищу клясу, не відограла в нас ролі формуючого чинника, яким була земельна аристократії по інших країнах.

На цих традиціях, соціяльних і ідейних, пов'язаних з козаччиною, зачинається наново формуватися українське суспільство в XIX ст. перебувши чергову добу занепаду по втраті козацької держави та денаціоналізації старшинства, яке зробилось „дворянством" і пішло служити російській державі. Відродження XIX ст. сходиться в часі з французькою революцією. І тут українські демократичні традиції переплітаються з впливами французької демократії. Українська нація, стративши свою вищу верству, перебуває в стані каліцтва. Вона зведена до одного кляси, а саме селян-хліборобів. Цей факт лише підсилює два попередні чинники, традицію і сторонні впливи. Ці впливи йдуть головно через Московщину і виливаються в формі народництва.

Українські національно наставлені кола XIX ст пересякнені демократичними ідеями. Вони бачуть минуле і сучасність крізь призму тих ідей. Вони ідеалізують не лише козаччину, запорізьку Січ, а навіть Гайдамаччину (Шевченко), яка була позбавлена не тільки державної але й національної ідеї.

„Народ", маса обожуються і все, що від нього, в яких би то примітивних, архаїчних, антидержавних формах воно не виявлялося уважається законом, наказом, прикладом до наслідування.

В соціяльно-політичних прямуваннях та шуканнях українські освічені круги схиляються по рабськи перед гаслами французької революції, вірючи наївно, що в них розкрито секрет ідеального, поступового, модерного суспільства. Республиканство робиться аксіомою, проти якої не можна виступати, не наражаючи себе на закид в назадництві і доперва Липинський зважився у нас на „блюзнірський" акт, коли підкреслював важність і конечність певних суспільних верств, певної суспільної структури.

Ідея рівности, безкласовости, розподілу землі без викупу, народоправство, пятичленна формула виборів, зрештою Народня Республіка, все то з репертуару українського патріота початку XIX ст. а також часів революції 17 року. Ісповідування цих ідей йде в парі з легковаженням державної ідеї і її практичних вимов, як от національне військо, конечність боротьби з зовнішнім ворогом. Думалося, що демократ з демократом, а тим більш соціяліст з соціялістом двох ріжних народів все договоряться і тут нема місця для старих, непоступових способів вирішування національних спорів силою зброї. В практиці цей демократизм виявляється в доволі не оригінальному, бо запозиченому у большевиків, способі позбавлення суспільних груп вище за рівень „фельдчера" (права голосу в національно-державних справах) вибори до Трудового Конгресу, що заступив Українську Центральну Раду, як парлямент). Виявляється він також в появі цілої хмари військових ватажків, які не визнають ні Центральної Ради, ні Директорії, ні гол. Отамана (Зелений, Григоріїв, Махно і т. д.). Це отаманство виростає з Запорозької Січі і повязане генетично з кошовими Сірками.

Так виглядала демократія в Україні недавньо минулого і такі її наслідки. Ті наслідки в сучасному у нас перед очима і кожний може їх постерігати без ближчих пояснень.

Ми тримаємось тої думки, що в кожнім суспільстві діють певні закони розвою, певні форми його духового і матеріяльного життя. В нім лежить ніби готовий плян соціяльного ладу і державного устрою, до яких він змагає стихійно, інстинктовно.

Тому й соціяльні і суспільно-політичні устрої треба достосувати до внутрішньої природи інстинкту нації. Розкрити питоменности тої природи, збагнути її розвоєві тенденції — в тім полягає найбільша штука державних мужів та реформаторів. І тут треба остерігатися, щоби не взяти випадкові, переходові явища за органічні і тревалі. Треба зважати на це, що поруч внутрішнього закону в еволюції народу грає ролю також середовище і що сторонні впливи можуть відводити націю на менш біль довгий час від її питомого шляху. Так напр. на нашу думку було з Україною під польським, а пізніще під московським пануванням.

Незаперечиним фактом є, що український народ в силу історичних обставин в сучасний момент має суспільну структуру, яку не можна означити інакше, як демократичною. Старі вищі верстви — шляхта та дворянство — були відчужені народній масі. Українцями лишився тільки „демос" Совєтський режим з його несамовитою системою нищення культурно вищих і провідних верств ще більш знівелював структурально українське суспільство. Цей факт не можна ані заперечити ані легковажити. З ним треба рахуватися і тільки дійсний стан брати за вихідну точку для укладання плянів на майбутнє. Та було би помилкою уважати, що це, що є, має зостатись на все. І наколи справді український народ має свої питомений закони розвою, він рано чи пізно вийде з сучасного стану, ще зложився підо впливом ба навіть тиском і насильством зовнішніх чинників. При цьому ми також поділяємо думку Липинського, що українському народові є питомий певний аристократизм, зрозуміння до провідної ролі вибраних, кращих, до влади вроджених.

Ми світоглядово стоїмо на тих позиціях, що суспільство не може і не повинно бути безклясовим, що зрівняння соціяльне і політичне не може вдержатись. І чи не найкращий доказ тому всьому бачимо у Совєтів, де, не зважаючи на всі рогачки, знов виробляються суспільні групи різні своїми функціями, правом і обовязками. Для нас суспільне зріжничковання є законом, проти якого безсилі всі теорії. Отже і український народ буде колись складатись з ріжних суспільних груп і чим скорше ті групи виробляться та оформляться, тим ліпше для здоровля нації. А тому примітивна демократія з її рівністю мусить зникнути і бути заступлена більш складною соціяльною і політичною структурою. Консервувати її штучно, культивувати сучасне каліцтво, покликаючись на давнє чи недавнє минуле, було б марним а то і шкідливим. А таму і наші змагання мусять йти в напрямі сприяння найскоршої кристалізації в українськім народі ріжних груп, станів і верств. Для того політичний устрій в майбутній українській національній державі повинен відповідати же тільки уподобанням народу, але також його потребам. Ці уподобання однак є річчю переходовою, як є переходовою мода і багато важніщими є органічні потреби. Було б нерозумно встановляти в Україні надто великі обмеження, які перешкоджали суспільному зріжничкуванні, переростанні одних осіб чи груп іншими, здібніщими працьовитіщими. З огляду на вище зазначене звихнення треба навпаки, спеціяльних заходів, щоби помогти розвоєві творчих, суспільно корисних сил.

Але ментальність українського народу, не виключаючи і його освічені верстви, відзначається певними характеристичними рисами, що виплекало блукання на хибних шляхах примітивного демократизму. У нас нема ясного зрозуміння до проблеми влади, пошанівки до авторитету, моральної і суспільної дисципліни. Тому політичний лад в Україні мусить бути такий, щоби справив хиби нашого „демократизму", які демократичними методами в нашому розумінні перебороти годі. Демократія зправила приходить по періодах буйного розвою, збагачення, а тому її дехто зве „режимом гідности". Вона є вказана в часи відпруження. Чи ці умовини відповідають нашим національним обставинам? Аджеж ми мусимо зачинати все зпочатку, мусимо напружувати, концентрувати наші сили, щоби вдержатись при житті, як нація, щоби врешті здвигнути нашу державу.

Одна річ, коли нація є вже устаткована, а інша коли вона твориться чи перетворюється. В двох випадках потрібні відмінні режими. В Англії, де є сильний суспільний кістяк, де є вироблена провідна верства зложена головно зі старої аристократії, яка нині кермує здебільше промисловістю, де нищі кляси, приходячи до голосу, користають науки і досвіду вищих, багато менше небезпекою практикувати демократію. В Україні не тільки нема виробленої провідної верстви, але й всі інші групи, не виключаючи робітництва, є звихнені совєтським режимом. В таких умовах є дуже ризиковано виносити владу на вулицю, де кожний може її схопити і не вміючи нею орудувати, легко може її надужити на шкоду нації і собі самому. Коли би автор цих рядків був англійцем, він радо став би в ряди демократів. Як українець він того зробити не вважає доцільним.

Засадничо ми вповні погоджуємось з формулою демократії, яку нам довелося почути з уст одного англійця. „Демократія", казав він, „це є влада більшости, яка не надуживає її, щоби гнобити меншість". В Англії це виходить дуже просто і натурально. Заходить питання, як не зробити в Україні. Полишити суспільним і політичним чинникам вільну руку для політичної гри, як це робиться в Англії, у нас є доволі ризиковано. Деякі поняття, які англієць має в крови, як лояльність супроти противника, вщепляються в українську психіку тільки з великими трудощами. А без них та вільна гра допроваджує, як це ми бачимо щоденно в нашій дійсності, до загрозливих явищ. Тому ми є сторонниками такого ладу і режиму в Україні, який обмежував би ту гру і тим зрівноважував би наші національні хиби. І то без огляду, чи той лад і режим заслуговує на модну назву „демократії" чи ні.

Проти Національного розбрату

Д. А.

Наколи політичні зріжничкування на партії є явищем нормальним, яке має місце у всіх народів то, і змагання між партіями за ідеї і за впливи є також нормальними. Та часом ті змагання переходять межі і набирають характеру напастування та доводять до відсуджування своєму противнику національної гідности і роблять українських патріотів агентами ворожих сил. Тоді починається хоробливе явище, яке загрожує розкладом нашої спільноти.

Таке хоробливе явище можна відчути в поході деяких середовищ проти українських соціялістів. Нота нетерпимости до соціялістів, як до таких, помітна в однім листі групи гетьманців видрукуванім давніще в одному нашому часописі, є вона і в листі кол. співучасників видавництва „Наше Життя" друкованім в „Українській Трибуні" ч. 70. А вже цілком виразно, те явище виступає в праці Турчина, коли він пише : „Доцьогочасний досвід виказує, що всі марксистівські соціялістичні партії є нічим іншим, як передшкіллям комуністичної партії... Є оправданим шукати потенціяльних сексотів, як і вже діючих агентів СОО серед соціялістів ріжних відтинків від долини до гори... Це ті самі люде, що матеріяльно завинили Крути і Базар та під найріжніщими претекстами вислугувались окупантам".

Подібне ставлення і розвязування питання українського соціялізму є засаднично неправильне і практично небезпечне. В статті А. Животка, наведеній в попереднім числі „Тризуба" вказано на історичні факти, з яких видно поважні заслуги окремих українських соціялістів перед українським народом. В іншому місці ми вказали на прогріхи соціялістів в часи революції 1917 - 1918 р. Та від тих часів українські соціялісти виразно еволюціонували в бік національного способу думання та набули державницького наставлення. Заперечувати їх патріотизм були би направду нісенітницею. Автім ця їх еволюція не є випадком і не є відірваним явищем.

Наколи нині Соціялістичний Інтернаціонал фактично не існує, то це є вислідом в першій мірі національного ферменту в ріжних соціялістичних партіях світу. Світовий соціялізм дедалі більше відходить від Маркса, якого бодай на словах тримаються, як „пяний плота", комуністи. На наших очах відбувається читке розмежовання між соціялістами і комуністами. І не даром конференція у Варшаві, що заложила „Комінформ" проголосила непримириму війну проти правих соціялістів типу Блюма, Бевіна, Шумахера. Дотепер „братня" партія стає для комуністів „ворогом ч. 1". По всіх країнах соціялісти дедалі твердіще протиставляться комуністам і між ними ніякого союзу вже бути не може. Перед лицем такого стану річей годі закидати українським соціялістам, що вони провадять маси до комунізму. Треба мати трохи відчуття розвоєвих тенденцій.

Знаємо, що серед деяких відламів, а скорше осіб з українського соціялістичного руху, є небезпечні збочення і має рацію Б. Озерський, коли поборює їх в „Українській Трибуні". Ми самі є далекі від соціялістичного способу думання, але не хочемо воювати з вітряками і тим збільшувати нелад в нашім національнім житті. Бачимо бо, що соціялізм при владі терпить поразку за поразкою (Франція, Англія, Австралія) в площині ідеологічній і практичній. Вже нема небезпеки, що він захопить нашу майбутню державу і зведе її на манівці. Але з другого боку бачимо, що багато з соціялістичних ідей, які перед кількома десятками років здавались єресями, увійшли в життя і себе оправдали. В той сам час багато дотепер чужих йому ідей переняв соціялізм від інших ідеологій. І так відбувається виміна вартостей. І так соціялісти від ідеї диктатури пролетаріяту прийшли до ідеї співпраці з іншими „буржуазними" ба навіть „реакційними" угрупуваннями.

В таких обставинах похід деяких українських середовищ проти соціялізму і соціялістів видається нам нічим іншим, як пересадою в міжпартійній боротьбі. Це виразно виявляється у виступах одної групи, що часом зве себе націоналістичною, проти другої, яка шукаючи сама себе, хоче опертися на соціялізмові. Слушно чи неслушно перша чується найбільш загроженою в своїх впливах на маси з боку другої. І справді ми є свідками переходу ряду осіб з одного табору до другого. Отже до закидів в адресі соціялістів зі сторони згаданої групи треба ставитись дуже критично. Йдеться бо не так про боротьбу ідей, а в кожнім разі не лише про неї, як про боротьбу конкурентів.

Противники соціялістів шукають і часом знаходять союзників де лише можна — навіть серед чужинців.

За приклад нехай послужить Бельгія. Тут речники згаданої групи взялися за пропаганду синдикалізму між українськими робітниками. Маючи до діла з синдикатом соціялістичним і соціял - християнським, вони поставили ставку на цей останній, чого не роблять інші національні організації, зберігаючи однакові відносини з обома і лишаючи своїм землякам вільний вибір, та опікуючись всіма синдикованими. Заявивши себе більшими католиками, як сам Папа, наші земляки пятнують приналежність до Соціялістичного Синдикату і осуджують всякого, хто дбає про охорону інтересів українських робітників і їх національної гідности в Соціялістичному Синдикаті, уважаючи це за підпирання цього останнього. При тому не вагаються настроювати чужинців - католиків проти тих своїх земляків, що шукають підтримки в соціялістичному синдикаті, встряваючи тим у ворогування двох бельгійських синдикатів між собою.

Нам не випадає втручатись у внутрішні відносини чужинців і відповідальні наші чинники не потребують займати становища в боротьбі двох синдикатів. Наша національна рація вимагає здобувати позиції скрізь, де можна. Автім обидва синдикати співпрацюють в бельгійській Федерації Праці, так само як партії, за якими стоять — Соціялістична і Соціял - Християнська — співпрацюють в спільнім уряді на чолі з соціялістом Премєр - Міністром Спак. Ця їх співпраця відбувається під знаком деклярації, яку свого часу зложив п. Спак, заявляючи, що він вірить в синтезу християнських засад, які лежать в основі европейської цивілізації, і соціялістичних ідей. І це не є лише фраза, але вияв еволюції, яку відбув і відбуває бельгійський соціялізм, як і інші.

Здавалось би, що саме на бельгійському грунті можна навчитися, на чужинних прикладах, солідарности у внутрішньо - національних відносинах. В дійсності ж наші земляки навязують скорше до внутрішніх бельгійських суперечностей, і вносять в наші відносини новий фермент роздору.

Це тільки кілька прикладів і міркувань, щоби показати наслідки неперебірчивої кампанії і походу проти українського соціялізму. Вони лише збільшують наше внутрішнє розбиття і чинять шкоду українській національно - державницькій справі.

ВІСТІ ЗВІДУСІЛЬ

ДО УКРАЇНЦІВ ПО УСЬОМУ СВІТІ
ВІДОЗВА
Панамериканської Української Конференції

Ми, представники Українців обох американських континентів, від північних прерій Канади аж до південних степів Аргентини, зійшлися перший раз в історії на Спільну Раду, щоб як громадяни своїх країн та Українці родом щиро і кріпко, як брат братови, подати собі руки та, зєдинені серцем і думками, зєднити теж наші сили і всеціло віддати їх на службу нашим країнам та на допомогу і оборону нашої спільної Матері - України.

В ці грізні часи, коли Український Народ, вже стільки разів плюндрований і нищений імперіялістичними ворогами, та який склав найбільші жертви в боротьбі проти націстсько - гітлерівської Німеччини та дав великий вклад в перемогу над нею і сьогодні знову переживає найстрашніше лихоліття своєї історії в неволі большевицько - сталінської Москви, коли той сам тоталітарний, російський ворог загрожує теж нашим американським країнам і коли над поділеним на два ворожі табори світом знову зависла страшна загроза воєнного катаклізму, ми, представники Українців Злучених Держав Америки, Канади, Бразилії та Аргентини, Парагваю і Уругваю, взиваємо Вас:

Високо держімо прапор нашої американської свободи та згуртуймо всі свої сили і не жаліймо ані труду ані жертв в змаганні допомогти здобути і закріпити цю свободу теж для нашого многострадального і героїчного Українського Народу;

Стіймо на сторожі доброго українського імені та постійно голосім всьому світови Правду України, що є нашою правдою ;

Зберігаймо нашу українську традицію і українську культуру збагачуймо ними культурні скарбниці наших американських країн, бо тим допоможемо Україні і Українському Народови;

Кріпко стіймо при нашій батьківській вірі і наших українських церковних обрядах, шануючи віру й обряди інших наших співгромадян;

Постійно скріплюймо нашу працю на всіх ділянках нашого громадянського життя, поширюймо і поглиблюймо її, бо по наших ділах нас судитимуть;

Єднаймо свої сили, викиньмо з наших сердець та забудьмо всяку злобу і пересуди, усуньмо всякий розбрат і незгоду зпоміж нас та поведімо, безпощадну боротьбу проти тих, хто їх поширює, станьмо всі як один до праці і боротьби за ідеали свободи наших американських країн та за кращу долю Українського Народу. В єдности сила, що допоможе нам дійти до мети на добро і славу України.

Наші Брати і Сестри, силою вирвані з Рідної Землі та розкидані по всьому світі!

У Вашім горю прийміть вислови глибокого спочуття у Ваших терпіннях та подиву і найбільшого признання за Ваш незломний дух, від Ваших рідних братів і сестер в далеких американських країнах, що радіють радощами та сумують смутком всього великого Українського Народу. Нехай і в майбутньому Ваші терпіння не затемнять Вам ясного зору та високої мети. Вам, більше ніж кому, треба зєдинити свої сили, бо проти Вас насамперед звернені головні удари ворогів Українського Народу. Тільки обєднано і спільними силами ми всі разом зможемо відбити ворожий наступ та здобути волю Україні, для якої Ви готові вмерти, принявши найбільші муки. Обєднані переможете, а з Вами і ввесь Український Народ. Ми докладемо усіх зусиль, щоб Вам в цьому допомогти.

Усі спільно ми заявляємо наш нерозривний духовий звязок з усім Українським Народом, з яким ми теж завжди готові ділити долю і недолю. Висловлюємо найбільший подив і признання нашим Братам і Сестрам на Рідній Українській Землі, що в нерівній боротьбі за свою честь і свободу не гнуться, хоча падають. Ми пишаємось, що можемо називати себе українським іменем.

Наш найбільший подив і признання та вдячність належать незрівнаним Лицарям з героїчної Української Повстанської Армії, що є найкращим виявом вікових змагань Українського Народу до свободи, волі і правди.

Нехай живе великий і героїчний Український Народ!

Нехай живе Українська Повстанча Армія!

Нехай живе єдність і братерство Українців по всьому світі!

Ню Йорк, 21 листопада 1947.

УНДО ВІДНОВЛЯЄ СВОЮ ДІЯЛЬНІСТЬ.

Дня 25 жовтня 1947 р. відбулося в Авсбурзі зібрання невеликого числа колишніх членів УНДО під проводом п. В. Мудрого. Після короткої наради вирішено відновити на еміграції діяльність УНДО та вибрано тимчасову управу партії на чолі з В. Мудрим. Ю. Павликовським та др. О. Марітчаком. Делеговано теж відпоручників УНДО до Координаційного Українського Комітету і до Комітету для створення українського національного центру.

ПЕСИМІСТИЧНИЙ ВІДГУК СВІТУ

(УБІ) „Відновлення" діяльности комінтерну коментують чужоземні часописи, як початок „політичної війни совєтів проти ЗДА". Цим актом остаточно виконано провалля поміж двома світами.

Однією з цілей цього проголошення є підпоря-дкувати диктату Москви досі „самостійно" діючі компартії в Франції та Італії.

Проголошення викликало гостру реакцію серед соціялістичних кіл світу. Соціялісти Франції гостро виступали проти участи французьких комуністів у цій нараді.

ПОДІЛ ПАЛЕСТИНИ

Загальне Зібрання Об'єднаних Націй затвердило плян поділу Палестини на дві незалежні держави: жидівську й арабську. Представники 33-ох держав голосували за цим рішенням, 13 голосувало проти, а 11 здержалось.

Після голосування, представники арабських держав заявили, що вони не визнають рішення про поділ Палестини і на знак протесту залишили залю нарад.

Для переведення рішення вибрано окрему комісію, що займеться адміністрацією Палестини від часу відходу Британських військ до проголошення незалежности.

Представники арабських держав категорично заявили, що вони не будуть співпрацювати з цією комісією.

380 АРЕШТІВ В СЛОВАЧЧИНІ

(УБІ) В опублікованому комюніке внутрішнього міністерства повідомляється про перегляд справ 380 заарештованих у зв'язку з змовою.

ГОЛОСИ ПРЕСИ

„НАШ КЛИЧ" ч. 37 (Буенос Айрес) містить знаменну статтю Е. Онацького „Перед Конгресом" з якої слідно, що питання українського спільного фронту й між українцями Аргентини стало актуальним.

„Вороги української національної ідеї, вороги справжньої української державности, ті, що впродовж довгих років сіяли в українському тутешньому громадянстві розбрат та взаємне недовіря, не могли примиритися з думкою, що українські національні організації таки все ясніше розуміють потребу витворення тут, як і в Европі, єдиного національного фронту, і залишивши на боці старі порахунки" зійдуться таки нарешті коло спільного діла для переведення в життя спільної святої ідеї. Йдучи за старим правилом хижої імперіялістичної політики, що наказувала : „Діли і пануй" вороги українського державного й національного відродження зробили все можливе, щоб розбити українську єдність...

І в цей трагічний час, коли воєнні й політичні засоби аж трьох держав, на чолі з могутнім Совітським Союзом змобілізовані для розбиття ґероїчної УПА й винищення всяких спроб збройного, чи навіть пасивного спротиву хижій, загарбницькій політиці московського червоного імперіялізму, на нас всіх лежить святий, невідкличний обов'язок — створити міцний національний фронт, що перед усім чужинецьким світом тримав би ясно й недвозначно прапор української національної та державної незалежности.

... По всіх усюдах, де знаходиться, живе й працює чесний „гідний український патріот" знаходиться фронт боротьби за Україну проти московського червоного імперіялізму. Зміцняймо його нашою працею ! Поневолена Україна прагне визволення від червоного гнобителя, — і ми мусимо всі прийти їй на допомогу, працюючи всіма силами для створення Самостійної, Соборної, дійсно вільної Української Держави".

„УКРАЇНСЬКА ТРИБУНА" ч. 88. Чим раз далі, тим більше помічається в нашому політичному світі тенденцію наших політичних груп, деклярувати й окреслювати своє становище. І ось в продовженні підписаної Романом Рахманним статті „Мета і межа" (У. Т. ч. 88), автор цитує звернення УГВР і подає свої коментарі і висновки :

„Чи УГВР є партією ? — Ні. У її ширшому зверненні з червня 1944 р. читаємо : „1) Ціллю і завданням УГВР є обєднати і координувати дії всіх самостійницьких визвольних сил українського народу на всіх землях України і поза ними для національно-визвольної боротьби...." І дальше „4) Репрезентувати як верховний всеукраїнський центр сучасну політичну боротьбу українського народу в краю і закордоном". Чи УГВР заперечує існування і творення партій ? Навпаки ! В принципах діяльности УГВР читаємо : „УГВР об'єднує всі провідні політичні елєменти незалежно від їх ідейно-світоглядової та політичної групової приналежности, які стоять на ґрунті політичної суверенности Української Держави та політичної незалежности українських визвольних прагнень. (Т. З.).

Чи в УГВР є напр. соціялісти ? — Так ! Але як особи, які були активні тоді в революційній боротьбі та які заступають соціялістичну програму, а не партію, бо такої в рр. 1939 - 1944 в Україні не було і досі немає.

Чи УГВР застерігає собі монополь на владу в майбутній українській державі ? Ніяким чином ! „УГВР ставить собі за завдання керувати всією національно-визвольною боротьбою українського народу аж до здобуття державности і створення органів незалежної державної влади в Україні. (Т. З.)...

Отже — УГВР не є партією „жодної різниці між партіями не творить, від участи у визвольній боротьбі" та згодом у виконуванні влади їх не відштовхує !..."

Стільки автор. Речі ці назагал не нові, тим разом тільки трохи більш виразні. Їх тенденція, представити УГВР як якийсь всенародній політичний і військовий авторитет, при цьому безпартійний. Чи це субєктивне бажання автора, щоб УГВР дійсно таким авторитетом була, чи тільки один з засобів пропагандивної штуки — не знаємо. Українська публична опінія сьогодні мабуть не сумнівається, що УГВР, це експозитура одної нашої політичної групи, а саме групи Бандери, або, якще хто хоче, виключно на групі Бандери спирається УГВР. Цитувати всілякого рода деклярації в стилі вище наведених, не має цілі, там само, як не має цілі, скажім, для червоного Кремля переконувати нас, Українців, що ми, на основі совітської конституції, на власне бажання кожної хвилини можемо виступити зі Сов. Союзу. Якщо б УГВР була аполітичною, тоді вона не далаб свойого „пляцет" на методи, якими послугувалися її функціонарі в перших повоєнних місяцях, щоб захопити виключно у свої руки ціле наше суспільне життя на еміграції. при чому її „безпартійність" та „льояльність" до інших політичних груп знайшла свій якнайбільш яскравий вислів. Зрештою справи ці досить ясні, щоб треба було над ними довше зупинятися.

Цікавіше є, що УГВР хоче „Репрезентувати як верховний всеукраїнський центр сучасну політичну боротьбу українського народу в краю і закордоном".

Тут нам тільки цікаво, чи шановний автор завдав собі питання, як би це виглядало, колиб таке завдання поставила собі кожна наша політична група ? А що УГВР хоче задержати таке своє становище тільки „до створення державности", тоді це тільки „грушки на вербі" з нашої народньої мудрости.

„УКРАЇНСЬКІ ВІСТІ" ч. 78. знову забирають голос до питання єдиного нашого політичного центру в статті „За єдину політичну репрезентацію". Автор Б. Сивенко пише :

„В той час, як праця культурницьких організацій, установ і товариств розгорнулася у нас досить широко і плідно, може похвалитися тут і там чималими успіхами, — наші політичні організації і угрупування за ці два з половиною роки майже зовсім не наблизилися до головної мети — цілеспрямованої консолідації, не підійшли щільно до розв'язання найважливішої національно-політичної проблеми створення тут, за кордоном, єдиного, загальнонаціонального проводу і єдиної державно-політичної репрезентації національної, воюючої України...

Головна причина цього всього, на нашу думку, в неспівмірних і безпідставних претенсіях наших сучасних політичних угрупувань. Кожне з них, являючи собою лише частину загального, біль-менш тонкий струм

у загальному процесі національно - політичної думки на еміґрації, вважає себе проте покликаним заступати всю націю ! Послухати зокрема кожне з наших угрупувань, то почуєш не менш, не більш, як те, що лише воно, наче той біблійний Мойсей, здобуде вам землю обітовану — Самостійну Соборну Українську Державу. — Наша концепція національно - політичної боротьби і визволення єдина має рацію, вона єдина виведе український народ з поневолення і злиднів — навипередки заявляє чи не можна політична група. І визнаючи ідею єдиної політичної репрезентації, на практиці роблять усе для того, щоб її, цієї єдиної репрезентації не було ".

„ УКРАЇНСЬКІ ВІСТІ " ч. 79 приносять до певної міри програмову статтю їх головного редактора, І. Багряного п. н. „ Так тримати ". Навязуючи до заповідженої американським ґубернатором Німеччини ген. Клеєм, антикомуністичної кампанії, І. Багряний стверджує правильність шляху, який його часопис вибрав ще рік тому і якиш буде йти далі. На цьому Богряний одначе не зупиняється, і під кінець пробує

„ всежтаки відповісти " соціялісти ми (цебто УДРП, якої органом „У.В.", прим. наша) чи ні, оскільки це питання ставлять перед нами руба. Ба, не тільки ставлять, а й намагаються ширяти каміння і лякати всіх цією „страшною" наліпкою на нас. Поперше ми не боїмося ані каміння, ані слова „соціялізм", а подруге — той лад, який ми обстоювали й обстоюємо, ніяк не вкладається в звичайне поняття „соціялізм", хиба що вдасться це поняття змодифікувати. До того часу ми волієнмо вживати більш точного і вірного означення — революційна демократія. І нарешті, — потретє — щоб довго не морочити голови, даємо на розсуд кожному подумати й відповісти, як назвати такий лад, якийби : а) — виключав реставрацію експлуататорської системи часів панування всяких Ельворті, Кенігів, Бродських тощо на Україні, б)—виключав би повернення панування чужого (і свого) поміщицтва на українській землі, і в) — так само виключав тоталітарний комуністичний ще й окупаційний режим з усіма його колгоспними й радгоспними каторгами. А натомість включав б все те, про що була мова вище і найперше — розвязуючи питання соціяльної упорядкованости, стоявби на засаді передачі всієї землі українському трудовому селянству у власність з необмеженим правом вибору форм трудового землекористування. Якщо це є соціялізм, тоді значить ми соціялісти і просимо взяти це до відома. Якщо це не соціялізм, то теж просимо взяти це до відома !

Це малаб бути відповідь на питання, що його собі ставить Багряний : „ соціялісти ми, чи ні ". Відповідь ця, приходиться з жалем ствердити, не дає ніякого пункту опертя, на основі якого читач мігби ствердити, чи середовище, від якого говорить Багряний, соціялісти, чи ні. З одної сторони цілком невиразний натяк у формі „ ми не боїмося ані каміння, ані слова „соціялізм", з другої ж, „ми волієнмо вживати біль точного і вірного означення — революційна демократія", при чому поняття „революційна демократія" без соціяльно-політичної програми ані „точне" ані „вірне". В ньому можна вмістити чи не всі ідеологічні напрямки від найбільш правих починаючи, на найбільш лівих — кінчаючи. На кінець Багряний пропонує самому читачеві вирішити, хто він і його середовище. „Лад", за який ніби бореться його середовище, це виключення а) чужих нам людей, б) чужого і (в скобках) свого поміщицтва і в тоталітарного й комуністичного режиму, і включення боротьби, проти комунізму і реакції, соціяльного порядку і наділення селян землею. Наведені пункти а), б) і в) не становлять ніякої характеристики, яка могла б відрізнити одне суспільно - політичне середовище від другого. Вони є в програмі кожної нашої національно - думаючої політичної групи. Одинока заввага, до речі в скобках, про „лад", що виключає наших поміщиків, могла б вказувати на це, що Багряний заступає концепцію соціялістичну і з тої причини розмір земельних приділів, що їх мали б дістати наші селяни, міг би, у логічній консеквенції іти тільки до цеї границі, де починається поняття „поміщика". Добре було б, щоб у таких справах висловлюватися точніше.

---

†

З глибоким сумом подаємо до відома, що дня 30 жовтня ц. р. помер несподівано в Авгзбурзі один з найвизначніших українських поетів

бл. п. ЮРІЙ КЛЕН

Редакція.

Писати до Редакції в адресі :
Redaction «Le Trident», B. P. 32 Ixelles 4. Bruxelles
Гроші в Бельгії висилати на поштове конто
Dm. Andriewsky № **1362.29**

ЦІНА поодинокого числа :
Бельгія — 10 фр.; Франція — 25 фр.; Англія — 1 ш. 3 п.; Америка — 25 центів.

З огляду на труднощі пересилання грошей з одної країни до іншої, Адміністрація просить передплатників й відборців „Тризубу" поза Бельгії складати належности :

ФРАНЦІЯ : Mr KNYSZ, 1, rue Max Blondat, Boulogne (Seine), France.
АНГЛІЯ : Ukrainian Relief Bureau, 218 Sussex Gardens, Paddington, London W. 2.
ІТАЛІЯ : Sen. FEDORONCZUK, Via Nemorence 100, int. 22, Rome, Italia.
ЗДАМЕРИКА : Mr BARAN Mich., 2235 W. Jowa, Chicago, Ill. U. S. A.

Щодо Канади, Аргентини, Бразилії, Швеції, Туреччини, Египту, Палестини, Ірану, Китаю і інших країн то перебуваючих там відборців проситься тим часом задержати належність у себе, пізніще буде подано спосіб розрахунку. В Німеччині розрахунок переводиться з тими установами, від яких дістається часопис.

Адміністрація „Тризуб"

Imprimerie E. GELEZNIAKOFF, 51, rue Van Campenhout, Bruxelles 4.

Рік видання 2-й

№ 5 — СІЧЕНЬ 1948

The Trident

ТРИЗУБ

Le Trident

ОРГАН НАЦІОНАЛЬНО-ДЕРЖАВНОЇ ДУМКИ.

Всежтаки крок вперід

Воєнні роки, що недавно пройшли, відбилися у великій мірі негативно на способі нашого політичного думання. Строгі воєнні закони а головно скрайно-вороже відношення німецьких окупантів до нас не дозволяли навіть мріяти про якийнебудь свобідний вияв власних переконань. Після початкових, відносно дуже коротких проблисків вільного слова, наступила й загально запанувала так звана офіційна публична опінія.

Що робили наші політичні групи взагалі? Яке їх відношення до діючих на наших землях сил? Яка їхня роля в тодішній ситуації? Які їхні політичні концепції у тодішних часах і на будучність?

Питання ці були актуальні і український загал чекав на відповідь від компетентних чинників у тих справах, від своїх політичних груп. Одначе відповідати на ці питання не було можна. Звичайно тільки члени наших підпільних організацій були відносно добре і широко інформовані, український загал мусів задовольнятися „усною пропагандою", в найліпшому випадку летючками.

Щастя чи нещастя хотіло, що якраз в тому часі група націоналістів відломилася від ОУН і не перебираючи в середниках, робила спроби зайняти в українському суспільно-політичному світі це місце, яке мала до тепер ОУН. Факт цей мав незвичайно великий вплив на спосіб формування нашої публичної опінії, бо крім перешкод зовнішнього характеру, справа здобуття для себе симпатій загалу стала „на вістрі меча". Тоді теж перестало існувати все це, що зветься „відповідальністю слова", „фер плей", громадською етикою і т. п.

Дискусія і насвітлення наших незвичайно пекучих внутрішньо — і зовнішньо — політичних питань залежали виключно від індивідуального почуття відповідальности. Почуття якоїнебудь відповідальности у багатьох випадках перестало взагалі існувати, і яканебудь уява про нашу, головно внутрішньо-політичну дійсність, залежала виключно від індивідуальної спроможности, питання ці критично розцінювати.

В такий спосіб накопичилася в нас ціла низка проблєм, які чекали дискусії і розв'язки. Зроблено чейже підчас війни багато політичних потягнень внутрішнього та зовнішнього характеру, яких тоді не можна було дискутувати, було багато спірних і то нераз дуже спірних квестій, а ще більше обвинувачень і жалів.

Це все з початком нашої еміграції почало виладовуватися, одначе воля слова, що нам її принесли аліянтські побідники, здавалася ще більше пригожою для анонімної, безвідповідальної публіцистичної анархії.

Та вже незабаром розпочалася велика конфронтація. Конфронтація минулого, сучасного і можна сказати — грядучого. Український еміграційний загал почав довідуватися багато більше, як для цього була змога підчас війни, він почав також і те, про що було годі, чи соромно говорити в безпосередньому обличчі ворога. Дальше, хто хотів вже тепер щонебудь сказати, цей мусів числитися з дискусією і критикою. Поволі почала відживати публична опінія. Вона в нас в багато меншій мірі була гнучка і вироблена, як деінде, одначе вона відзначається питомим, нам, українцям, здоровим розумом, „хлопською філософією". І вона почала змушувати тих, кому на ній залежало, з нею рахуватися, а ці, що до неї зверталися за попертям, мусіли брати під увагу не тільки „скількість", але і „якість". Мусіли вони це робити ще й тому, бо знова почали відживати поняття „відповідальности за слова", „громадської етики і моралі", „гієрархія вартостей".

Сьогодні наш загал починає не тільки глядіти на це „хто говорить", але й „що говорить". Починає в нас витворюватися атмосфера, у якій слово також і без піддержки кулака може мати свою вартість.

Це все ще в нас слабке і щойно тільки починається, одначе це вже великий крок вперід. Поволі починаємо витворювати обєктивні дані для того, щоби могти дещо передумати, та зрозуміти, що ми ще не цілком дозріли до розв'язування тих питань які нас чекають, а до яких ми ставимося з легковажною зарозумілістю.

30 літ

„Український Народе !

Твоєю силою, волею, словом — утворилася на українській землі Вільна Українська Народня Республіка, здійснилася давня мрія Твоїх батьків, борців за волю і право робочого люду !.. Від нині, Українська - Народня Республіка стає самостійною від нікого незалежною, вільною, суверенною Державою Українського Народу... (з IV Універсалу Української Центральної Ради).

Уступи ці, як і цілий четвертий Універсал, мають для нас подвійне значення. Коли ми оком історика розглядаємо нашу внутрішньо - політичну ситуацію, яка створила цей Універсал, тоді його оцінка не така проста й не така легка. Вона пов'язана з цілою низкою важних проблєм, з яких деякі ще й сьогодні актуальні, з яких деякі, моглиб спричинити не тільки радість, але й глибокий смуток.

Одначе сьогодні, в тридцяті роковини проголошення Української Державности, IV Універсал має для нас одне значення. Він є для нас символом волі українського народу жити самостійними життям. Сьогодні ми знаємо, й беремо на увагу тільки те, що тридцять літ тому, помимо вікового гнету та спроб денаціоналізації, на Україні найшлися творчі сили, що створили IV Універсал, що розбудили дух української нації, який не давав себе обманути всілякого рода пануючими тоді космополітичними правдами, який виповняв серця кращих синів української землі — борців за наші власні права, за нашу ворогами потоптану національну гордість, за Українську Державу.

Співтворці великого акту 22. січня 1918 р. пішли в окопи, щоб боронити свій край та свої ідеали перед ворожим імперіялізмом і там, під градом куль, в багнетних сутичках, в твердих днях голоду і пошестей, ідея української нації була завершена"... Українська Армія виявила величезне зусилля, стійкість і героїзм та любов до Рідного Краю...

„Можна сміло запевняти, що ніодна з европейських армій, при таких важких умовах, в яких опинилася наша армія на Україні, не моглаб битись так уперто і з таким захопленням" (ген. Капустянський).

Українська Армія перестала існувати, одначе залишилися її вояки, а з ними ідея боротьби за українську націю та тверда віра в нашу будучність. На цій ідеї виховуються щораз то нові кадри молодих борців, готових може на ще більші зусилля, як їх батьки. Українська молодь зі запалом гуртується довкруги бувших вояків Української Армії і чим раз далі, тим більше гурт цей росте. Під їхнім проводом протягом тридцять років ведеться завзята боротьба проти окупантів, яка відбивається широким відгомоном по всій Украні, яка підносить теж національну свідомість українського народу. В боротьбі цій паде багато старших вояків Української Армії й разом з ними чільні представники нової української молоді.

Приходить ще одна вогнева проба, що захопила і наш край. В тій ми не були офіційними партнерами, одначе в ній зроджена у вояцьких окопах України вісімнадцятих років ідея боротьби за нашу державність здала свій повний іспит. Цілий український загал стає до боротьби за свою національну честь. Він дає доказ тим самим, своєї національної зрілости, він підкресляє і освячує ті жертви, які український народ поніс тридцять років тому в обороні четвертого Універсалу. Українська Повстанська Армія, яка ще до тепер в лісах Полісся і Волині та в закамарках Карпат залишилася при зброї, це не якась планова мілітарна акція, але це цілком природній та спонтанний вияв нашої сили й волі, це теж наявний доказ для цілого світу, що ми не на кінці, а на початку нашого життя.

Сьогодні стоїмо напередодні подій, які може вперше в історії людства можна міряти світовими маштабами. Не має ніякого сумніву, що в тих великих рішеннях, які прийдуть скоріше чи пізніше на порядок дня, ми можемо відіграти багато більшу ролю як ті, що ще вчора були сильні та говорили з нами з такою погордою та зарозумілістю. Одначе не має теж ніякого сумніву, що найбільшу частину нашої долі вирішать не обставини, а вирішимо ми самі. Чи ми на ті великі події приготовані, чи ні, чи ми потрафимо використати обставини і навіть ними кермувати, — це якраз ті питання, над якими український загал саме дискутує, які він хоче саме розв'язати.

Але сьогодні, в тридцяті роковини четвертого універсалу, ми можемо сказати одне : український народ не буде більше задержуватися над різнородними космополітичними „правдами" з часів перед 30-ти роками, він творить сьогодні націю в повному розумінні того слова. Тому теж слова четвертого Універсалу стали для нас символом, тому теж з такою пошаною клонимо голови перед духом їхніх оборонців.

ДВАДЦЯТИРІЧЧЯ ПРОВОДУ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

У листопаді 1927 р. відбулася І. Конференція Українських Націоналістів, що в ній брали участь члени „Української Військової Організації" (УВО), „Союзу Націоналістичної Молоді" (Львів), „Легії Українських Націоналістів" (Подєбради), „Групи Національної Молоді" (Прага) та поодиноких націоналістів із краю та еміграційних осередків.

Основний розгляд тодішнього українського націоналістичного руху виявив, що він носив стихійний характер, бо поодинокі націоналістичні угруповання існували побіч себе й діяли без спільного пляну, без одного проводу, навіть без зв'язку між собою, а поодинокі націоналісти працювали в ріжних, часто дуже віддалених ідеологічно організаціях, не пов'язані, не рідко навіть не відозріваючи один в одному однодумця. Тому то І. Конференція визнала доцільність і необхідність сцентралізування дальшої праці націоналістів і постановила створити єдину Організацію Українських Націоналістів.

А до часу створення такої організації, ситуація вимагала опанування стихійного руху та координації ріжних його виявів. Конференція покликала до життя перший Провід Українських Націоналістів, до якого ввійшли: полк. Евген Коновалець, як голова, Володимир Мартинець, як секретар і референт преси та пропаганди, інж. Дмитро Андрієвський, як ідеологічний референт, та Микола Сціборський, як політичний референт.

Найближчим завданням Проводу мало бути сформулювання ідеологічної бази та розроблення структури й намічення пляну діяльности майоутньої організації, як також підготовка Конгресу Українських Націоналістів, що мав би остаточно усталити ідеологічні позиції українського націоналізму, ствердити факт виникнення єдиної організації українських націоналістів, встановити її структуру та покликати до життя постійний провід.

1. Конференція Українських Націоналістів видала відозву до громадянства, а Провід у своїм офіціозі „Розбудова Нації" дав ширші інформації про праці 1. Конференції й про тодішній стан націоналістичного руху. Із цим нам потрібно хоч частинно познайомитися.

Потреба створення окремої націоналістичної організації відчувалося вже давно. Перші спроби, чи точніше проєкти, вийшли ще з рядів Січового Стрілецтва, при чому з'єднання націоналістичних елементів мало провестися в формі ордену; тільки завдяки воєнній хуртовині цього проєкту не здійснено. Дальшою спробою, вже після світової війни, було заснування політичної партії „Заграва" в Галичині; однак цей почин закінчився безуспішно з причин чисто льокального характеру. Однак це не припинило дальших спроб до найдення найвідповідніших форм для організованого прояву українського націоналізму. І так на еміграції (ЧСР і Австрія) повстають ідеологічні гуртки націоналістів при станових студентських організаціях, під назвою „Групи національної молоді". Також націоналістичні елементи засновують „Легію Українських Націоналістів" (в ЧСР), організацію політичну, однак не партійну. В інших країнах націоналістичні елементи гуртуються у формі військових товариств (Стрілецькі Громади в Америці й Европі та інші військові організації в краю й на еміграції), студентських „буршеншафтів" (Данціг) чи студентських або інших товариств ідеологічного характеру (Групи нац. молоді краю; Союз Нац. Організацій у Львові; ріжні студентські товариства в Румунії, Німеччині та інших країнах). Однак націоналістичний елемент не обмежився на цьому; він втискається в ріжні українські національні партії, в ріжного рода товариства й установи, намагаючись цим способом поширити кличі українського націоналізму й знайти поле для своєї діяльности та для впливу в суспільному житті.

Отже націоналістичний елемент проявлявся всюди, як у краю, так і на еміграції, та в найріжнородніших формах, а характеристичним для цього руху є наступні моменти. Поперше, це рух стихійний: бо як поодинокі особи, так і націоналістичні організації творяться і працюють не за наказом згори і за пляном якогось центру, а самочинно, так сказати б з долини, рівночасно на ріжних територіях, взагалі всюди так, де перебуває більший гурт українського населення. Другий знак, це постійне поширювання цього руху; націоналістичний елемент постійно міцнішає та стає що раз більш активним у тому часі, коли на політично-партійному полі всюди помітний щораз більший занепад і стагнація. Дальший знак, це ідеологічний характер дотеперішних націоналістичних оргаанізацій, що був диктований потребою дня в першій стадії їх розвитку.

Але з часом, у міру розвитку націоналістичних ідей, зросту націоналістичних організацій та скріплення нац. елементів, заходить потреба деякої зміни дотеперішнього характеру націоналістичного руху. Дотеперішні ідеологічні рамки стають тісні. Відчувається загальна потреба, щоб український націоналізм став уже тепер реальним самостійним чинником політичного життя й то у всеукраїнській мірі, а не плентався в хвості ріжних партій чи обмежував себе до вузьких рамок. Перед українським націоналізмом стануло проблема одного проводу, тісного зв'язку між усіми, по ріжних землях розсіяними націоналістичними організаціями, спільного пляну та опанування незорганізованих форм націоналістичного руху. Все це було сполучене з шуканням нової форми організації націоналістичного руху. Дотеперішні форми показалися на будуче невідповідними. Йшло про найдення форми, що з одного боку відповідала б понадклясовому характерові українського націоналізму, а з другого забезпечила найуспішніший його розвиток та виповнення його основних завдань.

І залишиться надзвичайно маркантним фактом в історії націоналістичного руху, що ріжні націоналістичні організації та поодинокі націоналісти піднесли самочинно та рівночасно домагання створення єдиної націоналістичної організації. Годі перечисляти всі проєкти, називати організації й особи та передавати цілий поступ праці, що відбулася впродовж півтора року до часу 1. Конференції. Тільки коротко треба зазначити, що велику ролю у підготовчій праці відограла Прага, де від довшого часу існували дві націоналістичні організації („Легія" та „Група Нац. Молоді"), де видавано два націоналістичні журнали та де започатковано зближення націоналістичних елементів скоріше, ніж де-інде. Тут переведено об'єднання обох згаданих організацій в „Союз Українських Націоналістів", що мав після притягнення решти націоналістичних організацій вирости у велику політичну формацію. Та в часі творення цього, у висліді нових проєктів щодо єдиної організації націоналістів, Союз звертає цілу увагу на підготову конгресу українських націоналістів.

Один із етапів цієї підготови, що в ній брав участь „Союз Українських Націоналістів", була

Що сказав ген. Маршал і чого він не договорив

Остання спроба домовитися між західніми потугами і Совсоюзом не вдалася. Лондонська конференція кінчилася без жодних позитивних наслідків і її відкладено без реченця. А в тім, такий кінець її був наперед передбачений і, певно всі її учасники до цього були приготовані. За цим промовляє сам її хід і досвід.

В своїй промові до американського народу, ген. Маршал одверто і не загортаючи в дипломатичні папірці, вияснив причину розбиття конференції. Вину за це він зложив всеціло на Молотова. Він вказав, що совітський міністр використовував міжнародні збори, як трибуну для пропаганди і не шукав жодного порозуміння, або полагодження будь якої справи. Головною метою молотовської пропаганди була дискредитація в очах світової опінії західних потуг. Для того він вживав неправильних чисел. Другою метою було зірвати плян Маршала, що змагає до врятування Европи від сьогоднішньої катастрофи. В справі Німеччини Молотов, домагаючись центрального уряду, говорив лише те, що могло „бути приємним для німецького уха".

Того було забагато ген. Маршалові і він рішив вибити з під ніг Молотова трибуну для пропаганди. В досить несподіваний для інших учасників конференції спосіб він запропонував її замкнення. Це заскочило Молотова і кажуть, що на одному принятті він казав своїм співробітникам по російськи: „це страшне".

В своїй промові, ген. Маршал заповів, що американський уряд подасть до загального відома точні числа, що стосуються політики західних потуг і політики Совєтів проти Німеччини. Але він не казав, яка буде далі та політика ЗДА супроти Совєтів. Одначе ясно, що та політика зазнає радикальної зміни.

Найбільш правдоподібно, що в наслідок розбиття Лондонської конференції повстане, коли не формально, то практично союз західніх потуг себто ЗДА, ВБританії, Франції. Першим кроком до того буде злиття трьох окупаційних зон, чого не виключає і французький міністр закордонних справ Бідо.

Не маловажним фактом є це, що зірвання переговорів між чотирма потугами збіглося в часі з заломленням наступу комуністів на Францію. Спроби захопити там владу показали, що комуністи тратять ґрунт в Західній Европі, що вони є слабішими, як можна було побоюватись.

Лишається ще не вирішеною справа їх наступу на Італію, але і тут комуністи у відступі. Серед цих обставин виглядає, що ЗДА переходять у наступ проти Совєтів на міжнародньому полі. Виглядає, що вони беруться до засобів, якими досі послуговувались виключно Совєти, а саме до політичного підриву совєтських позицій. В тій цілі проводиться політичний вишкіл американських жовнірів у Европі. І не без значіння є нарікання польських просовітських властей, що, мовляв, у Польщі збільшилася кількість чужоземних агентів і розвідчиків. Вже не від учорашнього дня діє „Голос Америки", який в ріжних мовах подає відомости, особливо цікаві для горожан Совсоюза. В радіових виступах ЗДА знайшла відгук і Пан-Американська Конференція Українців, що недавно відбулася в Ню-Йорку. Це управнює думати, що серед ріжних мов „Голосу Америки" колись знайдеться й українська мова. Дотепер ЗДА ставились, коли не байдуже, то в кожному разі стримано до визвольних змагань поневолених Москвою народів. Часами такі починання, як „Міжнародній Селянський Союз" зложений з лідерів селянських партій південно-східньої Европи (Мадярщина, Хорватія, Болгарія, Румунія і Польща) находили призвання американських політичних кол, то відтепер можна сподіватися, що подібне признання знайдуть і починання країн, що включені в Совсоюз. Про це нічого не говорив ген. Маршал. А в тім, чи треба слів там, де говорять досить промовисто факти? Та чи мова досить є зрозуміла для українських комітетів? І чи зуміють вони поробити з них належні висновки?

Це під теперішню пору найважніше.

Дм. Андрієвський.

саме 1. Конференція Українських Націоналістів. Отже Конференція мала широке психологічне підгрунтя, була завершенняб певної стадії розвитку націоналістичних груп та випливом певного процесу, що відбувався тоді в українському політичному житті.

Конференця мала, як першу й головну ціль, відповісти на питання: чи є необхідне творити нову єдину всеукраїнську націоналістичну організацію та чи є для цього відповідний час і відповідні психологічні та матеріяльні передумови. Всі учасники Конференції відповіли на це питання позитивно. Тим самим визначено перше найближче завдання для націоналістичного руху: оформлення в єдину монолітну організацію. В цьому порядку мала розвиватися діяльність усіх націоналістичних організацій, а то шляхом підготовання націоналістичних елементів до прийняття й співпраці в майбутньою організацією, взаємного наближення існуючих організацій і співпраці з їх Проводом аж до підпорядкування себе йому включно.

А приблизно рік пізніше відбувся Конгрес Українських Націоналістів і створено О.У.Н.

В. ПОЛІЩУК

Дві дати

День 22 січня увійшов блискучою сторінкою у велику книгу буття українського народу двома знаменними подіями. Того дня відбулися дві епохальні події в новітній історії України.

В одвічній боротьбі українського народу „за свою волю, і правду і силу у власній хаті!" четвертим Універсалом Української Центральної Ради проголошено **22 січня 1918 р. Вільну Незалежну, Суверенну Українську Державу.** Того ж дня в **січні 1919 р. відбулося урочисте об'єднання всіх українських земель у єдину Соборну Українську Державу.**

Сьогодні, в річницю знаменних дат, звертаємося думками в недавнє минуле. Хочемо вшанувати українську державну традицію. Своїми думками висвітлити значення цих історичних подій.

В революційних бурях 1917 р. розвалилася зненавиджена російська імперія. Пробуджений до нового життя, український народ відразу заявив про свою волю і право на незалежне від Московщини державне існування. Він заходився на руїнах царату творити підвалини своєї власної держави.

Національно-державна творчість українців була настільки могутньою, що незабаром постала Українська Народня Республіка. Формально вона була

проголошена 20 листопада 1917 р. третім універсалом Центральної Ради.

Тимчасом у Московщині відбувся жовтневий переворот. Владу захопили большевики. Над Україною нависла загроза нового поневолення її одвічним ворогом. Орди червоних посунули знову на нашу землю. Сюди їх гнала імперіялістична захланність. Большевицька Московщина не хотіла лишитися без українського хліба й металю, без донецького палива, без виходу через українські землі до Чорного моря.

Фальшуючи волю українського народу, большевицька Москва організувала в Харкові маріонетковий комуністичний уряд і розпочала війну проти української держави. Загони бувшого царського полковника Муравйова рушили на Україну встановлювати багнетами совєтську владу. Своєї мети кремлівські володарі домагалися залізом і кров'ю, брехливими гаслами самовизначення українського народу аж до відокремлення й облудними обіцянками землі і фабрик трудящим.

Підчас першої большевицької навали зазнала Україна страшних жертв. Крім масового замордування юнаків, головно студентів вищих шкіл, після відомого бою під Крутами, в багатьох місцях, куди приходили большевики, вони не тільки нищили українські „Просвіти", бібліотеки, школи, але й заарештовували й тисячами розстрілювали людей, що говорили по українськи, або мали якінебудь посвідки, писані українською мовою.

В таких умовинах український народ всупереч ворожим домаганням здійснив своє право на самовизначення. Проголошення четвертим універсалом самостійности української держави відбулося 22 січня 1918 на історичному засіданні Малої Ради за проводом М. Грушевського, де ухвалено четвертий універсал. Державний акт починався такими урочистими словами:

„Народе України, Твоєю силою, волею, словом стала на землі Українській Вільна Українська Народня Республіка. Справдилась колишня мрія батьків Твоїх, борців за вольності і права трудящих". А далі: **„Од нині Українська Народня Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною суверенною Державою Українського Народу".**

Проголошення самостійности України було тріюмфом відродженої української нації. Всупереч несамовитому „нє било, нєт і бить нє может", український народ, якому в російській імперії відмовляли права на самостійне існування, якому навіть не дозволяли писати і друкувати по-своєму, творити національну культуру, **збудував Суверенну Українську Державу, став українською нацією".**

Так український народ здійснив своє право на самовизначення, на незалежне існування. Те, за що протягом століть боролися, гинули незчисленні покоління українського народу, здійснилося, стало фактом. „Акт Центральної Ради відновив загублену в історичній мандрівці українського народу українську державну традицію, і на полудневому сході Европи заіснувала, як два з половиною століття тому, українська держава. Як і тоді, за часів Хмельницького, так і тепер, нову державу створила могутня стихія народного руху до національного і соціяльного визволення.

З яким піднесенням вітали універсал представники українського народу, як заповняли залі Педагогічного Музею в Києві, де голова Центральної Ради М. Грушевський оголосив цей документ, читаємо в „Історії України" М. Дорошенка:

„Коли Грушевський оголосив: „од нині Україна стає самостійною, ні від кого незалежною..." заля вибухла громом оплесків і вигуків „Слава", які стократ лунають у залі, аж стіни дрижать. Кілька разів читання припиняється оваціями, особливо при словах, що „Генеральний Секретаріят переіменовується на Раду Народних Міністрів, та що Україна повинна бути очищена від насланих з Петербурга насильників".

Нашим співробітникам, читачам і прихильникам бажаємо в Новому Році багато щастя й кращої долі.

РЕДАКЦІЯ

⁂

Через рік, 22 січня 1919 р. в Києві відбувся **історичний акт** об'єднання українських земель в Єдину Соборну Українську Державу. Коли почала розпадатися Австро-Угорщина, представники Галицької, Буковинської і Закарпатської України, об'єднані в Українську Раду, 18 жовтня 1918 р. деклярували і проголосили утворення української держави, пізніше названої Західно-Українською Народною Республікою. Тоді ж виникло питання про об'єднання Галицької Держави з Великою Україною.

Дня 3 січня 1919 р. уряд Західно-Української Республіки урочисто заявив про волю до об'єднання Галицької з Придніпрянською Українською Республікою і вислав до Києва Делегацію представників Галичини, Буковини і Закарпаття.

Святочне проголошення акту соборности відбулося на Софійському майдані в Києві в присутності війська і десятків тисяч людей. Привітавши делегацію, голова Директорії В. Винниченко прочитав універсал: „В імені Української Народньої Республіки проголошує Директорія Української Народньої Республіки велику подію в історії нашої української землі. Дня 3 січня 1919 р., в місті Станиславові Українська Національна Рада Західньої Української Народної Республіки, як представниця волі усіх українців Австро-Угорщини і як найвищий законодатний їх орган свідомо проголосила з'єднання Західної Української Народної Республіки з Українською Придніпрянською Народною Республікою в одну суверенну Народну Республіку. Від нині воєдно зливаються століттями відірвані одна від одної частини єдиної України, Західна Українська Народна Республіка (Галичина, Буковина, Угорська Україна) і Наддніпрянської Великої України. Здійснилися віковічні мрії, якими жили і за які вмирали кращі сини України. Від нині є Єдина, Незалежна Українська Республіка".

⁂

Тепер український народ продовжує ту боротьбу за здійснення своєї національної мети, які він розпочав давно і не припиняв протягом большевицького панування. Як і 30 років тому, він сьогодні змагається за знищення большевизму і створення на всіх українських землях від Закарпаття по Кубань вільної, незалежної, суверенної, соборної української Держави.

Фернанд БОДВЕН
проф. Лювенського Університету.

Грошова реформа в СССР

Чи поклін свобідному господарству?

Реформа що її недавно проголошено в СССР, притягнула до себе увагу цілого світу. Її переводять тепер в життя: грошовий устрій СССР підлягає змінам, а водночас вводиться нову політику цін. Хоч наші інформації в цій справі лиш часткові, то в них досить матеріялу для пояснювального коментаря. Він може кинути промінь світла на минулі та грядущі події.

Вже від декількох тижнів було відомо що у совітській грошевій системі панує деякий неспокій. Розказували, що населення кинулося у крамниці розкуповувати все, ніби передбачувало якусь неокреслену подію. Сьогодні справа виянилась. Чутки були не без основ, бо совітський уряд рішився на економічні переміни різкого характеру. Нам не достає ще подробиць, але можна вже висунути досить правдоподібні гіпотези, спираючись на перші інформації совітських урядових чинників.

Війна, як здається, привела в Росії до подібних економічних і грошових наслідків як у так званих капіталістичних країнах. З них інфляція найбільше кидається у вічі; вона відіграла свою традиційну ролю про фінансуванні коштів війни. Було вже відомо, що в Росії заробітня плата є тепер в п'ятеро більша, як перед дев'ятьма роками. Мало правдоподібне що дійсна купувальна спроможність трудящих є більша як перед війною; тому треба було припускати що ціни були зросли у цьому самому відношенні, якщо не більше. Виходить, що самовладний режим не зумів протиставитись звичайним в таких обставинах реакціям, що проявилися у сильнішій навіть мірі як у Англії, або Сполучених Державах.

Воно правда, що СССР зазнав жахливих втрат підчас трагічних років війни, і що напад на європейську частину його території викликав глибоку дезорганізацію. Росія виходить з війни з поважними втратами. Там нараховують 17.000.000 полялих, а знищення від воєнних дій вимагатимуть довгих років відбудови. Нічого дивного, якщо все це віддзеркалюється в грошовій ситуації що могла б бути ще більш захитаною як є сьогодні.

Чи операцію що відбувається у нас на очах слід вважати за девалюацію? На перший погляд ні, бо ж офіційна вартість гроша остається незміненою (курс карбованця дорівнює 8,26 бельг. фр.). Та по суті за незміненою назвою ховатиметься віднині гріш „обрізаний" на 9/10, бо якщо йдеться про банкноти, обмін відбуватиметься у відношенні 10 за 1. Складані на банковому конті гроші не підлягатимуть також велику „обрізанню", (їх зменшать тільки наполовину). Отже доведеться мабуть рахуватися з меншим співчинником девалюації, як цей, що треба б було прийняти на підставі відношень при обміні банкнотів. Але з якого б боку ми не розглядали цю проблему, її девалюаційний характер зовсім очевидний.

Влада передбачила звільнення від обміну сум, що не перевищують певної висоти: вклади у банках, або в ощадкасах менші за 3.000 рублів не підлягають обмінові. Але це досить низька границя,бо як здається, середній місячний заробіток виносить тепер 1000 крб. Це так, як би в Бельгії рішено звільнити від обміну капітал до 10.000 фр. По суті, ампутація є майже загальна.

Є ще одна цікавійша річ, що докладнійше з'ясовує девалюаційний характер явища. Всі державні позики підлягають цій самій засаді. Обмін відбуватиметься у відношенні 3.000 крб. давньої позики за 1000 нових карбованців. Це рішення без сумніву диктоване міркуванням, що більшість позик, які зараз в обігу, випущені після початку війни, себто у валюті що втратила була вже поважну частину своєї купувальної спроможности. Але чи треба вважати вжиті заходи за шкідливі для російського господарства? Така настанова була б на нашу думку хибна.

Очевидно девалюація що відбувається в широкому маштабі показує, що російське господарство після закінчення війни, не в ліпшому положенні як господарство інших її учасників. **Диктаторський режим не зумів перешкодити розвиткові звичайних економічних реакцій. Він не зумів навіть (як кажуть офіційні совітські звідомлення) перешкодити повстанню чорної біржі, накопиченню незаконних заробітків та спекуляції.** (Підкреслення наше. Ред.). Та ми на заході це все вже припускали. Коли ж ідеться про решту явищ, то теперішня реформа в Росії виглядає перш за все на оздоровлення, чи пак установлення нормальної грошової системи. Наскільки можна бачити приглядаючись здалека, операція ведеться з рішучістю та зручністю, за звичайною допомогою пропаганди. Прото в цьому криється щось більше як грошева реформа. **Ми тут маємо до діла з поверненням до системи де ціни діють як механізм - регулятор розподілу продуктів.** (Підкр. Ред.). І дійсно сповіщають, що на майбутнє скасовується карткова система. Що, коли зважати, що в Росії як і в інших країнах тепер недостачі, є рівнозначне з установленням системи „змагань з нагородами".

Але скасування карткової системи не означає „повернення достатку". Воно приведе тільки (це конечний висновок) до обмеження попиту через зменшення купувальної спроможности. Ціна віднайде свою ролю, яву відогравала в клясичній економії. У цьому відношенні Росія вказує дорогу багатьом капіталістичним країнам.

Більшовицька пропаганда очевидно передбачила, що все це викличе некорисні реакції, що споживач буде розчарований, якщо кінець карткової системи не означатиме зросту кількости продуктів на столі в його родині. Пропаганда заявляє, що жертва з боку мас трудящих не буде довготривала і що вона буде швидко і у великій мірі компенсована падінням цін. Отже не має мови про безпосереднє поліпшення життєвого рівня. Проте, на нашу думку, совітська пропаганда не зовсім помиляється і посередньо це рішення приведе до піднесення життєвого рівня. Штучний механізм карткової системи і всяке регулювання що силкується заступити механізм цін, творять ряд перепон, що обнижують рівень життя в країні.

Іншою сторінкою реформи є скасування подвійного ринку, що існував в Росії. На звичайні пайки була офіційна ціна, незвичайно низька. Споживач, що розпоряджав потрібними засобами мав змогу докуповувати додаткові продукти у великих крамницях, або кооперативах. Та на цьому так званому вільному ринкові ціни були втроє, а то й у десятеро вищі. Це мало такий наслідок, що користь із високих заробітних плат оберталась у великій мірі в нівець. Відтепер буде тільки один ринок і високі заробітні плати не будуть ампутовані згаданим уже способом. Таким чином помітно зростає зрізничкування у заробітках що ще раніш вражало закордонних обсерваторів.

Якщо порівняти ці інформації з іншими, що дійшли до нас нещодавно (а саме, що приватна власність може тепер обіймати не тільки вклади) і державні процентові папери, але й житлові бу-

М. МЕЛЬНИК

СОЦІЯЛІЗМ НА РОЗПУТТІ

Дискусія над питанням соціялізму як такого під сучасну пору набрала незвичайної гостроти і то не тільки в теоретичній площині, але й під оглядом практичним. Коли ще до першої світової війни, при всіляких політичних комбінаціях, першу ролю відогравало чисте відношення сил поодиноких господарських і мілітарних потуг, тоді, сьогодні ніхто й не дивується сваркам державних мужів на інтернаціональному формі за проблєми ідеологічного характеру а за проблєми так чи інакше інтерпретованого соціялізму зокрема. Виглядалоб так, немовби ми маємо бути свідками великого рішення. Рішення про ролю, чи може й долю соціялізму в будучих державно-правних, економічних, і соціяльних формах поодиноких народів, чи може й цілого світу.

Одною з основних причин такого ходу справи, на нашу думку, це факт, що соціялізм давно вже вийшов з теоретичної „спекуляції" і має за собою дуже поважні практичні спроби і згодом існування політичної потуги, на ньому в першій, чи другій мірі — спертої, цебто, не тільки прецеденс, але й політичний чинник на службі соціялістичного світогляду (як це нам принаймні цілий час дають до зрозуміння).

Цілком „явно і славно" говориться сьогодні про добу соціялізму, яка приходить на місце вже пережитого, й до нічого не здатного індивідуалістично-ліберального капіталізму. З другої сторони в самому соціялізмі великий поділ приблизно на два табори, які себе чим раз гостріше поборюють, даючи при цьому інтересантам індивідуалістично-ліберального напряму сильні атути в руки. При цьому поняття соціялізму „східнього" й „західнього" прибирає чимраз то більш конкретні форми та, можна сказати, дістало вже „право горожанства".

Коли до питання соціялізму приглянутися ближче, тоді треба ствердити, що воно аж ніяк не представляє собою чогось виразно сформульованого. Противно, під поняттям „соціялізм", можна підтягнути багато речей соціяльної, філософічної, економічної, етичної і т. п. натури. Всежтаки є певні моменти засадничого характеру, які до тепер своєї актуальности не затратили.

І так під ідеологічним оглядом від практичних початків повстання соціялізму питання соціяльної справедливости відіграє основну ролю. Не маємо заміру тут займатися ближче поняттям соціяльної справедливости в соціяльно-філософічний, етичній, чи релігійній площині. Нам більш цікаві ті засадничі питання економічного порядку, які є в першій мірі причиною ворогування двох соціялізмів нашого часу, хоча ідеологічною зброєю вони (головно одна з них) в дуже великій мірі користуються.

Від самого початку соціялістичні теоретики та різні соціялістичні середовища висували певні засадничі домагання, чи подали певні концепції за все економічного порядку, які мали б бути середником для цього, щоб досягнути цього ідеалу соціяльної справедливости. Ходило перш за все про усунення тих приходів, які не були вислідом праці. Власник більшої кількости грунту, чи більшої скількости капіталу без ніякої праці має великі прибутки у формі ренти, чи відсотків, які звичайно переважають заробітну платню фабричного робітника. Кромі цього підприємцеві приносить його підприємство великі зисти. З другої сторони заробітна платня робітника, після пануючої тоді теорії, не може піднестися вище тої вартоси, якої треба, щоб закупити певну скілкість найбільш потрібних продуктів (харчевих) для втримання працездатности робітника. Отже цілком яскраві моменти соціяльної несправедливости головно для тих, що є під тим оглядом упослідженi. Крім цього, господарські кризи, що цілу масу робітників періодично викидають на брук та засуджують їх на голодову смерть. Це все приніс ліберально-капіталістичний лад і його треба замінити ладом соціялістичним, або приспішити його прихід. Маркс дає тим проблємам наукове обоснування, цебто науково старається доказати, що: в капіталістичній господарській структурі, підприємець визискує робітника, коли каже йому працювати, пр. 8 годин, (отже 2 години праці мандрують до кишені підприємця), конкуренція доводить до концентрації підприємств в руках тільки невеликої скількости людей, отже світ автоматично прямує до соціялізму, а кумуляція капіталу в небагатьох руках ожебрачує чим раз то більше людей, які не в силі витримати конкуренції.

Супроти цього домагання соціялістів видаються цілком виправдані, коли вони жадають: усунення ренти та відсотків, чи створення такої господарської структури, де б ті чинники перестали існувати чи діяти, щоб не було доходів без праці, бо чейже на їхню думку, вартість певного продукту рівняється вартості вложеної в нього праці. Відтак у консеквенції, усунення державно-правного устрою, що визнає право власности, дозволяє егзистувати капіталістам та землевласникам, що мають в своїх руках ті середники продукції, без яких ніяке виробництво неможливе, які на основі самої інституції „власности" з одної сторони, без праці мають великі доходи з другої, мають змогу, як власники підприємств, визискувати робітника, який при існуванні вільної конкуренції нічого іншого собою не представляє, як тільки звичайний товар на ринку. З тої причини всі середники продукції мусять переняти самі робітники, щоб плоди їхньої праці могли бути їхніми функціонарями, робітничим урядом, „справедливо" розділені. Тоді без сумніву зникає вільна конкуренція а громадяни мають право вільно розпоряджати тільки предметами, щоденного вжитку (комунізм і цю функцію передає державі).

Такий економічний порядок, як вірять соціялістичні теоретики, передусім Маркс, сам від себе прийде на заміну капіталізмові, одначе, його прихід можна теж приспішити, як є для цього нагода, революцією, чи генеральним страйком. Для цього стала в пригоді ворожнеча між робітничою та капіталістичною клясою, яка зрештою,

---

динки, предмети мистецкої вартости, самоцвіти, меблі, при чому все це переходить на спадкоємців без яких небудь спадкових податків. коли йдеться при прямих нащадків), то не можна не бути враженим таким розвитком відносин.

Зрозуміло, що Совіти доходять до цього всього не з любови до класичної економіки чи до традиційних правних засад. **Вони тільки збагнули, що такий режим відповідає загальним інтересам, доброму функціонуванню економіки і суспільному поступові.** (Підкр. наше. Ред.

Тут, обсерватори, не вагаючись висловити парадоксу, могли б твердити, що Совіти заслужено можна поставить за приклад, бо вони дають повчальну лєкцію багатьом так званим „капіталістичним" країнам.

(Переклад з «La Libre Belgique» з дня 21.12.37)

на думку Маркса, не тільки під сучасну пору, але й в минулому була тим чинником, що тільки на його основі можна нашу історію інтерпретувати.

Ці загальні зауваги конечні, щоб принаймні приблизно здати собі справу, на яких позиціях стоїть сьогоднішній соціялістичний світ а головно щоб краще можна було зясувати собі причини ворожнечі між соціялізмами східнім та західніми. Від теоретичних міркувань Маркса та інших соціялістичних теоретиків до сьогодні пройшло багато часу, теоретичні домагання соціялістів мали змогу пройти життєву школу й багато з них виказалися вправді можливими для переведення в практику, але соціяльне становище робітника не тільки не покращало, але стало багато гіршим.

Основним і бездискусійним аксіомом в тому напрямі є факт, що ренти й відсотків цебто платні за користування грунтом і капіталом не можна в ніякий спосіб усунути. Вони існують в кожному економічному ладі отже також і в ладі соціялістичному, де середники продукції перебирає держава взагалі, чи держава робітнича зокрема. Соціялізація середників продукції допроваджує тільки до того, що рента й відсотки, як теж чистий зиск підприємця, попадають в руки держави і вона має завдання їх „справедливо" розділити. І тут ціла суть справи. Соціялізація зносить вільну конкуренцію, отже цей автоматичний чинник на ринку, що окреслював вартість товарів, висоту ренти, відсотків та заробітної платні. Колиб ціну за згадані фактори можна було об'єктивно виміряти, тоді булоб все впорядку. Одначе цього зробити не можна. Теза, якої соціялізм досить довго тримався, мовляв про вартість певного добра рішає скільскість праці потрібної для його продукції, беззастережно впала. В кожному продукті є не тільки елемент праці, але теж грунт і капітал, які для кожної продукції потрібні і за які треба також і в соціялістичній державі платити дальше про вартість кожного продукту, як теж праці, рішає питання, наскільки, чи в якій мірі він для нас придатний і в якій скількості він є до нашої розпорядимости. Явища, які бачить кожний ляік в щоденному житті. В такому разі коли вільна конкуренція відпадає, яким мірилом встановляти вартість тих річей, на основі якої „справедливости" має держава розподілювати соціяльні продукти між своїх громадян? Коли піти за порадою Маркса, тоді кваліфікована праця, це тільки мультіплікум праці стандаризової, отже кваліфікований робітник за вісім годин праці діставби квиток, що він, скажім, працював 14 годин. Якщоб в тому випадку ходило про 10, чи 20 робітників, тоді ще все в порядку. Як одначе найти „справедливу" тарифу платні для міліонів робітників?

Соціялізм ніякої розв'язки в тому напрямі не знайшов і тому жадання, усунути при помочі соціялізації незароблений прихід, не має ніяких основ бути в цілости переведеним в життя, не має ніяких основ допровадити до якоїсь кращої „справедливости".

Дальшим основним моментом, звязаним зі соціялізацією, це справа заспокоювання попиту за товарами. При існуванні вільної конкуренції, підприємець незвичайно уважно слідкує, чого на ринку брак, щоб заразже виповнити прогалину, бож це у його власному інтересі, бо він на цьому може заробити. Відомо чейже, що чим менше **певної сорти товару** на ринку, тим вищу ціну готові на нього платити покупці. В той спосіб всі бажання попиту є заспокоєні, а кромі цього чим раз більше вчора ще люксусових товарів стає товарами денного вжитку. Отже з одної сторони найкраще заспокоювання попиту, з другої, приватна ініціятива, хоч і з егоістичних мотивів, всежтаки, стає рушієм розвою техніки й цивілізації, піднесення життєвого стандарту.

В соціялістичній державі продавець, це звичайний державний урядовець, який розділює не це, за чим питають покупці, тільки це, що йому з державного підприємства прислали. Тут покупець не може жадати такого товару, який йому подобається, він мусить купувати це, що певний керівник якоїсь керівничої бранжі вважає за віжповідне випродукувати. Не диво, коли в Совєтському Союзі в одних періодах бракує черевиків, в других штанів, в третій годинників і т. д. Знова насувається питання, в який спосіб доля, чи життєвий стандарт робітника покращав? Про якенебудь покращання не має мови, натомість наступає законне явище примусу заспокоювати свої потреби так, як це планує держава.

З тим звязане теж питання, чи дійсно при помочі соціялізації середників продукції можна досягнути кращого заспокоєння запотребувань, як це може мати місце, коли приватній ініціятиві та вільній конкуренції принаймні до певної міри залишається свободу?

Практика виказала, що ні. З приватно-економічної точки погляду приватні підприємства виказалися багато більш продуктивні, як підприємства державні. Отже й тут це саме питання. Пощо вводити соціялізацію? Хіба на те, щоб робітничий уряд мав сатисфакцію здійснення своїх, і своїх мандантів ідеологічних прінципів. Це без сумніву не означає, що є певні роди підприємств, от хочби залізниці, пошти, телеграфи і т. п., де їх **соціялізація** являється цілком оправданою.

Інша справа, що багато домагань соціялістичного світу були оправдані. Найважніші з них, це піднесення робітника з ролі „товару" на ринку, до позему партнера, це обовязок для держави, дбати за безробітних, можливість контролювати й регулювати ціни, недопускати до шкідливої конкуренції й надто великої акумуляції капіталу, залишаючи принайменше в основному вільну конкуренцію та приватну ініціятиву. Не диво, що жадання ці в культурних державах вже давно виповнені і то з великою користю для робітників. Життя виказало теж, що ворожнеча між робітниками й капіталістичною класою, ворожнеча понаднаціональна, що змушувалаб світовий пролєтаріят класові інтереси поставити вище національних, не така самозрозуміла річ, як це може видавалося Марксові. Малу прібку вирішення тої проблєми дали нам обі світові війни, а евентуальна третя світова війна вирішить її мабудь, раз на все. Тут тільки характеристичне, що соціялісти заходу чимраз частіше вживають аргументів патріотичного характеру у боротьбі з комуністами.

Не можна теж не підмітити двоподілу між самими робітниками на робітничий „пролєтаріят", та робітничу аристократію! Послідня у великій мірі причинилася до цього, що сьогоднішній соціялістичний світ заходу мабудь раз на все зірвав з революційними методами проводити в практику свої ідеї і постуляти. Також у найчастіших випадках високо освічені провідники робітничих професійних спілок формулюють свої жадання до урядів не тільки з огляду на свої „теплі місця", але в першій мірі оглядуючись на економічні закономірности, хоч вони з їхніми ідеологічними принціпами не все в згоді. Сьогодня західній соціялістичний світ вагається, чи його старий ідеал, знесення приватної власности середників продукції, а в парі з тим знесення того основного барометра й мірила вартостей яким є в більшій чи меншій мірі вільний ринок, принесе робітничій клясі соціяльну справедливість, зокрема піднесення життєвого стандарту. Рішення те, здається, чим раз то більше схиляється на право. Чим раз то виразніше чується голоси, які хочуть соціялізацію тільки

БОРИС КАЖАН

СЬОГОДНІШНЯ АНҐЛІЯ

(Деякі завваги)

„Працюй або бідуй" — закликають в Лондоні урядові афіші великих розмірів. Людям, що їхня пайка дорівнює лише 2.700 кальоріям денно, нелегко з радістю відгукнутись на цей заклик. Проте ніхто ще мабуть не найшов спосіб виходу з теперішнього положення. Хіба що додаткові гасла як ось це, що його кидає на плакаті намальована жінка вказуючи пальцем на прохожих: „Я працюю добровольцем в текстильній промисловості — а ти де?"

Чужинець на острові зразу помічає, що опинився в розгарі бою за річ, що її найважче відректися: за утримання дотеперішнього життєвого рівня. населення. Суперництво між обидвома парляментарними партіями є тільки одним із аспектів цієї боротьби. Кожна зі сторін обвинувачує противника за труднощі в яких тепер знаходиться імперія. Кожна запевняє, що в неї рецепт ледви чи не на вичарування наново золотої вікторіянської доби. Автім, майже всім в Англії ясно, що відносний добробут минулого століття не вернеться.

Чому довелося в Англії підняти бій за підвищення продукції? Бо треба експортувати — пояснюють загалові урядові публікації. А чому? Щоб прогодувати населення острова. Господарський розвиток решти світу, промислове усамостійнення доміній, обидві світові війни, втрати інвестицій і ринків збуту у Східній Европі — усі ці події залишили лише одно головне й надійне джерело заплати за харч для населення і утримання великодержавного становища Англії: працю мешканців острова і використання усіх засобів послабленої імперії.

Минув не тільки час, коли Англія була банкіром світу, але й час, коли вона була його найбагатішим рантьє. Цей другий період тривав доволі довго. За всю історію Англії в останніх 100 роках говорить пророчисто факт, що Лондон за архітектурою будинків, де поміщуються урядові і приватні установи — найпередовіше місто другої половини 19-го століття. (Факт, що одні з наймодерніших будинків на Strand'і це Australia House і дім збудований урядом Нової Південної Валії вказує не тільки на спаяність Імперії).

Наслідків розвитку подій за останні десятиліття жоден уряд не в силі змінити; за те в 1945 році треба було вибрати доцільний спосіб господарювання існуючими засобами. Виборці дали відповідь зрозумілу в ситуації де недостаток: вони висловились за пляновим господарством і висунули Партію Праці. Середній Англієць чекав нетерпляче післявоєнного відпруження — і більшого добробуту.

Уряд почував себе зв'язаним не тільки економічними міркуваннями, але соціялістичними переконаннями і клясичними вимогами демократії. Тут причина ряду суперечностей, що поруч із неминучими правами загального зубожіння світу, привели до часткового послаблення його позиції. Шахтяр — читач згаданого у вступі гасла, знав напевно, що не хоче бідувати; трохи важче було його переконати в конечности посиленої праці. Засада „повного затруднення" усунула один із рушіїв, що казали робітникові працювати з найбільшою напругою: страх перед безробіттям. „Харчеві субсидії" діють так, що з краєвиду шахти зникли жінки й діти, що їх голод давніше гнав носити вугілля в мішечках. Недостача предметів широкої потреби зменшила вартість заробітної платні. До цього можна докинути переходовий чинник — неохоту демобілізованих мас міняти дешевий комфорт кантини на хідник застарілої копальні. І так англійське вугілля, „чорна валюта" перед 1939 роком, майже зчезла з післявоєнних ринків. Тепер навіть середній англієць нераз мерзне біля свого „каміна".

„Сталінська" відповідь на подібне явище заздалегідь відома: „добровільне" ударництво і не менш добровільні масові „командировки". Відповідь прихильників т. зв. приватної ініціятиви можна було вичитати в пресі перед 3-ма місяцями: створення в інших галузях промисловости резервуару безробітних, які потім „природньо" всякнули б наприклад у шахти.

Здавалося, що урядові праці не залишилося іншого способу як побожне переконування шахтярів. Свідомо створювання безробіття це смерть для всякого більш чи менш соціялістичного уряду, а примусове скеровування робітників з менш до більш суттєвих галузів промисловости суперечило б засадам особистої свободи, що відносно легко було зберігати коли було можна спиратись на праці неанглійців. Ставши віч у віч з проблємою заохотити англійські маси до більшого зусилля, уряд поки що не може дати їм безпосередньої нагороди за нього у формі споживчих вартостей; ідеологічні засновки не дозволяють йому вживати способів що їх досі успішно застосовували на сході — канчука й шантажування голодом.

„Переконування" назагал вдалося, шахтярі (щоб остатися при цьому прикладі) насправді добровільно погодилися працювати зайвий день у тижні

ключевих підприємств та найбільш основних, у продукції вирішальних сирівців, щоб життєві джерела народньої господарки не були кермовані приватними інтересами поодиноких малих груп. Рівночасно ці голоси вважають повну соціялізацію, зі взглядів вище наведених, недоцільною й тому пропонують залишити і приватну ініціятиву, у формі середніх, здорових підприємств, і вільний ринок, як без сумніву найкращий регулятор цін, а тим самим продажі і попиту. Якщо соціялізм піде у тому напрямі, а є поважні моменти, які вказують на це, що він туди йде, тоді він мабудь і на назву соціялізму стратить право.

Цілком не диво, що східній соціялізм, репрезентований Совітським Союзом, у боротьбі зі соціялістами заходу та капіталістами, бере собі на поміч моменти ідеологічного характеру в першій черзі. Виглядало б так, немовби практичними справами цілком не треба було займатися. Адже соціялістичні ідеали практично в СССР знайшли своє здійснення й завершення і там робітнича кляса „на небувало високому життєвому поземі" та незвичайно задоволена зі „справедливого" розподілу дібр. Ці речі треба тільки час до часу подавати до відома й тим, які ще такої державної - правної і економічної структури не зазнали, щоб чим скоріше пішли в їх сліди. Отже ці речі, це щось безспірного, це „дати". Крім цього обіцянка комуністичного завершення не перестала бути актуальною. Тому носії східнього соціялізму не вважають за відповідне займатися практичними справами й вони далі кладуть найбільший натиск на боротьбу кляс в імя соціяльної справедливости, якої приміром для заходу все ще лишається велика невідома — СССР. Цю невідому старається західній світ, так капіталістичний як і соціялістичний, дещо провітрити.

——::——

і тому добування вугілля стало зростає. Тепер займається виключно експортовою продукцією 1.700.000 робітників, тобто на 700.000 більше як в 1939 р. Всеж таки остається ясним, що своє становище уряд завдячує лише вірності робітництва і добрій волі „посередніх голосів".

Оживлена дискусія довкола справи націоналізації ведеться з боку консерватистів до певної міри „про запас".

Прислухаючись до неї легко забути, що уряд планує націоналізувати лише 20% усієї промисловости. Це значить, що в продукційній політиці він мусить брати на увагу приватні підприємства, тому йому важко вийти назустріч усім бажанням профспілок.

Свобода для Індії стояла в програмі Партії Праці більш як 10 років. Цю засаду середній англієць приймав не тільки з огляду на її моральну красу, але й на неминучість її здійснення. Проте її закономірним наслідком було відокремлення Бурми. Певній частині виборців така пильність могла показатися трохи перебільшеною. Їм здавалося, що вони лише розуміють Черчіля, який репрезентує давню імперіяльну поставу. На багацько з цих труднощів уряд мав теоретичну відповідь: можна б притягнути більшу кількість вуглекопів і підвищити їх продуктивність, коли б змодернізувати копальні і створити там ліпші умовини праці, коштом тимчасового обниження матеріяльного рівня населення. Нажаль вже надто важко пов'язати кінець з кінцем і в останньому бюджеті уряд зменшив на 200 міл. фунтів плян інвестицій, щоб заспокоїти пекучі потреби споживачів. Це опізнює мент, коли Англія зможе стати на (на цей раз власні) ноги. За останній рік пресу найбільше займала ділема: чи приказати різку демобілізацію, ослабити до решти військовополітичне положення Англії, але збільшити робітничу армію і продукцію на зовнішні і внутрішні потреби, чи утримати армію, з нею позицію Англії на близькому Сході, але обходитись без найлонових панчіх? Уряд пішов на компроміс, якого виразником є м. ін. самостійна Палестина.

Іншим компромісовим рішенням уряду було відкладення націоналізації сталевої промисловости до майбутньої сесії парляменту. Націоналізацію відкладено, щоб не вводити в 1948 році додаткових клопотів зв'язаних завжди з переорганізовуванням промислу. Перемогли чисто емпіричні міркування. Партія праці зрештою „не визнає" марксизму а свою соціялістичну постанову пояснює етичними мотивами та вимогами здорового розуму. Взагалі Англії не дуже зрозуміла т. зв. безкомпромісовість і думання доктринальними протиріччами. Мабуть не лише вимоги симетричности справили, що в Національній Галерії Портретів Кромвель висить напроти Карла 1-ого, а у Вестмінстерськім абатстві Яків I, син Марії Стюарт, з одного боку каплиці поставив пам'ятника своїй матері, а з другого — її вбивниці, королевій Єлисаветі, що після неї вступила на престіл. Тому й сьогодні не тільки справа чолового „відходу від соціялістичної лінії" мала вплив на загальні настрої (мовляв, коли нема планування, то вже ліпший Черчіль). Проте навіть в Англії потрібна чітка програма, навіть тут захоплює розгін і навіть тут діє „закон поляризації голосів": наприклад ліберали, що вперто кандидували в листопадових додаткових виборах всюди рішуче попровалювалися.

Так чи інакше, політика уряду зуміла лише запобігти руїні, а тимчасом англійські жінки ходили в грубих пончохах і діставали смішну пайку шинки в тиждень.

Літом 1947 року у консервативній пресі появилися перші згадки про доцільність створення коаліційного уряду. Коли в листопаді Партія Праці втратила більше як 680 місць у загальних виборах до міських управ, згадки ці притихли, а лідер опозиції Черчіль заявив, про конечність розписати нові вибори. Теперішній уряд не піде на жодну з цих вимог. Коаліцію йому відраджує примара Мекдональда, що підчас господарчої кризи 1931 року наслідком подібного кроку втратив підпору майже цілого парляментарного представництва лейбуристів і засудив себе на виключення з партії. Етлі добре пам'ятає цю дату, бо якраз у наслідок розколу Мекдональда він сам став заступником лідера опозиції, але якої зменшеної! Після нових виборів у цьому ж 1931 році, скількість послів лейбуристів спала з 288 на 54! Мекдональд остався прем'єром — консервативного уряду, щоб в 1935 році віддати керування Болдвінові із за „поганого стану здоров'я".

Аналізуючи далі висліди додаткових виборів, праві органи преси стверджують, що Партія Праці все ще успішна, а поважний орган фінансових кругів „Економіст" вважає, що причина руху вправо є у великій мірі обумовлена браком позитивної програми в опозиції.

У своїй „індустріяльній хартії", що обіймає в 6-тьох пунктах їхню виборну програму, консерватисти заявляють, що треба поперше: позбутись соціялістів; подруге: утримати засадничий рівень життя і тому утримати контролі конечні для досягнення цієї мети; потретє: „визволити народ з пут" у найширшому розумінні цього вислову; почетверте: утримати набувальну спроможність фунта; попяте: утримати братерські відносини з США; пошесте: консолідувати відносини між членами Британійської Спільноти Народів та Імперії. Четвертий пункт заявляє ще, що треба зменшити урядові видатки до висоти 500 міл. фунтів. Конкретно це значить: або зменшення харчевих субсидій (тепер біля 400 міл. фунтів), що тримають ціни продуктів на низькому рівні, або зменшення видатків на армію. Але ясно, що Черчіль не відречеться плянів скріплення Імперії. Цей брак позитивної програми викликаний мабуть не стільки браком темпераменту чи уяви у здібних провідників опозиції, як теперішнім загальними положенням і неминучістю контроль, коли обмаль дібр і коли хочуть усіх ними наділити. Тут одно з поважних джерел сили теперішнього уряду. Навіть правий „Спектейтор" добачає порятунок у „поступовий консервативний партії". Тимчасом урядові інформатори заповідають піднесення продукції вугілля у 1948 році на 14 міліонів тон (тобто 7% продукції 1947 року). В 1948 році Велика Британія має експортувати 14 міліонів тон вугіля а в 1950 р. 50 міліонів, отже стільки що й перед війною. Проте в близькому майбутньому перед Англією ще важкі дні і здається англійська прилюдна опінія буде мусіти вибирати між опозицією без виразної програми та урядом без потрібної рішучости. На компромісовість можна собі дозволити тоді, коли є багато часу і майже необмежені засоби. Одного й другого тепер англійцям не достає. На щастя їхня традиційність особливого характеру: коли треба, вони рішаються швидко і правильно. Пам'ятник Нютонові (щоб знов згадати Вестмінстерське Абатство, де він похований), поставлено дуже швидко після його смерти. А побіч старинних укріплень Доверу струнко вистрелюють в небо вежі радару, пильні і звернені в бік континенту.

⁂

Усі більші бої в парляменті відбуваються за внутрішньополітичні справи. Як воно не дивно, навіть ще сьогодні вузьке пасмо каналу відділює англійців від континентальних турбот. Для середнього англійця брак пального до авта цікавіша проблєма, як процес Петкова. Престіл, що на ньому сідали підчас коронації усі англійські королі почи-

В. ГАЙДА

Ще до визвольної боротьби ОУН під німецькою окупацією

Перша світова війна, а згодом Визвольна Боротьба 1917-20 років виказали цілий ряд особливих духових, соціяльних та геополітичних прикмет українського простору. Вже тоді показалося, що геній українського життя дає буйні парості національного відродження та зі страшної темряви національної катастрофи може піднімати мільйони на найбільше очайдушні та геройські чини. Але вже тоді теж виявилося, що впорядкувати визволені сили є незвичайно важко. Величезні внутрішні й зовнішні перешкоди стають на лінії будування українського державного храму, який вимагає власної конструкції, що була б пристосованою до рідного грунту та власних будівничих, які носилиб у собі розвязку на всі складні питання українського простору. Чергування епох і форм відродженої Української Держави, які були висловом ріжних державно-політичних концепцій виказали, що ні догматичний соціялізм, ні штучно прищеплена демократія, ні насаджений монархізм не зможуть бути адекватними висловами для існуючих потреб.

Мов у калейдоскопі тисячами ріжних барв заграла українська земля під осліплюючими блискавками другої світової війни. І на наших очах, в українських степах зустрінулися не тільки два зовнішні світи, але й всі світла й тіні української землі.

Вже в перших місяцях німецько-большевицької війни підтвердилася правда, що Україна є невмірущою. В обличчі двох могутніх ворогів на чолі українського революційного й економічного життя станули люди, які рішені були використати нагоду для добра свого народу. Там, де новий ворог думав, що має до діла з мертвою пустелею, побачив скоро стійкових українського життя. На допомогу українським автохтонним силам Наддніпрянщини прийшли кадри українських націоналістів-революціонерів Буковини, Закарпаття, Галичини, західної Волині та української еміграції з Европи.

Хто в 1941-ому році бачив сотні українських революціонерів, які нелегально пробивалися сотні кілометрів крізь ворожі застави, які серед голоду й холоду жили у вирі революційної праці й які так мужньо гинули в чорних возах смерти, льохах Ґестапо та над чорними братніми могилами від вогню кулеметів, той знає ту силу, яка піднімає кожночасно Україну з летаргу. Хто пережив масову демонстрацію українських селян, робітників та інтелігенції в двадцяту річницю розстрілу героїв Базару, той мусить знати, що Україна є тим особлива, що в неї в подертих селянських і робітничих одягах ходять дійсні герої і що вона в переломових хвилинах дає їх зі свойого лона тисячами. Так було в 1917-20 рр., так було протягом двадцяти років важкої боротьби, так сталося в 1941 р., а згодом в 1942 р., коли оформлювалася Українська Революційна Армія — українські партизани.

Сьогодні ще з ріжних причин, а в першу чергу через нахил деяких політичних середовищ дивитися на все крізь власні вузько-партійні окуляри й відкидати чи заперечувати все, що не вони

наючи від Едварда I (кінець 13 століття) а кінчаючи на Юрієві VI-тому, можна оглядати ще сьогодні. Але це почуття безпеки і пересвідчення про непохитність Англії зникає зо свідомости широких кругів. На думку деяких брутальних обсерваторів, Англія завдячує своє відносно корисне положення фактові, що вона за слаба на те, щоб бути предметом торгу між США і СССР. Ще під час війни Рузвельт договорювався зі Сталіном понад головою Черчіля. Тепер подібна річ немислима. Середній англієць відчуває, що історія вирішила вже справу, чи бути чи не бути Англії переможцем на випадок нової світової війни. Тому він над усе бажає миру. З другого боку йому нелегко погодитися з новим положенням і (коли він прихильник Черчіля) він уявляє собі Велику Британію як провідника західньоевропейської федерації, а коли він соціяліст, то схиляється бачити в Англії осередок, що згуртовуватиме довкола себе соціялістичні сили в Европі. Обидва вони розуміють, що Англії потрібний впорядкований експортово-імпортний простір, інакше недоцільні заклики до збільшення продукції, коли за деякий час нікому буде купувати англійські товари. Тут ґенеза цієї віри в „третю силу" що зможе закріпитися, як буфер між ворожими бльоками, та ще й у надії, що ця „сила" зможе відвернути третю світову війну. Англійська середня людина відчуває влучним інстинктом що прийдешня війна незалежно від її висліду загрозить існуванні Імперії. Якщо середній англієць перестав бути прихильником «appeasement», то це не тільки з традиційної симпатії до „битого", а й тому, що не вірить, щоб ця політика збільшувала шанси миру. Коли б СССР „направду" схотів обмежитися своїми дотеперішніми завоюваннями, англійська громадська оцінка мабудь не дуже б за них сперечалася. Якщо це припущення правдиве, то наші автори меморандумів до Черчіля і Юрія VI-го повинні б озброїтись у терпеливість ще хоча б на рік.

„Пацифізм" 1938 року виникав скоріше з недоцінювання німецької небезпеки і громадська опінія, рішуче засуджуючи диктатури, випереджувала погляди тодішніх урядових кругів. Миролюбність 1947 року є проявом мовчазного припущення, що положення дуже поважне. Ось чому громадська опінія нераз нерадо дивиться майбутньому ввічі, вряди-годи схильна до ілюзій і не завжди дотримує кроку розвиткові поглядів верхівки.

Цією неохотою зробити невідкличні кроки (щоб вони не були кроками до майбутньої війни) треба пояснювати стремління утримати добрі зносини з СССР. Але англійське громадянство, хоч поволі, проте вперто і чесно приходить до висновків, що іншим давно здавались очевидними. В 1945 році воно пояснювало собі поведінку СССР застережливістю по суті хорошого, але недовірчивого і дикого кревного-хуторянина, якого треба тільки приласкати в сім'ї народів, щоб запанував „мир і тишина". В 1946 р. „розшифровували" Совітів за рецептом: правда що вони досить сумнівних чеснот люди, але й ми не ліпші. В 1947 році „ставало що раз ясніше, що шанси на успіх концепції „третьої сили" помітно меншають. Рубом стало питання замовчуване досить вперто (як це нам не дивно) не тільки на лівому, але й на правому крилі: по чийому боці стати? Нещодавно прийшла одна відповідь, яку дав Рот. С. Кросман, один з провідників лівого крила в парляментарній фракції Партії Праці. У грудні 1947 року він написав, відповідаючи на особисту атаку маскованого сталініста Зілімкуса (теж члена парляменту): „Коли є так, як Ви кажете, що ми мусимо стати або російським або американським аванпостом, то нам нічого вибирати: ми станемо американським"!

робили, — не насвітлено ще повністю могутньої хвилі національного відродження осінніх місяців 1941 р. А вона в багатьох випадках подібна до бурхливої весни 1917 року й черговий раз підтверджує велику духову силу українського народу.

Другим незвичайно замітним явищем, яке зі всією силою виявилося на українських землях в другій світовій війні, це незвичайно велика складність визвольних змагань. Першими зовнішніми познаками, за якими крилися смертельні небезпеки, був наявний факт розбиття українських політичних сил. Під впливом зовнішніх інтриг та через брак державницького думання, напередодні війни було розбито Організацію Українських Націоналістів, яка на той час була конкретним виявом українських революційних сил. Інші поодинокі політичні чи громадські середовища вели теж часто відкрито або приховано політику, яка послаблювала нас внутрі й на зовні. І тому в час переломових політичних рішень українство не здобулося на одностайний виступ.

Незвичайно негативно, а зокрема на Наддніпрящині, відбивався факт фізичного винищування т. зв. бандерівцями провідних членів ОУН. Люди, які пережили важкі роки совєтської окупації, де переслідуваними були всі, які незалежно від політичних переконань були вороже наставлені до большевицької системи, сподівалися зустрінути суцільний національний фронт, а замість того побачили його розсвареним та розбитим. Це відбивалося депримуючо на настроях, а багато слабших елементів відштовхувало від українського національного табору.

Брак внутрішньо-національної єдности відчувалося тим більше болюче, що все свідоме українство на Наддніпрянщині опинилося майже від першої хвилини вибуху німецько-большевицької війни під важкими ударами ворожих сил. Спершу руїну залишали по собі відступаючі большевики, що забирали зі собою все, що можна було забрати, а все інше старалися знищити. Сталінські агенти, які залишалися в підпіллі, мали наказ в ріжних місцях пролазити в німецьку систему й при помочі неї нищити українське національне підпілля (Київ, Базар, Житомир і т. п.). Виразно проти українських національних інтересів пішли також біломосковські круги.

Нічні експльозії, що від них глибоко в запіллі вилітали в повітря ріжні будови, а то й частини міст (Київ) були символом того концентричного наступу з ріжних сторін на все, що мало чи могло мати якесь відношення до української визвольної боротьби. І як недавно большевики, так тепер вже німці нищили українські культурні здобутки, а деякі з них вивозили на захід. В парі з тим йшов шалений наступ німців при помочі большевицьких та біломосковських елементів на всі ділянки українського життя. Зимою 1941-42 року закриті вже були майже всі середні та високі школи, важніші пости загальної адміністрації обсаджено німцями, міста, відтяті майже зовсім від довозу харчів зі сіл, виставлені були на голодову смерть.

Німці, так як колись большевики, зручно використовували для нас невигідну структуру населення українських міст, з великим відсотком чужонаціонального населення. І цим разом воно подало руку новому окупантові, а не українським революційним силам.

Серед таких важких обставин українське національне життя на Наддніпрянщині опинилося у відступі. Це стосується не тільки до леґальних секторів життя, але також до підпілля. Причиною того був перш за все брак відповідних кваліфікованих кадрів, які могли б підняти на свої плечі весь тягар завдань.

Перші твердження німецьких кореспондентів про брак кадрів інтеліґенції на Україні відповідало настільки правді, що багато фахівців вислано на заслання на каторжні праці, поважний відсоток захопили зі собою відступаючі частини НКВД, і врешті з огляду на непевне положення багатьо не хотіло брати участи в жадній громадській роботі. Перші кадри місцевих працівників, та тих, які були стягнені з інших теренів, були у великій скількості арештовані чи змушені переїздити в інші місця праці.

Деяка частина позамісцевих кадрів, яка слабо пристосовувалася до умов праці на дуже складному ґрунті, не давала задовільних осягів.

І так скоро повстало питання — брак підготованих до громадської та політичної роботи кадрів. І це питання стояло рубом на Наддніпрянщині протягом цілої німецької окупації. До ріжних революційних баз ОУН йшли з Києва, Харкова, Полтави, Січеслава, Чернигова, Вінниці короткі повідомлення — давайте добрих людей! Давайте таких, які потрапили б щось робити! Але таких було дуже мало, бо добрі політично-революційні працівники виростають поволі, а жорстоке знайшла свойого головного речника в особі покійного Ольжича-Кандиби, який був на той час уповноваженим Проводу для Осередніх і Східніх Земель України. Він стислою й переконливою арґументацією переконав майже всіх присутніх на вирішальній раді, що треба дати бій новому окупантові на всіх відтинках національного життя та старатися захопити їх, та ще доки ворог не зорієнтувався в положенні обсадити важніші відтинки громадського життя. Його планом було захопити у сферу визвольної боротьби духово-культурне, наукове, громадське, економічне та політичне життя, щоб на передбачений ворожий тотальний наступ відповісти власним тотальним протинаступом.

Всупереч сильній критиці треба признати, що тільки концепція, яка давала змогу безпосереднього контакту з широкими народніми верствами, могла мати реальні позитивні наслідки. Бо заки перейти в підпілля, треба було здобути та оформити для нього кадри. Треба було зрештою використати ті можливости праці, на які кожної хвилини чекали чужонаціональні елементи. На той шлях в перших місяцях німецької окупації стали всі революційні сили України.

Іншу тактику заняли тільки ті, які нічого не робили, й тому перед ними не стояли жодні складні питання й вони постали в них щойно далеко на еміґрації.

Досвід виказав, що всюди там, де революційні сили перебрали у свої руки формування цілости національного життя, дуже скоро прийшло до буйного національного відродження, але й втрати в людях внаслідок частинного розконспірування були великі. В інших районах, як нпр. Одессі, Первомайську, тощо, де через брак людей українське революційне життя пішло зразу в підпілля, не було протягом цілого часу німецької окупації майже жадних виявів українського національного життя і дуже часто траплялося, щоб серед ворожих чужонаціональних елементів були нищені навіть найглибше законспіровані підпільники.

В 1942, 1943 і 1944 році українське політичне життя на Наддніпрянщині перейшло з глибоке підпілля, але воно цілий час жило тими силами, які зрушені були в першому періоді. Українське підпільне життя на тих теренах відзеркалювало у собі великі поривання української людини з одної сторони, складність умов, та брак відповідних матеріяльних та людських резерв з другої сторони, про що ми згадували вже вище.

Історія і людина

Ю. В.

Історичний шлях українського народу в уяві українського сучасника набирає щораз більше чіткости розвиткової лінії, в якій поодинокі вогнива в'яжуться в цілість життєвого руху із власним осередком внутрішньої динаміки. Наява достатніх **реальних** даних історичного досвіду виправдує сучасні спроби наукової синтези, що її метою є відтворити образ минувшини і читати із нього, немов із розкритої книги, змістовну розповідь про багату чергу дій, які вилонюються із себе ладом органічної закономірности та доповнюються в цілість великого суспільного твору життя. Він оживлений спільним мотивом **рідности,** доступної для вгляду і сприйняття інтуїцією дослідника, який тому тільки спроможен на крутих шляхах і глибоких проваллях історії впіймати образово **рух і тяглість живої індивідуальности,** що він здібний сприйняти його внутрішньо, як душевно з ним споріднений.

Дух української історії відслонюється в свідомості сучасного покоління не в одноразовій постаті представного воосіблення, символу чи вартости, але він унаглядню́ється в ріжних виявах життєвого багатства невмірущим первнем суттєвої одности завсігди собі подібним і для внутрішнього ока наявним. У зусильних намаганнях і пошуках за ним способом строгої льогічної конструкції **пошукувана сутність** буде завсігди химерною теоремою, яка при всякій розв'язці дасть не більше, ніж мертву схему, безбарвний обрис, формальний знак. Дослідчий розшук за передустановленим визначінням духа, який саме повинен представити завершену і зрозумілу дійсність, віддалює читача від того, чим дух справді є, позбавляючи його поступенно ознак живучости. І якщо вкінці мозольна наукова конструкція буде готова, можна через затримання суворої об'єктивности подивляти новий величавий осяг конструктивного мислення, який одначе не буде представляти тієї живої дійсности, що для неї був він задуманий. Сприймання духа національної історії як видно, не передумовлене виключно попередніми осягами історичної науки, але теж **фактом реального існування народу,** який **вимостив** свій історичний час субстанцією власного життя, і в той спосіб заповнив означене місце світового простору неповторним і незатертим фактом своєї індивідуальности. Синтетичні конструкції історичної науки можуть бути лише вимогою, або вони вже виступають як чинники спору між поодинокими теоріями і напрямками, проте дух рідньої історії давно вже промовляє до душ ріжних слухачів мовою життєво зрозумілою, дарма, що вони цілком не знають формул наукового викладу про нього, ані не думають самі їх творити, чи за ними шукати. Ці застереження не мають наміру оспорити оправданих прямувань історичних наук — найти духа історії в науково - проведеній і методично - викладеній синтезі процесів історичного життя. Вони тільки зменшують значіння наукових дослідів, що власне складають карти історії в суцільну книгу і роблять ось так минувшину доступною сучасности; вони тільки підкреслюють істотний момент **духовости всякої національної** історії, яка засадничо доступна і відчутна для спорідненої з нею інтуїцією сприймаючих минувшину свого народу сучасників, і яка тим повніше виступає в їх наукових побудовах про **духа** національної історії, чимосновніше самі вони **живуть** діями тієї ж рідної бувальщини. Вона пронекнена ним, як притаманним собі характером, що дається **відкрити** в ріжних формах минулого **життя,** як завсігди повноцінний знаменник і викладник.

Трудність виразового визначення духа життя **в аналізі** процесів національної історії свідчить саме про його буттєву суверенність, що не піддається абстракції і не входить добутим первнем в основу наукової конструкції. В тому випадку найменш задовільну відповідь дають придумані формули, витворені постаті чи взагалі які небудь інші засоби конкретизації. Докладність і стислість надто індивідуалізує духа, тоді як він для **всієї** історично розгорненої дійсности національного життя є радше живим принципом індивідуації, ніж поодинким його актом—явищем. Звичайно різного рода визначення якусь особливу рису, прикмету чи ознаку ґенералізують, тому вони переважно однобічні, і треба засвоїти собі цілу низку ріжних визначень, щоб із цього багатого матеріялу добути відчуття його спільної духовости. І в кінці виявиться, що якраз ця спільна духовість найвимовніше окреслюється як сила. спроможна в'язати їх у живу цілість. Тому дух вже цілком виступає у своїй ролі засади життя і як виразник свідомого і творчого існування.

Дух історії живе у книгах українського народу які завсігди доступні рідному читачеві, зокрема коли він спрагнений розгорнути їх для пізнання довершеного та продовжувати писання великого епосу за власним творчим почином. Вони творять для нього, без сумніву, єдиний основний і актуальний твір, якого не заступить йому ніяка інша настільна книга. Кожну він може пильно вивчати та багатитись її цінностями, однак ніяка можлива книга мудрости не подасть йому цього досвіду, на якому він повинен і мусить будувати дім свойого життя.

Буття власного народу є одинокою джерельною скарбницею, що багатша за всі інші, навіть, якщо в ній не найти б ні одного справжнього самоцвіту. Те, чим вона вирівнює, рівноважить і переважає пишноту довкільного світового богатства, міститься **виключно в сій,** як той хрустально власний, своєрідний життєвий досвід редеоначального буття, без якого не можуть існувати, ні вільно віддихати всі, що виростали із його кореня і виросли міцним галуззям на спільному пні рідного дерева. Його історія писана із первопричинних дій самобутньої стихійности, безпосередности, повної життєвої індивідуальности, неодмінної і незмінної інакше, як творчою жертвою власного життя в її горнилі. У книгу буття власного народу не можна занести готового досвіду, почерпнутого розумом із мудрости чужих книг, нехай і як подібних до неї життєвим змістом. На перешкоді стане дух могутньої особовости, який поставить невчасному реформаторові спротив **своєзаконного ладу,** що велить жити і розвиватись із себе та сприймати із світовово підсоння в **себе** лиш те і стільки, скільки прийняти й органічно засвоїти здатна життєва структура національної основи. Наперемінний процес стихійного вияву біологічного голоду і вгортання поживи в існуванні історичних формацій, зрозуміло, безпосередньо недоступний наглядові, тому з погляду їх стійкости буття та неозорних часових просторів ставання, вказане — застерегти за ними твердий апріоризм сформованої онтольогічної особливости, ніж допускати ненасичений індивідуальним характером нагий життєвий гін, що без розбору приймає і поглощує кожну припадкову поживу. Силу спротиву, відпорности і стійкости згаданих формацій найкраще досвідчають чини, що намагались сило-

міць перетавити їх історично-індивідуальну настанову до життя, змінити законний для них напрям виростання на інший, їм чужий, або попросту затівали зламати їх, чи викорінити цілком із їх материнного грунту. Після численних ударів тараном механічної зброї, здебільшого лежало мертвим розчавлене **тіло,** однак **дух** не був убитий, але жив впізнано в руїнах пустих селищ і у великих могилах мертвих.

Українська Книга буття проймає рідного читача духом врочистої поваги, що жалібним саваном накрила кожну її карту і сповнила цілість провідним мотивом трагічної величі історичної долі. Панівний тон тієї книги родиться із її **змісту** подвижних зусиль, великих жертв і пропащих можливостей. Якого ж іншого вислідного звучання можна б очікувати на землі, що повсякчас була **Марсовим** полем Сходу і від пам'ятних часів поглинала в себе людську кров переможених і переможців на те, щоб із кривавого посіву родились потомні племена її завойовників та її оборонців, росли в тіні її бойових традицій, змагалися і цілили долю своїх батьків і дідів. Не диво проте, коли карти нашої завітньої книги розписані у своїх основних кольорах землі і крови. Це ж бо український чорнозем вкрився густо буквами Кривавої роси і утворив із них суцілий епос багряної Китайки, де-не-де лиш перетканий золотим написом на чорному марморі тла, а в ряди-годи оживлений світляним письмом соняшних правд життя. І нічого не поможе читачеві, коли він, втомлений і зневірений, закриє очі та захоче одірвати думку від вкритих хрестами могил рідних піль, щоб полинути мрією в інші, благословенні сторони великого світу. Чорна Книга буття стоятиме в плесі його свідомости і пам'яти завжди розкритою, червоні мережі земної **євангелії** ранитимуть його залякану совість докором за намірену хіть зради, а світлі написи зринатимуть на раменах роздоріжних дороговказів похідним світочем і кликатимуть зневірену душу на великий подвиг у невість майбутнього. Бо так записана бувальщина живе і не минає доти, доки її заповітна воля не збудиться воскреслим тілом потомного життя.

Найперше повинність читачів рідної Книги буття говорить про синівську **вірність і відвагу** — дочитати батьківський літопис до кінця. Нічого не можна із нього відкинути, нічого в ньому покрити забуттям. Історія власного народу є справою **серця і совісти,** тому замало пізнати її самою думкою і знати про неї тільки предметно. Недобрий і болючий був би звичай входити до рідного храму без почуття належної пошани до всього в ньому сущого. Хазяйнувати в скарбниці минувшини жадібним оком хижака, що шукає в ній дорогоцінних самоцвітів, із яких прагне скласти жадібному самолюбству казкову прикрасу — так чинити міг би хіба чужинець — розбійник, що звик був грабувати королівські могили загинувших чужих племен. А проте, в людській душі прикований живе **вічний хижак і грабіжник,** який прокидається до виступу і чину, як лиш назріє сприятлива для нього хвилина. Тоді він непогамований, і там, де прокинувся діє насилою і розбоєм. Йому байдужі походження й ім'я святощів, що впадуть жертвою його нестямній жадобі. Нетерпеливий в постійному досяганні мети і нетерпимий до всього, що стоїть впоперек його дороги, осатаніло вдаряє навмання і люто проторює собі шлях до задоволення своїх нагальних гонів. Хижацькість, як активний стан **душі,** може мати ріжні вподобання і спрямовання, залежно власне від роду і гостроти її потреб. І в нашому випадку життєвих студій над книгою буття реакція рідного читача висловитись може широким розсягом його душевних настанов, прагнень і задумів. Від самовідречної безкорисности офірного служіння біля вічного вогнища **Батьківщини** аж до святотацького руйнування завітних вівтарів у святому храмі, ось дорога довга й багата, як само життя, що на ній може висловитись людська природа мовою преріжних своїх характерів, стилів і метод. І спосіб відношення живої сучасности до рідної історії буде передусім зумовлений душевною структурою і життєвим станом першої, а не, як здавалося б, формуватись за впливом завершеної дійсности, яка вимагає для себе, як для того, що сталося і минуло, вшанування факту і справедливого до нього підходу.

Життя користується невід'ємним природним привілеєм **критика і судді** супроти всього, що поступило в стан історичного супочинку. Передусім бачить воно в минувшині самозрозуміло належну собі **спадщину** що нею може орудувати свобідно, безвідповідально і безкарно. Бо життя, немов та вередлива дитина, що для свого самолюбства не знає впину і використовує любов родичів брутально і безоглядно. Із природнього права на любов, опіку і корм робить дитина правило безправ'я, сваволі і визиску батьківської доброти, що надужита і зневжита, стається для її виростання нездоровим кліматом, сприятливим розвивати і культивувати протиморальні і протисуспільні нахили користолюбности, наживи, злочинности. Серед таких умов із отої дитини виросте колись повнокровний **хижак,** який зрозуміє життя як **лови у світовому лісі,** де на кожному кроці можна вполювати собі цінну **здобичу.** Також минувшина власного роду буде йому свобідним полем, на якому його самоволя станеться одиноким правом, тимбільше, що поле історії безпосередньо боронитися само не може. Почуття безкарности посилить вироднені здобичницькі нахили до рівня деспотичної сваволі і розбою. Він не тільки вважатиме історію предків своєю неоспорною духовою **власністю,** але поводитиметься у тій великій скарбниці як лютий здобичник, що правом завойовницького меча остаточно перерішив її долю. Непомірно гірше для неї, коли подібне чинить її **кровний** нащадок, який правом природнього переємства одиноко управлений і морально зобов'язаний її імені боронити, нею жити і з її скарбіїв творити свою будучність. Бо хижий відродок — нелюд не тільки привласнить собі добро нерукотворного храму Батьківщини, він зробиться його оцінником і суддею, та без відклику вирікатиме, що в ньому ще пожитичне, а що безвартісне і зайве. А під кінець руїнних ловів за скарбами бувальщини він викликне призирно, що в підземеллях рідної історії нічого вартісного не найшов, тому тепер, огірчений вбожеством спадщини і розчарований бездарністю батьків, він стане заходитись біля будови нового корабля, що під його іменем дасть початок новій плавбі „оновленого" ним роду.

Хижацька невговтаність кочовиків у гонитві за здобичею сама від себе не припиняється і діє доти, доки її не загнуздає ладовий устрій, органічно витворений з органічних засновків історичного буття, що є структурним первнем кожного живого народу, як це переконливо стверджує факт його існування у світі. Книги його буття — не якась підроблена **література,** але це повноцінний **оригінал живого часу,** сповнений тілом, кровю і духом так достатньо і вимовно, що він **заявився** живою індивідуальністю на картах світової історії. Читати ті виняткового значення Книги можна лише **внутрішніми голосами життя,** сприймати прочитане — єдино **душею,** судити синівською відданістю вдяки і пошани, а цінувати їх можна лиш як **безумовне і нічим** незамінне добро, що його треба берегти власним творчим зусиллям у подібний спосіб, як воно творилося колись подвижним життям предків.

(Продовження буде)

ГОЛОСИ ПРЕСИ

НЕДІЛЯ ч. 101 помістила листа бувшого вояка УПА. З огляду на його цікаві спростування, передаємо його в цілості:

ПОВСТАНЕЦЬ ПРО КНИЖКУ ЛЕБЕДЯ

Шановний Пане Редакторе!

Перечитавши в „Неділі" статтю п. з. „УПА і еміграція" і статті на таку ж тему по інших газетах, а зокрема в „Українській Трибуні", як старий упівець, вважаю своїм обов'язком написати дещо й від себе. Я родом з Волині, із самої колиски нашого повстання, старий член організації ОУН. В УПА був я до 22 лютого 1944 року. Перечитав тепер книжку „УПА", написану Миколою Лебедем, Видання Пресового Бюра УГВР 1946 р. Хоч не належу до великих діячів, проте будував „збройні варстати", про які Лебедь пише на 29 сторінці, і вважаю, що маю право дещо сказати і спростувати.

Вся праця Лебедя повна перекручених фактів. В цій книжці є світлини гармат, монтованих моїми руками. В книжці є між іншим ілюстрація „Відділ кіннотчиків УПА — Північ". Цей відділ організував мій покійний брат (псевдо „Боруля"), що належав до ОУН Мельника. Далі є світлина, що показує кінну стежу села Волковия з грудня 1943 року. Організував її мій товариш Андрій Трачук (псевдо „Крук"), що був теж прихильником Мельника. Тепер це все називається роботою „бандерівців". На сторінках 42-43 виписано багато неправди про отамана Боровця, а зокрема про його рідню, що жила в Тучинському районі. Через два тижні після того, як вбили дружину отамана Боровця, розповідав мені мій сусід Іван Мерета ("псевдо „Неплюй"), що він мав нагоду бачити „як викінчили жінку Бульби. Подібно „викінчили" Василя Штуля, якого плащ (чорний і переплетений сірими нитками) носив пізніше один з учасників злочину. На стор. 43 Лебедь пише: „Були спроби диверсії. Повстає партійний відділ з ініціятиви людей приналежних до групи Мельника. Коли його акція почала зводитися до переловлювання зв'язків УПА і ширення анархії, він був також розброєний".

Все це неправда. Волинь симпатизувала відділам ОУН Мельника і Боровця-Бульби. Останні були краще озброєні і мали кращі склади, бо, між іншим, здобули в містечку Вишнівці на Крем'янеччині друкарські ротаційні машини, великий запас шкіри на взуття, 60 мішків цукру, а мали вже дві гармати, 5 важких кулеметів і на кожних 10 вояків один легкий кулемет. Бандерівські відділи були тоді бідні і разом з узбеками та татарами, не мали ще чим розброїти наших відділів. Тоді підступом „позичили" в нашого штабу 30.000 набоїв і другого ж дня прийшли... нас роззброювати. Командант нашого загону (псевдо „Хрін") дав наказ скласти збою, щоб уникнути братовбивчої війни, а потім спільними силами виступати проти ворога. За це він був убитий підступно в лісі; його правдиве прізвище Медвецький з Крем'янця. Так загинув наш повітовий провід ОУН: чотири брати Бондаруки з Верби, Смоляр з Дитиння, а згодом десятки і сотки інших. Пливла рікою братня українська кров, а Волинь прокляла тих, що піднесли руку на побратимів.

Я, звичайний повстанець, міг би сам написати удвоє більшу історію, аніж та, яку написав пан Лебедь, але в тій написаній мною „історії" були б трохи інші факти і вже цілком інакше їхнє висвітлення. Шкодую, що не маю відповідної освіти, а, крім того, ще й зайнятий щоденною працею.

З правдивою пошаною.

Павло К.

ВІД РЕДАКЦІЇ. Прізвище автора і адреса його відомі. Не публікуємо їх з огляду на безпеку колишнього повстанця.

„УКРАЇНСЬКІ ВІСТІ" ч. 87 в статті Ю. Дивнича „Республіка, гетьманщина, „вождизм" і еміграційний уряд" роблять у сторону ОУН (М) маркантну заввагу:

„Головні претенденти на ролю такого центру, на ролю еміграційного уряду є при УНР, гетманці, ОУН СБ(УГВР). Правда, і ОУН(М), своїм неясним дотеперішнім ставленням до УНР творила із себе цей четвертий пункт. Але саме ця неясність не виключає приєднання ОУН(М) до УНР, і дозволяє цю ослаблену партію не тлумачити як четвертого претендента на ролю еміграційного уряду".

Заввага ця робить враження, немовби ОУН (М) тільки з огляду на свою слабість не мала претенсій на створення якогось „свойого" уряду. Коли розцінювати силу ОУН(М) в нашій суспільно-політичній дійсності, тоді мабудь і „У. В." в душі признали б рацію, що для тієї групи не булоб таким важким проблємом створити ще один фіктивний „уряд". Натомість український загал позитивно знає, що якраз ОУН (М) виступила з ідеєю політичного замирення і консолідації нашого суспільно-політичного життя і цю ідею незвичайно енергійно підтримувала. Без рішучої постави ОУН (М) цитована стаття „У. В." булаб під сьогоднішню пору неактуальна. Коли додумуватися, про критерії оцінки наших поодиноких політичних груп взагалі, а „ослабленої" партії ОУН (М) зокрема, тоді приходиться до висновків, що ця послідня мабудь багато краще заімпонувалаб „У. В.", колиб її члени, за прикладом інших, вибили колись редакторам „УВ" шиби.

„НАША ДУМКА" ч. 15 у статті Д. Квітки п. н. „Другий Зїзд ЦПУЕ" шукає за глибшими причинами щасливого покінчення II-го Загального Зїзду ЦПУЕ.

Голова табору в Діллінґені, прощаючи З'їзд сказав, що на З'їзді народилася нова нова дитина, ім'я якій... згода. Але доки голова табору вимовив слова „згода", то один, огірчений вислідом нарад бандерівець, назвав цей вислід саркастично „КУК". І дійсно: те, що сталося в Діллінґені на громадському полі, можна порівняти тільки з тим, що сталося більше як рік тому назад на політичному полі і що носить назву Координаційний Комітет. Іншими словами: в Діллінґені договорилися діючі в українському житті політичні чинники іти рука-в-руку на громадському

полі. В середовищі бандерівців ця ідея непопулярна. Чей же найголосніший речник цього руху, п. Зенон Пеленський, висміював, де тільки міг і як тільки міг ідею КУК-у. Люди й політичні чинники, які найшли спільну мову в КУК-у були охрещені ним ім'ям „мертві душі", тому він проголосив „блискуче відокремлення" від них. А тут приходиться йти на „коаліцію" з ними — і то не в ролі „найсильнішого", але одного з рівнорядних чинників — і співпрацювати з „мертвими душами", які в дійсності виказалися блискучим партнерами.

На З'їзді в Діллінґені народився новий КУК. Непопулярна ідея для бандерівців, чи там угаверівців, але проте іншого виходу не було, якщо відкидалося думку розбиття З'їзду. Опанувати його вже не було сили — тим більше, що й нові висліди виборів по таборах не дають уже 87 % для „найсильнішого". І час не працює для бандерівців. Упорядкована еміґрація не є добрим тереном для революційної техніки, так як не будуть ним і рідні землі в упорядкованих умовинах. На місце революційної техніки мусить прийти **революційна ідея,** а бандерівці її покищо не мають. Має її хтось інший. Тому з цим „іншим" треба шукати спільної мови.

„УКРАЇНСЬКИЙ РОБІТНИК" ч. 50 містить до певної міри офіційну статтю гетьманського середовища пера др-а Івана Чипченка п. н. „Союз Гетьманців - Державників, порівнуючи з іншими угрупуваннями на еміґрації" в якій між іншим читаємо таке:

„Коли в більш менш спокійний час всі партії Польщі гризлися поміж собою, то, коли для Польщі й польського народу прийшла чорна година, ці партії монолітно поєднали свою працю. В нас навпаки: коли в роках 1941-43 два вороги перегризали собі горло за володіння Україною, в нас теж розпочалася трагічна братовбивча бійка. Дві одноіменні партії — ОУН-бандерівців та ОУН - мельниківців — підпливали в своїй власній крові, що спускали одні другим за „право будувати" Українську Державу. А Німці йшли з певною метою, що ніякої Укр. Держави бути не може, а Укр. Землі мусять стати „житєвим простором" Німців. Так само й тепер: нас на еміґрації кілька соток тисяч, а маємо аж 10 партій, та ще й громадська інституція Центральне Представництво Укр. Еміґрації, Украін. Центральний Комітет намагається, або, вірніш, втручається в політичне життя. Деякі партії, як напр. партія ОУН бандерівців в своїй програмі ставить собі за мету: „ОУН **поборює** інші партії" (?!). Так і тепер ця трагедія продовжується. Хоч формально всі партії, крім ОУН - бандерівців, обєдналися в КУК, але ж нема там дійсного обєднання, деякі партії намагаються використати це обєднання, приміром один із „видних провідників" ОУН - мельниківців, п. Ф. Кордуба заявив: „решта (крім ОУН - мельник.), то є старі склерозники, в КУК - у ОУН - мельн. задають тон".

В дальшому тязі автор запевняє, що СГД, мала й буде мати в українському народі найбільше симпатій та що гетьманська Україна в будучності це вже справа цілком перерішена. Як воно буде так, чи ні, це не таке важне, це чується в нас на кожному кроці. Одначе не маловажне є, яким способом п. др. Чинченко бувший професор університету, речник середовища, яке всежтаки займає в нас поважну позицію, приходить до твердження, що „мельниківці" комусь з українців з „конкуренційних" зглядів спускали кров чи перегризали горло? Про це читаємо вперше від того часу, коли взагалі про такі речі можна свобідно писати. І тут приходить запит: чи можна писати та чи редакція може пропускати такі речі, які з об'єктивною правдою нічого спільного не мають а які мабудь призначені тільки на це, щоб у відносно мало поінформованій канадійській еміґрації піднести престіж своєї групи?

А якщо шан. автор дійсно аж так мало поінформований, тоді всежтаки булоб добре спитати своїх товаришів по переконанні хочби у Баварії. Вони не могли б мабудь промовчати, що „мельниківці" не „спускали", а спливали кров'ю. І не вина втому „мельниківців", що не всім групам, навіть найбільш крикливим, не вистарчило відваги, щоб вийти поза обсяг Львова і на навантажених автах чи на возах зі соломою прокрадатися в Винницю, Житомир, щоб там впоювати нашим землякам віру у нашу кращу долю, і щоб там по геройськи гинути.

Слова п. Ф. Кордуби нічим не різняться від саме обговорюваного цитату шан. автора. Іншими словами не можна припускати, щоби думки чи виступи поодиноких людей були офіційним становищем політичних груп до яких вони належать.

Imprimerie E. GELEZNIAKOFF, 51, rue Van Campenhout, Bruxelles 4.

Рік видання 2-й — The Trident — № 8 — КВІТЕНЬ 1948

ТРИЗУБ

Le Trident

ОРГАН НАЦІОНАЛЬНО-ДЕРЖАВНОЇ ДУМКИ.

Дубен

Жахлива конкуренція

Почалося здається, від зрадників і перекінчиків. Подумайте, в очі говорять про Україну, про святу боротьбу за неї, про жертви і геройство, а поза очі найдокладніші списки, цілі архіви передають одні НКВД, другі — Гестапо. Так вони нас обдурюють а з нами і цілий народ. Геть з ними, ганьба їм, і т. п. Якось найшлися протиаргументи, і речі почали тратити свою актуальність. На чергу прийшло багато інших справ і врешті еміграція. І тут щойно „жахлива конкуренція" почала діяти в повній силі. Тут комітет, там комітет, тут часопис, там часопис, тут Цесус, там ЦЕсус, тут Ліга, там Товариство, тут СУЖ, там НДОУЖ, тут УПА, там УНРА і т. д. і т. д.

Засада дня: „голос народу, голос Божий". Нехай би цей народ і не був у спроможності відрізнювати демагогію від доцільности, всежтаки покликатися на нього, значить мати рацію. А щоб могти на нього покликатися, отже щоб мати рацію, треба йому подобатися і то подобатися за всяку ціну. Без огляду на це, чи це, що подобається є корисне, чи ні, головне що воно найширшому загалові припадає до смаку. Частина нашої преси якийсь час не подавала вісток про УПА, гадаючи, що тим самим вона негує бандерівців. Коли ж нарешті додумалася, що УПА не є бандерівська, а українська, тоді стало запізно і надігнати було важко.

В чому суть? Звичайно в конкуренції. І то не в конкуренції доцільности, а в конкуренції зальотів до народньої маси.

„Зальоти" ті не булиб ще такі страшні, колиб наша українська „маса" могла розрізняти між вчора й нині, коли б вона могла подумати про „завтра". Того не має і тому „ліцитація" в нас прибирає чим раз тим більше трагікомічні форми й розміри. Не згадаєте тільки в одному числі про УПА, так зараз вам посипеться ось тут вони, пацифісти, опортуністи, зрадники українського народу, який під нашим проводом проливає кров. І вони мають ще якісь претенсії? Геть з брудними лапами.

Про якунебудь критику нашої повстанської боротьби нема навіть і мови. В багатьох народів це річ цілком звичайна, бо попри пошану і подиву для кожного борця з окрема, відомим є, що боротьба може бути доцільна і недоцільна, що можуть бути такі чи інші форми цієї боротьби. В нас щось подібного все щось неймовірне. Це прямо безпосередня служба в НКВД. І тому може ніколи ще наші герої не були таким дешевим предметом на ринку партійної конкуренції.

Найновіша мода сьогоднішнього дня, це в краю ми. Ми самі, одні одинокі і ніхто більше. І яке право на ліжко біля печі в таборі маєте ви, коли за нами мандат цілісінького українського народу? Хочете доказів? Просимо. І сиплються докази, свідчення очевидців, краєві видання, в яких ціле українське життя тільки під „нашим" проводом, і т. д., і т. д. Занепокоєні, що може дійсно український народ став тепер якимсь „...івським" народом, а ви ще тримається старої назви, ідете до очевидців, які щойно перейшли кордон і питаєте, хто там тепер в краю? Здивовані люди відповідають, що ані „наших" ані „ваших" там не має, а є звичайні українці, як вчора, сто і тисячу років тому. Одначе зараз, як тільки подасьте цю річ до відома, остовпієте. Виказується, що люди, з якими ви балакали, це ніякі упівці, це обманці, яких „тамті" підмовили, щоби тутешній загал впровадити в блуд. А завтра? Ви здивуєтеся. Кожний український селянин зможе вибрати собі ту землю, яку він схоче, стільки, скільки він схоче і там, де він схоче, а кожний робітник стане директором підприємства. Більше ніхто. Зрештою це вповні вистарчає, щоби дістати мандат. І „розпалена до вогню маса вийде на вулицю", а на її чолі будемо „ми".

Тому радимо „вам", коли тамті подають одного свідка, ви подавайте десять, коли тамті цитують один краєвий часопис, то ви цитуйте цілу пресу, коли тамті подають вістку, що здобули Перемишль, ви повідоміть наш загал, що ви є в Києві або Москві. Гарантуємо вам, що й не оглянетеся, як український загал, баварських таборів наділить вас 99 % голосів. Кажете, вам це не випадає? Хочете бути безіменними героями? Тоді перестаньте бути політиками.

М. МЕЛЬНИК

ДО ПИТАННЯ НАШОГО ЦЕНТРУ

Тільки на перший погляд питання нашого політичного центру моглоб видаватися нескомпліковане і просте. Сторонній обсерватор прямо дивується, що після двох, чи навіть більше років нічого конкретного ми до тепер не досягнули і стоїмо все ще приблизно на тому самому місці. Одначе коли приглянутися справі ближче, тоді можна завважити, що вона не така то й проста.

Не проста вона перш за все тому, що наші поодинокі політичні угруповання ставлять надто багато умовин, і від їх сповнення узалежнюють своє приступлення і співпрацю в нашому спільному політичному центрі. Дальше, поодинокі наші політичні групи дуже сильно розходяться у клясифікації важности поодиноких принципів, на яких мавби бути побудований наш політичний центр і врешті велика сила формальностей так зв. парляментарного порядку, деінде цілком прості, в нас незвичайно скомпліковані і трудні.

Всежтаки, найважнішим є принципи, яких боронять поодинокі групи і яких не все можна усунути засобами технічного характеру. Що принціпів тих ми досі не вспіли узгіднити, не треба б навіть дуже дивуватися.

Що Англія в обличчі другої світової війни пішла на коаліційний уряд, то це коштувало кілька її коронованих голів. Коли сьогодні ми є свідками зближення соціялістичного бльоку і Де-Ґолістів у Франції для порятунку загроженої вітчини, тоді за це заплатили французи перш за все Вартоломейською Ніччю. Ми натомість надто довгі роки не несли відповідальности за великі рішення, тому ми не можемо клясифікувати поодиноких принціпів їх важности.

Коли американський державний муж сьогодні вирішує доктрину Трумана, чи плян Маршала, тоді він конкретно відчуває цей величезний тягар, цю величезну відповідальність, які є зв'язані з його „так" або „ні". Тоді він також може розцінити, куди сягають його власні амбіції, як далеко може йти інтерес його партії і де починається державна рація його нації, якій нераз треба підпорядкувати безоглядно все інше.

В нас дуже частою консеквенцією нашого „так" або „ні" являється — одна чи дві статті в нашому партійному журналі.

Державницького способу думання не можна набути при помочі освіти. Сьогодні без найменших труднощів можемо цитатами з літератури державних наук чи навіть філософії угрунтовати дві цілком протилежні тези. І хоч освіта і фаховість є для державного мужа необхідними, тоді все ще залишається найбільше необхідне, в нашому випадку відповідальність за таку чи іншу клясифікацію своєї скалі важностей. Ця відповідальність виробляється звичайно досвідом і кров'ю цілих поколінь і тому цілком не диво, коли в нас, як теж і в інших бездержавних народів багато річей робиться „з легким серцем". Здається, треба б нам бути великих сердець і великої любови до рідного краю, щоб можна було хочби частинно заступити це, чого ми не перебрали в спадщині від наших батьків.

Тому теж питання нашого спільного центру таке важке, але не безнадійне.

Великої ваги набрала в нас дискусія над питанням, чи нам ор'єнтуватися на наші власні сили, чи на добру волю тих, які в будуччині будуть впорядковувати слав'янський схід. Одна екстремістична тенденція заявляється за розв'язкою в першій площині (хоч у великій мірі з пропагандивних міркувань), друга знову навпаки. Видається нам, що це питання таких гострих протилежностей не зносить. Тяжко уявити собі, щоб у сучасній політичній констеляції ми могли тільки нашими власними силами збурити схід і відбудувати нашу державу.

Проте наша внутрішня сила і наша активна постава до йдучих подій є всілякою передумовою до наших успіхів. Дуже сумніваємося, чи найдеться хтось, хто хотів би рахуватися з нами, як з реальним політичним чинником, тільки на основі гарних статтей, меморандумів і запевнень. Не забуваймо, що ми є й дальше об'єктом заінтересувань наших найближчих сусідів, яким вдалося до тепер без найменших труднощів ліквідувати всі наші „паперові" заходи, які не були підперті конкретними виявами, цебто наявними доказами нашого існування, нашого права на державне життя, нашої сили. Таких виявів нікому не вдається затерти чи сфалшувати. Одначе з другої сторони вияви ці можуть у величезній мірі стратити на вартості, якщо ми їх не потрапимо на зовні належно використати. І тут теж треба пам'ятати, що до тепер майже ніодин з державних мужів, які мали або мають вирішальний спосіб „до говорення" у найважніших справах, можна сказати, світу, — не вважали за відповідне навіть на маргінесі взяти в якийнебудь рахунок українську проблему. Це ніяка вигадка, а таки правда, документально засвідчена. І тому, коли говоримо колинебудь

про значіння нашої репрезентації на зовні, тоді цієї правди не можна забувати, так само, як і не можна забувати тієї, на заході поширеної самозрозумілости, з якою трактується білу Росію, Польщу, чи хочби, Литву, Латвію, Естонію і т. п. Іншими словами, коли нам вдома видається, що ми сильні й великі, тоді це ще далеко не означає, що нас такими бачить світ, на якому, нам буде дуже залежати.

Справа доцільности нашого спільного політичного центру зайшла вже доволі далеко, та зволікання з остаточними рішеннями вказує, що деякі наші політичні середовища не взажалиб надто великою трагедією для нас, якщоб переговори розбилися. На нашу думку трагедія була б, і то дуже велика.

Не має причини вичисляти різноманітних завдань, задля яких той центр мавби повстати. Варто натомість призадуматися, і то трохи ширше, над одним : коли чужинці хотіли б навіть звернутися до нас у політичній площині, тоді не мають до кого. Зворот цей зійшов у нас тепер до ролі пустої фрази, одначе сьогодні варто більше як коли привернути йому його повне значіння і вартість.

Питання нашого центру натрапляє здається на найбільші труднощі, коли йдеться про його ролю і завдання в краю і тут дотеперішні переговори можуть, чи не скорше розбитися. Так званий „ куківський ” табор вважає, що український політичний центр мавби репрезентувати нас на зовні і бути нашим авторитетом теж і в краю, до часу, доки не передасть компетенції новому урядові. В категоричній опозиції до тієї концепції стоїть УГВР, яка хоче ограничити наш Центр до полагоджування закордонних справ, а за собою залишити край, мовляв там так чи так нікого більш немає. Якби там дійсно нікого більше не було, тоді можна було б над тою справою принаймні подискутувати, та маємо поважні підстави твердити, що так воно не є. Коли взяти на увагу „ сфери впливів ” наших політичних груп на Україні до часу окупації большевиками, тоді можна ствердити, що бандерівці мали велику популярність в Галичині, майже ніякої на Великій Україні та Буковині і не любили їх на Волині. Такий самий стан і в наших таборах у Баварії, де галичане голосують за ними навіть і 70-ти відсотками, натомість відсотки голосів, що їх віддають на їхні листи волиняки, наддніпрянці, чи буковинці поза 10 не переходять. Коли бандерівці роблять натяки, що вже за часів совітської окупації вони поширили своє впливи в краю, то це також можна трактувати як пропагадивний засіб або гіпотезу, якої не можна доказати. Нам тяжко в неїповірити хочби й тому, що найбільша їхніх чільних діячів і величезна скількість так зв. рядовиків вийшла на еміграцію; хтож отже мав ці впливи підтримувати та розширювати ? Це тільки замітки до дискусії, що ведеться у всій українській пресі; суть справи лежить не в обороні тих чи інших принципів, а в шуканню можливостей розвязки.

Годі заперечити деякі досягнення УГВР, зокрема на краєвому терені в останніх роках і вигляди на корисну для Батьківщини працю її в певних умовинах на майбутнє, але тяжко подумати, щоб „ куківський ” табор, зокрема уряд УНР визнав УГВР урядом, залишаючи за собою функцію репрезентанта українських еміґрантів, як цього домагається від українського громадянства УГВР. З тої трудної ситуації треба шукати якось виходу.

Мабуть не багато з нас заявиться проти цього, щоби УГВР увійшла до всеукраїнського революційно - визвольного осередку і присвятила в ньому всю свою увагу чинній визвольній боротьбі нашій. Маючи представників чи відпоручників своїх в У. Н. Раді, рев. визвольний осередок матиме змогу впливати на праці У Н. Ради і узгіднювати свою чинну акцію з вимогами і рішеннями цеї Ради, як суверенної української установи. В щасливім поділі завдань на краєвім і заграничнім терені, в льояльній співпраці зі собою рев. визвольного осередку і державного центру заключується отже і розвязка. Не за багато в нас кваліфікованих сил на сильний один центр. Існовання кількох осередків може йти лише в користь наших ворогів, і на шкоду нашої Справи.

Як чується, великі труднощі повстають у зв'язку з розподілом місць у Національній Раді, при чому круги УНР обстюють такий розподіл мандатів, щоб запевнити за собою більшість. Питання дуже тяжке, бо не можна знайти ніякої реальної підстави для встановлення „ сили ” поодиноких груп, тому прийшлося приняти паритет. Треба сказати, що тут УНР ставить надто великі домагання. В основному всі визнають уряд УНР як легітимний, одначе легітимізм сам ніколи не вистарчає, він мусить спиратися на факторі, що зветься — сила. З тої причини можна б сумніватися щоб ОУН під проводом полк. А. Мельника, яка з УВО протягом 30 років боротьби зробила величезний вклад в наші визвольні змагання і побудову нашої внутрішньої й зовнішньої політики і мимо дошкольних страт в часі другої світової війни чимраз більш поживлює свою діяльність, погодилася бути тільки дорадчим голосом уряду УНР і тільки виконавцем його доручень. З другої сторони тяжко допустити можливість, щоб уряд УНР став інструментом в руках поодиноких груп,

тому прив'язування надто великої ваги до строгого аритметичного розподілу мандатів видається мало доцільним і мало корисним. Більш уваги натомість треба присвятити правильникові, після якого мали б западати рішення. Суть такого правильника полягалав би в тому, що він сеґреґувавби всілякого рода проблєми після їх важности. Ухвали в справах засадничих вимагали б якщо не одноголосної згоди всіх партнерів то такої більшости голосів, яка не дозволяла б другу сторону переголосовувати.

Є ще багато інших способів, що б у формальній площині найти розв'язку, догідну всім нашим політичним групам, але всякою передумовою консолідації а відтак ефективної праці є зрозуміння поваги сучасної ситуації, в якій ми ще й дотепер цілковито розпорошені. Дальший стан діяння на власну руку кожного нашого політичного чинника зокрема буде чимраз то більше впевнювати могутніх того світа, що нас поважно трактувати не можна. Наші сусіди будуть це переконання тільки підсилювати і воно й далі при цьому лишиться, що українці, як заявив один церковний достойник, це народ, який має всюди тільки ворогів і сам не знає чого хоче. У висліді не треба буде дивуватися, коли рішення про нас будуть западати над нашими головами а нашою одинокою можливістю буде вислати якийсь меморіял. Так само до краю не можемо прийти такі розсварені як були перед і в часі другої світової війни чи як є тепер, щоби повторювати баварських практик, зі скаргами одні на других перед чужинцями та запевнюванням про наші поодинокі рації. Берім примір від народів з тисячелітніми державними традиціями, які резигнують з багатьох важних партійних принципів, коли батьківщина в небезпеці.

Навіть і політика вимагає знання

Містимо характеристичний уривок листа одного українського громадянина з Шангаю до редакції „Тризуба".

„З Брюселю якийсь М. В. (23, рю де ль'Ендістрі) надіслав мені 20 примірників меморандума УГВР, маючи на меті поширити пропаганду на Китай. Одначе ці пропагандисти забули або просто не знають, що такі меморандуми, в яких Манджурія фіґурує як окрема держава, ділатимуть на Китайців таксамо, як на нас ділала б пропаганда, в якій Галичину чи Закарпаття відділювалося б від решти України. Адже для Китайців Манджурія це тільки північно-східня провінція Китаю. Потім на мою думку недоцільним, а навіть ризиковним і шкідливим є звязувати український визвольний рух і українське імя з тими всіми невідомими, що фіґурують в меморандумі. Український визвольний рух та українське імя світові уже досить відомі і навіщо наражати їх на небезпеку та викликати підозріння і недовіря"...

Американські Українці й допомога УПА

Від керівника одного з відділів Організації Державного Відродження України ми отримали відпис звернення Голови Центр. Управи ОДВУ, проф. Олександра Неприцького-Грановського, до членів Центр. Управи й керівників відділів ОДВУ. З уваги на актуальність порушених у цьому зверненні проблем, містимо його в скороченні. Треба при цьому відмітити, що ОДВУ за весь час свого існування на території ЗДА незвичайно активно підпомагала матеріяльно і морально українську визвольну справу. Нічого дивного, що на неї спрямовані були найсильніші атаки большевицьких агентів і їхніх приплентачів у Америці, які навіть під час війни зробили були перед американським урядом донос на ОДВУ і її провідних діячів, обвинувачуючи їх у агентурній роботі на користь Німеччини. Однак ці намагання скомпромітувати ОДВУ перед американською владою й суспільством та привести до її ліквідації не дали наслідків, бо вже навіть велика кількість добровольців до американської армії з рядів членства ОДВУ заперечувала наклеп про її агентурність. Після війни ОДВУ знов почала розгортати свою діяльність, гуртуючи в своїх рядах найбільш патріотичну й жертвенну частину американських українців. Довголітній голова Центральної Управи ОДВУ проф. Олександер Неприцький-Грановський — це заслужений український вчений і громадський діяч, професор Міннесотського університету.

У своєму зверненні проф. Неприцький-Грановський пише, що поява частин Української Повстанської Армії на Заході дасть змогу вияснити справжнє обличчя УПА, створення якої окремі політичні партії на еміграції в роздутій до неможливости пропаганді намагалися представляти як виключну свою заслугу. ОДВУ займала до цих спорів між партіями байдуже становище, не маючи змоги перевірити на місці дійсний стан справи. Не маючи точного огляду дійсности на українських землях, треба не піддаватися легковірності і не дати „повести себе в безодню анархії людям, що стараються розбити нашу працю і єдність".

„В інтересі большевиків та засліплених партійників було зводити до партійности героїчні змагання українського народу".

Боротьбу Української Повстанської Армії представлялося в Америці в невластивому світлі, бо інформації про неї в американській пресі є здебільшого інформаціями партійного характеру, або походять з уст чи преси ворожих українцям чинників. „Суматоху збільшує факт, що представляти УПА взялися цілі об'єднання партійно-групового характеру, які подібно роблять на цьому несогірші інтереси, збираючи гроші та розвиваючи до неможливих розмірів пропаганду... Кров наших братів, що проливається річками в краю, стала предметом безсовісного торгу, спорів і калькуляцій".

Треба відмежуватися від такого способу трактування визвольної боротьби. Збройна боротьба в Україні є спільним чином десятків тисяч українців, які в обороні своїх родин і осель, в обороні себе самих взялися за зброю. Цей героїзм треба без всяких тенденцій підносити перед чужинцями і українським громадянством. Треба простягти руку братерської допомоги — і фізичної і моральної — українським повстанцям.

Наклепницькими є поголоски, начебто сам голова Центр. Управи ОДВУ, її члени й редакційна колегія її органу „Україна" виступали проти УПА. Навпаки. Одначе пошана до лицарів визвольної боротьби не означає ще, що треба щанувати тих,

(Продовження на 15 ст.)

ЇХНЄ ТРИДЦЯТЬРІЧЧЯ

В січні місяці ц. р. московські ставленники — „уряд УССР” та партійна верхівка — взялися урочисто відсвяткувати тридцять-літній ювілей встановлення своєї влади на українській землі.

Нам точніше невідомо, чи дістали вони з Москви від самого Сталіна доручення святкувати, чи ця ідея була винаходом Хрущова і його найближчих дорадників. Відомо тільки, що з двадцятьми днями січня заметушилися раптом у Києві художники - плакатороби, скульптори - ремісники. Більше як 50 чоловік їх було мобілізовано на „прикрашування” вулиць, майданів гаслами, портретами, статуями.

24. січня, на передодні свята, до Києва прибув „сам” Молотов. І розуміється, була урочиста зустріч на зал. станції Розуміється, говорила промовці, і, розуміється, говорили вони казенними словами все те, що звичайно говориться на советському мітинґу у кожнім закутку „советської родини”. „Національна особливість” мітинґу полягала в тому, що тут не забуто про „націоналістичні банди”, кинуто ще раз болотом на великих лицарів визвольної боротьби. Виступав і „сам”. Передавав привіт від Сталіна, особливо „вірним соратникам”. Тому що приїзд Молотова був сенсацією, юрба плескала більше й охочіше, ніж те робить з обов'язку на кожнім мітинґу. Розуміється були і старателі, російські патріоти і советські достойники, якими лестив приїзд їхнього В'ячеслава Михайловича і які вітали його щиро і захоплено.

Як зграя вороняча, злетілися з ріжних „республік” СССР партійні вельможі. У вечері того ж дня з великою помпою відбулася ювілейна сесія Верховного Совєта УССР.

За столом президії широкі відгодовані фізіономії Мельникова , Хрущова... За ними кілька вартових на струнко з червоними прапорами, у складках яких виблискують гасла, писані російською мовою... Понурим символом віє від цієї картини... Оплески, овації, щирі і захоплені... Це радість тих, що панують і поневолюють. Але за цією радістю і захопленням підсвідомо ховається і щось інше. В промовах чутно тривогу перед закутим велетнем, українським народом. І це надає святові особливого тонусу: відбувається бенкет на вулькані, і бенкетуючі немов відчувають, що вулькан може вибухнути і затопити їх своєю лявіною.

Другого дня відбулася військова парада і т. зв. народня демонстрація. Методами парт. — і профдисципліни зізгнано на цю демонстрацію до 300.000 людей. По обіді відбуто урочисте відкриття пам'ятника Ватутіну, російському ґенералові, що згинув на Україні підчас війни від кулі українського партизана. З це на його пам'ятнику прикріплено напис українською мовою: „Генералові Ватутіну від українського народу”. Закладено також пам'ятник Щорсові, московському запроданцеві, що перший зорганізував з національних зрадників полки, які руйнували молоду Українську Народню Республіку в 1919 р. і прокладали шлях російсько - советському імперіялізмові. Все було, як на кожному порядному офіційному святі в СССР. Все було за штампом. Пишна ілюмінація. Вогнянні фаерверки. Тридцять гарматних сальв. Прожектори, що освітлюють червоний прапор із сильветками советських божищ — Леніна і Сталіна, орхестри... все було, чого вимагає азіятська пишнота а ля Кремль. Були навіть натовпи людей на вулицях і майданах, що, втомлені постійною каторжною працею, скористалися з несподіваного „свята”, вийшли на вулицю подихати свіжим повітрям і здебільшого з байдужою цікавістю спостерігали за всіма святковими „кунштюками”.

Не було лише одного — щирої народної радости.

„Свято” відбулося лише в найбільших центрах України. Святкували там, де було наказано святкувати. І це найпромовистіше свідчить про „народній” характер свята.

⁂

Про що вони, більші й менші сатрапи - унтера Сталіна — „дядьки отечества чужого”, говорили й писали під час свойого свята тридцятьліття?

Коли говорити про тих землячків, що запродали свою душу й тіло московському молохові, то декого з них, у дні ювілею мучило сумління, а може і примари замучених за Україну їхніх колишніх товаришів не давали їм спати. Бо от, наприклад, Тичина написав страшенно марудний святковий вірш, від якого несе такою прозаїчною мізерією і казенщиною, що відчуваєш, піїта не одну годину просидів над ним і не одну чорнильну пляму зронив на папір, поки витиснув із себе:

Грими, тридцятьріччя,
У срібні голоси!
Правдиве в нас обличчя
І сповнене краси.
Багатства на сторіччя —
Чого лиш попроси.

Так, дійсно! Словами Шевченка можна б було продовжити:

У нас же й світа як на те —
Одна Сибір неісходима,
А тюрм! А люду! Що й лічить!

Сучасний „тупорилий віршомаз”, як назвав би його Шевченко, провадить далі:

Радянська Україна —
Як самоцвіт сія.

Ви бачите читачу, яка блискуча „поетична свіжість” порівнень? Додайте до цього ще і те, що Павло Григорович, пишучи строфу про „самоцвіт”, як початківець — школяр загубив ритм віршу — і ви розумієте, з яким почуттям сидів він за письмовим столом, виконуючи партійне замовлення.

Нічим не краще і у Сюсюри:

Любити вітчизну, любити завжди
Поля її росні, зелені сади
І їй не жаліти за дні молоді
Ні крови у битві, ні поту в труді.

Хто чув на селі, як сторож, бувало, калатав у калатало, сіючи у нічному повітрі розмірені сухі і беззмістовні звуки, той відчув співзвучність віршу Сюсюри із тим порожним ритмічним калатанням.

Так відгукнулися на свято ті, що у жилах їхніх тече українська кров, але що мозок свій продали не так за лакомства нещасні, як через свою безхарактерність — бож і вони могли спробувати вирватися з кліщів советської системи, як зробив це А. Любченко.

Тридцятиліття викликало ряд привітань і побажань від Квіслінґів „союзних” республік і особливо від „старших братів” у Москві. У привітанні від Верховного Совєта РСФСР українських большевиків поплескано по плечі за те, що „советська Україна стала крупною зерновою базою Советського Союзу”, а український народ здобувся на похвалу за те, що українські хлібороби в минулому році „достроково виконали державний

плян хлібозаготівель”. Справжні хазяї України радіють. Вони провадять свої господарські кальkуляції і, подзвонюючи золотими червінцями, здобутими з поту і крови українських людей, не можуть приховати користолюбного цинізму своєї радости. Інакше виглядають привіти „платонічного” характеру. Ось Федір Гладков на сторінках „Литературной Газети” вітак:

„Давно я звик стежити за українською літературою і любити її”. Він звик стежити і звик любити. Чи можна вигадати фразу більше бездушну і дерев'яну, як це висловлення любови? Коли звернемося до урядових промов, то перше, що впадає в очі — це запобігання прихильности в українського народу, поєднаних із шахрайськими спробами затуманити і вбити в ньому усвідомлення своїх власних інтересів. З трибуни сесії Верховного Совєта Нікіта Хрущов каже: „Ми, українці”... він, чистокровний росіянин, зараховує себе до українців, щоб мати якісь підстави говорити в імені українського народу: „український народ завжди був, є і буде вірний великому ділові Леніна - Сталіна”.

Це саме запобігання прихильности в українських трудящих чуємо і у промові Молотова, коли він вітає український народ, поздоровляє його зі святом. І так само, як у Хрущова, тут же вплітаються запевнення: „Як ніколи, глибоким совєтським патріотизмом переняті маси українського народу і славна українська молодь”. „Совєтська Україна перебуває на вірному і надійному шляху. Найголовніше в тому, що нині це вже добре усвідомлюють широкі маси українського народу”.

Шаман робить заклинання, приймаючи бажане собі за дійсне. Спритний політик — зух знає, що уперте впевнене наголошування якогось твердження може впливати на багатьох як суґестія. гіпноз. Саме у ролі гіпнотизерів, що шукають опертя в магії слова, виступали совєтські політики на святі. Український народ хочуть запевнити, що він справді має в совєтській системі національно - державні осяги. „Проходили століття за століттями, а український народ залишався роз'єднаним. Здавалось, безнадійні мрії українців про воз'єднання свого народу. Однак з того часу, як совєтський Союз зміцнів і дістав змогу предявити права українського народу на утворення совєтської держави для всіх українців, мрія українців про національне возз'єднання здійснилась”.

Коли читаєш ці рядки, то приходиш до висновку, що ніякі імперіялісти не спромоглися цинічніше, і брутальніше використовувати найсвятіші національні почуття для своїх брудних цілей, як це роблять большевики. Кожний, хто пам'ятає передвоєнну дійсність, знає, що соборницькі стрімління наддніпрянців тоді викорінювано поліційно, як „буржуазний забобон”. І лише, коли виникла можливість імперіялістичної експансії, згадали нашу ідею соборности, щоб нею приглушити антибольшевицькі стремління західних українців та виправдати виступ проти Польщі шляхетними мотивами перед світовою опінією. А коли прийшов час політичних торгів із Польщею, тоді не завагалися віддати віковічні українські землі — Холмщину, Лемківщину, Посяння, полякам на поталу, помогли Польщі опанувати те, що самі поляки не в силі були опанувати протягом тисячоліття. І хіба не кпиною з ідеї соборности є те, що українські райони, цілі області — Кубань, українські частини Вороніжчини, Курщини, — належать до РСФСР і там провадиться всіма засобами викорінювання навіть самої української мови?

Російським імперіялістам і їхнім аґентам за всяку ціну потрібно довести, що Україна самостійно від Росії не може існувати.

Тому Молотов каже: „Український народ любить і пишається совєтською батьківщиною, він знає, що Україна як вільна і суверенна держава можлива тільки в складі Союзу СССР”.

Ювілейна сесія Верховного Совєта УССР у своєму вітанні „великому Сталіну” кидає ствердження, що його підхоплять льокаї — історики і будуть на всі лади фальшувати минуле України: „На всіх етапах своєї історії Україна відчувала багатирську підтримку і рятівну поміч свого старшого брата — великого російського народу”. („Правда”, 1948, ч. 26). І, розуміється, нічого не кажуть ці Квіслінґи, ні їхні хазяї про той довгий, як безконечність, історичний ланцюг страждань українського народу від цієї помочі: Ні про нищільні походи Андрія Боголюбського на Київ, ні про те,

Як Батурин славний —
Москва в ночі запалила,
Чичеля убила
І малого і старого в Сейму потопила.

Ці і тисячі тисяч інших фактів московської „помочі” мають бути замасковані у нашій історії так, щоб не можна було зрозуміти, защо наші предкі як казав знов таки Шевченко, „скородили списами московські ребра”.

Заслуга українського народу, на думку Молотова, полягає в тому, що український нарід **перший** пішов слідом за Росією на шлях совєтської державности. Що український нарід більше, ніж усі інші народи разом взяті, поклав жертов у боротьбі проти цієї державности, про цей факт Молотов „скромно умалчивает”, кажучи фразеологією совєтських журналістів. Тільки з російсько - большевицькою окупацією України почавши справжній період розцвіту українського народу, його культури, мистецтва і науки цинічно блюзнірить дальше Молотов.

Ми вже казали: не тільки радість панування була внутрішнім мотором свята, тривога моторошним поглядом починає зазирати в душі можновладців. Вони бояться втратити Україну. Тому в привітальній адресі Сталінові від Верховного Совєта УССР читаємо твердження, що у війні розгромлено не тільки німців, але й українських націоналістів. У промові Хрущова головне — це гістеричне завивання проти українського націоналізму. Старання очорнити націоналізм, як, мовляв концепцію людоненависництва — цьому приділено добру половину промови Хрущова. Він поборює наш націоналізм, понаклепницькому змішуючи його з шовінізмом. Свято їхнього тридцятиліття — це спроба віддати данину „національній формі” з тим, щоб ударити по національному змісту всього українського життя.

Жертвенна діяльність організованих сил націоналізму протягом останніх семи років не минула марно. З крови зтортурованих в застінках Гестапо і НКВД героїв встала наочно сліпучо - чиста правда українського націоналізму. І вона сьогодні будить приспані душі кращих українських людей, тих, що мають мужність бути чесними. І вже ніякі помпезні свята, ніякі облуди не здушать цього процесу.

АНДРІЙ ЧОТИРЕНКО

„Прапрадідівський дух" і „Московське повітря"

Чистісінький клопіт большевикам з отим прапрадідівським духом. Уже понад тридцять років виганяють вони його з українців, удмухуючи в них московське повітря, одначе він, отой прапрадідівський дух, і донині живе й діє. Та мало було б дива, коли б прапрадідівський дух жив лише в серцях большевикам зненавиджених „петлюрівців", „буржуазних націоналістів" та „українсько-німецьких націоналістів", а то ж він, як самі большевики стверджують, живе і в серцях так званого „сталінського племени".

Дмитрові Остапенкові на початку другої світової війни було всього сімнадцять років. Він — „дитина сталінської епохи". Пішовши добровільно на фронт, Остапенко проходить з боями донські степи, бере участь у „визволенні" України, в одному бою він знищив 13 ворожих танків і, нарешті, потрапив до рідного села. Що ж дає силу цій „дитині сталінської епохи" воювати з німцями, знищити 13 танків? Карл Маркс? Енгельс? Ленін? Сталін? Хрущов? Комсомол? Колхоз? А ось послухайте:

„Співуча Україна збуджувала в серцях мужність і високі почування... прапрадідівських інстинкт: жадоба життя, сильна нездолання, міцно-премічно охопила обох" (братів Остапенків — А. Ч.).

Так змальовує причину героїзму сімнадцятилітнього Остапенка український підсовєтський письменник **Гринько** в своєму нарисі „Тринадцять". А ось що пише з цього приводу рецензент **Юрій Кобилецький** у журналі „Дніпро":

„Значить його герой бігав у перший кляс, коли справляли 7-8 річницю Жовтня. Це дитя нашої епохи. В нього нічого нема від минулого. Він того прапрадідівського духу і не чув... Чого ж не сказати про нашу систему виховання: виховувався ж герой у нашій радянській школі, може перед очима його ввижався учитель радянський, чи хтось з товаришів? Чому не сказати, може Чапаєв?..."

Одне слово, що хочете — нехай би навіть московський лапоть став тому Остапенкові перед очима, аби тільки не образ України, аби тільки не образ його предків, чий дух став джерелом героїзму сімнадцятилітнього юнака.

„Термін „співуча Україна", „прапрадідівський дух" — це хуторянство, провінціялізм, що граничить з національною обмеженістю".

Такими словами закінчує рецензент свій розгляд Гринькового нарису „Тринадцять". Звісно, якби таке тільки з самим Гриньком, Юрій Кобилецький може б і не турбувався, а то він тут же починає розглядати нарис іншого автора — **Сторожука** — про комсомолку Лялю Убийвовк, що загинула в катівні гестапо. Перед розстрілом Ляля згадує про свого ровесника, дев'ятнадцятилітнього хлопця (теж „дитя сталінської епохи"), як про героя, що може визволити її з гестапо. Хто ж виховав у ньому цей героїзм? Карл Маркс? Енгельс? Ленін? Сталін? Хрущов? Комсомол? Із слів самої Лялі Убийвовк довідуємося:

„Як почне, бувало, називати себе нащадком Григорія Сковороди або Івана Котляревського, Панаса Мирного або Миколи Гоголя".

Тут уже Юрій Кобилецький аж волосся на голові собі рве. Чи ж видано, чи чувано, щоб Григорій Сковорода, чи Еней, чи, скажемо, Тарас Бульба готували совєтського юнака до героїчних боїв? Та ще хто про це говорить — комсомолка Ляля Убийвовк, герой Вітчизняної війни, що мужньо вмирає в німецькій катівні. Ні, цього ніколи не могло бути! Тим то Юрій Кобилецький поспішає:

„... мужности і відданости батьківщині вчили його наша радянська система освіти й виховання, наші радянські вчителі, наша комсомольська організація".

Отож, на думку Кобилецького, вся духовість сучасного українського покоління живе виключно московсько-большевицьким повітрям, що його большевики так старанно удмухують в душу української молоді.

Щоправда, ці „недоліки" в Гриньковому та Сторожуковому нарисах можна було б виправдати незрілістю, а отже й невправністю молодих авторів, що, зрештою, й робить Юрій Кобилецький. Ще можна б кваліфікувати авторів, як людей, що, зважаючи на свій молодий вік, підпали під вплив „буржуазних націоналістів". Можна б було, кажемо, виправдати і Гринька і Сторожука. Але ось перед нами лежить книжка нарисів та оповідань під назвою „Атака на Ворсклі". Написав її не якийсь невідомий досі молодий автор, — написала її сорокалітня людина, досвідчений письменник, член комуністичної партії, десять років тому битий за „троцькизм", а сьогодні — кілька разів орденоносець, лавреат сталінської премії і, крім усього, не українець, а жид з національности — **Леонід Первомайський.** В одному із оповідань під назвою „Життя" Первомайський розповідає про „сталінську дружбу народів, про двох побратимів на війні — „льотчика" Михайла Дзюбу і розвідника Юсупа Рахімова, який врятував йому життя". І все було б добре, і все було б гаразд, якби Первомайський був без „прапрадідівського духу", про що пише тепер уже інший рецензент — якийсь **Василь Півторадні** — в тому ж таки журналі „Дніпро" таке:

„А коли герой начинає співати, то обов'язково наслідує жартівливу пісню „свого пращура — запорізького козака Ничипора Дзюбу, якої той полюбляв співати, повертаючись з далекого походу на вогненнорудому коні своєму:

„Коли б мені зранку
Горілочки склянку,
Тютюну та люльку,
Дівчину Ганульку".

Дивна людина цей Леонід Первомайський. Невже він досі ще не знає, що всі совєтські герої повинні співати виключно „пісень про Сталіна"? А ще лавреат сталінської премії.

Далі цей самий Василь Півторадні наводить цілу низку „традиційних", як він каже, образів у книжці Первомайського — „кургани, повні вікової дрімоти", „останки вірних козаків, що захищали степ від несподіваного ворога" і т. д. — нарешті констатує:

„Неприємне враження справляє на читача штучне порівняння радянського воїна Олексія Штепи з „молодим козаком", „кість від кости козацького племени", штучне називання дороги, якою їхав командир ескадрону Порфирій Туренко „давньою тропою, по якій проходили його славні прадіди — „вільні козаки".

Ми певні, що коли б Леонід Первомайський був з роду не жид, а українець, цей Василь Півторадні обов'язково пошив би його в „буржуазні націоналісти", а так він тільки жалкує, що автор вдається до „реставрації традиційних образів". Зате, відзначаючи позитивне в книжці

М. ПРУТИЧ

„Найбільша брехня XX-го століття: Україна“

(Теми до надуми)

В червні 1939 р., отже в час, коли на політичному обрії Европи вже зовсім виразно зарисовувалось мариво другої світової війни, в Парижі появилися дві публікації у французькій мові про Україну. Під заголовком „Україна — від початків до Сталіна", появилися тоді в місячнику « Le Document » довша стаття французького публіциста Бенуа - Мешена. Рівночасно появився в формі брошурки під заг. „Найбільша брехня XX-ого століття: Україна", памфлєт „малороса" Василя Шульгина, одного з корифеїв чорносотенного імперіялізму. З окрема остання публікація, може ще й сьогодні зацікавити українського читача, тому що вона є вірним відзеркаленням ментальности тих російських еміґрантських кругів, що, уважаючи себе носіями національної Росії, рішені, на випадок зміни ситуації в Східній Европі, недопустити за ніяку ціну до ліквідації російської імперії. Памфлет В. Шульгина є яскравим доказом на те, що деякі круги російської еміграції, не лише нічого не навчились за минулі тридцять років, але що живуть вони ще й сьогодні духом „валуєвського" та „емського" указів, духом „єдиной - недїлимой".

„УКРАЇНА, ХИМЕРА ЧИ ДІЙСНІСТЬ"?

Таке питання ставить собі Бенуа - Мешен, починаючи свою довідку про Україну (« L'Ukraine des origines à Staline »).

„Що таке в дійсності Україна, цей край, що ні ім'я, ні кордони його не зазначені на мапах Европи? Хто такі — українці, що про них говорять нам деякі подорожні: численніші ніж поляки, мужніші та культурніші ніж румуни, льояльніші в відношенні до їхніх національних стремлінь ніж самі чехи, які творять найбільш романтичну націю Европи — націю, що про неї ніхто не знає"?

І автор продовжує: „Питаймо про це росіян — прихильників царя чи Сталіна — поляків, румунів, мадярів. Вони нам відповідатимуть пристрасним тоном: „Увага! Ви на фальшивій дорозі. Україна не існує. Це химера духа, фікція, створена з різних частин облудними пропагандами". Питаймо членів української еміграції у Франції, Німеччині, Англії, США. Вони скажуть нам і з ще більшим запалом: „Мучеництво України — це один з найстрашніших злочинів історії. Так довго як Україна в неволі, мир буде лиш обманою. Яка тайна криється за цими відповідями, що так собі противорічать"?

Ось питання, що стояло (і стоїть до тепер) перед кожним західним европейцем, який має нагоду довідатися про Україну не лише від її історичних ворогів, але й від її власних синів. Політичні круги Західньої Европи не завжди стараються формувати свій погляд відносно проблєм Східньої Европи на основі об'єктивних і багатосторонніх джерел. Поодинокі особистості, а нераз навіть і цілі середовища, підлягаючи однобічним впливам, свідомо або й несвідомо піддержують ті елєменти, що, після розвалу большевизму, хотіли б стати вірними сторожами московської „тюрми народів".

ТОВАРИСТВО ПРИЯТЕЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ РОСІЇ

В 1938 р. постав в Парижі комітет, що приняв назву „Товариство Приятелів Національної Росії". В склад почесної президії цього Т-ва входило десять визначних французьких особистостей, а саме: дружини маршалів Жоффра й Фоша, два посли й бувші міністри, два амбасадори, один генерал, два члени Французької Академії та почесний голова синдикату паризької преси. Президентом Т-ва був сенатор Анрі Лемері, а між п'ятьма віцепрезидентами знаходимо одного генерала, одного сенатора та одного посла, тодішнього президента соціяльної республиканської партії. Товариство (ТПНР) мало ще двох генеральних секретарів. Один з них, Моріс Венсан, був головним редактором журналу « L'Indépendant ». Другий генеральний секретар, Арсен Гулевич — це одинокий росіянин в управі ТПНР. Він, очевидно, не міг займати у французькому державно - громадському житті жодної функції і тому представляв себе скромно як « homme de lettres », себто як літерат.

З короткої нотатки, що її підписала управа ТПНР, довідуємося, що Товариство Приятелів Національної Росії, без огляду на свої скромні засоби, осягнуло, завдяки безупинній праці, такі результати:

1) створення сталого центру „точних" інформацій про Росію;

2) публікація статей, інтерв'ю, комунікатів та нот, що насвітлюють „справжнє" положення в СССР, „дійсні" стремління російського народу, німецькі наміри відносно Росії та зв'язки, що єднають французьку націю з російською;

3) видання різних брошур, з метою поборювати акцію комуністичних організацій, що їх тоді піддержував Комінтерн;

4) влаштування кількох конференцій національного та міжнародного характеру, які управа ТПНР уважала як першу ініціятиву для зближення Франції до майбутньої Національної Росії. Питання, це на думку управи ТПНР, мало в першу чергу, зацікавити тих французів, що під фінансовим оглядом були звязані з Росією, одначе певну вагу малиб мати теж економічні питання загального характеру;

5) створення секцій на провінції, що мали активно протидіяти комуністичній пропаганді.

Дальші цілі Товариства Приятелів Національної Росії окреслені дослівно так:

„Збільшити наші засоби діяння, забезпечити нашим ідеям якнайбільше розповсюдження, піддержувати в ефективний спосіб національних росіян, що зовсім природньо призначені бути відновителями їхньої вітчизни, підготовити разом із ними

Леоніда Первомайського, рецензент з особливим старанням випинає ось такі, прикладом, місця:

„Письменник вміє почути „шипіння гарячих осколків у воді, підкреслити **чудесну деталь — московське повітря — повітря Вітчизни** — в „чотирьох скатах фронтової автомашини".

Отож маємо: московське повітря — синонім повітря Вітчизни і навпаки. Коротко, ясно і зрозуміло! Тільки в одному помиляються обидва рецензенти: прапрадідівський дух є незмінний дух, що живить цілі покоління українського народу, а московське повітря — це змінна категорія, яка міняється залежно від „метеорологічних умов.

—::—

відбудову національної Росії, вільної, могутньої й щасливої, ось цілі, що їх ставимо собі в 1939 р.".

„НАЙБІЛЬША БРЕХНЯ XX-ого СТОЛІТТЯ"

Для розповсюдження своїх ідей, Товариство Приятелів Національної Росії видавало окремий бюлетень. „Від минувшини до будучности Росії", „Росія і Франція", „СССР і Національна Росія" — ось заголовки перших трьох чисел бюлетеню ТПНР. Четверте число, присвячене Україні; — це брошурка В. Шульгина, про яку ми згадували на вступі. Памфлетний характер цієї брошури проявляється вже в самому заголовку. „Теорії" В. Шульгина не видержують елементарної історичної критики і тому полемізувати з автором було б зовсім зайво. Цей „шедевр" україножерної пропаганди російських „публіцистів" витягаємо з забуття лише **à titre de curiosité**. Брошурка В. Шульгина цікава тим, що автор її, стаючи в обороні російських імперіялістичних інтересів, прикривається плащиком „малороса", що хоче бачити „свій нарід" звільнений від рабства „українського сепаратизму". Автор брошури „Найбільша брехня XX-ого століття: Україна" ділить „українських сепаратистів" (яких він називає також „україноманами") на три категорії, а саме:

1) на чесних, але обмежених (це мали б бути ті, що їх обдурюють);

2) на поінформованих але нечесних (це ті, що обдурюють обмежених), та

3) на інформованих і чесних (це „маніяки схизми", що обдурюють самі себе).

До цих останніх, ніби, звертається В. Шульгин у своїй брошурці.

Зокрема випроваджує його з рівноваги праця А. Чигирина, що появилася в 1937 р. п. заг. „Українське питання", у відповід на інсинуації „Національного Союзу Нового Російського Покоління".

ШУЛЬГИН КОНТРА ШУЛЬГИН

Для нас нецікаві поодинокі тези, що їх розвиває В. Шульгин в полеміці проти А. Чигирина. Це ряд явних перекручень та парадоксальних тверджень, що не видержують критики не лише під історичним, але й під формально-логічним кутом. Висновки, що до них доходить В. Шульгин, не грішать особливою оригінальністю. Видумана поляками, поставлена на ноги німцями і зміцнена большевиками. Україна, це ніщо інше як польсько-німецько-большевицька інтрига. Ось „квінтесенція" теорії В. Шульгина, що в такий спосіб здобуває собі право назватися, подібно до свого „твору" — найбільшим брехуном XX-ого століття. Та раз він почав розрахунок із „українськими сепаритистами", Василь Шульгин мусить розрахуватись також із своїм племінников Олександром Шульгином. Бувший міністр закордонних справ Української Народньої Республіки закінчує одну з своїх статей в франц. мові, заявляючи, що Україна хоче бути незалежною і, що в цій точці, вона ніколи і перед ніким не уступиться. Свому племінникові-сепаратистові В. Шульгин цього ніяк простити не може і він поспішає з відповіддю.

„МАЛОРОС" В. ШУЛЬГИН В ОБОРОНІ „ЄДИНОЙ-НЕДІЛИМОЙ"

„З тією виразністю, що обов'язує вас („українських сепаратистів" — прим. М. П.) віддалюватись від решти російського народу, ми (себто „малороси" типу В. Шульгина — прим. М. П.) хочемо зберегти нашу сімейну єдність. Ми хочемо зберегти **єдність** як запоруку нашої (!) національної сили. Ми хочемо боротись за все те, що може допомогти населенню південної Росії (!), ступити вперед на шляху матеріяльної та моральної культури, різної від культури північної, оскільки таке щось існує.

У відповідний момент, ми будемо, одже, старатись одержати всякого роду „автономії" (сам В. Ш. ставить це слово в лапки — прим. М. П.), так адміністративні, як і в формі найширшого самоуправління. Однак, слід добре затямити собі одну річ: **ми не відступимо ніколи й нікому єдности російського народу**".

Коментарі до тиради „малороса" В. Шульгина, на нашу думку, зайві.

„ЄДНІСТЬ РОСІЙСЬКОГО НАРОДУ І РОСІЙСЬКОГО ІМЕНИ"

Та на тому ще не кінець. Впертий „малорос", впавши в екстазу московської мегаломанії, перетворюється з оборонця неподільної російської імперії, в апостола всеросійського світового месіянізму. Він продовжує: „Ми не можемо уступити і ми не зробимо цього в питанні єдности російського народу і ми не зрезигнуємо з того, що є, понад усе, її висловом: **єдність російського імені.** Єдність управління російської землі, може, навпаки, під тиском непоборимих обставин, бути тимчасово перервана. Так, за часів Денікіна та Врангеля „біла територія" творила під назвою „Збройні Сили Південної Росії" державу (!), не лише незалежну від червоної Москви, але ще й у війні з цією. В сучасну пору, можна собі уявити положення, в якому південна частина російського народу (!) могла б, перед північною частиною, визволитись від влади Сталіна, тирана всієї Росії. Якщо, однак, Південь має щастя (!) залишитись російським по імені та по свідомості, він вживатиме всі свої сили для того, щоби визволити також Північ: бо, розділені, Північ та Південь за мало могутні для тих проблем, що перед ними ставить історія. Лише тісно з'єднані зможуть росіяни з Півночі й ті з Півдня виконати свою спільну світову ролю".

МОСКВА — КОШМАР XX-ого СТОЛІТТЯ

Східня й Середня Европа зараз відчуває „світову ролю" російського народу на власній шкурі. Західня Европа, а за нею й цілий цивілізований світ, цю ролю чимраз ліпше починають пізнавати. Однак, всякі Шульгини й Чухнови, своєю „публіцистичною" діяльністю, не перестають завзято боронити концепції російської імперії та намагаються всіми силами здискредитувати в очах західнього світу визвольні змагання поневолених Москвою народів.

Коли взяти під увагу добрі зв'язки деяких російських політичних груп на еміграції з провідними кругами потуг заходу, тоді можна усвідомити собі ту небезпеку, що її представляють для нашої визвольної справи кандидати на большевицьких спадкоємців, білі рятівники російської імперії. Відкрити очі світові на факт, що російський імперіялізм, у всіх його формах, є основною перешкодою тривкого світового миру — це одне з головних завдань революційно-визвольного фронту поневолених народів Східньої й Середньої Европи.

...а завтра де Голь

Містимо цікаві та актуальні міркування співробітника швайцарської „Вельтвохе" Ф. Боди („ді Вельтвохе" ч. 746) про становище і можливості де Голя в сучасній політичній ситуації Франції.

Від побіди голівської „збірноти" у французьких муніципальних виборах минуло більше як три місяці. Рамадіє, завзятий „зволікач", уступив, Леон Блюм, духовий батько „Третьої сили", зразу не досягнув потрібної скількости голосів, щоб могти створити новий уряд, і вслід за великими партійними стратегами прийшов уряд фахівців, фінансових і експертів, який звів разом кілька найбільш шанованих і здібних постатей Франції для непопулярної болючої і драстичної політики ощадности і девалюації. Але ані такий авторитетний технократ, як Жюль Мот, ні великий банкир Рене Маєр, ні сумлінний, сухий бюровик уроженець Альзації міністр-президент Роберт Шуман, не спромоглися змобілізувати глибшої сили, яка спонукала б людські пристрасті на добровільні жертви і підчинення їхній розумній і тверезій політиці. Міністри ці творять уряд „золотої середини", а фах цей ділає, як дотеп історії, що саме він, найбільш нероматичний зі всіх урядів, має офіційно святкувати століття „Паризької Революції", яка змела тодішню „золоту ссредину" і закінчилася романтичною авантурою другого Бонапартизму.

Люї Філіп, король міщан, коротко перед революцією, що його повалила, сказав зрезигновано свойому міністрові Гізо: „Ми мусіли б революційний дух поборювати у глибині сердець, бо там він сидить, але щоб прогнати демонів, треба нам пророка".

Не тільки цьому середовищу попереднього століття, але теж „Третій Силі" з 1948 р. можна б зробити такий напис. А перед кількома днями писав Леон Блюм, якому ще найкраще підходить роля пророка, в „Попюлєр" що ситуація Республіки не менше загрожена тепер, як в листопаді, що „Третя Сила" поза партійні аванпости не обхопила народ в цілій його глибині, що вона не є ніяким рухом, ніяким предметом віри. В дійсності: всі частинні вибори підтвердили, що ні комуністи ні голісти не стратили свої впливи на виборців. Між тими двома стійкими і сьогодні частинно невидимими бльоками „змелюється" дальше безпощадно видима і правляча частина Четвертої Республіки немов між могутніми млинськими каменями.

Комуністи дозволили себе усунути з уряду, з міських рад, з вирішальних парляментарних позицій, з тяжким серцем приняли роздвоєння зв'язку професійних спілок, яке було спричинене їхнім терором проти всіх противників грудневого страйку, одначе мимо цього не перестали бути силою в державі і народі. Можна їх звати „п'ятою колоною", агентами чужини і ворогами національних інтересів, мимо цього вони мають спроможність при свойому возі втримати третину французьких виборців, при чому рівночасно розбудовують у своїй накопиченій ізоляції підземний апарат, що його вже Віші — держава Петена не могла зломити, і який чується вже досить сильним для боротьби проти якоїнебудь іншої диктатури. Вони сьогодні могли б собі дозволити на це, щоб врятувати Четверту Республіку перед тою корпоративно-авторитетною державною системою, яку теж і сьогодні більшість французів зносила б тільки в найгіршому випадку і дуже нерадо — але вони про це таксамо мало думають, як колись про рятунок Ваймарської Республіки. Коли сьогодні де Голь намагається здобути кругло 20 посольських голосів, при помочі яких він може спонукати парлямент до власного розв'язання і нових виборів, тоді він розчислює на це, що комуністи будуть віддавати свої голоси не для ратунку парляментарної республіки, а для її упадку. В той спосіб ідуть рука в руку великі вороги завтрішньої розправи, що б в поспіху розторощити з'єднуючі і посередні сили, які стоять між ними, все, що ще демократично пливке і не закостеніло в бльоках.

Та не комуністи, а де Голь є на черзі і виглядає так, що Москва хотіла б зимнокровно пожертувати французькою партією, щоб тільки дати доказ, що західня Европа не може протиставити Сходові ніякої правдивої демократії, а тільки чисто авторитативні режіми правих. Тоді без сумніву буде багато легше признати східнім демократам монополь правдивих демократій.

Де Голь є на черзі і тому, що читається про нього тепер дуже мало, тимбільше впадає в очі, як загально в Парижі числяться з можливістю його приходу, ще в літі до влади, в той час коли теперішній уряд чим раз більш свідомий свого провізоричного характеру. Тоді, коли де Голь від часу листопадової побіди промовляв, то це йому тільки скоріше пошкодило: його шорстке салдатське домагання, щоб парлямент поповнив самовбійство, його програмова січнева промова в Ліль, яку робітнича публіка приняла з льодовим холодом. Але назагал він дуже мало говорив, а його мовчанка виходить йому так само на користь, як ця підземна праця розвідки, підриву і проникання, яку він в міжчасі провадив далі.

Факт, що він усунувся в село Кольомбей, рідкість його публічних виступів і його здібність тижнями й місяцями мовчати і чекати — це все де Голь глибоко продумав і то від багатьох років. „Ніщо так не зміцнює авторитету, як мовчанка..., між мовчанкою і приказом існує певна конечна зв'язь. Тому що все що від вождя походить, переноситься на окруження, тому він створює спокій та увагу вже тільки через це, що він мовчить", так пише полковник де Голь у своїй перед шістнадцятами роками виданій книжечці, до цього одначе додає: „Систематична стриманість вождя робить тільки тоді враження, як довго відчувається за нею волю чину і пристрасть", і далі: „грач мусить виявитися найбільше зимнокровним якраз тоді, коли його ставка найбільша".

Що за мовчанкою де Голя стоїть „найвища ставка", — получена з волею чину і пристрастю, про це ніхто не сумнівається. І навіть повна отвертість, з якою він у своїх від тоді часто перевиданих працях висловив своє амбітне бажання сили і вождівства, у більшій мірі фасцинує як відпихає — так, як Гітлєрові це шкодило, виложити масам зовсім отверто у „Майн Кампф" всі тріски демагогічного здобування і знасилювання мас. Мовчанка де Голя спричинила, що в моменті, коли комуністи чимраз більше вростали в ролю страхіття-марева і зі здобуттям більшости — безмежно зростав страх перед їх діяльністю, паралєльний страх перед голізмом став слабший. Тому, що це не є властиво „народній зрив" ані ніякий інший настрій поборювання, диктатури чи знасилування, що тепер панує у французькому народі, а тільки шукання охорони перед, у певному моменті, найбільшою загрозою й нахабністю, повздержливість Р. П. Ф., дотеперішнє внимання всіляких заколотів і різних виступів які могли б

нагадувати фашистівські масові заворушення, запевнили де Голеві вирішальний атут. Шепоти багатьох умірккованих, які пробують переконати себе і других, що генерал їх чейже потребує і буде засягати їхньої ради, стали знову голоснішими і більш переконливими. Понад тим всім може де Голь з цілковитим спокоєм сказати, що він тому не винен, коли „експеримент Рене Маєр" заведе, коли б навіть правильно подумані податкові і фінансові реформи мусіли через партійний систем і нездецидованість парламентаристів, як теж через інтриги партійних стратегів, провалитися. Він сам не зробив урядові ніякі труднощі і коли його преса в такий самий демагогічний спосіб як і комуністична, бажає збити капітал зі всього рода невдоволення, тоді де Голь тут особисто ні-причому. Цей режім, в якому приклонники планової і ліберальної господарки не погодилися на якусь дійсну продуману політику, в якому соціялісти висловлювалися за заблькуванням всіх банкнотів і драстичною санацією гроша, а Рене Маєр проводить програму, що лучить максімум непопулярности з мінімальними принаймні середніми виглядами на здійснення, не є попри де Голя і комуністів життєвим.

Одначе його трагедія полягає в тому, що економічна мудрість змушує до речей, які соціяльно і політично ділають як „обух": наложити на селян перший раз податки, з півтора мільйона патентованих купців частично спихати в руїну, середньому станові дати відчути цілий тягар французького зубожіння — це все може бути економічно конечне і навіть здорове. Для партій, які залежать від виборців і збірних інтересів, які вже так чи так спираються на дуже вузькій базі голосів, є такі речі на довшу мету неможливі до переведення. До того уряд спирається на коаліції католиків і соціялістів — цебто партій, яких найвищі гарнітури вправді себе розуміють, одначе їхня правдива сила на провінції полягає в тому, що одні гуртуються довкруги вчителя, інші довкруги священника, та що вони в ім'я антиклерикалізму або католицизму ведуть в безперервних тертях проти себе боротьбу. Щойно недавно виказалося в Бретокіт, що теж і соціялісти голосують радше за неклерикальними голістами як за листою офіційно полученого республиканського народнього руху.

Була одна ділянка в якій „Третя Сила" надіється на здобутки і престіжевий зріст: закордонна політика, де генерал де Голь підчас свойого урядування не залишив найкращих спогадів. Але міністром закордонних справ є все ще невідкличний Жорж Бідо, одна з найбільш безбарвних постатей, які дихали колинебудь в Ке д'Орсей і напевно співвинний в тому, що закордонна політика у французькій свідомості відограє таку подивугідно малу ролю — треба тільки бачити з якою мудрою парламентарійною бездушністю прочитує він монотонно свої реторичні принципові об'явлення, щоб знати, чому закордонна політика не могла стати тим атутом „Третої Сили", яким вона можливо й могла б бути в руках модерного Бріян, сьогоднішнього Еріо чи Леона Блюма.

Тому теж і в цій ділянці не піднявся ніякий голос, який мігби стати голоснішим, як мовчанка де Голя. А в міжчасі голівське з'єднання було неменше безділне ніж протягом шости місяців між його оснуванням і побідою в муніципальних виборах, під час яких про нього також не можна було почути більше. Вишкіл і зміцнення кадрів, здобуття несподівано великого числа індустрійних робітників, які одначе дістали пораду тимчасом залишитися у комуністами веденому зв'язку конфесійних спілок СЖТ, розбудова Другого Б'юра, інформаційної служби, цього на взір армії організованого руху. Інформаційна служба і заложення актів було вже одними з головних занять голівського вождівського штабу в Лондоні і в Альжирі. Одною з причин уступлення де Голя з уряду був напевно факт, що він, попри інші особисті середники влади, стратив теж безпосередній вплив на цю тайну службу, в якій він добачує інструмент влади першорядної ваги. Тиха праця між послами, які ще підтримують уряд, але вагаються і є готові, під умовою запевнення їм їхніх місць в нових виборах, перейти до голівської „інтергруп парлемантер" належить під сучасну хвилину до найважнішої політичної частини цеї терпеливої праці за кулісами. Позиції на периферії, цебто приміром в кольоніях, в німецькій зоні, є так чи так в основному запевнені; тому цілком логічно підривна робота концентрується на центральну позицію республіки, на демократичну більшість у парляменті.

Генерал не спішиться. Ще заки багаті жнива і „американська допомога створять основу" господарського чуда", треба б переняти завдання володіти змученою і в найбільшій мірі неспокійною Францією, що де Голя ніяк не манить. Одначе що стоятиме йому на перешкоді в день, коли нагода буде йому самому видаватися принагідною щоб долю взяти у свої руки, як він це у одній книжці висловив? Хіба досить поширений антимілітаризм, загальне прив'язання до республіки, комунізм який за демократією і пальцем не кивне, кілька лівих груп, що бавляться словом „революція" — отже самі такі сили, які хіба згодом можуть з'явитися як опозиція, одначе поза тим нічого такого, що могло б у вирішальному моменті поставити рішучий спротив.

Без сумніву, історичний хід подій може прибрати інший оборот. Ріст і упадок Другої Республіки не мусить бути по малп'ячому наслідуваний, зі столітнім відступом, Четвертою Республікою. А поза тим ще не є цілком певне, яку внутрішню і зовнішню політичну ролю відограє голізм при владі (при цьому можна радше думати про Салязара, як про Муссоліні). Але одно є певне: ті сили, які сьогодні ще можуть втримати у Франції демократичну державу, є по лівій стороні незвичайно послаблені комуністичним „сепаратизмом", знову посередині вони радше ще „більш захитані і непопулярні, як було тодішнє „жюст міле", яке було усунено революцією в Парижі перед сто роками в лютому 1848 р.

ДО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА В БЕЛЬГІЇ!

„Комітет Допомоги Українському Студенству „КоДУС" в Бельгії звертається отсим до Українського Громадянства з закликом включитися активно в допомогову акцію для українського студенства.

Головним завданням теперішньої української еміграції є подбати про високовартісний дорібст для нашої інтелігенції і через то втримати високий рівень незалежної української науки. Наше суспільство вповні розуміє значіння тої проблеми та на терені Німеччини, Австрії, Франції за посередництвом КоДУС-у допомагає в студіях нашій високошкільній молоді.

Дня 14-го березня ц. р. заснувався рівнож в Бельгії „КоДУС", як громадська харитативна установа, в склад якої входять представники всіх українських установ, що цікавляться питанням допомоги для українського студенства. Серед нас в Бельгії є багато студентів, які з причини браку фондів не можуть продовжувати своїх студій. Ціллю „КоДУС-у" є уможливити цим студентам середні умовини життя, щоб вони могли вповні присвятитись їхній науковій праці.

Comité Ukrainien d'Aide aux Étudiants en Belgique
« K O D U S »
24, avenue Livingstone, Bruxelles 4.

Ю. МИКОЛА

Україна в боротьбі

БОЛЬШЕВИЗМ І УКРАЇНСЬКИЙ ПОВСТАНЧИЙ РУХ

Вертаючись у 1943 - 44 р.р. на залишену німцями територію України, большевики зустріли те, чого вони найбільше боялися й проти чого безуспішно боролися на протязі більше 20 років. Це було пробудження серед українських мас прагнення до соціяльної і національної свободи, що виявилося в ліквідації всіх форм большевицької господарської й політичної системи й щонайважливіше — в явній збройній боротьбі повстанських сил у ім'я вільної української державности.

Тому нічого дивного, що нове закріпачення України відбувалося на різних українських землях по-різному. Тоді як на Східній і Центальній Україні большевики почали відразу відновляти зрушену війною колгоспну систему й усі інші форми господарського й політичного життя у передвоєнних, а то й ще гостріших формах, то на Західньо-Українських Землях вони, залишивши на початках суспільні форми життя майже недоторкненими, свій перший і головний удар спрямували проти революційно - визвольного руху.

Лише одне було спільне в діяльності большевиків на всіх українських теренах, а це — широке розгорнення сітки НКВД і негайна відбудова в першу чергу... в'язниць.

Не припадковим є це, що напр. в Тернополі, що був цілком знищений під час бойових дій, одним з перших будинків був відбудований будинок в'язниці. Школи й лікарні ще довго після того не мали приміщень. Подібне діялось по всій Україні.

На зліквідування повстанського руху, большевики кинули всі засоби. До досить нерівної боротьби проти себе стануло дві сили : з одного боку велика матеріяльна сила большевиків, — з другого боку — повстанці. Один з колишніх учасників повстання так характеризує те співвідношення сил на фронті революційної боротьби українського народу :

„По боці большевиків багатотисячні загони НКВД, різні військові спецвідділи, вишколені й призначені до боротьби з партизанами, цілі дивізії військ Ч. А. разом з усією їх технікою, керовані досвідченими генералами. По боці українського революційного підпілля — кілька десятків тисяч української найбільш патріотичної молоді, яка ще вчора сиділа по школах, за книжками, кілька десятків тисяч повстанців, озброєних лише крісами, ґранатами, пістолями. Кілька десятків тисяч повстанців, яких командири в основній своїй масі ще лише вчора були гімназистами, селянами, робітниками і здобули свої кваліфікації не у військових школах, а у вогні безпосередньої боротьби; партизанські загони без баз, без постачання, без тилу — і все це в умовах, коли закінчилася війна і ворог має незв'язані руки, все це при відсутності будь-якої, найменшої допомоги з зовні. **Нервність сил величезна.** Єдиний еквівалент усіх переваг, які мав по-своєму боці ворог, — це фанатична віра українських повстанців у правоту справи, за яку вони боряться ".

Большевики, знаючи добре з попередньої практики, наскільки сильний є той еквівалент віри в правоту справи по стороні повстанців, попробували з початку знищити ту віру шляхом різного роду пропаґандивних листівок. Всім тим, що зголоситься з „повинною" обіцяно прощання і влаштування на працю.

Ці заклики мали свою притягаючу силу для багатьох тих повстанців, які в загальному пориві стихії в 1943 р. опинилися в лісі і які, не будучи духово приготовані до важких умов партизанської боротьби, зокрема з большевиками. Вони послухали закликів і пішли з „повинною" до большевиків. Всіх їх у більший чи менший мірі зустрінула незавидима доля : це арештування і розстріл або заслання до концтабору.

Поминаючи всі від'ємні наслідки, які тягнув за собою такий вихід з лісу, треба ствердити, що цей „вихід з лісу " мав і свої додатні сторони : У повстанських рядах залишилися тільки ті, які справді відриклися самих себе в ім'я ідеї. Таке очищення від баласту давало, переорганізованим у малі дієві групи, повстанцям оперативну пружність і рухливість.

Большевики („уряд" УРСР) потім ще повторювали свої „звернення" до „учасників банд", обіцяючи амнестію тим „обдуреним", які до даного реченця зголосяться зі зброєю на НКВД і віддадуть всіх знаних їм політичних співпрацівників, усі знані їм військові підпільні таємниці та будуть співпрацювати з НКВД.

Вже це вказує на те, що про якусь амнестію в загально прийнятому в світі розумінні того слова не може бути мови. Зараз після того, як деякі слабші одиниці зголосилися на НКВД, преса почала домагатися „пильности". НКВД послухало цієї „громадської думки" і більшість зголошених арештовано і вислано на Сибір.

Так сталось напр. 27.V.1946 р. в Степанському районі (Рівенської области), де НКВД під покришкою мобілізації арештувало всіх тих, що зголосилися з „покаянням". 10.XII.1945 р. в с. Озеряни (Рівенська область) НКВД арештувало колишнього повстанця Колоду, який зголосився кілька тижнів перед тим „по амнестію".

„Амнестії і звернення не зуміли ліквідувати повстанського руху і большевики примушені були шукати інших засобів. Ми вже згадували („За Самостійність", ч. 11-12, 1947) про деякі з тих засобів, що мали на меті знищити фізичну силу повстання; широко-закроєні військові дії з пристосуванням наймодернішої воєнної техніки, випалювання лісів і підлісних осель, господарська блокада, бактеріологічні засоби й індивідуальний фізичний терор і жорстокості.

Почавші від осени 1946 р. на всій території України, охопленій українським визвольно-революційним рухом, большевики почали розміщувати військові залоги силою від 20 - 200 чоловік (залежно від стратегічного значення пункту). В січні 1946 р. вже майже в кожному селі стояли такі залоги. Вся територія, зайнята військом, перетворилася в один військовий табір. Про розмір ії характер таких облав може свідчити наступний наказ полк. НКВД Щербини про весняну облаву на Гуцульщині 1945 р. :

„1) В усі населені пункти району виставити військові гарнізони... 3) З 15 квітня ц. р. і до особливого розпорядження заборонити всім без вийнятку громадянам пересуватися у межах районів з одного населеного пункту до другого без спеціяльного на те дозволу військових начальників, розміщених у населених пунктах. 4) Усіх громадян, що без вищезгаданого дозволу пересуватимуться по районах, негайно арештувати і відставляти у в'язниці. 6) Всі громадяни, у яких ховаються бандити, і ті, що ухиляються від мобілізації до Червоної Армії, негайно мусять заявити про це військовому начальникові; в против-

ному разі їх при виявленні у них тих, що ховаються, негайно арештувати, а їхні сім'ї вивезти на виселення. 7) Всі військові начальники мусять провести ретельний обшук усіх будівель, городів та місцевостей у всій районах, щоб виявити та арештувати бандитів, які ховаються, їх посібників і тих, що ухиляються від мобілізації до Червоної Армії. Осіб, які чинитимуть опір, знищити. 8) Членів родин тих осіб, які ховаються від радянської влади, негайно вивозити в райцентр, на збірний пункт, для дальшого виселення їх".

СТРАХ ПЕРЕД ЛЕГЕНДОЮ УКРАЇНСЬКОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ

Сьогодні ще завчасно писати історію большевицьких воєнних операцій. Одне можна ствердити, що большевикам не вдалося зліквідувати повстання.

Крім того лише фізична ліквідація повстанського руху має невигідну для окупанта сторону: Убитий на полі боротьби повстанець на завжди залишається героєм в очах симпатизуючого йому населення й ніколи не виключена можливість, що на місце одного впавшого героя, з'являться інші.

Большевики це добре усвідомляли собі. Тому теж уся їхня пропаґандивна машина була поставлена на те, щоб скомпромітувати в очах українських народних мас цей рух в історичному минулому і в сучасну пору зокрема. У таємній резолюції пленуму волинського облкому КП (б) У з 4 жовтня 1944 р. читаємо в цій справі таке:

„...Невпинно нагадувати (населенню України — Ю.М.) про те, що... симони петлюри, коновальці, закликали на Україну німецьких імперіялістів для того, щоб поневолити український народ, віддати його на поталу німецьким капіталістам. Про те, що всілякі бандери, мельники... оунівці підтримують німецьких фашистів і допомагають заклятим ворогам українського народу — німцям душити і нищити український народ.

В масово-політичній роботі необхідно викривати провокаційність і брехливість гасла українсько-німецьких націоналістів „за вільну й незалежну Україну". Необхідно роз'яснювати населенню, що... український народ під керівництвом большевицької партії вже завоював свою волю і суверенні права, об'єднав свої землі в єдину велику і суверенну державу, а українсько-німецькі націоналісти, бандери, мельники і оунівці — ведуть боротьбу з українським народом не за „вільну і незалежну Україну", а за Україну куркулів і капіталістів...

У висвітленні історії України треба рішуче поборювати спроби націоналістичної фальсификації історії... плямувати і викривати зрадницьку антинародну діяльність Мазепи, Дорошенка й інших запроданців.

Пленум облкому КП(б)У звертає увагу партійних організацій на те, масово-політична робота серед населення повинна бути скерована **на розклад націоналістичних банд, на виховання населення в ненависті до німецько-українських бандитів, залучення всього населення до активної і рішучої** боротьби з бандитами". (Підкреслення наші).

Наведені резолюції найкраще з'ясовують головний напрямок морального поборювання українського повстанського руху. Тому теж, зловивши якогось повстанця, НКВД старається всякими тортурами змусити його зрадити військові й підпільні таємниці, видавати місця постоїв повстанських відділів, подавати відомості про всіх відомих командирів і товаришів, про повстанські харчеві магазини і склади зброї, про всіх тих громадян, які співпрацюють з повстанцями. Це все має на меті щось більше, як тільки здобуття відомостей для майбутніх військових операцій. Йде про те, щоб захитати взаємне довір'я серед самих повстанців і довір'я до них населення.

Доведені нераз тортурами до такого заломання повстанці, усвідомивши весь траґізм свого становища й свою ганебну ролю, часто в хвилині розпуки виривали зброю з рук енкаведистів і стрілялися, перерізували собі горло або артерії, або в інший спосіб поповнювали самогубство.

У совєтській місцевій пресі часто появляються „покаянні листи" колишніх повстанців, у яких вони каються за свої „помилки", засуджують увесь повстанський рух і, звичайно, дякують большевицькій владі. Такі листи пишуться полоненими повстанцями під примусом НКВД.

Так поступили большевики, нпр. у випадку одного з повстанських командирів, Рудого. Рудий, хворий на тиф, попав у большевицьку засідку. Через якийсь час появилися листівки з підписаною, нібито, Рудим заявою, в якій він кається в своїх помилках і провинах перед большевицькою владою. Найцікавіше, однак, у заяві Рудого було те, що він, мовляв, допоміг большевикам зловити команданта УПА — Північ, Клима Савура. Ця заява виразно була обрахована большевиками на те, щоб посіяти в рядах проводу і членів повстанського руху взаємне недовір'я, не говорячи вже про компромітацію повстанського командування перед населенням.

Большевицька пропаґанда часто використовує імена українських повстанців і революціонерів для сбаламучення повстанців і населення, видаючи в їх імені листовки. У такий спосіб большевики використали нпр. ім'я видатних діячів українського революційного руху Дороша і пор. Змiюки — сина сотн. Дмитра Вітовського.

АГЕНТИ І СЕКСОТИ

Чи не найбільшою зброєю большевиків у боротьбі з їхніми противниками є широко розгорнена аґентурна сітка. Большевики розбудували її до крайніх меж, офіційно підтримуючи навіть форму нового совєтського „героїзму" — донощицтва. Всі ті, що жили в совєтській системі, знають десятки випадків, коли друг доносив на друга, діти на батьків, чоловік на жінку і жінка на чоловіка.

Систему аґентури попробували большевики застосувати і в боротьбі з українським повстанським рухом. Вже в часах німецької окупації на Україні залишилося багато большевицьких агентів, які працювали в ґестапо або намагалися пролізти в ряди українського повстанського руху. Зокрема ці останні мали за завдання: а) доконувати зрадницьких атентатів на видніших провідників і діячів українського підпілля; б) постачати НКВД матеріяли про діяльність українського підпілля; в) саботувати роботу, не виконувати наказів, зокрема тоді, коли аґент займає якесь керівне становище; г) скеровувати роботу на невідповідний шлях; д) ініціювати непотрібні бої, з метою винищування повстанських сил і стягання репресій на українське населення; е) ініціювати політичні виступи, що компромітували б революційний рух; є) викликувати непорозуміння в підпіллі й недовір'я серед його учасників; ж) розбудувати широку сітку внутрішніх аґентів серед українського підпілля; з) поширювати дефетистичні настрої серед підпільників і повстанців.

Коли взяти під увагу обставини, в яких організувався повстанський рух, його масовість у перших роках існування, то зрозумілим стає, що багато таких аґентів пролізли в ряди українського повстанського руху й наробили там деякої шкоди. Щойно згодом, коли життя й умови боротьби під большевицькою окупацією примусили перевести широку реорганізацію повстанських частин, вдалося очистити повстанський рух від насланих агентів. В загальному, поза малими ударами, большевицькій аґентурній сітці не вдалося виконати її завдання — розкласти і знищити повстанський рух.

Для аґентурної роботи в рядах повстанців большевики стараються використовувати найчастіше

т. зв. „дезертирів” з совєтської армії, або полонених повстанців. Ось нпр. один зі зловлених повстанцями агентів НКВД зізнає :

„... Останньо я служив у саперській роті в м. Ковель. Звідти лейтенант НКВД Міщенко вислав мене в терен із завданням розвідати, де перебувають повстанці. Цю розвідку я мав переревести на терені районів Камінь - Коширськ - Ковель. Коли б мене під час цього переловили повстанці, я мав удавати дезертира з Червоної Армії, приєднатись до них, здобути собі їх довіря, розвідати місця повстанських постоїв, псевда командирів, у відповідній момент украсти торбу командира, втекти і зголоситися до найближчих органів НКВД... Висилаючи мене, лейтенант Міщенко сказав, що коли я попаду в руки повстанців і не вернусь до НКВД, то він вивезе і знищить мою родину, а мене самого постарається вбити...”

Для поборення повстанського руху почали большевики відразу після приходу організувати широку сітку сексотів серед населення. Сексоти зобов'язані збирати відомості про всіх людей свого оточення, про місце постоїв, зв'язки, порушування, озброєння, псевда і правдиві прізвища, пляновані акції, сховища постанців і т. д. Крім того мають ширити різні брехливі, компромітуючі український революційний рух вістки.

Однак підшукання серед місцевого населення сексотів, що погодилися б працювати за юдин гріш, не було для большевиків такою легкою справою. Тому большевики вирішили здобути таких сексотів шляхом терору. На протязі 1944 - 1946 р.р. майже в кожному селі НКВД перевело масові арештування поголовно всього населення від 15-річних хлопців і дівчат до сивоволосих бабунь і дідів. Всім арештованим, погрожуючи побоями, конфіскацією майна, позбавленням праці або висилкою, НКВД підсувало до підписання заяву про співпрацю з НКВД в характері сексота. Бували випадки, що люди, доведені до крайности, поповнювали самогубства. Ось що, нпр. оповідає один селянин з Луцького району.

„Мене арештували ще з 5 іншими односельчанами. Я не знав з початку, в чому річ. чому мене якраз закликано на НКВД. Коли мене привели до будинку НКВД, я побачив, що там уже чекає на допит більше односельчан. Дочекався й я своєї черги. Розмова почалася від персональних даних. Відтак випитувано мене про мою сім'ю, родину, соціяльний стан і т. д. Далі начальник НКВД пропонує мені співпрацю з НКВД, за що, розуміється, обіцює матеріяльну допомогу та винагароду радянської влади. Енкаведист продовжував далі. „Будете нам доносити, коли й до кого у вашому селі заходять повстанці, розвідувати, в кого вони мають свої криївки, хто їм допомагає харчами та в інших справах, хто з селян співпрацює з повстанцями, або постійно з ними перебуває. А якщо, може, боїтеся, щоб хтось не довідався про те, що ви співпрацюєте з НКВД, то ми вміємо зробити так, що ніхто в тому кінця не дійде. Ви до нас самі заходити не потребуєте. Що там будете мати, то перекажете через свою родину чи кревних із другого села, або ми закличемо в район на НКВД кільканадцять таких осіб, які з нами не співпрацюють, і в тому числі закличемо вас, так, що ніхто не довідається в чому річ. А якщо будемо в селі і схочемо до вас зайти, то ми перед тим відвідаємо багато інших господарів, так, що тут ніхто не підозріватиме”. Я почав відмовлятися, показуючи йому свої палиці, на які опираюся, тверджу, що і по хаті не можу перейти, а не то що ходити по селі та збирати вістки. Але енкаведист і слухати не хоче й підсуває мені підписати заяву про те, що я погоджуюся працювати. Коли я далі підмовлявся, енкаведист накинувся на мене з найбруднішою лайкою, погрожуючи, що накаже мене арештувати й знищити, бо я є ворогом совєтської влади. „Можете й застрілити мене, але я нічого не можу робити”, кажу йому. Розсердившись, енкаведист наказав відвести мене до льоху, замкнув на ключ і пішов сам геть. Я мерз там аж до ночі (це було взимі). Думав, що може вже не випустять додому. Але ввечері енкаведист закликав мене знову до канцелярії та знову почав від того самого. Я таки не згодився. Тоді енкаведист почав грозити мені, що знищить мене разом з родиною та вишле мене туди, де мої батьки (батьків моїх вивезли большевики на Сибір в 1940 р.). Я вже мовчав. Енкаведист мені підсуває знову ті самі папері до підписання. Я таки не згодився підписати. Тоді він написав іншу заяву, в якій говорилося, що я не визнаю совєтської влади, не підпорядковуюся їй, не хочу з нею співпрацювати, і ту заяву дає мені знову до підписання. Я й цього не підписав, відпираючись тим, що совєтську владу визнаю, проляв за неї на фронті свою кров і тепер нездужаю навіть ходити, а не то що виконувати таку роботу. Енкаведист знову почав клясти і гримати на мене, далі бачить, що я таки ні на що не згоджуся, і заявляє, що, коли я розкажу комусь про те, що мені говорили на НКВД, то дістану 10 років тюрми. При тому каже, що як до мене зайдуть повстанці, то я маю про це повідомити НКВД.

Вербування сексотів відбувається серед усіх верств суспільства. Зокрема масові арештування переводило і переводить НКВД серед молодих дівчат. Малих школярів енкаведисти заманюють до співпраці різними солодощами, грішми, а то й погрозами.

ЕНКАВЕДИСТИ З ТРИЗУБЦЯМИ НА ШАПКАХ

В кінотеатрх по всій Україні висвітлюють часто фільми про бої совєтських військ з українськими партизанами. На них видно, як по кількох стрілах повстанці кидають зброю, підносять руки уверх і йдуть усі в полон. Щоб убити в населенні віру в успішність повстанської боротьби, большевики передягають частини НКВД на повстанців і зводять з ними „бій”, в якому цілі „повстанські” сотні йдуть у полон.

Однак є ще інша мета творення таких „повстанських” відділів. Большевики залюбки організують такі відділи, щоб 1) замасковано вдиратися в підпілля і тут уже в коротких боях нищити його учасників; 2) під маскою українських повстанців культивувати бандитизм, щоб у цей та інший спосіб компромітувати революційну боротьбу, наставляти українське неселення проти революційного руху; 3) поширювати брехливі відомості про окремих революціонерів, сіяти недовір'я між учасниками підпілля і змущувати їх у цей спосіб до самовинищування.

Намагаючись роздобути зв'язки, енкаведисти часто передягаються на повстанців, на шапках обов'язково чіпляють тризубці.

Щоб скомпромітувати український повстанський рух, ці большевицькі „повстанці” поводяться з населенням навмисне брутально.

19.XI.1945 р. в с. Кійданів, Тернопільської области, передягнені на повстанців большевики ограбували й побили багато селян. Один із побитих пізнав у тих, що його били, енкаведистів з райцентру.

На протязі грудня 1945 р. на терені районів Рокитно, Межиріч, Гоща, Корец — Рівенської области оперувала під маскою повстанської частини большевицька група, яка дощенту пограбувала населення тих околиць.

27.I.1946 р. в с. Березовиця Велика (Микулинський район, Тернопільська область) передягнені большевики арештувати дівчину Рогату Анну, побили її на „слідстві” і скатовану кинули в поблизькому каменоломі. На другу ніч її знов по-

били й залишили з зав'язаними очима на замерзлій ріці. А 1.II.1946 р. в с. Мишковичі того ж району така сама група „повстанців" - енкаведистів арештувала Вербило Ксеню й, побивши, кинула її в річку.

Такі створені большевиками провокативні групи оперують нераз досить довго, дотримуючись цілком партизанської тактики: ведуть себе конспіративно, рідко заходять до сіл, уникають зустрічі з людьми, зашиваються в корчі, наслідуючи до найменших деталів побут українських повстанців. Говорять виключно українською мовою. Їхнє завдання в лісі — робити засідки на лісових стежках, просіках, контактуватися з окремими повстанськими групами, щоб їх пізніше знищити.

В Козинському районі, Рівенської области на весну 1946 р. довгий час діяла така провокативна група. Виступаючи під маскою повстанців, вона арештовувала ряд осіб, яких підозрівали у звязках з повстанцями, і, відвівши в ліс, побоями старалася видобути від них інформації про повстанців.

БРАТ ПРОТИ БРАТА

Для витворення ще більшої прірви між повстанцями й населенням, большевики почали організувати т. зв. „винищуючі батальйони" („істрєбітєльниє отряди"), або інакше „стрибків".

Спочатку НКВД пробувало організувати ці відділи для боротьби з повстанцями з добровольців. Але ніхто з населення не піддавався різним намовам і обіцянкам. Тоді большевики почали організувати „стрибків" примусово, головним чином з демобілізованих з червоної армії та хлопців допризивного віку.

Коли ж і це не помагало і молодь віддавала зброю назад, тоді большевики вжили терору. В с. Рідків, Козинського району, Рівенської области, НКВД арештувало чоловіків, які відмовилися взяти зброю, й відіслало їх до райцентру, де після тортур арештовані погодилися підписати заяви, що вони „добровільно" беруть зброю.

У місяцях вересні - жовтні 1945 р. в кількох селах Селищанського району, Волинської области, большевики арештували всю чоловічу молодь за те, що вона не хотіла вступити в міліцію.

У с. Довжиця, Колківського району, Волинської области молодому хлопцеві, який не хотів вступити в „стрибки" енкаведисти поклали на спину дошку й били по спині доти, поки він не згодився взяти зброю.

В Ратненському районі, Волинської области, тих, які не хотіли вступати в „стрибки", НКВД морило голодом, виганяло з тюрми на мороз і там їх тримало годинами, аж поки хтось не згодився підписати заяву про „добровільне" вступлення до „стрибків".

У с. Сітяне б. Куртиліс Ратненського району, НКВД, щоб змусити молодих хлопців вступити в „стрибки", палило їм під голими ногами солому.

Збиті, скатовані люди підписували врешті заяву, що такий то „...зобов'язуюся РО НКВД в тому, що зі зброєю в руках буду вести боротьбу проти УПА-банд та їх помічників аж до повного їх знищення, не жаліючи своїх сил, а якщо буде потрібно, віддам своє життя за нашу Совєтську Вітчизну"....

Аналізуючи всі наведені большевицькі методи боротьби з українським визвольним рухом, приходиться тільки з подивом і пошаною віднестися до героїзму тих, які навіть серед таких обставин ось вже чотири роки зі зброєю в руках встоюються проти всіх наступів фізичної сили і ганебного підступу ворога. Разом з тим треба подивляти відпорну силу українського населення, яке не піддається всяким большевицьким провокаціям, дає їм відсіч і не зрікається тих ідеалів, за які борються в лісах і підпіллі лицарі великої Ідеї Українського Національного Визволення.

Американські Українці й допомога УПА

Продовження з 4-ої ст.)

які не зазнали трудів партизанської боротьби і є лише сірими політичними емігрантами.

Крім того в останніх роках визвольної боротьби України є моменти, які треба нап'ятнувати як звичайні кримінальні злочини. Такими злочинами є негідні українців убивства членів Організації Українських Націоналістів, що відбувалися від 1941 року, як вбивство сотн. Омеляна Сеника - Грибівського, полк. інж. Миколи Сціборського, полк. Романа Сушка і цілого ряду інших провідних українських націоналістів.

„Ті всі криваві жертви, ті всі наші неповинні й непотрібні могили є справою політичного середовища, що ним проводить Степан Бандера і яке остаточно оформилося під назвою Українська Головна Визвольна Рада".

„Створення УПА не є справою Степана Бандери ані його товаришів... УПА створив її перший командант і основоположник отаман Тарас Бульба - Боровець, і початок її сягає 1941 року.

„Правда УПА мала дуже трудні і прикрі моменти в свойому розвитку... УПА, що була під проводом отамана Тараса Бульби - Боровця, була зліквідована, розбита і перестріляна відділами Миколи Лебедя. На Волині, що є колискою УПА, розгорнулася кривава братовбивча війна, в якій члени Служби Безпеки Миколи Лебедя переходили межі середньовічного садизму. Зрозуміло, що ми ці речі називаємо злочином. Українська Повстанська Армія була відтак піддана внутрішньому теророві, що його застосував Микола Лебедь... Накінець УПА визволилася від партійних кліщів, що стискали її за горло. Сам Микола Лебедь виїхав закордон і сьогодні є міністром закордонних справ УГВР, те ж зробив цілий ряд інших достойників з цього табору...

„Сам редактор „Української Трибуни", офіціозу бандерівської партії ред. Зенон Пеленський заявляв цілком відповідально, що його сторонники досягають на скитальщині до 70%. Ми переконуємося про це і в Америці, де чимраз більше приїждджає молодих і здорових людей, що... замість піти по лицарськи у бій за Україну,... приїжджають масово до Америки, щоб переконувати нас про свою фанатичну відданість і жертвенність для українського визволення...

„Боротьба за волю України не є сьогодні справою партій чи справою якихсь кляс, бо це большевицький спосіб думання. Боротьбу України піддержують сьогодні всі українці без ріжниці політичних переконань... На землях України наступило автоматичне поєднання всіх українців...

Треба напружити всі сили й подвоїти жертвенність для повстанців. Однак жертви не повинні йти в руки людей, що подають себе за представників. Нема певности, що зібрані гроші дійсно йдуть на допомогу повстанцям, бо з преси й листів стало відомо, що повстанці тих грошей не дістали. Від допомогової акції треба відсунути людей, які не мають довіря і права проводити таку акцію.

Зокрема проф. Грановський намічає поробити заходи, щоб безпосередньо зв'язатися з повстанцями, які пробилися на Захід, повести пропагандивну акцію для роз'яснення цілів і ідеї української визвольної боротьби, повести акцію серед українців ЗДА в напрямку збільшення матеріяльної й моральної та правної допомоги повстанцям, вплинути на українську пресу ЗДА й Канади, щоб вона правильно інформувала про боротьбу УПА, і врешті перестерегти відділи ОДВУ та її членів перед пропагандивним наступом вузькопартійних кіл, що намагаються здеморалізувати й розкласти цю організацію. (УБІ).

ГОЛОСИ ПРЕСИ

„Українська Трибуна" ч. 15 містить характеристичний „Лист до Редакції „Української Трибуни"".

„ЛИСТ ДО РЕДАКЦІЇ «УКРАЇНСЬКОЇ ТРИБУНИ»"

Як старшина УПА звертаюсь до Вас із проханням помістити мою заяву в своєму часописі.

В мої руки попав журнал „За Самостійність" — орган ОУН (полк. Мельника) ч. 11-12 1947 і 1-2 1948 р., в яких перечитуючи статтю „Україна в боротьбі" п. Ю. Миколи, стрінувся я з моїми матеріялами про терор большевиків над нашим народом та революційно-збройними кадрами ОУН і УПА, які я особисто приніс з Краю. Тому, що мою річ друкують люди без дозволу й до того її фальсифікують, моїм обов'язком є стати в оборону правди.

За наказом команди УПА закерзонського краю вирушив я з групою людей в пропаґандивний рейд в Західню Европу. Щоб українці на еміґрації та світ могли мати точний образ нашої боротьби та подій, що мають місце за „залізною куртиною", взяв я із собою багато крайових матеріялів, головно видань УГВР, Проводу революційної ОУН, та мої власні, які я опрацював, будучи в Краю.

Дорогу мав я важку. Сталі сутички з ворогами, проривання через окруження забрали мені всіх моїх друзів, а я сам, ранений в бою, добився щасливо, при Божій помочі, до Лінцу. Мимо всього крайову літературу (щось із 5 кг.) завжди ніс біля себе й охороняв її як дорогоцінність. Дорогою цю літературу та документи боротьби, статистики, звіти, фільми, забрали мені американці, однак частину заховав я та приніс аж до Мюнхену.

З Лінцу доставлено мене до Зальцбурґу, а звідси до Мюнхену, де 7.XI 1947 р. запроваджено на одну адресу і тут зказано мені, що я опинився на зв'язку організації полк. Мельника, а потім поставлено пропозицію записатись в члени цієї організації. Слідуючого дня відставлені мене до табору Крайбурґ.

Спитав би я пана Ю., чому він перекручує правдиві факти боротьби, чому не подає точно того, що діється в Краю, хто кермує боротьбою, а перекручує все на своє копито? Чи не тому, що йому важко погодитися з фактом, що боротьбою в Краю керує УГВР і політична організація ОУН під проводом Ст. Бандери?

Читаючи мої рядки, подумає хтось, що вояк УПА займається партійними сварами, яких на еміграції і так надто багато. Та на думці того не маю. Ходить мені лишень про те, щоб стати в боротьбі правди, в обороні цієї дійсности, яка заіснувала на землях, і не можу дозволити на те, щоб правдиві факти були перекручувані та затаювані.

25.I.48 р. **сотн. УПА М."**

Чи сотн. УПА М. займається партійними справами чи ні, залежить від суб'єктивної оцінки, та „Українській Трибуні" тим разом не пощастило. Офіцер УПА, за наказом команди УПА закерзонського краю", цебто підсовітської території, вирушає в пропагандивний рейд на захід. По дорозі попадає на організаційний звязок не бандерівців а мельниківців, які доставляють його до Мюнхену і т. д. Цікаво тільки, що команда УПА, підпорядкована всецiло, як безперервно заявляє „У. Т.", УГВР і ОУНСБ., висилаючи свого старшину на **пропагандивний рейд,** не передала йому ніодної адреси закордонного представництва УГВР чи закордонного представництва ОУН СБ в Мюнхені?

Діяльність ОУН на теренах Польщі

В червні-липні 1947 р. в околицях Катовіце-Глівіце розкидано летючки ОУН. Це викликало велике зацікавлення серед польського населення тих околиць. Газета „Дзеннік Заходні" перестерігає що „українські банди" зачинають свою „підривну" роботу в центральній Польщі. Органи безпеки цю справу затушували. (УБІ).

☘

Польські військові відділи, що оперували проти українських партизан в околиці Тудорковичі-Угринів (колишня Сокальщина), відкрили сховок ОУН, в якому знайшли бльочки бойового фонду й літературу ОУН. Це справило сильне враження на польське населення й вояків, тому що і бльочки і література були виготовлені в друкарнях. Серед поляків пішла поголоска, що українські націоналісти напевно співпрацюють з американцями, які своїми літаками перекидають все потрібне націоналістам у запілля.

Imprimerie E. GELEZNIAKOFF, 51, rue Van Campenhout, Bruxelles 4.

Рік видання 2-й

The Trident

№ 9 — ТРАВЕНЬ 1948

ТРИЗУБ

Le Trident

ОРГАН НАЦІОНАЛЬНО-ДЕРЖАВНОЇ ДУМКИ.

Насамперед замирення.

Від певного часу йде чутка, що консолідаційна акція серед української політичної еміграції в Европі добігає кінця і має вигляди на успіх. Про це повідомляли, правда дуже скупо, часописи і це потверджують авторітетні особи. Коли пишемо ці рядки, ще не знаємо, яку форму має прибрати догода між політичними чинниками і які практичні цілі вона переслідує. Отже не можемо говорити про формальний бік справи, хаба лише про моральний, який не менш важний за там той.

Щоби порозуміння мало позитивні наслідки і було тривале, треба щоби воно було щире. То не значить, що догода має відразу зробити з вчорашніх противників інтимних друзів. То значить, що догода повинна бути принята всіма контрагентами без задньої думки і умови її строго дотримані. Хай її предмет буде скромний, поставлена ціль вузча, але та ціль повинна виконуватись спільними силами в лояльній співпраці всіма учасниками догоди.

Треба здавати собі справу, що в наявних обставинах годі порозумітися на всіх точках нашої проблематики, навіть в засягу еміграційного життя. Поза догодою лишиться немало справ загально - національного значіння, але всі вони мусять бути полагоджувані, чи то збірними зусиллями чи то заходами окремих груп, в спосіб скоординований. Власне в тій цілі має повстати центральне тіло, яке мало би регулювати наші внутрішні відносини і провадити українську справу перед чужинними чинниками. Наразі мова про Національну Раду, яка би мала свій виконний орган.

Дотепер було так, що в українській національнім таборі на вигнанню, під обстрілом ворожих сил і перед лицем чужинного світу, провадилась горожанська війна, яка нас виснажувала і компромітувала. В таких умовах годі поважно думати про успіх на зовнішньому фронті. В таких умовах навіть смерть для нас не може бути почесною. Порозуміння мусить покласти тому кінець, мусить принести нам замирення внутрі, мусить роззброїти нас духово, кожного супроти свого сусіда і земляка. І так має повстати суцільний український фронт.

Замирення ще не зробить з нас янголів і людські хиби та брак політичного вишколення дальше покутуватимуть між нашим громадянством. Але треба за всяку ціну покинути систему будувати силу одної партії на ненависті до другої і її членів. Треба покинути методи взаємного понижування і очернювання. Намагаючись знищити морально свого противника, ми тим самим обкидаємо болотом цілу нашу спільноту, чи то еміграційну чи то національну, отже самих себе. А тому менше злоби, менше наклепів, а більше стриманости і контролі на собою.

Мусимо здати собі справу, що наші спільні завдання вимагають великих засобів, моральних і матеріяльних, розумових і організаційних. Тих засобів не посідає в достаточній мірі ні одна група і засоби цілої нашої еміграції не є завеликі, навіть коли їх всі зложити докупи. А хто думає, що він чи його група, є в стані зробити все своїми власними силами, той виявляє повну несвідомість і незрозуміння тих справ, до яких береться. Тож більше уваги до спроможностей всіх груп.

Ніяке порозуміння чи догода не може усунути зріжничкування нашого громадянства по лініях ідеологічній, програмовій, тактичній. Поділ на групи залишиться і внутрішні змагання провадитимуться далі. І це нормально і це корисно. Але ті змагання мусять підлягати, як в спорті, певним правилам, опертим на громадській етиці і політичній рації. Мусимо навчитись грати чесно, без підступів, без насильства, як грають англійці. Тому якнайменше між нами конспірації, що збуджує підозріння, сіє взаємонедовірря і тим затроює наші внутрішні відносини.

Очікуючи на офіційне потвердження чуток про порозуміння і на проголошення Національної Ради, мусимо приготовитись духово до нового етапу на нашім шляху до визволення і державности.

Огляд міжнародніх подій

Загальне положення в світі за останній місяць було таке, що можна було очікувати найгіршого. Дата виборів в Італії, 18 квітня, могла стати фатальною. Перемога „народнього блоку" під проводом комуністів могла віддати легально державну владу в руки п'ятої колони, а в кожнім разі осмілити її на захоплення тої влади шляхом насильства. Годі не помітити, що в ріжних кінцях світу пороблено приготування до виступу комуністичних елементів і що совєтські потягнення були пристосовані до тої дати.

Вже від довшого часу в Німеччині провадиться гра, що має за ціль виперти союзників з Берліну та Відня. Для того Совєти обтяли всі способи комунікації через совєтську зону навколо столиць. Поведено наступ на позиції союзників в Палестині, в Кореї, в Манджурії. В передбаченню пан-американської Конференції, на якій малось повзяти рішення щодо самооборони всіх американських держав проти наступу Совєтів, по всій Америці змобілізовано п'яті колони. Вони то в квітні підняли заворушення в Коста-Ріка, в Парагваю, в Мексіку, Бразилії. Але найвиразніще виявила себе п'ята колона в Колумбії, де відбувалась Конференція.

В час, коли в столиці Колумбії, Багота, зійшлись представники 25 американських країн, на вулиці вбито міністра. Це було сігналом, щоби юрма повела наступ на будинок, в якім засідала конференція. Був момент, коли здавалось, що конференція буде зірвана, що дипломати мусять розїхатись з нічим. Це було би політичною невдачою і моральною компромітацією. Та недаром між дипломатами знаходився вояк, ген. Маршал, завдяки відвазі і рішучості якого наради продовжились і покінчились нормально відповідними постановами, зверненими головно проти большевиків.

⁂

Останні тижні принесли европейським народам більше віри в себе. Вони вже давніще усвідомили смертельну небезпеку, яка висить над ними в разі вимаршу Совєтів на захід. Але донедавна вони боялися сказати собі правду та ще на голос. Вислід італійських виборів осмілив їх і спонукав до организування самооборони. Вже давніще повстав економічний блок трьох держав Бенелюкс (Бельгія, Голяндія і Люксембург). Він оформився в політичний союз і то на ширшу скалю, бо за участю також Англії та Франції. П'ятичленний союз є провідним чинником в економичнім блоку шістьнадцяти держаав зах. Европи, пов'язаних пляном Маршала. По італійських виборах пішла мова про включення в союз і Італії. Скандинавські держави, спонукані приступити до нього, вагаються ще й дотепер. Лишається поза зах. европейським блоком і Еспанія, яку навіть поставлено поза рамки пляну Маршала. Але це лише переходовий етап в формуванню зах. европейського блоку.

Від деякого часу розпочато переговори в справі доповнення економічного та політичного союзу ще й військовим. Йде мова про забезпечення союзові військової помочі з боку ЗДА. Дедалі виразніще стає, що в разі війни з Совєтами оборонна лінія мусить бути організована в самій Европі, між Штетіном а Тріестом, а не на Пірінеях та в північній Африці, як то собі уявляли деякі американці. Саме теперішній міністр війни ЗДА, Форесталь є тої думки, що треба боронити Европу і Европа мусить боронитись проти наступу зі сходу. В противнім разі перемога над Совєтами коштуватиме значно більших жертв.

Ніби відповідником до цих військових концепцій в Европі став рух за консолідацію відносин серед европейських народів. Ідея єдности Европи давня. За час між двома війнами головним речником її був граф Куденгове-Калерджі. Вона набрала ще більшої сили, коли за неї висловився „батько пепемоги" Черчіль. Повстало кілька товариств, які стали її пропагувати. І так дійшло до міжнародньої організації „За єдність Европи". Вона то скликала на 8-10 травня б. р. Конгрес в Газі, що відбувся при участі 700 гостей, серед яких видно було інтелектуальну сметанку Европи. Конгрес мав великий розголос і може стати зворотним моментом в житті европейських народів.

Дарма, що він не мав офіційного характору. дарма, що його постанови не мають обов'язуючої сили. Його головна вага полягає в тім, що він в цей крітичний момент унагляднив єдність і солідарність народів Европи. Це може мати далекойдучі висліди в практичній політиці. Пропагуючи ідею унії чи федерації народів, він в своїх постановах вказав той шлях, яким треба йти в ділянках політичній, господарській і культурній. Тим шляхом має бути: скликання европейських зборів, зложених з представників окремих народів-держав добровільне зречення окремими народами частини їх суверенности на користь европейської спільноти, покликання до життя всеевропейського суду і т. д.

Можливість силового зудару з Совєтами витворює дуже пригожу атмосферу для плекання подібних ідей ба навіть для переведення їх в життя.

⁂

Цілий світ є в стані так зв. „війни на холодно", яку розпочали Совєти і яка може одного дня обернутись у „війну на гаряче".

Чи готують Совєти війну несправді чи лише блофують, вони потребують вийти з суточок і направити свої політичні позиції в міжнароднім життю, або скласти відповідальність за стан напруження на кого іншого.

Власне в цій цілі стараються вони використати виступ американського амбасадора в Москві, який 4 травня мав розмову з Молотовим і ніби передав йому вербальну ноту. Як виглядає, в тій ноті сказано, що було би помилкою думати, „ніби ЗДА не протиставляться з повною енергією поступовому опануванню одної країни другою" або думати, що внутрішні справи чи господарські труднощі „можуть ослабити рішеність ЗДА дати поперття справі, яку вони уважають за справедливу". Отже виглядає, що завданням ноти було попередати Совєти проти нерозважних вчинків. Але в тій же ноті говориться, про бажаність встановлення між ЗДА і СССР „розумних і чесних відносин".

Молотов ухопився за ці останні слова, щоби витовмачити ноту, як пропозицію розпочати переговори. Він розголосив цілу справу по радіо і по радіо запропонував конференцію між двома державами. З того приводу комуністична преса в цілім світі вчинила великий галас, деклямуючи про миролюбність Совєтів. В той сам час виявилось, що ні Англія ні Франція не були поінформовані про заходи американського амбасадора в Москві і побоюються, що би порозуміння між двома потугами не сталося їхнім коштом. Ген. Маршал є дуже немило вражений цілою справою і заявляє, що він і на думці не мав пропонувати СССР якісь переговори. В кожнім разі всі три міністри закордонних справ, ЗДА, Англії і Франції твердять, що їх політика не зазнає ніяких змін.

Полк. Е. Коновалець – ОУН

Дм. АНДРІЄВСЬКИЙ

1938 1948

Замордування полк. Е. Коновальця в Ротердамі 1938 р. було не лише людською трагедією, а також, і в першій мірі, політичною подією першорядної ваги. Це була одна з блискавиць на небі міжнародньої політики, які віщували другу світову війну. Тим актом вороги України намагалися відвернути від себе небезпеку, що її становив і становить далі український націоналістичний рух, визвольна акція українських патріотів, змагання всіх українців відірватися від Росії і здвигнути свою незалежну державу.

Полк. Е. Коновалець був вже в ту пору історичною фігурою, тим центром, вколо якого по смерті Гол. Отамана С. Петлюри крісталізувалась українська політична думка і організувалася українська визвольна акція.

Історичною фігурою став Полк. Е. Коновалець ще в часи української революції, коли зорганізував і очолив Січових Стрільців, які зробились стрижнем національної армії Української Народньої Республіки, що боролась проти московсько-большевицької навали в р.р. 1918 - 20.

Вже в 1920 р. починає він нову акцію, яка має на меті дальшу боротьбу за визволення України. Вже тоді збирає він своїх боєвих товаришів, щоби кувати нову зброю. З них складає він Українську Військову Організацію (УВО), що стає підпільною армією українського народу. Повних десять років ця формація бореться на рідних землях з насильниками, які силою, підступом і інтригами посіли українські землі і поневолили український нарід.

Та не ці військові акції, які в 1938 вже відішли в історію, спричинили замах на полк. Е. Коновальця, який коштував йому життя. Вбивниками не керувало почуття пімсти, але почуття страху. В р. 1938 не було рації вбивати коменданта Січових Стрільців, ані провідника Української Військової Організації, які вже не існували. Але була рація вдарити в голову нової формації, яка ставала небезпечною для наїздників і тою формацією була Організація Українських Націоналістів (ОУН), на чолі якої він стояв. Цеж він оформив організаційно націоналістичий рух, це ж він кермував акцією авангарду українських патріотів, що провадили безнастанні наступи на ідеологічні н політичні позиції ворога в Україні.

⁂

Ціляючи в полк. Е. Коновальця, вороги України цілили в ОУН і під цим оглядом вони не помилялись. Бо вже від десяти років особа полковника зіллялась з організацією, якої він був основоположником, головою і душею. Повних десять років жив він життям тої організації, як і вона жила його думкою, його замірами і його плянами. Навіть зовнішні факти його життя за ці десять років вповні покриваються з життям ОУН. А тому ми не вагаємось ставити знак рівняння між ним і нею.

І звертаючись до минулого, нам тяжко виріжнити точно, де кінчалися справи Полковника і де зачиналися справи організації.

Процес крісталізації української націоналістичної думки почався десь в двадцятих роках. Тоді то повстали такі гурти, як „Група Української Національної Молоді" в Празі, яка видавала від 1924 р. свій місячник „Національна Думка", а також „Легія Українських Націоналістів" в Подєбрадах. Власне ця остання на чолі з Сціборським виступила в 1926 р. по смерти Гол. Отамана С. Петлюри з намаганнями об'єднати навколо пам'яти цього останнього цілу українську політичну еміграцію. Молодші учасники визвольних змагань шукали виходу з тої сліпої вулиці, в яку зайшла еміграція по невдачі першого зриву, перевіряли методи визвольних змагань, осуджуючи партійні межусобиці, і проповідуючи спільний фронт проти ворога.

Полк. Е. Коновалець вичув велику правду в тих шуканнях. Стоючи на чолі УВО, він чуйно прислухався до політичних думок, які нуртували серед старших і молодших ветеранів визвольної боротьби, що купчились в Відні, Празі, Парижі і т. д. Він бачив, що переводиться переоцінка цінностей і що вона є на місці і на часі. Готуючись до нового наступу, треба було переглянути політичні позиції. Безвиглядність і невдача заходів Легії обєднати політичні чинники по смерти Гол. Отамана показали, що партійні кола не можуть отрястися з свого сектярства і що політичне українське поле мусить бути основно переоране новим ідеологічним плугом.

З другого боку практика УВО доводила, що одних чисто технічних революційних засобів не вистарчить, щоби доконати визвольної акції. До них потрібно ще і політичного знаряддя, яким Українська Військова Організація не була. Жертви крови не виплачуються, наколи вони не капіталізуються вправною політикою. І так полк. Е. Коновалець прийшов до висновку, що поряд УВО треба ще мати політичну організацію, яка була би духово споріднена військовій. Обняти обидві ділянки та сама формація не може. Між існуючими партіями жадна не надавалася, щоби бути відповідником для УВО. Тож треба було таку створити. На р. 1927 назбиралось вже досить моральних і психологичних підстав, щоби таку нову формацію ставити. Треба лише той матеріял зібрати, усистематизувати, а головно звести до гуртку людський матеріял.

На весні 1927 р. автор цих рядків гостив у себе висланця полк. Е. Коновальця, про якого чув давнівще і знав з його діяльности по студентських гуртах. З розмови виявилось, що думки, які я висловив був в статтях, друкованих минулого року в часописі „Тризуб" в Парижі, знаходили признання і в Празі і Відні. Мені запропоновано співробітництво в „Національній Думці", видаваній тою самою особою, яка видавала і орган УВО „Сурма". Одною з перших моїх статей для „Національної Думки" була стаття під наголовком „Розбудова Нації", яку передрукували і інші часописі. І так почався мій зв'язок з націоналістичними колами Чехословаччини, а тим самим і з полк. Е. Коновальцем.

Рік 1927 пройшов в гарячковій виміні думок з ріжними особами, які голосилися до спільного „Вірую". І вже в листопаді того ж року дійшло до Конференції Українських Націоналістів, яку скликано за ініціятивою Полковника, в місці його осідку. Як сказано в заклику тої Конференції, рух українських націоналістів набрав вже тоді такого розмаху і глибини, що повставала потреба оформити його в одну Організацію. Полишаючи це оформлення на пізніще Конференція зложила Провід Українських Націоналістів, якому підпорядкувалися всі на той час існуючі націоналістичні гуртки в Европі, як рівно окремі особи. Конференція рішила видавати журнал під назвою „Розбудова Нації" та скликати у відповідний момент Конгрес Українських Націоналістів. Журнал був призначений стати лабораторією ідеологічних шукань і мав завдання підбудувати основи програми націоналістів.

При нагоді конференції довелося мені пізнати полк. Е. Коновальця та його найблищих співробітників та однодумців. Вже тоді стало очевидним, що його дім, його окруження, його життя є пов'язані щільно з акцією, яку він провадив. Річ ясна, що особа Полковника, який відразу став на чолі новоствореного Проводу, буде центральною фігурою започаткованої справи. Його довірені в акції УВО зробилися його помічниками в новоствореній організації поруч з провідними людьми інших середовищ. Вже тоді особа ідеолога українського націоналізму Др. Донцова, який в 1926 р. видав свою книгу „Націоналізм" не входила в рахубу щодо дальшої організації націоналістичної думки а особливо націоналістичного руху. На це були поважні причини обєктивного і суб'єктивного характеру. До Др. Донцова націоналісти ставились з належною пошаною, але приняти його в цілому не могли, як рівно не могли обмежитись ним одним. Саме в статті „Моя відповідь", підписаній автором цих рядків і опрелюдненій в „Розбудові Нації" за рік 1928, устійнено відношення націоналістів водночас до Д. Донцова, С. Петлюри і В. Липинського, яких визнано однаково за „дороговкази" в думанню і чинності українських націоналістів.

Рік 1928 був для націоналістів роком сильної внутрішньої праці, ідеологічної і організаційної. Тим шляхом приготовано скликання Першого Конгресу Українських Націоналістів, який відбувся в січні 1929 р. На нім оформлено остаточно ідеологія та позиції, устійнено програм і статут, заложено Організацію Українських Націоналістів та вибрано Провід. На чолі ОУН, чи скорше Проводу став натурально полк. Е. Коновалець. Це було завершенням перейденого підготовчого шляху і початком нового етапу в розвою націоналістичного руху. Зачавшися водночас в краю, в середовищу УВО і серед еміграції, він був вислідом глибоких процесів серед українського народу, бодай тої його частини, яка могла менш більш свобідно думати, рухатись і діяти. Дальші події показали, що Конгрес правильно схопив розвоєві тенденції українського національного руху і націоналістична ідея та організація стали його новим мотором і базою.

⁂

По Конгресі націоналістичний рух набирає ще більшого розгону і глибини. Він вже опанував европейський терен, як в ріднім краю так і на вигнанню. Знаходить він відгук і поза межами Европи. В двадцятих роках, коли лише зачинався рух, до Америки виїхало немало бувших учасників визвольних змагань. Виїхали вони в тім самім наставленню, з тим самим досвідом революційних подій та збройного зриву, з тим самим рішенням далі боротися за Україну, які кермували і основоположниками ОУН. Щоправда обставини американського життя скоро примусили їх вростати в місцевий грунт, але не могли затерти згадок про „старий край" та затамувати любов до нього. Більше того, віддалившись від України вони не полишили думки нести поміч своєму народові в його боротьбі за визволення. Тож нічого дивного, що гасла висунені націоналістами в Европі, відразу знайшли широкий відгомін і серед українців в Америці, особливо серед учасників недавньої боротьби.

Вже 1929 р. вибирається полк. Е. Коновалець за море. Там здибає він своїх старих товаришів

по зброї, колишніх стрільців. Там пізнає він давніщих еміґрантів з України, з якими не все знаходить спільну мову. Брак досвіду і переживань революційних часів у давніх еміґрантів не можуть улекшити взаємне зрозуміння між ними а Полковником. Тим не менш перебування полк. Е. Коновальця з ЗДА та в Канаді залишає там глибокий слід. Воно сприяє тому, що націоналістична думка закорінюється в широких колах українського громадянства Америки, бо це ні в чім не перечить їх новим зобовязанням перед новоприбраною батьківщиною, як не перечило американським Ірляндцям журитися своїм „зеленим островом". А тому не дивно, наколи в тридцятих роках повстають одна по одній формації, що прибирають назви „Організація Державного Відродження України" (ОДВУ) в ЗДАмерики, також „Стрілецька Громада" та „Українське Національне Обєднання" в Канаді, які стають на ідеологічні позиції українського націоналізму.

В трицятих роках націоналісти беруться до практично - політичної акції, зручно використовуючи події і обставини. В ті часи полк. Е. Коновалець переноситься на сталий побут до Женеви і там він може легко стежити за міжнароднім життям та достосовуватись до нього. В той сам час Полковник тримає руку на живчику організаційного життя і вирівнює ріжні схиблення та полагоджує трудноші, розбудовуючи апарат ОУН, та побільшуючи її кадри. Не устає і теоретична та ідеологічна праця, яка провадиться навкого „Розбудови Нації", що виходить в Празі. По ріжних країнах повстають нові націоналістичні органи, для яких РН є ніби дороговказом. В них, в краю і на вигнанню, розробляється і популяризується ідея націоналізму. Досить згадати „Самостійну Думку", що виходять в Чернівцях, „Український Голос" з Перемишля, чи „Українське Слово" з Парижу.

Як і треба було сподіватися, націоналістичний рух не раз і досить гостро стирається з послідовниками тих „дороговказів", які були вияснені в „Моїй відповіді". Речники його не раз виступають проти середовищ, які монополізують спадщину Гол. От. С. Петлюри і то головно проти їх орієнтації на чужинні ворожі чинники, яку вони перебрали від Покійного, але яку націоналісти відкинули. Не раз доходить до полеміки і з Д. Донцовим, хоч треба признати, що та полеміка має скорше особистий характер, нічого не вносячи до ідеологічного багажу націоналізма. Прихильники Липинського, йдучи за прикладом свого вчителя, ставляться до націоналізму з застереженням, не добачаючи, як націоналізм користає з науки їх ідеолога. Щодо соціялістичного табору, то тут нема жадної точки стичности ані зачіпки між ним і націоналізмом, і нема про що дискутувати, наколи то не буде ідея „Ліги Сходу Европи" М. Шаповала, яка в соціялістичній концепції не є приємлива для націоналістів.

Ці зутички націоналістів з іншими партіями українського політичного світу були нормальними і корисними. Спроби націоналістів дійти до обєднання і кооперації з іншими партіями по смерти Гол. От. С. Петлюри показали, що ідея національної солідарности не є ще дозріла серед українців. Треба було створити таку ідеологічну базу, на якій би можна було оперти национальний фронт. Всяка нова ідея чи організація, щоби знайти себе, мусить віліпхнутись від свого середовища. Не могло бути інакше і з націоналізмом. Доперва оформившись, мав він орати облоги політичної свідомости українців, щоби вщепити їм ідею національної солідарности. Як показали пізніщі події це завдання вдалося виконати, але лише почасті. В той час, як інші партії зазнали вплив націоналістичної ідеї і практики, серед самих членів ОУН знайшлися елементи, які не могли засвоїти собі основну думку всякого націоналізму, а саме, що нація є організмом, в якім на ріжні функції повинни бути ріжні органи солідарні між собою.

Не все було гладко і внутрі організації. ОУН мусіла перебрати до певної міри спадщину УВО. Але на початках небуло мови про знесення цеї організації і про перебрання цілої спадщини. Думалося, що дві організації існуватимуть разом і діятимуть рівнобіжно. Але елементи, що доперва включилися в визвольну акцію і дістались до краєвого проводу ОУН хотіли використати спадщину УВО і перебрати всі функції і завдання її. Почалась затяжна боротьба за стан посідання на революційнім терені Зах. Земель. На тім грунті виникали конфлікти, які завдавали немало клопотів Полковникові. Їх доводилось лагодити на числених конференціях, які відбувалися або в краю, куди Полковник висилав своїх відпоручників, або закордоном, куди прибували речники Краєвої Екзекутиви. Кінчилось тим, що нова організація (ОУН) зчасом перебрала всі завдання старої (УВО) на себе. Є підстави думати, що полк. Е. Конавалець не раз мусів жалувати що так сталося, але він не міг, будучи закордоном, запобігти цій розв'язці.

На організаційних конференціях провадились довгі і часом запальні дискусії щодо так зв. органічного сектора, як рівно щодо практичного застосування ідеї національної солідарности. Чи мав полк. Е. Коновалець свою думку в тих справах, годі сказати, однак, бувши зручним тактиком, він старався помирити супротивні позиції. Йшлося про те, чи націоналістичний рух мусить обмежитись одною революційною акцією, чи також опанувати всі ділянки національного життя і давати їм свою печать. Проти такої другої постановки справи були насамперед легальні партії на Зах. Землях, які застерігали собі той сектор. Проти неї були також „техніки" революції в самій ОУН, які не розуміли досить глибоко ідеї національної революції і зводили її до спорадичних актів, зривів і переворотів. Та силою фактів націоналізм впливав також на культурну продукцію, як рівно на економічне життя (кооперація, Промисловий банк). Немалі суперечки викликала постава Краєвої Екзекутиви в справі свята: „Українська Молодь Христові", що відбулось в Львові в 1933 р. Краєві провідники поставились до того почину — заманіфестувати перед світом єдність українського народу під Польщею — негативно лише тому, що той почин належав легальним чинникам і на нім вони могли здобути політичний капітал для себе. Однак не вважаючи на їх спротив свято відбулося, бо загал оцінив його вагу і не пішов за Екзекутивою.

Та сама внутрішня логіка життя примусила націоналістів до іншої маніфестації національної солідарности та до співпраці з іншими угрупуваннями. І тут особисті впливи полк. Е. Коновальця відограли рішальну ролю. Маємо на увазі акцію проваджену націоналістами на терені Ліґи Націй, як рівно на терені міжнародньої політики в справі пацифікації, переведеної Поляками в Галичині в 1930 р. та в справі голоду, організованого Совєтами на Україні в 1933 р. Обидві акції провадилися за участю офіційних представників українського політичного світу під Польщею. Але вони в великій мірі були переведені силами і заходами ОУН, яка вишукала потрібні звязки межи чужинцями, постачила належні матеріали, навіть виступала одверто в своїм імені.

Співпраця галицьких політиків з ОУН спиралась на довірю цілого українського громадянства до особи полк. Е. Коновальця. Його роля підчас визвольних змагань, а також широкий розголос, інтензивна праця ОУН, на чолі якої він стояв, давала йому величезний особистий авторітет. Самі легалісти бачили, що їх робота може мати глибшу

вагу і вигляди на успіх лише в разі одночасної революційної активности українців. Вона бо тримала увагу чужинного світу в напрузі. Перед лицем незаперечених успіхів, головно під оглядом пропаганди, навіть скрайні противники націоналістичної організації в краю не відважувались виступати проти політики і тактики полк. Е. Коновальця.

⁂

Женевський період життя полк. Е. Коновальця мусів покінчитись посиленою акцією проти нього з боку ворожих чинників, яким були ненаруку переводжені на міжнароднім терені акції ОУН. Вони робили все, що було в їх силі, аби унеможливити перебування Полковника на швайцарському терені. А тому він мусів в осени 1936 року покинути Женеву і перенестися до Риму та звідтам кермувати працею ОУН. Віддалення Полковника від українських земель, від країн найбільшого скупчення організаційних кадрів на чужині не могло не відбитись на життю і діяльности організації. Треба було пильнувати відносин внутрі ОУН. І щоби це робити, мусів він багато подорожувати і тому майже завжди був в дорозі.

Ми вже згадували про деякі розбіжности в лоні організації, для полагодження яких треба було багато такту і пильности. Полковник мав особливу здібність маневрувати і годити суперечности. Не все, що робилося в краю, мало його попередню апробату і трафлялось не раз, що його ставлено перед доконаним фактом. Навмисне не згадую про ріжні акції переводжені в краю, бо на це ще не прийшов час, а також тому, що працюючи в зовсім іншій ділянці, я не завжди був докладно в курсі справ. Я згадав про деякі події в краю, поскільки вони мали відношення до загальної лінії організації і поскільки мені доводилось забирати до них становище. Знаємо однак, що Полковник мусів часом пересувати з краю закордон особи, які на його думку впливали відємно на хід подій і на краєві кадри організації. З деякими мені довелося зходитися і їм приглядатися.

Пригадую собі мою останню зустріч з п. Габрусевичем, якого я знав з організаційних конференцій, і який десь в 1934 прибув на сталий побут з Львова за кордон. Це був, як він сам казав, фанатик перманентної революції і маючи неабиякий вплив на студентське середовище, що купчилось в Академичнім Домі в Львові, завдавав своїми теоріями немалі клопоти Голові Проводу. Наша зустріч під час Олімпійських Ігриш в Німеччині полишила у мене доволі прикре враження, головно тому, що Габрусевич намагався захитати у мене довіря до Голови Проводу, оскаржуючи його в тім, що він не доцінював заслуги його і його львівських однодумців. Не менш прикре враження зробила на мене розмова з Р. Ярим. Цей беручи сторону „краєвиків" виразно підсичував неприязне відношення їх до Полковника. Пізніщі події вповні виявили тенденції Р. Ярого, який відограв сумну ролю в справі розколу в ОУН. Та це були лише симптоми того, що назрівало в лоні організації.

Від деякого часу полк. Е. Коновалець пильно займався справами Східних Земель. Він був доручив членові ОУН Мітринзі студіювати східно-українські проблеми і спеціяльно проблему робітничу. Він також пильно шукав всяких способів пов'язатись з українцями під Совєтами. Видно робив це в передбаченю грядучих подій, які вибухли вже по його смерти, але які не лишились без впливу на його життя. Ця увага Полковника до В. України ще більше звернула увагу тамошніх можновладців і вони намагалися застрашити Полковника, даючи йому ріжними способами до пізнання, що це йому може коштувати життя. Але такі застрашування не могли відвернути Полковника від того, що він уважав своїм обов'язком і він далі провадив свою працю та шукав зв'язків.

Кількома наворотами підсилали ворожі сили своїх агентів, щоби вони увійшли в середовище націоналістів. Знаємо кілька випадків, коли незручні агенти були здемасковані а в кожнім разі їм дано відсіч і вони мусіли зникати. Але нарешті знайшовся один, якому в 1933 р. удалося в ті круги увійти. Був це колишній січовий стрілець, який по революції залишився на Східних Землях, там оженився і мешкав, як совєтський громадянин, працюючи раз при якомусь театрі, а раз при економічній установі. По убивстві Кірова він ніби мусів тікати закордон, бо йому ніби грозила кара за якусь підпільну роботу чи за саботаж економічних плянів. Передіставшися тайно під покладом совєтського корабля до одної західньо-европейської країни, він ніби випадково дістається до українців - націоналістів. Ті приймають його, як збігця з совєтського раю, і помагають чим можуть. Він знав колись самого полк. Коновальця, і цей останній запитаний про гостя, пригадує собі його з війська і пригадує не з гіршого боку. Тож по належній перевіцці фактів Полковник при якійсь нагоді зустрічається з своїм колишнім товаришем по зброї. Той товариш не мав сказати нічого важнішого. Зрештою по певнім часі він повідомив своїх знайомих націоналістів, що небезпека для нього вже минула і він може без великого ризика вертати на Совукраїну. Його ніхто не затримував і він десь зник в р. 1934.

По відїзді гостя про нього мало хто думав. Аж одного дня в 1935 р. прийшла звістка з одної сумежної Совсоюзу країни, що гість знов виринув і хотів би бачити когось зі своїх знайомих. По наказу полк. Е. Коновальця один член ОУН та і другий виїхали до тої країни. Виявилось, що гість вже не сам, але він явився з одним своїм однодумцем, таким же українським патріотом, як і він. Цей останній заявив, що він хотів би залишитись закордоном і в разі потреби встановити зв'язок між націоналістами по обох боках совєтського кордону. Був це молодий чоловік, ніби духовий вихованок кол. стрільця, доволі розвинений і презентувався доволі добре. Оповідав про стан річей в Україні потверджуючи перевірені вже відомости. За згодою Полковника молодого гостя залишено закордоном, пізніще перевезено до іншої країни, де його піддано обсервації і де він переходив свого рода перевиховання чи перевишкіл в середовищі молодих націоналістів.

По упливі кількох місяців полк. Коновалець побачився з гостем в р. 1936. Він умовився з ним про ріжні справи і гість покинув закордон та вернув на Україну. Про нього нічого не було чути аж до осени 1937 р. Тоді він прибув до одного портового міста Европи ніби як радіотелефоніст на сов. пароплаві і вимагав побачення з Полковником. Та цей на побачення не прибув, але вислав свого відпоручника. В той сам час, коли радіотелефоніст чекав на побачення, сталася подія, яка звернула на себе загальну увагу. В Парижі зник провідник білих росіян ген. Мілер. Чи не та сама доля чекала і полк. Коновальця, наколи би він прибув на побачення? Цим разом він врятувався може завдяки якомусь випадкові. Нажаль того випадку не трапилось, коли він їхав на інше побачення до Ротердаму в 1938 р. Там на нього чекав молодий вихованок кол. стрільця, який дав йому пакунок з бомбою. З тої подорожі до Ротердаму Полковник вже не вернув. Так поляг Голова Проводу Українських Націоналістів шукаючи звязків з своїми однодумцями на Східних Землях України.

Інж. С. Ю. Пр.

Післявоєнна відбудова промисловости України

Звідомлення совєтської преси порівняльно часто сповіщають про ріжні досягнення у відбудові промисловости України, але на ділі справа виглядає куди інакше. І дійсно, коли проаналізувати основно звідомлення відповідних міністерств та главків і матеріяли, публіковані в совєтській періодичній та неперіодичній пресі, тоді бачимо невеселий і **занепокоюючий** образ дійсности.

Совєтські відомості не послуговуються майже ніколи цифровими даними. На це не дозволяє нечисте сумління та типова для СССР шпіономанія. Московські фальсифікатори видумали новий метод **виконання пляну:** в %. От кажеться напр. що міністерство місцевої промисловости УССР випустило в 1946 р. на 46 % більше товарів ширвжитку, як у попередньому році. Коли ж заглянути в звідомлення того 1945 р., тоді довідуємось знову, що плян продукції по товарам ширвжитку виконано на 76 %. Значить знову якісь проценти від незнаної, неспрецизованої вартости. Який же цей плян, яка це, вже не говоримо якісно, але **кількісно,** продукція, які конкретні, числа — про це в СССР мовчать мов води в рот набрали. За тими ж **процентами** криється по суті причина недолі й нужди нашого народу під московсько-соєтською окупацією. Народнє прислів'я говорить, що правда вилізе все на верх неначе шило з мішка, так і докладне обзнайомлення із справою відбудови в УССР дозволяє пізнати дійсний стан промисловости України в післявоєнному періоді.

В основному промисловість України спирається на вугільній та металевій базі, далі на енерґетичному та транспортовому господарстві. Окрему галузь нашого народнього господарства являє собою харчева, шкуряна та текстильна промисловості, які спираються на колосальному багатстві сільсько-господарської продукції України. Не від речі буде тут підкреслити, що такими прекрасними передумовинами величезного розвою промисловости, які є в Україні, розпоряджає мало котра країна світу. Війна 1941-45 р.р. завдала жахливої руїни народньому господарству України. Злосливий демонтаж відступаючих большевиків, а передусім **німецьке божевілля** плянового нищення кожнього підприємства під час їхньої втечі з України вимагають довгіх років відбудови. Така ж відбудова вимагає знову особливої енергії, коштів, великої кількости кваліфікованих робітників а також ясного пляну.

Незабаром минатиме п'ять років, як большевицка влада, проганяючи силами українських дивізій німців з Донбасу, наново окупувала Україну. Вздовж саме цих п'яти років можна було зробити в ділянці відбудови нашої промисловости куди більше, як досі зроблено. Не підлягає жадному сумнівові, що український народ горіє бажанням якнайшвидше досягти хоча б довоєнного рівня продукції. Українські робітники, техніки, інженіри дають доказ цього ґарячого бажання щоденною важкою працею, яка відбувається в жахливих умовинах, яких не може собі навіть уявити пересічна людина з-поза меж СССР. Не зважаючи на величезні втрати в людях, які принесла остання війна Україні, саме завдяки специяльній, нечувано жорстокій і єхидній політиці московського воєнного командування, ми розпоряджаємо вже сьогодні і належною енергією і кваліфікованими робітниками, потрібними до відбудови. Але важка **економічна окупація і експлуатація України** Москвою, може ще важча та болючіша у своїх наслідках за нестерпний національний гніт, не дозволяє використати повністю ані енергії та запал до праці, ані знання українських працівників. Плян відбудови промисловости України накреслюється та затверджується не в Київі, але в Москві, якщо ж йдеться про кошти, тоді Київ мусить також задовольнитися тільки милостинею Москви. Як боляче, коли подумати, що беручи на увагу народне багатство обох країн, роля повинна бути обернена. Совєтська московська влада навіть душить саме бажання та енергію відбудувати якмога швидше рідний край. „Ти не повинен хотіти відбудовувати промисловість України" кажуть московські агітатори українським робітникам, а також селянам, яких масово виганяється із сіл до міст на работу, „ти повинен куди більше хотіти відбудовувати промисловість цілої „великой Родіни", бо ж вона є тобі батьківщиною, а не Україна" і от десятки й сотні тисяч особливо пильних та здібних українських висококваліфікованих робітників мандрують у Сталінград чи інший Горкій а передусім у особливо зараз гостро індустріялізовані области Кузбасу, Караганди, Північного та Середущого Сибіру і Далекого Сходу. А в заміну за це, в „допомогу від братнього народу" сунуть на багату Україну нескінчені валки „істинно русских" некваліфікованих робітників та голодних колгоснників.

Втішаючись такою „допомогою" ЦК ВКП(б) і „лично т. Сталіна" відбудова промисловости України поступає крайнє незадовільними темпами. Це треба віднести в першу черґу до найважливіших ділянок нашого народнього господарства, до **вугільної, металюрґійної та енерґетичної** промисловости. Із 306 основних шахт Донбасу, які діяли в 1941 р. відбудовано до кінця 1945 р. — 123, а до кінця 1947 р. не цілих 200. Значить темпи відбудови повільнішають, бо за дворіччя 1943 — 45 відбудовано 123 шахти, а за таке ж дворіччя 1945-47 тільки 77. Це з'ясовується тим, що під час війни та дальше десь до 1946 р. господарські чинники в Україні мали деяку, хоч і незначну свободу діяння і відбудова, не зважаючи на куди важчі обставини як у другому дворіччі, поступала куди швидще. Від 1946 р. датується зростаюче загострення внутрішнього курсу в СССР, яке визначається м. ін. також дальшим зменшенням компетенцій совєтських та партійних установ республіканського значіння та посиленням диктаторського голосу центру — Москви в економічних питаннях. З цією хвилиною одразу слабне плянова відбудова нових українських вугільних шахт, а натиск переноситься на можливо найповнішу експлуатацію існуючих шахт та на посунену до найдальших меж експлуатацію шахтарів. Москві не залежить на цьому, щоб в Україні існувала потужна індустрія, вона їй потрібна тільки постільки, поскільки вона являтиметься допомічним чинником висмоктання багатств нашої землі та сил нашого народу. **Це основна напрямна лінія економічної політики Москви в Україні.** Якщо совєтська пропаґанда чваниться колибудь вкимись індустріяльними новобудовами на Україні, тоді треба неодмінно пам'ятати, що їх побудовано майже виключно за згаданою вище напрямною. Кромі цього треба знати, що більшість великих, промислових підприємств постала на Україні в періоді до 1933 р. отже в часі, коли українські адміністративно-політичні чинники мали ще деякий вплив. Оті підприємства постали не за ініціятивою Москви, як зараз подають партійні фальсифікатори історії, але якраз **проти волі Москви,** на виразне й гостре жадання та за підтримкою тогочасних українських радянських урядів Петровського, Чубаря, Любченка. Тих же підприємств, які постали в часі між 1933 та 1940 р.р. таки досить малувато, а особливо вражає їхня незначна кількість

та невелика продуктивна потужність, коли порівняти ріст промисловости в цьому самому періоді в інших країнах світу, які розпоряджають на багато меншими природними базами.

Вертаючи до ситуації у вугільній промисловості треба підкреслити, що ще гірше, як зі самою відбудовою шахт, виглядає справа відбудови допомічних заводів вугільної промисловости, зокрема збагачуючих фабрик. На цьому дуже терпить якість вугілля, в якому відсоток попелу досяг на початку 1948 р. дуже високого рівня, а саме 14,4%, що дуже погано відбивається на якості витоплювання на цьому вугіллі чавуну. Таким чином народне господарство України зазнає величезних втрат!

Відбудова **металюрґійної** промисловости натрапляє також на великі труднощі. Наша металурґійна промисловість належить до найбільше потужних у світі. Вистане згадати, що один тільки завод у Макіївці до війни виробляв металю значно більше, як усі металюрґійні заводи Польщі. Мадярщини та Австрії, разом узяті, при чому ці три держави належать до зовсім поважних продуцентів заліза. В Україні існувало до війни 47 доменних печей, які давали 9,5 мільйонів тони чавуну. Як же виглядає ситуація після війни? На кінець 1946 р. відбудовано 16 доменних печей і 47 сталетопних аґреґатів (переважно мартенів), але у вересні 1947 р. цей стан збільшився тільки до числа 23 доменних печей, 51 сталетопних аґреґатів і 37 прокатних верстатів. Значить і тут втручання Москви почало давати від 1946 р. свої „результати". На кінець теперішньої п'ятирічки, в 1950 р. Україна матиме 30 доменних печей і 58 прокатних верстатів; виробництво чавуну виноситисе 9,7 мільйонів тони, а сталі 8,8 мільйонів тони. Значить, іншими словами, поздовж цілих 10 років, з 1940 до 1950 р.р. продукція чавуну в Україні збільшиться ледви з 9.5 на 9,7 мільйонів тони. Так же мається справа із видобуттям вугіляя, воно зросте в згаданому десятирiччі тільки з 80,2 на 86,1 мільйонів тони, при чому ця остання цифра це лише плян, який у совєтських умовинах ще не мусить бути конечно виконаний. З цього порівняння говорить щоправда також факт і жахливого знищення України в останній війні, але також не менше крайне благодушне ставлення совєтської влади до завдань відбудови металюрґії на Україні. А чейже металюрґійна промисловість це єдина підстава кожньої промисловости взагалі, а залізо та сталь це разом із вугіллям щоденний хліб для заводів і фабрик і без них вони не можуть існувати.

Відбудова заводів кольорової металюрґії поступає ще повільнішими темпами. Алюмінієві заводи в Запоріжжі, Дніпропетровську і Дніпродзержинську находяться у стадії реконструкції і ледве зачали випускати нещодавно частинно продукцію. Так само кульгає ртутний комбінат у Микитівці, заводи магнію, цинку, ферростопів у Придніпровському індустріяльному окрузі. В Нікопольському мангановому та Криворіжському залізорудному басейнах відбудовано на день 1 січня 1948 р. щойно 47% шахт, але в більшості зарахованих у відбудовані шахтах не має ще механічного устаткування і видобування відбувається примітивними методами.

В дуже критичній ситуації находиться **енерґетичне господарство** України. Добуток нафтової ропи має досягти в Україні в 1950 р. згідно пляну, тільки 325.000 тони, під час коли не підлягає жадному сумнівові, що цю цифру можна б при належному піклуванні значно піднести, тим більше, що наша нафтопереробна промисловість не знала таких величезних зруйнувань, як інші галузі промисловості. Перебіг будови газопроводу Дашава - Київ, який мав би дати Києву в останньому виконанні 5 міільйонів кубометрів газу що доби, відбувається з недопустимими спізненнями. Совєтські чинники „зобов'язались" довести газопровід до кінця 1948 р. до Києва та газифікувати 22 тисячі мешкань. Але як цей намір можна буде здійснити, коли на **600 км.** траси газопроводу укладено в траншеї до дня 1 вересня 1947 р., отже поздовж двох років робіт **тільки 30,2 км.** вур. Зупиняє роботу недостаток чистильних та ізоляційних машин, бітуну, зварювальних аґреґатів. А тимчасом довший та куди коштовніший газопровід Саратов - Москва, віддано ще на початку 1947 р. в користування упривільйованим москвичам. Із усіх електростанцій України тільки електростанції Донбасу дочекались відбудови, поскільки вони забезпечують видобуток та **вивіз** вугілля з України в Росію. Все ж таки такі потужні ТЕЦ, як у Зуївці, Курахівці та Штерівці не забезпечено ще й досі належною вимірною та реґуляційною апаратурою. Не мають очевидно цієї апаратури тим більше інші електростанції України, в яких не переводяться важкі аварії. На такій на пр. Херсонській ТЕЦ було вздовж 1947 року **26 аварій,** ТЕЦ в місті Осипенко показались уже після майже повчісної відбудови мало що не до вжиття. З технічних недоліків вибухли великі пожари на Чернігівській та Вінницькій ТЕЦ. Таких прикладів можно вичислити багато, вина лежить у цьому, що відбудову переводиться прихапцем, порядком штурмівщини, не достає найважливіщих устаткувань, які виробляються тільки в Москві та Ленінграді та яких українські енерґетики так і не можуть дочекатись. В Україні можна кожночасно такі фабрики побудувати, які б це устаткування виробляли, але московські господарі на це не дозволяють, щоб ще й таким чином узалежнити Україну від Москви. Просто трагічно відбудовується Дніпрогес. Треба підкреслити, що німці, нещадно зруйнували цей безперечно шедевр інженерської праці. Гребля була в декількох місцях перервана, а з галі машин не лишилось ані сліду (німці вжили 500 тонн вибухових матеріялів!). Совєтська влада взялась відбудовувати Дніпрогес так, що зогнала із дооколішних сіл усю молодь віком від 17 до 25 років та наставила її до праці при усуванню розвалин та бетонувальних роботах. Ота важка праця серед звалищ була в трьохчетвертих випадків небезпечна для життя тим більше, що працювати довелось некваліфікованим силам, переважно дівчатам, бо хлопців забрано чи не в 100% в армію. Працюючи навіть у зимових місяцях, по пояс у льодовій воді а то й під водою (водолази) знищили собі здоровья дуже багато молоді Дніпропетровської та Запоріжської областей, а багато втратило й життя при численних важких аваріях, які товаришать неодміно совєтським „стахановським" методам. Не зважаючи на оті жертви українських відбудівників, змонтовано на Дніпрогесі до початку 1948 р. тільки 2 турбоґенератори із усіх 9, наявних у 1941 р. Причина лежить у цьому, що ці турбоґенератори виконуються на ленінградському заводі „Електросила" а цей із виконанням замовлень України не поспішає. На Україні існують одначе два заводи велитні, які при відповідній організації праці могли б також виконати це замовлення, це Новокраматорський завод важкого машинобудування та турбоґенераторний завод у Харкові. Але ті два заводи були також важко пошкоджені німцями і їх треба було відбудувати, тим часом відбудова машинобудівельної промисловости України поступає ще незадовільніше як металюрґійної чи енерґетичної. Цікаво тут відмітити, що саме згаданий ленінградській завод „Електросила" пошкоджено також дуже важко під час облоги Ленінграду але Госплан СССР поспішив очевидно відбудувати його скорше, як машинобудівельні заводи України. Це маркантний приклад дійсного „піклування" Москви.

(Далі буде)

Віктор НИЗОВИЙ - ЧУМАК

В. У. Н. Р.

Всеукраїнська Національна Рада, яка 22 квітня святкує 4-ту річницю свого основання, має за собою довгу традицію, яка замикає повних 10 років історії української визвольної боротьби. Її початки сягають до бурхливого для срібної Землі 1938 року, коли Президент Др. Августин Волошин в обличчі назріваючих подій відновив діяльність Центральної Української Народньої Ради Закарпаття, яка згодом в 1944 році увійшла в склад Всеукраїнської Національної Ради.

І хто не пам'ятає тих незабутних днів 1938 - року в Карпатській Україні? Відновлення діяльности Народньої Ради, створення УНО, Карпатської Січі, створення сойму та уряду Карпатської України, а згодом гордий відхід Січовиків на фронт, щоб боронити перед ворожими наїздниками свою батьківщину! Місяці, які в житті народів заступають десятиліття та у великому духовому напнятті перетоплюють нарід рабів у гордих лицарів і будівничих власної держави.

Ворожі навали затемнили сонце великої весни Карпатської України. Сотні оборонців Карпатської Держави згинули в геройчних боях, другі сотні пішли у глибоке підпілля, а треті вийшли поза межі своєї вужчої батьківщини, очікуючи нових подій.

Прийшло грізне літо 1941 року. Під гук гармат пробуджуються терени, які закутані були в темну ніч большевицької окупації. Невмирущий геній українського життя вилонює буйні парості та розриває накинені ворогом окови. Відживає серце України — Київ, що його вулиці заповнюються гомоном мелодії великої хвилі національного відродження.

Протягом кількох тижнів на Зах. Землях організуються українські народці, середні та високі школи, невстає мережа української адміністрації здвигаються „Просвіти", „Січі" наладнується господарське життя, що перебудовується на кооперативних та приватновласницьких засадах. У Київі приступає до праці Всеукраїнська Академія Наук, Університет ім. Св. Володимира, Політехніка та ряд інших учбових закладів. Тут повстають установи центрального характеру, яким підпорядковується добровільно все культурне, громадське та політичне життя Наддніпрянщини.

Від основ відбудоване українське життя йде до свого вивершення в центральних державно-політичних органах. Так у Львові повстає Українська Національна Рада під кермою відомого політичного діяча Костя Левицького, а згодом Митрополита Андрея Шептицького. В Київі чільні представники ріжних галузів життя Наддніпрянщини створюють осінню 1941 року Українську Національну Раду, до якої входять теж представники Кубані, Закарпаття та Буковини.

Не довго гомонів Київ відкрито пісню національного відродження та не довго працювали УН Ради в Київі та Львові. Почався шалений терор німецького окупанта, що заганяв все українське життя в тюрми та підпілля. Разом з народом пішли тернистим шляхом обі Національні Ради. Національна Рада в Київі була розв'язана представниками Райхскомміссаріяту, Голова кількакратно ув'язнений, а цілий ряд видатних членів розстріляних в тюрмах міста Киева. Інші члени Української Національної Ради пішли в підпілля та співпрацювали тісно з українськими революційними силами.

⁂

Весна 1944 року. Червона большевицька навала, що відтискала цивілізованих варварів на захід, зупинилася на деякий час на кордонах Галичини. Українське Підкарпаття кишіло від українських повстанських груп і викидало кожного дня десятки зв'язкових Революційного Центру на схід, захід, північ та південь. Йшли останні підготовчі заходи на довгу боротьбу під большевицькою окупацією.

Нашим найбільшим прагненням в той час, попри основну підготовку до нової дійсности, було створити єдиний український політичний центр, який ставби виявом єдности всього українського народу та всіх його політично - революційних сил. Але ці заходи в площині зговорення з другою діючою в Україні українською революційною силою зіставалися безуспішними. Треба було шукати іншого шляху та іншої розв'язки.

У Львові, Самборі та Перемишлі відбувалися довгі зустрічі зв'язкових від ріжних революційних пунктів всіх українських земель. В той же час велися рівночасно переговори між представниками та уповноваженими Української Національної Ради Киева, Української Національної Ради Львова та Народньої Ради Закарпаття в справі створення єдиного політичного центру. На спільному засіданні представників Рад та зв'язкових революційних пунктів рішено приступити до злиття всіх трьох Рад та створити єдину **ВСЕУКРАЇНСЬКУ НАЦІОНАЛЬНУ РАДУ.**

Урочисте підписання протоколу та декляраціі Всеукраїнської Національної Ради Головою - Ректором київської Політехніки, проф. Величківським та першим Заступником Голови Ради відбулося актом у Храмі св. Юра у Львові. Того самого дня відбувалася остання нарада, де принято постанови щодо дальшої підпільно - революційної боротьби під большевицькою окупацією.

⁂

Минуло чотири роки від дня створення Всеукраїнської Національної Ради. Довгі місяці важкої проби в дійсності на рідних землях, що стоїть під важким чоботом тотально - поліційної системи московського большевизму.

До пройденого належать дні, коли здавалося, що ворогові вдасться мимо найбільших заходів обережности знищити представників Всеукраїнської Національної Ради на рідних землях.

Втрати Всеукраїнської Національної Ради в людях за останні чотири роки дошкульні. Большевикам вдалося підступно прискорити смерть заступника Голови Всеукраїнської Національної Ради, Митрополита Шептицького та арештувати кілька членів Всеукраїнської Національної Ради, розбити деякі партизанські ядра й організаційні пункти. З групи, яка літом 1944 року відступила на еміграцію, помер в непривітній Німеччині, підкошений довгим арештом в Гестапо перший Референт Пропаганди Всеукраїнської Національної Ради, відомий письменник Аркадій Любченко.

Вийшовши переможною рукою на рідних землях, Всеукраїнська Національна Рада не дала себе втягнути в міжгрупові свари на еміграції. Вона стала осторонь їх. Рівночасно вона не доложила своєї руки до виявлення українського розбиття перед зовнішнім світом, коли ріжні групи, часом масковані за чужими назвами, висували претенсії на репрезентацію цілої нації.

Так перед Всеукраїнською Національною Радою залишаються великі можливості як у внутрішньо - українському житті так і зовнішньо - політичному. Перед нею стає велика та відповідальна роль — впорядкувати українське політичне життя на еміграції та провадити плянову працю на міжнародньому форумі.

ОРЕСТ ЗИБАЧИНСЬКИЙ

Конфедерація народів інтерконтиненту

На розхрестях проблематики нашої доби повстає питання, які саме політичні форми співжиття та співпраці народів треба нині вважати за реальні і доцільні для великопросторних державних з'єднань.

Політична історія знає три можливості — це унія, федерація і конфедерація. Вони стоять до себе в такому відношенні як — повне зречення зі суверенности в користь нової інтеґральної цілости, частинне зречення і співпраця вповні суверенних держав.

Форми політичної унії та федерації, зловживані в історії, були в більшості випадків зведені до фікцій і замаскованих форм імперіялізму. Прикладами цього можуть послужити Чехословаччина й Югославія, а в середньовіччю Ягайлонська Польща та інші, в яких зфедералізовані народи не трактувалися, як рівнорядні партнери. Тому ці форми фактично спорожнилися зі свого правдивого змісту й осталися хіба традиційними шабльонами мислення та замаскованими гаслами нових імперіялізмів у цьому просторі. Укриті в унії та федерації, централізаційні тенденції не виправдали себе в центральній та східній Европі, ні під оглядом політичним, ні господарським. Застосовані поновно за старими зразками вони становлять поважну загрозу нових гострих заколотів в міжнародніх стосунках.

Зокрема СССР — це клясично замаскована форма російського імперіялізму, який для своїх намагань опанування народами світу послуговується універсальною фразеологією комунізму та фіктивними формами „совєтської унії".

Концепція світового уряду, а теж і федерація Пан-Европа, на жаль, стоять до нині на становищі визнаня політичного статус-у, тобто, визнають нинішній стан „досягнень" російсько-большевицького імперіялізму та аґресії.

Остається тільки **конференція, як єдина, реальна плятформа міжнародніх взаємин у грядучій політичній організації на велику шкалю бо вона, повністю узгляднює життєві інтереси всебічної співпраці та взаємного забезпечення самостійних національних народовладних держав.**

⁂

Гін до розросту, притаманний всякій людській спільноті, прагнення до творчости і потужности,— це змаг народів за безоглядний розвиток, за повний потенціял свого життя. В динаміці стати субєктом криється найглибша істотність людини. В ній вся жага життя і зростання людини і народів.

Всякий гін до розросту, непогамований ні сам у собі, ні ззовні, закономірно приводить до скрайностей імперіяліму та всіх його похідних виявів. Так поставали історіотворчі центри сил, що своїми вартостями і політичними формами таврували поточну добу. Однак усякий імперіялізм в остаточному приводить до змеханізування життя, звиродження його форм. Субєкт зуживається, вартості проживаються, а сили почінають недорівнювати викликаним антагоністичним процесам історії. Рушійний субєкт упадає. Починає процес вихолощення і дроблення. Встають нові інтеґраційні субєкти, або відроджені в боротьбі поневолені народи заповняють життя і простір — собою.

Це в короткому історія всіх імперіялізмів та імперй.

Кожний імперіялізм підпадає законам географічного положення його рушійного субєкту. Останній, силою своїх формотворчих даних, намагається в свою чергу перетопити понтенціяли, що їх уявляє географія, в нову ціль порядку політичного. Для цього він використовує свою питому вагу, свою духовість, всі економічні засоби і зокрема методику правління.

Так водночас із зростанням всякого історіотворчого субєкту постає географічно-політичний простір, який разом із його періферіями творить один розвоєвий простір, як історично-проблематичну цілість даної доби.

Старинний Рим, Єгипет, Картаґіна, середньовічні Византія, Туреччина, Еспанія і новочасні Англія, Росія, Франція, Німеччина, Італія, Японія, це стільки ж прикладів рушійних субєктів, що діяли в своїх розвоєвих просторах.

Німецький, австрійський і польський розвоєві простори були внутрішньо-континентального порядку. Коли Австрія змагала до опанування центральної Европи, Німеччина завжди змагала і змагатиме до опанування европейського континенту, що було не під силу Польщі, яка натомість змагала до гегемонії на Сході Европи.

Розвоєвий простір не є незмінний. Він змінюється в залежності від динаміки його субєкту, він росте, або занепадає.

Рушійні субєкти, що розвивалися на грані континентів, привели до повстання розвоєвого простору, порядку інтерконтиненту.

Середземноморя єгиптян, фенікійців, греків, картаґійців, римлян, та новітніх Італії й Туреччини, — це типи середземноморського інтерконтиненту.

Англія — „Корабель, що на всіх парусах завжди готовий плисти на повне море", — створила імперію типу океанічного інтерконтиненту.

Росія, що постепенно змагала до опанування так решти Европи, як і Азії, — створила імперію типу суходольного інтерконтиненту.

Рим, Англія і Москва завжди змагатимуть до організації своїх імперіяльних інтерконтинентів, шляхом їх відтвореення, задержання чи перебудови.

Франція і Японія, що теж знаходяться на грані відносин континентів, — змагали до мішаного типу імперій. Це розпорошувало їхні сили і нерідко кінчалося розгромом.

Крім Росії, всі ці імперіяльні творива знаходяться в повному процесуальному відступі зі своїх імперіяльних позицій на позиції фактичних федерацій чи конфедерацій. Це в загальному відповідає основним тенденціям розвитку світу.

Єдина Росія, із своїх імперіяльних позицій суходольного інтерконтиненту — нинішнього фіктивного СССР, разом із його періферіями, — революційним шляхом ідеологічних та внутрішньо-горожанських форм агресії невпинно змагає до імперіяльних форм евразійського інтерконтиненту, трактуючи й останній тільки як чергову відскічню до змонтування червоної імперії інтерконтиненту світового.

Історично-реакційна роля Москви та міжнародня загроза большевизму — виступають тут у всій своїй наготі.

⁂

Всяка розв'язка питання СССР мусить розв'язувати проблематику російсько-большевицького імперіялізму та його нинішнього стану імперіяльного посідання від Балтики й Адріятики до Тихого океану.

Простір між Балтикою й Адріятикою на Заході, Анатолією, Іраном і Китаєм на Півдні, морями Охотським і Берінґа на Сході та Білим морем і Ледовим океаном на півночі — це нині один розвоєвий простір суходольного інтерконтиненту.

Московщина розгортала його концентричними хвилями від 1656 р. починаючи, етапами фіктивних гасел „Союзу Трьох Русей" і творив „Єдіной Недєлімой Россії" та нинішнього СССР, з періферіми включно. Законами інерції вона не може стриматися в своєму великопростірному імперіялізмі — це означало б початок дроблення цього простору аж до його вихідньої точки московського князівства. Тому саме існування нинішньої російсько-большевицької імперії звучить — опанування решти Европи й Азії або розвал і атомізація. Коли ж взяти під увагу „універсальний" характер „комуністичного сідла", що на ньому верхиїздить нинішня Москва — стає ясно, що російсько-большевицька імперіяльна думка, змагаючи до евразійських форм розвитку і стану посідання, трактує і мусить трактувати його тільки як відскічню до створення світового інтерконтиненту. Тому нинішні форми суходольного інтерконтиненту не є остаточні, а тільки зарисовані етапово в головних рисах.

Два чинники цього простору — Німеччина і Московщина, — силою їхнього геополітичного положення та контрапунктових тенденцій їхньої експансивної політики, мусіли неминучо зударитися.

Об'єднання Німеччини, започатковане Бісмарком та закінчене Гітлером і повсякчасно визване потугами Заходу, силою питомої ваги та положення Німеччини спрямувало рейки німецького імперіялізму до континентальних форм посідання. Це суперечило обезпечувальній політиці рівноваги сил у Европі так Великої Британії, як і Франції та істотно заперечувало всякі дальші перспективи зросту большевицької Росії.

Нині треба ствердити, що опинившись між німецьким та большевицьким молотом, — Европа не зуміла визволитися з цієї ситуації. Розгром Третього Райху усунув на якийсь час небезпеку ґерманізації Европи і зробив місце для насильних процесів її большевизації. Замісць „панґерманської" — маємо російсько-большевицьку політику витреблювання народів. На місце статус-у німецького націоналсоціялістичного континенту прийшли наглядні перспективи статус-у російсько-большевицького інтерконтиненту. Проблематика Европи — далі не розв'язана, світ далі в загрозі.

Було б нерозважно думати, що німецький імперіялізм став історично нереальним чинником. Відродження Німеччини після прогри першої світової війни свідчить про якраз протилежне. Стан психологічного озброєння німецького народу після прогри другої світової війни — це підтверджує. Тому всяка розв'язка проблематики суходольного інтерконтиненту мусить побіч чинника російсько-большевицького великопростірного імперіялізму теж включати евентуальність відродження великопростірного імперіялізму німецького.

Однак геополітичне положення Німеччини давало і дає клясичну спроможність її стратегічного окруження. Двократні спроби вирватися з кільців центрально-европейського перстня закінчилися неуспіхом. Цю ізоляцію підготовила і скріпила ідеологічно-політична виключність націонал-соціялізму, який теоретично і практично позбавив себе і перспектив універсальности.

Періферійне геополітичне положення СССР уявляє ці спроможності в неспівмірно меншій мірі. Неефективним є окруження ССР з півночі і сходу — з географічних, а далекого півдня — з політичних причин. Ці спроможності в рішальній мірі уявляють нині тільки Захід і близький Південь. Тому на цих лініях СССР веде від зверх чвертьстоліття запеклу боротьбу агресивними методами своєї ідеології та горожанських воєн, за підмінування та усунення блокадних антибольшевицьких сил і можливостей його ефективного окруження потугами Заходу. Сьогодні СССР встиг уже просунутися далеко в глиб Европи і Азії.

Це має колосальне значення і вирішний вплив на форми і стиль боротьби з російсько-большевицьким імперіялізмом. **Визвольна Революція поневолених народів невпинно поширюється, стаючи центральним явищем світових процесів.** Вона починає ваготіти й набувати значення одніеї з вирішних сил у намаганнях справедливої розв'язки світової проблематики.

Проблематика Свободарної Революції — народів це не є питання усунення большевицького режиму і заміння його іншим. Боротьба йде за усунення росисько-большевицької імперії, за її розчленування і поділ, за створення самостійних соборних національних народовладних держав народів інтерконтиненту, на своїх національних територіях. Тому визвольна боротьба поневолених большевизмом народів це першочергове, ефективне й надзвичайного визвольно-стратегічного значення **внутрішнє** окруження Московщини.

Великопростірні форми цієї боротьби вимагають і великопростірної інтерконтинентальної розв'язки. Бо в процесах визволення мусять вирощуватися і політичні форми нового статус-у самостійного життя народів. **Маґістралею, що по ній розвивається свободарна революція, — це ідея встановлення нового і справедливого ладу свободи, співпраці і солідаризму народів.**

Російско-большевицький імперіяльний інтерконтинент мусить бути перебудований на свободарну конфедерацію народів Інтерконтиненту.

До неї належали б самостійні національні народовладні держави: — Україна, Білорусь, Литва, Латвія, Естонія, Фінляндія, Татарія, Сибірська Унія, Туркестан, Козацька Держава, Кавказ, Іран, Туреччина, Польща, Словачина, Чехія, Австрія, Сербія, Хорватія, Словенія, Мадярщина, Румунія, Болгарія, Греція і Альбанія.

Так поставлена Конфедерація Інтерконтиненту матиме, побіч інших, як основні завдання:

1. Взаємне забезпечення народів перед будь-якою внутрішньою чи зовнішньою агресією їхніх самостійних народовладних держав.

2. Узгіднення фундаментальних життєвих інтересів і встановлення господарської співпраці між народами, що виключатиме визиск народу народом і приведе до піднесення життєвого рівня найширших народніх мас.

3. Свобідне витворювання і виміну духових дібр (надбань), що скріпить і сцементує пошанування і солідаризм народів.

Концепція Конфедерації народів Інтерконтиненту зовсім не виключає можливостей творення в своєму лоні реґіональних творив Центральної або Східної Европи чи Північно-Західної Азії. Однак вони можуть мати значення тільки західного чи східного крила одного цілого, що ним на ввесь час тривання російської та німецької загрози являється конфедерація інтерконтиненту. Бо самі по собі ні одна з таких фраґментарних об'єднань не є в стані успішно протиставитися російсько-німецьким кліщам. Найкращою ілюстрацією цього була друга світова війна. **Справедливу і реальну розв'язку цього питання встановлює тільки свободарна Конфедерація інтерконтиненту, що є в стані успішно й раз на завжди усунути так російський як і німецький імперіялізми і звести їх до їхніх національних держав на їхніх національних територіях, що є спільною політичною програмою народів інтерконтиненту та історичною конечністю сучасности.**

За правильну постановку справи

(Лист з Німеччини)

Вже минуло три роки від закінчення другої світової війни, вже й третя світова війна стукає до дверей, а наша чисельна еміґрація не тільки й далі сидить на місці в своїй великій масі, але й у свойому політичному розвиткові не зробила майже й кроку вперед. Щоправда, з'явилося багато нових політичних груп, відгребано зпід руїн старі партії, повторено багато всяких комітетів і комісій, списано ваґони паперу й кинено в світ багато прекрасних фраз, але в суті не зроблено майже ні кроку вперед — поминаючи деякі гарні культурні осяги. Притупилася в певній мірі політична боротьба, яка шаліла особливо в перших повоєнних місяцях (уже менше розбитих голов та шиб), але не змінився дух, який заставляв ці речі робити. Те, що було вчора, може дуже легко повторитися сьогодні.

Найбільш притягаючою силою стала сьогодні ідея об'єднання всіх українців в один спільний фронт. Цій ідеї не може в нашому житті сьогодні ніхто протиставитись, хто не хоче стягнути на себе народний гнів і моральне знищення. Ця ідея прибрала в нашому політичному еміґраційному світі назву „консолідаційної акції".Всі хочуть її, всі проповідують її, всі розпинаються за неї. Гасло консолідації стало для нас сьогодні щоденною молитвою. Погляньте на сторінки будьякої нашої газети, послухайте будяку політичну, чи навіть товарисько-тоастову промову, підслухайте хоч би родинну розмову якоїсь української сім'ї — всюди той самий рефрен: єднаймося, консолідуймося! Маємо одну й ту саму мету, маємо одного й того самого ворога, визнаємо одну й ту саму визвольну ідею, тому одинокий логічний висновок: єднання. Це щось таке, як у міжнародньому світі ідея демократії. Всі борються за здійснення засад демократії, яка стала оновленим божком двадцятого століття, але проте чомусь цей світ не може порозумітись. І якщо вибухне нова світова війна, то з обидвох боків буде вона провадитися в ім'я засад демократії, в ім'я свободи народів і людини, в ім'я справедливости й гуманности, в ім'я нового ідеального світового ладу. І якщо так, то чи не буде ця нова війна найбільшим історичним абсурдом? Ні, бо демократія є тільки порожне гасло, в яке протилежні сторони вкладають **свій відмінний зміст.**

Так і в нас — на жаль. Всі прагнуть об'єднання, консолідації, але в це гасло вкладаємо ріжний зміст. Без сумніву, широкі маси українського загалу прагнуть щиро об'єднання в один визвольний фронт всіх українських творчих сил, і вони мають правильну оцінку цього поняття. Для них слово об'єднання не втратило свойого доброго, первісного значіння. Але не так думають деякі з тих, що стоять на чолі народу. Вони в поняття „об'єднання" вкладають свій груповий чи часом навіть кліковий зміст. Для нас слово об'єднання в політичному розумінні — а так його напевно розуміє цілий український загал! — означає скупчення довкола одної провідної ідеї всіх українських творчих сил для спільної дії в напрямі узгідненої мети. Натомісць наприклад „Час" повчає нас, що об'єднання чи консолідація — це скупчення довкола найсильнішого... („Консолідація довкола найсильнішого"). Чи не также в „об'єднує" кремлівський тиран цілі народи ім'я і навколо „народньої демократії"?

А ось „Українська Трибуна" із 15 березня в статті „До спроби політичної консолідації", пишучи про сконсолідований уже край зазначає: „Український народ далі політично і збройно бореться з большевицьким імперіялізмом в цілій Україні, під проводом УГВР, авторитет якої на Батьківщині є найвищий і неподільний, а її владі підлягають штаб УПА і Провід ОУН (С. Б. — прим. ред.)".

Інша сторона, яка проповідує також об'єднання, консолідацію заявляє: „З моментом примусового виходу на еміґрацію державних органів Української Національної (Народної? — прим. ред.) Республіки, його осідок є тимчасово поза українською територією. З того часу він не має вправді атрибутів нормально діючої державної влади, не має армії, поліції, судівництва і не може екзикутувати своєї волі у відношенні до громадян України, але, це не значить, що він не є законним українським державним центром". Тому було б історичним злочином, що був би вписаний на рахунок українських політичних партій, коли б вони дальше приглядалися з боку до тяжких змагань державного центру Української Народньої Республіки, та критикували його лише за малу діяльність. Таке становище не гідне політичних мужів. Найвища пора стати всім на шлях співпраці і співвідповідальности на позиціях українського державного правопорядку, щоб пролита кров українських вояків в реґулярних і повстанчих арміях, жертва С. Петлюри і мільйони нашого народу не були марновані". („Національна коаліція" в „На Чужині" ч. 9/72 з 28.2). І так дальше. Отже знову об'єднання", але на цей раз довкола іншого уряду. Тут символ Петлюри, там символ Бандери. А бандерівці твердять навіть, що „петлюрівців" уже не знають на Україні, там знають тільки „бандерівців".

Але в суті чи є це дійсно боротьба за ту саму ідею — ідею об'єднання українських сил в ім'я чогось і для чогось? Ні, це наявна боротьба двох урядів і двох груп, які хочуть репрезентувати ці уряди. Це боротьба за владу в... неіснуючій ще українській державі. Отже під облудними гаслами „об'єднання" ведеться з двох сторін бій за монополізацію влади в руках одної групи. Тому ці групи навіть невважають за відповідне вказати нам на ту **ідею,** в ім'я якої вони домагаються цієї влади. Одні покликуються тільки на свою „леґітимність", а другі на своє теперішне „фактичне" виконування „влади" в Україні. А з боку стоїть розп'ята Україна і її поневолений народ..., які не потребують покищо такого чи іншого уряду, але **ясної визвольної концепції, одного революційно-визвольного осередку та одного державно-репрезентаційного центру.**

Без сумніву, якщо маємо відновити і переорганізувати державно-репрезентаційний центр, то цим центром повинен бути символ останнього законного українського уряду УНР, який вийшов примусово на вигнання, не зрекаючися своїх прероґативів і не визнаючи нового стану в Україні. В цей символ треба влити тільки нової, свіжої крови й оперти його на всі діючі українські політичні сили, включно з ОУН (С. Б.) і УГВР, зробити його діючою силою, яка зможе розвинути посилену закордонну акцію в ім'я привернення Україні тих державно-суверенних прав, які їй насильно забрав окупант. З другої сторони один революційно-визвольний фронт може повстати в першу чергу через повне порозуміння та узгіднення дій всіх визвольно-революційних українських сил, які діють сьогодні, або могли б діяти в майбутньому. Без сумніву, обидва осередки мусять працювати в найтіснішому контакті, координуючи свою працю з точки зору одної визвольної концепції, одної визвольної політики. Консолідація і координація мусять іти під кутом потреб краю і вічних інтересів української нації.

О. К.

Висліди політичних виборів в Італії

(Допис з Риму)

Висліди італійських політичних виборів, що відбулися 18 квітня, були у великій мірі несподіванкою як для самих італійців, так і для закордону. Особливою несподіванкою була подавляюча перемога християнсько - демократичної партії. Такої перемоги, яку вона віднесла, майже ніхто — включно з її самими провідниками — не сподівався. Вона здобула абсолютну більшість, тобто: 53,5 % важних голосів до палати послів і 54,8 % до сенату. Таким чином на 574 місць у палаті послів для неї припаде 307 і 130 на всіх 237 місць у сенаті. З такою перевагою в обох законодатних органах вона могла б сама, без співучасти інших груп, створити уряд і кермувати політикою країни.

Характеристикою італійських виборів є зріст так зв. масових партій і занепад партій малих. Головно малі праві ґрупи вийшли з виборів з повним неуспіхом. Причиною цього, між іншим, було те, що вони розбиті й до виборів йшли з окремими лістами, замісць одним блоком. Вислідом того було розпорощення голосів, улекшуване і самим, досить скомплікованим, виборчим законом, яке (розпорошення голосів) вийшло на користь великим партіям.

На таку велику перемогу християнсько - демократичної партії склалося ряд причин. Головна з них — це страх італійського народу перед комунізмом. Переважаюча більшість італійців були свідомі того, що перемога соціял - комуністичного народньо - демократичного фронту означала б большевицьку диктатуру в Італії. Приклади Мадярщини, Румунії й Чехословаччини були для них пересторогою. Найповажнішу протикомуністичну силу і як таку, що з усіх національних партій найбільше шансів мала на перемогу, вони вбачали в християнсько - демократичній партії й на неї голосували, без уваги на свої симпатії чи ні до неї. Важним було за всяку ціну не допустити до перемоги соціял - комуністів і цій конечності виборці підпорядкували навіть свої особисті політичні погляди, що не в усіх були поглядами християнсько - демократичної партії. Таким чином голосували на цю партію приклонники лібералів, соціялістів автономістів, націоналістів, фашистів та інших ґруп. Можна сміливо твердити, що принаймні 1/3 голосів, тобто понад 4 мільйони на майже 13 мільйонів усіх здобутих християнсько - демократична партія одержала не від своїх членів і прихильників.

Немало спричинилися до перемоги християнсько - демократичної партії й різні фактори міжнародньої політики, як: рішення французького, американського і анґлійського урядів віддати Італії Трієст, виявлений цими ж урядами намір перевести ревізію італійського мирового договору взагалі, офіціяльна заява Вошінґтону позбавити Італію всякої економічної допомоги на випадок перемоги у виборах соціял - комунізму та інші, — і врешті вміло та відважно проведена нею виборча кампанія. Велика заслуга для успішного переведення цієї кампанії й самої перемоги є шефа уряду Де Гаспері, без сумніву найвидатнішого теперішнього італійського політика і державного мужа. Коли йде про господарську допомогу Америки, то італійці здавали собі справу, що без американського хліба в Італії буде голод, а без американського вугілля і нафти промисл і комунікація перестануть функціонувати, з чого слідуватиме безробіття та всі інші й дальші соціяльні й економічні консеквенції. Тому і взяли поважно пересторогу американського уряду.

Народньо - демократичному фронтові, зложеному з чотирьох ґруп: комуністичної, соціял - фузіоністичної (Ненні), „християнського" соціяльного руху і так зв. партії праці, італійська публічна опінія передбачувала дещо більший виборчий успіх, ніж той, який він осягнув. А сам фронт, зокрема його провід, був переконаний осягнути як не абсолютну більшість, то принаймні релятивну, тобто вийти з виборів переможцем, як листа, отже бути на першому місці під оглядом числа здобутих голосів. Але розчарувався... Він слідує на другому місці по християнсько - демократичній партії з різницею майже 5 мільйонів голосів менше від неї (фронт здобув лише 8 міл. в порівнанні з майже 13 міл. голосів християнсько - демократичної партії). Заважили на такому висліді вже повище згадувані фактори міжнародньої політики, брутальність методів, уживаних фронтом у виборчій кампанії, сильна протикомуністична кампанія всіх національних партій, а головно — протикомуністичні настрої італійського народу. Далі: соціялістичний складник фронту — ґрупа Ненні — був послаблений лондонською конференцією соціялістичних партій, яка осудила соціялістів - фузіоністів Ненні й визнала єдино правдивим виразником соціялізму в Італії ґрупу Сараґата і Льомбардо і тим спричинила масовий наплив в її ряди ненніввських елементів. Інші дві ґрупи, співучасники фронту, „християнський" соціяльний рух і партія праці — не мають найменшого впливу в країні. Єдино важним чинником фронту залишаються комуністи, його фактичні орґанізатори. Це видно також з розподілення місць у парляменті: на 182 фронтівських послів у палаті послів 140 призначені комуністам, а тільки 42 іншим учасникам фронту: соціялістам Ненні, партії праці, „християнському" соціяльному рухові й незалежним. Ставши перед фактом такої поразки, в рядах соціялістів Ненні вже почався фермент. Перебуваючі ще в них представники автономічної тенденції, на чолі з Ромíто, домагаються скликання конґресу партії. Не є виключене, що ці елементи злиються з ґрупою Сараґата і разом з нею відбудують єдину італійську соціялістичну партію.

Але факт є фактом, що на 8 мільйонів здобутих фронтом голосів яких 5 і півмільйона були від самих комуністів і їх прихильників. Коли зважити зорганізованість, здисциплінованість і тоталітарний характер комуністичної партії, то ті 5 і півмільйона комуністів представляють неабиякий фактор внутрішнього неспокою в країні. З цього здають собі справу уряд, сама християнсько - демократична партія і ввесь нарід. Уряд уже перестеріг італійську публичну опінію, що перемога демократії в виборах не означає цілковите усунення комуністичної небезпеки в Італії й тому він буде чуйний і приготований супроти усякої евентуальності.

Не зважаючи на свою абсолютну більшість в парляменті, християнсько - демократична партія не є схильна сама творити уряд і брати на себе всю відповідальність за політику країни. Вона бажає співпраці інших ґруп, в першу черґу тих, що з нею досі в уряді співпрацювали. Справа рішиться після 8 травня, дати скликання зборів парляменту, на яких буде вибраний новий голова держави і після чого створений новий уряд. Але загальна опінія є, що новому урядові дадуть свою співпрацю учасники уряду теперішнього: соціялісти - автономісти, ліберали і республиканці.

Є очевидне, що міжнароднє значення італійських виборів надзвичайно велике. Якщоб їх висліди були дали перемогу соціял - комунізмові, відпорна сила західньої Европи супроти московсько - большевицького імперіялізму була б зрушена в своїх основах і людство великим кроком наперед наблизилося б до третього світового конфлікту.

В. Ф - ЧУК.

Из міжнародного життя

КОМУНИКАТ ІНТЕРНАЦІОНАЛУ СВОБОДИ

І. Інтернаціонал Свободи заснований у 1946 р. Перша Підготовча Конференція відбулася дня 12 вересня 1946 р. Друга Уконституовуюча Конференція — дня 28 грудня 1946 р. Вона ухвалила ідеологічно - політичні основи міжнародного руху свободи, очоленого Інтернаціоналом Свободи. Третя Конференція — дня 30 грудня 1947 р. Вона ухвалила основи політичної концепції Інтернаціоналу Свободи — Конфедерації Народів Інтерконтиненту. Дня 24.IV.1948 р. відбулася Надзвичайна Конференція Інтернаціоналу Свободи, на якій ухвалено новий Статут. Дня 25.IV б. р. відбулися Протестаційні Збори І. С. проти поневолення та експлуатації народів Східньої і Центральної Европи та підсоветської Азії російським большевизмом.

II. Нинішні члени Інтернаціоналу Свободи:

1. Україна — ред. О. Зибачинський; 2. Білорусь — інж. Горошко; 3. Козакія — інж. Глазков; 4. Кубань — проф. Балабась; 5. Калмикія — др. Балінов; 6. Болгарія — майор Болчев; 7. Вірменія — др. Джаларіян; 8. Азербайджан — др. Ороїс; 9. Північний Кавказ — князь Тамбі; 10. Грузія — др. Кордзая; 11. Туркестан — др. Ахмеджан; 12. Альбанія — член - обсерватор; 13. Румунія — о. Преда; 14. Хорватія — др. Вуковіч; 15. Словаччина — др. Павчо; 16. Чехія — Вол. Пекельський; 17. Мадярщина — проф. Лазар.

Зі всіх існуючих антибольшевицьких організацій — І. С. є вже нині одною з найсильніших, коли не найсильнішою.

Поляки, серби, бальтійці — що не приступили до співпраці. Однак переведені до нині переговори, хоч закінчилися незадовільно, оставили й надалі відкриті двері.

Актуальною починає ставати справа прийняття в члени І. С. німецьких демократів або соціялістів та евентуально поставшу групу російських антиімперіялістів.

ТЕЛЕГРАМА НАДІСЛАНА НА ІМЯ Й. Е. АМБАСАДОРА ГЕРНАН САНТА КРУЗ, ПОСТІЙНОГО ПРЕДСТАВНИКА ЧІЛІ В ООД.

Ми нище підписані маємо шану подати В. Екселенції наступну резолюцію, ухвалену свобідними представниками поневолених народів центральної та східної Европи, зібраними 15 квітня 1948 р. в Лондоні при вул. Екзібішен 55.:

„Ми нищепідписані представники Болгар, Чехів, Естів, Мадярів, Латвійців, Литовців, Поляків, Румунів, Словаків, Українців, Булорусів, Югословян, себто Сербів, Хорватів і Словінців.

1 — вітаємо деклярацію, недавно зроблену речниками західних демократій, в зв'язку з наростанням совєтсько - комуністичної імперіялістичної експансії, як рівно змагання Заходу інтегрувати решітки свобідної Европи;

2 — протестуємо проти політичного статуту, накиненого народам східної частини Европи способом насильтва, хитрошів, зради і організованої змови проти насильницьких режимів, які не могли би ніяк вдержатись, коли би народи тих країн дістали нагоду висловити свою вільну волю;

3 — п'ятнують ці терористичні режими, що безсоромно називають себе народоправними демократіями і в той сам час спирають свою владу не на згоді громадян, але на політичній поліції і на самосудах, цинічно називаних народними трибуналами, але позбавлених всякої людської і горожанської правовости, режимів які визискують народи на користь Совєтсько - комуністичної світової імперії;

5 — підносять своє переконання, що не є можливо врятувати Зах. Европу без попереднього усунення совєтського панування в Східн. Европі, бо це панування є постійним джерелом неспокою, який унеможливлює західним країнам мати внутрішній мир, так важний для їх господарської і моральної відбудови. Европа бо не може існувати в стані напів вільним напів невільничім.

Нищепідписані домагаються від Ради Безпеки ствердити, що:

а — четвертий уступ другого розділу Хартії ООД був нераз порушений, безпосередньо чи посередньо Совєтською Росією через погрози вжити сили проти інших народів;

б — відібранням свободи і політичної незалежности всім народам центральної і східної Европи Совєтська Росія витворила ситуацію, яка погрожує міжнародній мирові і безпеці, як то означено в розділі 34 Хартії ООД.

З огляду на повише нищепідписані плекають надію, що Рада Безпеки не обмежить своєї акції до розсліду ролі Совєтської Росії в Чехословаччині, але негайно розслідить подібну чинність Російського комунізму в усіх країнах центральної і східної Европи".

Нищепідписані мають шану просити В. Екселенцію предложити повищу резолюцію Раді Безпеки.

МЕМОРАНДУМ ЦЕНТРАЛЬНОГО ФЕДЕРАТИВНОГО КЛЮБУ ДО КОНГРЕСУ „ЗА ЄДНІСТЬ ЕВРОПИ"

До Конгресу, „За єдність Европи", який відбувся в Газі 8 - 10 травня Центральний Федеративний Клюб, що має свої відділи в Лондоні, Парижі і Римі вислав меморандум, в якім між іншим читаємо таке:

„Европа може бути об'єднанна або, як спільнота вільних народів і вільних людей або, як велетенський концентраційний табір. Ми передбачаємо майбутній зудар двох сил, які змагаються за з'єдинення Европи і цілого світу. Одна з них має впасти, а друга переможе. Нема найменших даних ні для компромісу ні для довготривалого поділу Европи на дві частини, одну вільну і другу уярмлену.

„Під оглядом географії, культури, політики і господарства Европа складається з народів, які спільно належать до християнської цівілізації.

„Лише Західня частина Европи дотепер уникла трагічної долі, яка спіткала решту її в наслідок Тегерану, Ялти і Потсдаму. Теперішня практика застосування організаціями і особами виразу „Европа" лише до тої західньої частини є небезпечна для будучности світу.

„Наколи Европа має бути з'єдинена, як спільнота вільних народів, звільняться не лише ті народи, які втратили свободу в наслідок війни, але також ті, які жили перед тим в рабстві анти - европейського поневолювача (як напр. Українці і Білоруси).

„Лише після їх визволення з під совєтсько - комуністичного ярма ті народи будуть в стані вислати їх правдивих представників до ради народів. До того часу за їхніх речників треба уважати осіб, що живуть в лоні вільного світу".

„Теперішні зусилля зконсолідувати і об'єднати Европу можуть мати велику вартість, але лише при умові, що їх метою є оборона того, що ще лишається від вільної Европи і що вони виміряні також на звільнення цілої Европи".

Меморандум підписали ген. **Л. Прхаля,** як голова і **Я. Залєський,** як секретар.

Чи справді большевицька провокація?

Д. А.

Що большевики намагаються внести розклад в ряди української еміграції, це більш, як певно. Те саме вони роблять в середині кожного народа, впроваджуючи в нього свою п'яту колону, якою є комуністичні чи совєтофільські угрупуваннях і організації. Та їх тактика є відмінна в залежности від обставин. І так, коли стару російську еміграцію не було можна зловити на гачок комуністичної ідеології, вони її злапали на гачок російського патріотизму, горлаючи про подвиги російської Червоної Армії, та закладаючи Союзи Совєтських Патріотів.

Але звабити українців на совєтофільство годі, а тому супроти нас треба большевикам застосувати інші методи.

Обовязком українських відповідальних чинників, а також органів преси є викривати ворожі підступи серед нас і попереджати проти них наш загал. Але це треба робити дуже обережно, щоби не стати жертвою психози переслідування і не викликати надмірної підозрілости одного проти другого. Цим ми могли би розложити нас самих.

„Вісті УДК в Бельгії" в ч.ч. 57 та 58 опрелюднили матеріяли, які є ніби витягами з „Протоколу М", тобто інструкцій Москви своїм агентам в Зах. Европі і які ніби вже появились в чужинній пресі. Ми могли переочити появу тих матеріялів деінде і, не маючи інших даних про них, мусимо спиратися на заподаннях „Вістей". Ці заподаня видаються нам трохи дивними і ми маємо сумніви, чи часопис правильно зреферував справу. Нажаль автор заподань майже не наводить тексту інструкцій, подаючи лише один уступ з них, що його взято, так само як і наголовки розділів, в знаки наведення, а решту передаючи ніби довільно.

Нас не дивує, коли би в пляні тих інструкцій лежало „підхоплювати дійсні противенства (між українською еміграцією) й, виграючи вміло пристрасті, роздувати їх до білого", а при тому „звернути увагу на особливості : 1. Схід - Захід, 2. Православіє - Католицизм, 3. Партійні спори". І цілком слушно автор статті перестерігає українців, абю вони не давались на ніякі намови протиставляти себе один одному чи угрупування угрупованню в цих площинах. Хоч мусимо зазначити, що з його довільного представлення справи виходить ніби дійсні історичні факти зріжничкування українського народу не мають іншого пражерела, як большевицька провокація, що є хибне.

Певні сумніви в правильности реферування інструкцій Москви співробітником „Вістей" збуджують в нас уступи його статті, де пишеться, що „ворогом ч. 1 для большевиків є бандерівці". І то тим більше, що в попереднім уступі читаємо : „треба довести до якнайзавзятіщої боротьби партій всіх проти всіх і то не за принципи, а власне за першенство". Таж велике число українських пресових органів та відповідальних людей закидають „боротьбу всіх проти всіх" саме „бандерівцям" і то не безпідставно. Чи ж не вони відкидали всякі спроби консолідації і чи не вони в своїх писаннях і говореннях претендують на першенство (найсильніша партія). Отже або автор неточно передав текст інструкцій, або необачно обтяжив „бандерівців".

Ще більш сумніви повстають, коли читаємо в статті „Вістей", що предметом большевицької провокації є „осмішувати акт 30 червня 1941 р.", або „протинімецькі виступи бандерівців представляти, як дію зовсім когось іншого : Бульби", або „напади на когось із замітніших політичних не - бандерівців представляти, як акт бандерівського терору". Поперше перекладання якихось заслуг в протинімецькій акції з одних українських плечей на другі большевикам нічим не шкодить, а тому і заперечування цілої акції Бульби, як то робить Лебідь в своїй книзі „УПА", не може бути віднесено на рахунок большевицької провокації, хіба на рахунок особистих чи групових амбіцій. А подруге критичне ставлення українців до нерозважних потягнень, як от згаданий Акт, в ніякім разі не лежить в інтересі большевиків. А також не є в їх інтересі пятнування таких сумних проявів серед українців, як побиття ред. Багряного, бо це лише уздоровлює наші відносини, запобігаючи їх повторенню.

А вже зовсім неймовірним нам видається постава Москви, як її представляє автор статті в „Вістях" супроти УПА. Що в інтересах большевиків лежить „заперечування існування УПА" з цим радо годимось. А тому нам стає ніяково, коли ми пригадуємо безпідставні закиди однодумців автора в адресі редакції „Вістей" з року 1946 чи в адресі „Свободи", що видається в ЗДА, ніби вони замовчували дії УПА. Дарма, що такі закиди є звичайною вигадкою, їх можна почути і понині. Виглядає так, що ті панове ширять фальшиві відомости, щоби представити своїх противників, як свідомих чи несвідомих виконавців інструкцій Москви.

Чи не ті самі тенденції виявляє автор, коли пише, що Москва також велить „вихвалювати геройські подвиги УПА а заперечувати її політичне обличчя... а тому завзято заперечувати існування Української Визвольної Головної Ради, як політичного проводу УПА" або „прихильникам УГВРади ставити вимогу : хай УГВР розконспірується, подасть до публичного відома склад УПА, скількість частин і місце їх перебування". Щодо останньої вимоги, то ми не можемо вийти з дива. Вона є так безглуздною, що в нас повстає сумнів, чи не помиляється автор, приписуючи її большевикам, так само, як накидаючи їм намір „вихвалювати геройські подвиги УПА". Прихильність до УПА і резерва до УГВР є загальним явищем серед українців, як в Европі так і в Америці і ставити це на рахунок большевицької провокації є направду перемішувати карти.

Так чи інакше справа є надто поважна, аби брати її лише, як предмет дискусії чи полеміки. В загальних інтересах і в цілі уздоровлення відносин серед нашого загалу та в цілі протидіяння ворожій акції серед нас мусимо устійнити факти. Інакше можемо не лише дати себе заманеврувати ворожій силі, але стати жертвою власних маневрів один проти одного. Щоби вийти з сліпої вулиці, яка витворюється в наслідок взаємного недовіря, пропонуємо редакції „Вістей УДК в Бельгії" розглянути матеріяли, на підставі яких була писана згадана стаття, разом з редакцією „Тризуба". При тому пропонуємо покликати одну особу, з поза обох редакцій і за обопільною згодою цих останніх, в характері арбітра. Висновки, до яких прийдеться щодо автентичности матеріялів і правильности зреферовання їх в „Вістях" мають бути подані до загального відома обома часописами.

Хочемо вірити, що свідомість відповідальности і журналістична етика спонукають редакцію „Вістей" піти на нашу пропозицію, бо це поможе розвіяти сумніви, які посіяла стаття та дозволить нашому загалові ясно побачити дійсність. На тим виграють також наші внутрішні відносини.

——— : : ———

ГОЛОСИ ПРЕСИ

„СВОБОДА" в ч. 77 переказує „Комунікат Інформаційного Відділу Організації Українських Націоналістів з 10 лютого б. р., поданий в „Тризубі" і дає від себе зауваги, які не можуть не викликати нових зауваг. В переказі американського часопису мова про „особисті розмови" між речниками двох груп українських націоналістів, а іменно полк. А. Мельником і С. Бандерою. Там же говориться, що полк. Мельник „мав пропонувати"... і що у відповідь на пропозицію полк. Мельника С. Бандера „мав зложити від своєї ОУН заяву". Навязуючись до останнього уступу Конунікату, де мова про неправдиві інформації ширені про пересправи, автор пише:

„Нажаль не маємо цих „неправдивих інформацій другої сторони", щоби могти їх передати нашим читачам. Але можемо здогадуватись, що і в них скидається вину за неуспіх розмов на другого партнера і, правдоподібно, теж кажеться про „поширення баламутства, яке робить друга сторона неправдивими інформаціями".

Значить на партійному фронті серед української еміграції в Европі без змін. Без змін докищо — як сказано в Комунікаті. „Докищо" будуть собі далі лити помиї на голови, „докищо" будуть далі „ширити баламуцтва" і „докищо" будуть дальше зводити українську справу до партійних розрахунків".

Доводиться дивуватись, що такий поважний орган, як „Свобода" дає місце таким неповажним коментарям так поважної справи, про яку мова. По-перше, не ходить про „особисті розмови" двох приватних людей, але про пересправи між двома організаціями, яких згадані особи є лідерами. По-друге полк. Мельник не лише „мав пропонувати", але запропонував С. Бандері певні умови порозуміння між тими організаціями, в той час, як С. Бандера не „мав зложити", але відмовився зложити заяву, що його організація не є причетна до певних подій. По-третє здогади про якісь „неправдиві інформації другої сторони" є цілковито безпідставні. Як видно вони потрібні авторові не для чого іншого, як лише, щоби не займати становища до факту зірвання переговорів. Оминаючи причину і вину того зірвання автор ніби хоче задержати рівновагу і дає научку „і вашим і нашим". Така постава не свідчить про його громадську мужність.

Щоби автор статті в „Свободі" захотів поставитись уважніще до справи, він би побачив, що ходить про щось більше, як „партійні розрахунки", бо про „створення одного спільного українського національно-революційного цетру" про „приступлення до реорганізації традиційного державного центру" про „створення Українського Світового Об'єднання" і т. д. Розходження — і то не лише між ОУН під проводом полк. Мельника та групою С. Бандери, але між всіма українськими угрупуваннями з одного боку і групою С. Бандери з другого боку — полягають в ріжниці засади, яку треба застосувати в тих справах. Бо наколи одна сторона стоїть на засаді порозуміння всіх українських чинників на рівній стопі, то друга доси вимагала включення всіх угрупувань в УГВР, а фактично підпорядкування всіх одному угрупуванню.

Уважаємо, що висвітлення і оцінка двох згаданих принципів зробило би консолідаційній акції більше користи, як зведення цілої справи до сварні між „бандерівцями" і „мельниківцями", як то не раз робить „Свобода" в своїх статтях на тему внутрішньо-національних відносин серед еміграції в Европі. Але вимагати цього від автора, може було би даремно наколи він уважає прикрі і трагічні річі нашої дійсности за „помиї". Маємо бо до діла з надзвичайно тяжкою проблемою, над якою ломили собі голову найсильніщі люде. Ходить про питання нездібности українців „потягнути в один гуж", проблему „лицарів степу", нездібних уложитись в рамці загально-національної організації і яких наш нарід знов і знов викидає на арену історії. Спростачення того питання до „партійної сварні" не лише не помагає читачеві розібратись в справі, заняти становище до неї і майструвати її, як йому велить національна рація, але скорше затуманює його.

Imprimerie E. GELEZNIAKOFF, 51, rue Van Campenhout, Bruxelles 4.

Рік видання 2-й

№ 11 — СЕРПЕНЬ-ВЕРЕСЕНЬ 1 48

The Trident

ТРИЗУБ

Le Trident

ОРГАН НАЦІОНАЛЬНО-ДЕРЖАВНОЇ ДУМКИ.

НА НОВОМУ ЕТАПІ

Консолідаційна акція, яка має свою довгу історію, завершилася створенням Української Національної Ради. Цим закінчено один етап визвольно-державницької чинности української політичної еміґрації в Европі. Значення його ,переважно, полягало в шуканні форм і засобів співпраці різних діючих чинників. А знаряддям його було, головно, слово, арґумент.

Це не значить, що на цьому етапі не було діла. Воно було, але було розпорошене, часто суперечне внутрі, не організоване на всенаціональну скалю. Неузгідненість дії пожерала багато енерґії на внутрішні тертя. Певні дії, проваджені окремими чинниками нарізно, диктувались часто не національною чи державною рацією, але груповими інтересами і амбіціями. Тому осяги й не відповідали витраченій праці, а зусилля давали часто більше неґативів, ніж позитивів для загальної справи. Це, власне, і спонукало відповідні чинники шукати узгіднення.

Порозуміння, як завжди буває в подібних випадках, сталося шляхом компромісу. Всі чинники, що увійшли до УНРади мали добру волю дійти до згоди. Декому бракувало у окремі моменти почуття відповідальности та розуміння дійсности, а це і утруднювало та відволікало справу створення УНРади. Деякі осяги (мандати й портфелі) не відповідають цілком спроможностям переможців.

Вже закінчився етап змагань словом, і нині стоїмо перед етапом змагань ділом. Це змагання відбуватиметься вже не між окремими політичними проводами, але між цілими політичними угрупуваннями. Бо ж вимагається зусиль і праці не лише членів УНРади, але і тих, які їх туди відрядили.

УНРада є знаряддям всенаціональної дії. Отже, тепер у наявних обставинах політичний центр повинен не лише символізувати нашу національну-державну ідею, але й переводити її в життя. Ця ідея невпинно здійснюється силами і зусиллями всього нашого загалу в ділянці громадській, культурній, релігійній і т. д. Мусить вона також знайти своє дієве втілення і в ділянці політичній. Нарід несе великі жертви крови і матеріяльного добра. Вони повинні бути скапіталізовані. Для того треба політики і тактики, розмислу і вирахунку. І саме їх мусить внести до всенаціональної дії УНРада.

Наш політичний центр на вигнанні не має засобів виконної сили. Їх мусить заступити почуття національного обов'язку в одних та моральний авторитет у других. Цей останній не здобувається словом, ані купується за гроші. Зручна пропаґанда може його дати, але також не надовго. Блеф, як і мильний «бальон» не є тривкій. Наша боротьба має перед собою довгий шлях, а значить нам треба тривалого авторитету. Такий авторитет здобувається працею і заслугами і саме такого авторитету потребує УНРада.

Отже, другий етап визвольно-державницької чинности нашої еміґрації на чолі з УНРадою стоїть під знаком політичної дії. Джерела ініціятиви та творчої енерґії мусять знайти і наш загал і наш провід. Відвага, діловитість, ефективність повинні характеризувати діяльність УНРади та її членів, так само як здиципліновaність, напруга і оперативність мають бути прикметами загалу, організованого в політичній площині.

Борімося, щоб від слова тепер перейти до діла. Ми і нині потребуємо слова, інформації, навіть пропаґанди. Але, щоб мати про що інформувати та що пропаґувати, УНРада повинна виявити якнайбільше творчости своїми ділами, своєю акцією, своїми осягами.

Вся наша політична еміґрація мусить віддати всі свої сили великій справі. Бо тільки спільними зусиллями всієї нашої нації, на рідних землях та на еміґрації, що провадитимуть об'єднано боротьбу за нашу загальнонаціональну справу, дійдемо до нашої конечної мети — Української Соборної Суверенної Держави.

Огляд міжнароднього життя

У ДЕСЯТУ РІЧНИЦЮ МЮНХЕНУ

У десяту річницю відомої Мюнхенської угоди Німеччина знову стала центром уваги світу. Щоправда Німеччина відограє тепер лише ролю об'єкту, бо «функції» Гітлера перейняв нині на себе Сталін. Але чи вдасться новому Гітлерові досягти нового Мюнхену? Із заяв людей, що відповідають за політику західніх великодержав, виходить, що вони не думають вдруге повторити сумної пам'яті практику Чемберлена та Даладьє.

Міністр Маршал заявив, що справа Берліну, це — справа всього світу, і що США за всяку ціну боронитимуть свої права у Берліні. Це саме ствердив і президент Трумен. Тверду політику США в Европі підтримує також і Великобританія. Повітряна достава обложеному Берлінові, яка постійно зростає, є, безперечно, красномовним ствердженням цих заяв.

У половині серпня дехто таки вважав, що все таки в Москві вдасться досягти порозуміння щодо Берліну та Німеччини. У деяких колах це порозуміня навіть розглядали, як вже доконаний факт, при чому побоювалися, що західні держави «для святого спокою» можуть піти на певні поступки. Одначе, події в Берліні на початку вересня підтвердили погляди багатьох американських і англійських часописів, що Кремль грає подвійну ролю й навмисне затягає переговори, щоб у міжчасі поставити тут західні держави перед доконаним фактом.

Спроба комуністів захопити владу в Берліні викликала тільки ще сильнішу протисовєтську реакцію берлінського населення, яка виявилася у бійці з совєтським військом та поліцією й знищенні совєтського прапора на Брандербурзькій брамі. А засудження совєтами 5 берлінських юнаків на довголітні каторжні роботи викликало у всьому світі загальне обурення й показало світові правдиве обличчя совєтського «правосуддя«.

Без перебільшення можна сказати, що берлінська проблема зайшла нині у безвихідне положення. Західні держави взяли надто велике моральне зобов'язання не тільки перед берлінцями, але й перед іншими народами, які перебувають тепер або бояться опинитися в майбутньому в подібному становищі. З цих причин західні держави не можуть тут поступитися.

Немає підстав сподіватися поступок і від СССР, бо це перекреслювало б його далекосяжні політичні пляни організації «національного» «всенімецького» уряду в Берліні. Сумнівно також чи розв'яже цю справу ООН. Треба думати, що аналогічно до східньої і західньої Німеччини Берлін також остаточно поділиться на два окремі міста: східній і західній Берлін.

«МИРНІ» ВІЙСЬКОВІ МАНЕВРИ

Хоч президент Труман недавно і запевняв, що він вірить у збереження миру, то все таки держави воліють «готуватися до найгіршого», як заявив амбасадор Сміс після однієї конференції у Кремлі. А тому знов, як і напередодні останньої війни, у всіх державах йдуть посилені воєнні готування.

У США і Великобританії відбуваються наради урядів з генеральними штабами. В Англії відбулися великі повітряні маневри й мають відбутися комбіновані маневри в Ля-Манші. На протязі цілого вересня у всіх зонах Німеччини також відбуваються військові маневри. 30 серпня США почали провадити набір рекрутів до війська та призначили нові фонди на розбудову модерної авіяції. Великобританія продовжила термін військової служби, збільшуючи тим свою постійну армію, й почала організувати, як підчас війни, частини т. зв. краєвої оборони та в свою чергу збільшує продукцію літаків.

Про СССР нема чого й говорити, бо там почали озброюватися відразу ж по закінченні війни з німцями Лорд Вансітарт у «Дейлі Мейл» радить взагалі припинити переговори з Москвою аж «доки комуністи не почнуть поводитися, як цивілізовані істоти«. «Слабодухи можуть говорити, — зазначив далі він, — що наша така тверда поведінка наблизить війну. Але кремлівські ґанґстери однаково мають намір розпочати війну у відповідному часі, як це раніше зробив Гітлер.»

МОБІЛІЗАЦІЯ НАРОДІВ ЗАХОДУ

Міністр Бевін заявив недавно в парляменті. що британський уряд зрозумів (нарешті таки!) істоту комунізму і його підступність. «Але, — пише у зв'язку з цією заявою «Дейлі Телеграф», — одна річ зрозуміти комуністичну небезпеку, а друга вжити проти неї відповідних заходів«. Тому ряд поважних британських часописів вимагають від Бевіна й британського уряду не відкладати на далеке майбутнє справи організації союзу західньо-европейських держав, та приспішити з творенням цього антикомуністичного бльоку, бо «якщо проти комуністичного зла у світі маємо виставити іншу концепцію, то мусить вона мати більше розмаху, більше енерґії й більше маґнетизму», — пише «Манчестер Ґардіян».

ФРАНЦІЯ ЧЕКАЄ НА ЖАННУ Д'АРК

Слабим місцем у пляновому західньо-европейському союзі і надалі лишається Франція. 28 серпня пішов до демісії уряд Марі. 7 вересня упав уряд Шумана, проіснувавши лише 64 години. З черги Кей створив тепер новий уряд. Але чи надовго? Це питання виникає сьогодні в кожного, хто хоч трохи стежить за внутрішнім становищем Франції. Страйки створюють хаос і доводять, що нині державою не керує уряд, а професійні спілки, яким більше йде про завдоволення шлункових інтересів мас, ніж про добро цілої нації, та партійні політики, які, спекулюючи на політичних труднощах країни, намагаються захопити міністерські портфелі.

«Сучасна Франція не являє собою жодної вартости для заходу, доки вона не створить міцного уряду. На випадок конфлікту з СССР вона була б лише тягарем для Заходу... Якщо Франція у наслідок нездібности й внутрішнього розкладу не стане на висоті своїх завдань, це тільки збільшить небезпеку для інших», писав англійський часопис «Дейлі Мейл». Не дивно, що сусіди Франції та більшість самих французів, перевтомлених міжпартійною боротьбою прагнуть знайти людину, яка зуміла б навести лад і порядок у Франції.

Чи буде цією новою Жанною д'Арк генерал де-Ґоль? Він сам вважає, що скоро напевне справдиться його колишнє пророкування про те, що прийде час, коли французький народ сам звернеться до нього по рятунок і віддасть до його рук свою долю. «Влада скоро буде в наших руках», заявив він недавно у Тулоні. «Ми

мусимо привернути Франції її давню гідність».

Не зважаючи на все більший спротив комуністів, Францїя, національна Франція прагне цієї гідности, прагне де-Ґоля.

СОЮЗ ДЕРЖАВ СХОДУ

18 вересня світ сколихнула звістка про вбивство в Єрусалимі графа Бернадотте. Злочин виконала жидівська терористична організація Штерн. Ані загальне засудження цього злочину, ані заходи жидівського уряду проти «штерністів« не змінять того факту, що вбивство Бернадотте ще більше ускладнить справу Палестини, загострить палестинський конфлікт і надовго відсуне справу його мирної розв'язки. Все це йде по лінії советських бажань і тому не дарма весь світ, довідавшись про злочин в Єрусалимі, інстинктивно показав пальцем на Москву: «Там шукайте вбивника!»

Близький і Середній Схід — це один з найголовніших об'єктів московського імперіялізму, і Москва шукає всякої нагоди, щоб опанувати його її випробуваними методами внутрішнього розкладання та зовнішньої «допомоги». Проте, ґрунт тут для неї не зовсім сприятливий. У зв'язку з недавніми відвідинами турецьким послом у Льондоні Ателікаліном Бевіна, заговорили знову про можливість заснування т. зв. східнього союзу, який мав би охоплювати всі арабські країни, можливо навіть включно з Грецією. Цей бльок держав разом з західньо-европейським союзом творив би сильну фортецю проти московської експансії на південь і захід.

СКАНДІНАВІЯ НАПОГОТОВІ

Продовженням східнього і західньо-европейського союзів на півночі мав би бути Скандинавський союз держав. Недавній переліт советських літаків над данським островом Борнгольм і маневри советської фльоти біля берегів Данії показали, що на випадок війни СССР не рахуватиметься з невтральністю скандинавських держав. Тому й ці держави мусять тепер готуватися до спільної оборони проти можливої московської аґресії. У цій справі ведуться вже від довгого часу переговори... 9 вересня у Штокгольмі відбулися наради міністрів закордонних справ Швеції, Норвеґії й Данії. Того ж дня відбулися наради начальників генеральних штабів цих трьох країн, завданням яких було виробити пляни спільної дії об'єднаних скандинавських армій. Єдина Фінляндія з уваги на своє положення стоїть покищо осторонь від тих розмов.

КІНЕЦЬ НЕП'и ДЛЯ САТЕЛІТІВ

Доки на заході виробляють, дискутують, деталізують, кореґують.. пляни консолідації, Москва вже «консолідує» підпорядковані їй країни Східньої Европи. Після кількох років своєрідного періоду НЕП,у (нової економічної політики), в сателітних країнах комуністичні аґенти Москви скинули остаточно свою маску і розпочали безоглядну ліквідацію всіх, хто насмілюється виявити хоч найменшу опозицію плянам Москви. «Наше терпіння скінчилося. Ми не чекатимемо ні одного дня, щоб розправитися з тими, які сумніваються в силі нашого режиму», — заявив один з аґентів Москви, чеський міністр судівництва Зепіцка.

Москва не може довше чекати, бо життя виявило, що опозиційні настрої просякли навіть у ряди комуністичних партій сателітних країн. Саме тому мусів відійти од керівництва комуністичною партією Польщі Ґомулка, а «президент» Берут, що дочекався відповідного моменту, скинув нарешті маску «безпартійности»; тому саме і дійшло до чистки від «ворожих аґентів» в рядах мадярських комуністів; тому саме і усунені від керівництва румунською комуністичною партією Патраскану й Деж, а в Болгарії — генеральна секретарка партії Драґойчева.

Москва мусить мати забезпечене запілля під час майбутньої війни, а тому відпоручники Берії ґрунтовно чистять його від усяких «ненадійних елементів». Єдиний Тіто, що не має в своїй країні «союзних» советських військ, може собі дозволити на непослух і навіть, якщо вірити італійським часописам, намагається вести якісь переговори з США. Щоправда, найбільший його ворог у московському Політбюро, Жданов вмер. Проте, лишилися і Маленков і Берія. Але чи Берії вдасться приборкати Тіто? У всякому разі треба думати, що Черчіл волів би тепер, щоб замість його «протеже» Тіто, в Беоґраді сиділи б Петро II і Дража Михайлович.

ЧЕРВОНІ ВОГНІ НАД СХІДНЬОЮ АЗІЄЮ

Визнаний свого часу в СССР як авторитет, проф. Покровській писав, що «росіяни були в минулому найбільшими ґрабіжниками». Коли б Покровський був тепер живий, то мусив би визнати, що вони залишилися такими й надалі.

Винищуючи всі прояви націоналізму в поневолених нею народів, Москва водночас на кожному кроці використовує націоналістичні кличі для пропаґанди серед тих народів, які хоче заманути до своєї пастки. Яскравим прикладом цього, є те, що спостерігаємо тепер у Східній Азії. Ще в 1930 році Сталін заявив, що вибух революційного руху серед народів Індії, Індокитаю й Індонезії може проходити тільки у вигляді національно-визвольної боротьби. Знаючи про це, большевики і використовують тепер серед колоніяльних народів Сходу, кличі визвольної національної боротьби.

Не виключене, що вже найближчого часу, закріплюючи здобуті позиції на заході. Кремль свою головну увагу приділить Азії. Деякі ознаки цього можна вже спостерігати: на Маляї, в Індонезії й у Бурмі комуністи вже перейшли до збройного повстання, в Індокитаї й у Сіямі (Таї) становище також дуже напружене. В останніх днях маємо вісті про викликані комуністами заворушення в Тибеті. Війна у Китаї проходить досить неуспішно для національного уряду. Советське повідомлення про плян вивести їхні війська з Кореї є одним із заходів, що мають на меті дати повну свободу дій і можливість збройного повстання корейським комуністам. Не відомо, які наслідки дала подорож голяндського міністра закордонних справ до Вашінґтону в половині вересня, але треба припускати, що там обговорено пляни спільної боротьби західніх держав проти комуністичної аґресії в Східній Азії, зокрема в Індонезії.

ЧИ НЕ ОСТАННЯ СЕСІЯ?

Серед такої напруженої міжнародньої атмосфери в Парижі 21 вересня зібралася чергова сесія організації Об'єднаних Націй. Сесія обговорюватиме ряд дразливих, «вибухових» проблем, пов'язаних безпосередньо чи посередньо з теперішнім міжнароднім напруженням. Треба сумніватися, чи при теперішньому стані ці проблеми пощастить розв'язати, якщо їх не вдалося розв'язати навіть у період «золотого миру» між великодержавами в перших двох роках існування ООН. Скорше можна буде вважати за «поважний» успіх, якщо, закінчивши сесію, делеґати роз'їдуться з надією наступного року ще раз зібратися в повному складі.

Г. Миколин.

ДМ. АНДРІЄВСЬКИЙ

УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА РАДА

«Нав'язуючи до актів національно-державного будівництва та до традиції української національно-визвольної боротьби від давнього минулого по сьогоднішній день та спираючись на волі діючих тепер політичних організацій, створено Українську Національну Раду.»

Цей розділ з Комунікату президії УНРади з 21 липня ц. р. дає правно-моральне узасаднення новопосталій установі. В деклярації УНРади уточнено його згадкою про акт проголошення державности 22 січня 1918 р. і акт злуки всіх наших земель 22 січня 1919 р. Вони лежать в основі новітньої української держави. Дарма, що окупант ту державу усунув, вона живе у серцях українського народу та у живому символі її, що ним є Державний центр — УНР на вигнанні.

Можна всяко говорити про діяльність Державного центру, але українські патріоти, що свідомі своєї відповідальности, не можуть заперечувати морально-правної його основи. Сам факт існування Державного центру дає можливість пов'язати наші змагання до традиції, дає їм тяглість. Питання правовости має дуже важне значення, особливо для чижинців, бо допомагає їм орієнтуватися — з ким саме вони мають діло. Леґітимність запобігає утворенню кількох політичних центрів, з претенсіями на загальнонаціональну вагу, і тим усуває анархію.

Тому то всі українські політичні партії та організації, за винятком лише Союзу гетьманців державників, погодились щодо створення політичного центру, конче потрібного нині. До того прийшли і ті, що намагалися були протиставляти праву брутальну силу.

УНРада утворена рішенням голови Директорії. Вона складається, як і кожний парлямент, з представників різних політичних партій. Відміна між звичайною парляментською практикою і нашим випадком полягає лише в техніці. Якщо у звичайних випадках розподіл місць у парляменті провадиться за допомогою всенародніх виборів, то в нас це зроблено шляхом делеґування партіями своїх членів до УНРади. Умови перебування на еміґрації зумовлюють великі труднощі і цілком виправдовують цю нашу практику.

Догода про утворення УНРади прийшла разом з догодою у справі реорганізації Державного центру. Уряд УНРеспубліки спирався до цього часу лише на дуже обмежену частину української політичної еміґрації. Від нині він виступає як Виконний Орган УНРади і спирається на всі політичні партії та організації, за винятком лише одної.

Постання УНРади є фактом величезної ваги. Навколо теперішнього Державного центру вперше від століть з'єдналися речники всіх частин нашої нації і всіх її земель. Цього не було навіть і після проголошення акту злуки українських земель 22 січня 1919 р., бо тоді і далі існували уряд УНРеспубліки на чолі з Директорією і уряд Зах. УНР на чолі з диктатором Петрушевичем.

В УНРаді заступлені тепер всі українські політичні партії та організації: Організація Українських Націоналістів — (ОУН), Організація Українських Націоналістів (революціонерів) — (ОУН-р), Український Народньо-Демократичний Союз — (УНДС), Українська Радикальна Демократична Партія — (УРДП), Союз Соціялістів. Приявність там льокальної формації — (УНДО) справи ні в чому не міняє. Знаменним є також особовий склад УНРади, до якої належать 20 осіб з осередніх і східних земель (11 нових і 9 старих еміґрантів) та 16 з західніх земель України (13 з Галичини, 1 з Волині, 1 з Буковини і 1 з Закарпаття). При цьому треба відмітити, що тільки ОУН застосувала в делеґуванні своїх представників до УНРади соборницький принцип (2 делеґати з осередніх і східних земель України, 1 з Галичини, 1 з Волині, 1 з Буковини й 1 з Закарпаття).

Отже, у справі УНРади маємо три моменти: момент леґітимности ,момент волевиявлення політичної частини загалу і нарешті момент політичної доцільности. Кожний з них складає свою питому вагу і наявність їх всіх трьох дає запоруку, що знайдена розв'язка є едино можливою і цілком доцільною.

Внутрішня структура УНРади позначається існуванням теоретично чотирьох, а практично тепер трьох секторів: націоналістичного, демократичного і соціялістичного (четвертий — консервативний на разі ще не є заповнений). Кожний з існуючих секторів має 12 мандатів, які і розподіляються поміж включеними до нього партіями. Через те, що кожний з секторів включає в себе по два угрупування, на кожну групу припадає по 6 мандатів. Отже, у внутрішній структурі УНР, замість пропорційности, щодо сили групи, застосовано принцип рівнорядности, парітетности.

Існування секторів має своє виправдання ще й тому, що запобігає розпорошенню. Сектори встановлено на основі ідеологічній так, що всі чотири відповідають певним політичним угрупованням. У окремих секторах перебувають споріднені між собою внутрішньо партії, яких відрізняють лише зовнішні моменти їхніх програм. Їхнє зближення, якщо не злиття, є цілком можливе і бажане з огляду на економію сил та їхню концентрацію. І можна думати, що перебування партій в спільнім секторі сприятиме партіям та організаціям дійти до взаємного зближення. Щодо цього, то ще з перед часів постання УНРади існує Союз Українських Соціялістів, який об'єднує три відділи української соціялістичної думки і може служити прикладом і для інших груп та середовищ.

Всі партії та організації, що належать до УНРади, беруть участь у її Виконному Органі, за винятком тільки одної — ОУН(р), яка неделеґувала туди нікого. Це сталося головно з її власної волі, оскільки вона свідомо зайняла «опозиційну позицію», що й відзначила у своїй Деклярації. Засадничо існування опозиції є оправдане. Критика повинна бути, бо вона не дає панівній групі чи то коаліції зійти на манівці або стати на «мертву точку«. В деяких державних системах, а саме в англо-саксів, опозиція передбачена згори законом. Але можна мати сумніви — чи в нашій ситуації виправдовує себе подібна практика. Адже навіть у Англії в критичні моменти приходять до життя т. зв. уряди національної едности. Перебуваючи тут на чужині, ми саме переживаємо такий момент, коли солідарність мусить бути законом.

ПОЛТАВСЬКИЙ

Де шукати дороговказів?

Минуле українського народу, як і кожного народу, має в собі чимало і доброго і злого. Той факт, що наш нарід вже давно втратив свою державу, зобов'язує нас поставитися уважно до нашої історичної спадщини і встановити в ній, що було добре і що зле, що сприяло нашому державному існуванню, а що шкодило, що допомогало нашому визволенню, а що тримало нас у неволі.

Довгий час наші історики вважали за добре все, що мало характер народнього руху, будь-який бунт проти існуючого ладу, кожне повстання мас. Лише пізніше вони почали звертати увагу також і на наслідки тих рухів, на те чи мали вони національний, політичний, державницький зміст, чи не мали його. І тоді побачили, що багато з тих рухів були руїнницькими, що дуже часто вони були позбавлені глибоко національного сенсу, а тому більше шкодили інтересам української нації, ніж їм допомагали.

У самій основі українського козацтва було багато доброго, позитивного, цікавого. Відважні, вільнолюбні люди в XVI—XVII віках йшли в степи, щоб там займатися военним промислом. Практикуючи здобичництво, вони в той самий час ставили опір польським утискам, в першу чергу соціяльним і релігійним, і тим служили ідеї справедливости. Вони боролися проти наїзників зі Сходу, татарів і турків, і тим боронили свою батьківщину, прадідівську віру, а в тому і західню культуру.

Але в усіх тих повстаннях Наливайків, Трясил та у походах на море не було виразної національної, а тим більше державницької ідеї. Навіть гетьман Сагайдачний, що ходив походом на Москву і рятував поляків під Хотином, що так ревно боронив православну церкву, і він мабуть не мав навіть думки про створення української держави.

Вже в той час між українським козацтвом позначалось дві соціяльних групи. Одну складали всі ті «козаки-нетяги», «дейнеки», «голота», яким не бракувало відваги, але які були далекі тодішній цивілізації. Друга — статечне козацтво, «городовики», «дуки», «кармазинники». Вони були вищою культурною верствою козацтва.

Перші воювали й руйнували, вони не мали, що втрачати і гайсали по широких степах, як вихор, захищаючи віру і країну. Другі також воювали, але водночас обробляли землю, творили адміністрацію країни, дбали за порядок та освіту. Ці обидві групи зутикалися на Запоріжжю, як і по всій Україні, і між ними точилася здебільша тиха, але безнастанна боротьба. І коли вибирали гетьмана, то часом це був ставленик одної, а часом — другої групи.

Вперше Хмельницький, що належав до городових козаків, але перейшов таки запорізьку школу, зумів у тім великім всенароднім русі, який він підняв 1648 року, поєднати обидві групи. Тільки під його проводом відважні, рухливі степовики і статечні, розважні городовики, селянство і шляхта поєднали свої сили і засоби, щоб одностайно стати в оборону своєї Батьківщини. Лише тоді виробилася повністю свідомість національних завдань і лише так дійшло до повстання української держави. В цім поєднанні народньої маси і провідних верств, меча і плуга, дикого степу і культури, пориву і розважливости — чи не найкращий з історії України дороговказ для нас. Тільки через з'єднання **всіх сил** українського народу, Хмельницький добився того, про що Наливайки, Трясили, ба навіть Сагайдачні, не наважувалися переважно й думати.

Але приклад Хмельниччини, на жаль, не став наукою для всіх його наступників. По смерти Хмельницького серед українського народу розпочалася знову ще більша внутрішня боротьба. І коли прийшов його гідний наслідувач, — гетьман Дорошенко, який знову підніс клич самостійности України, йому стала на перешкоді незгода, яка обернула країну на справжню руїну. Проти Дорошенка виступив ставленик Москви — гетьман Брюховецький. Рівночасно мав Дорошенко також незгоду і з запорізьким отаманом Сірком.

Сірко був чесний лицар степу, хоробрий і невгамовний, але він не мав достатнього розуміння національної справи, не мав політичного розуму, не умів підпорядкуватися вищим інтересам нації. І от через зраду і анархію, гетьман Дорошенко, це «Сонце Руїни», впав, мусів скласти зброю, і після нього Україна опинилася ще в гіршій неволі, бо була цілковито виснажена непотрібною внутрішньою боротьбою. Поведінка та ставлення Сірка є саме такими, яких не можна брати за приклад до наслідування, за дороговказ. Не зважаючи на добрі та чесні наміри отамана, він дуже прислужився до руйнування України та її поневолення.

Але найбільше сумнівів збуджує наша опозиція тому, що вона спричинена не так засадничими моментами, для яких обмежений засяг діяння на чужині не дає багато місця, як скоріше тактичними моментами, що коріняться в внутрішньому стані ОУН(р).

Так чи інакше, ми вважаємо, що Державний центр може і повинен вдосконалюватися. Треба передбачати деякі поправки у його структурі та деякі зміни у розподілі сил. Однак, це ні в якій мірі не може і не повинно захитувати його правно-моральних основ, які ми зазначили. Велика рація існування і чинности УНРади вповні виявлена в її Деркляраціі, коли там пишеться: «У час народнього лихоліття, напередодні історичних подій у міжнароднім житті, відповідальні представники українських політичних організацій об'єдналися і створили УНРаду, як представництво українського народу в його боротьбі за державність».

З огляду, власне, на вагу УНРади, як речника української нації наш загал повинен щонайглибше зрозуміти причини постання та характер нашого Державного центру. І навіть добачаючи його хиби та недоліки, він повинен, замість того, щоб лише обурюватися проти них, всіляко допомогати ці недоліки виправляти. Особливо це стосується нашої опозиції. Лише коли її чинність сприятиме справі вдосконалення УНРади, вона матиме дійсне право назвати себе «творчою опозицією».

І пізніше не бракувало в Україні рухів, які ще тепер приваблюють нас своїм героїзмом, але які майже нічого не дали для її визволення та державности. Такими рухами були, наприклад, Коліївщина й Ґайдамаччина. Гонта та Залізняк були справжніми героями, але в них не було ще ясно скристалізованої національної ідеї ані політичного змісту. Повстаючи проти поляків на засадах соціяльної боротьби, вони ставали жертвами хитрої політики Москви. Ця остання, підбурюючи українське селянство проти польських панів, сама ж пізніше допомогала полякам здушувати народні повстання.

Лише в XX столітті ми знову зустрічаємо приклади, які можуть стати для нас дороговказами на шляху до визволення і державности. Ними є акти проголошення Української Народньої Республіки 22 січня 1918 р. та з'єднання в ній всіх українських земель 22 січня 1919 р. Це були акти величезної історичної ваги, бо вони відновляли нашу державність та об'єднували в одне соборне ціле всі територіяльні групи нашої нації. Ці незабутні акти відбулися з волі всієї української нації, яка покликала до життя революційний парлямент, що ним була Українська Центральна Рада, і її устами заговорила гідно до цілого світу.

Утворення Української Центральної Ради сталося лише завдяки з'єднаному зусиллю всіх національних сил та партій, лише завдяки порозумінню між речниками всіх наших земель. А тому ці акти, записані золотими літерами в історії України, і лишаються живими, дійсними, правними і понині.

Але і тоді, знову ці незаперечні дороговкази наші никли перед розбратом та внутрішньою боротьбою. Щойно відроджена державність занепадає, акти злуки земель практично не діють, в наслідок розходжень між Директорією, що постала в Києві року 1919, і президентом Петрушевичем, що був речником західніх земель. Замість того, щоб творити єдину національну армію, війська УНРеспубліки і галицькі війська, після спільного походу на Київ, розходяться.

Різними шляхами йде і політика. Отаман С. Петлюра підписує Варшавський договір з поляками, а Петрушевич доходить до порозуміння з генералом Денікіним. Розбрат призводить до того, що вояки Петлюри опинилися в польському полоні, галицькі — в большевицько-московському, а Ризький договір ствердив поділ України між Польщею і Москвою. До цього дійшло, в першу чергу, через незгоду, через внутрішню боротьбу.

Приходить рік 1941. Розпочинається війна і приносить нову нагоду для українців стати в оборону своїх прав. Обидва смертельні вороги нашого народу — Сталін і Гітлер прагнуть до цілковитого поневолення України. У взаємній боротьбі вони послаблюють один одного, і для нас виникає можливість використати цю загально-світову політичну ситуацію для наших національних інтересів, для створення Незалежної Української Держави.

Але наша перемога могла тоді прийти лише через ЦІЛКОВИТЕ ОБ'ЄДНАННЯ ВСІХ СИЛ НАЦІЇ у тяжкій боротьбі проти обох могутніх загарбників наших рідних земель. Проте, об'єднання сил ми не мали. Замість цього лихим дорадником у політиці дехто з нас мав ненависть проти своїх же людей. А ненависть є злим дорадником у внутрішній політиці

У таких умовах 30 червня 1941 р. стався акт «проголошення» української держави. Чому й як? Чи ж державність, проголошена 22 січня 1918 р., була після того будьким з українців заперечена, уневажнена? Ні, того не було. Чи може це було волею всього українського народу? Також, ні, бо «проголошення» сталося в імені лише одної групи та її провідника. Чи може, нарешті, акт 30 червня приніс українському народові якісь блага? Також, ні, бо ніхто досі не може довести жодної його користи ні для нації, ні для справи нашої державности. Акт 30 червня і дотепер визнає лише одна партія, лише вона його вихвалює, його святкує. Всі інші українські патріоти його не визнають, бо вважають цей акт великою політичною помилкою.

Чинний спротив окупантам в Україні під час війни розпочався ще восени 1941 року. Його очолив на Волині Тарас Бульба-Боровець, який зорганізував «Поліську Січ», щоби боротися проти червоних партизанів. Невдовзі він став чинити опір також і німцям. Під його проводом «Поліська Січ» в 1942—43 рр. перетворилася на Українську Повстанчу Армію. Пізніше серед українських повстанців стався розлам. Щоб пояснити та виправдати його, спричинники розламу, покликаються на акт 30 червня, кажучи, що Бульба збунтувався проти «уряду», створеного в наслідок того акту.

Фактично, Бульба не бунтувався ні проти кого з своїх, він лише уперто боровся проти німців та большевиків, та кілька разів намагався порозумітися з різними українськими політичними чинниками, а в тому числі і з партією, що прогосила акт 30 червня. Але у відповідь на ці пропозиції, його відділи були зліквідовані братніми українськими руками.

З огляду на ці незаперечені факти, чи можна і треба вважати акт 30 червня за дороговказ? Це питання є дуже важне, його треба вирішити з точки зору загально-національної рації. І дуже помиляються ті, що підходять до вирішення цього питання лише з точки зору особистих чи групових амбіцій та престиж. У такому підході і в такому вирішенні справи криється велика небезпека. Замовчуючи чи виправдовуючи зроблені помилки і подаючи їх, як дороговкази, цим самим зводиться людей на манівці, та спрямовуються в прірву всі питання нашої національно-визвольної боротьби. На наших помилках мусимо вчитися і завжди пригадувати їх собі, як осторогу проти повторення їх. Це ми мусимо робити і в даному випадку, бо акт 30 червня на наших очах стає джерелом нових помилок.

Вже рік, а може й більше, українська еміграція в Европі намагається з'єднати всі свої сили і засоби, та шляхом порозуміння між різними українськими політичними групами, організувати співпрацю їх. Ці заходи прибрали назву консолідаційної акції. В наслідок її й створено Українську Національну Раду, до якої увійшли всі партії, крім одної, гетьманців. Але й вона не має поважних причин перебувати поза УНРадою, і, можемо сподіватися, — до неї раніше чи пізніше приступить. Навколо УНРади мусять об'єднатись усі, всі мусять її підтримувати і їй підпорядкуватися. Бо це є категоричний наказ часу, який тепер переживаємо.

Проте, і нині повторюючи помилки минулого, дехто відхиляється від правильного шляху. Керуючись хибними дороговказами, вони блукають навколо УНРади, не відважуючись її заперечити, але, водночас і вагаючись її підтримати. Ними є, наприклад, автори Деклярації, виданої в імені Української Головної Визвольної Ради (УГВР) 30 травня. Не спиняючись над самою установою, її походженням та ролею, зазначимо лише, що її підтримувало дотепер середовище,

яке видало у свій час акт 30 червня. У згаданій Декларації сказано, що хоч справа консолідації і створення УНРади є слушними, проте уряд УНРеспубліки, який має спиратися на УНРаду, не може мати всіх прав уряду, і що УГВР застерігає собі деякі державні прероґативи. В той спосіб серед українців мали б існувати два політичних центри. Чи треба пояснювати, яка є в тому велика небезпека?

Було б великим нещастям, коли б і тепер знову повторилася внутрішня боротьба, внутрішній розбрат, коли б українська політична еміґрація опинилася нині перед двома диспозиційними осередками, з яких один менш, а другий більш «революційний», один сильний своїм правом «законного уряду», а другий претенсіями на «мандат мас«, один, що його визнає цілий наш загал на вигнанні, а другий, що намагався б підпорядкувати собі «край». Почавши з цього може знову дійти до ситуації 1941 р. коли дехто з нас приніс на рідні землі, замість правдивих дороговказів, внутрішній розбрат. Сам факт існування двох центрів тут на вигнанні в значній мірі зменшив би в очах всього світу довір'я до нас та до наших політичних здібностей у боротьбі за Українську державу.

Ці міркування видно не були чужими авторам Декларації УГВР. У кожному разі, побачивши враження від їхнього виступу, вони стали виправляти свою позицію та заперечувати деякі твердження Декларації (на сторінках того самого часопису, де був видрукуваний цей документ). А тому мабуть ОУН(р) і вирішила відмежуватися окремою заявою від декларації УГВР. Це добра ознака, це є доказ того, що, хоч які великі помилки ми робили та робимо, але маємо мужність їх визнати, отже хочемо їх виправити, а значить маємо дані більше їх не повторювати.

Ми навели цей випадок з УГВР, щоб показати на прикладі, що може нас спіткати у нашій визвольній боротьбі і в організуванні наших сил, коли ми не вважатимемо на правильність дороговказів.

Нині, у зв'язку з утворенням УНРади, ми мусимо бути особливо уважними до тих шляхів, на які ступаємо. Кожний хибний крок може стати для нас і для нашої справи смертельним. Бо ж стоїмо ми на порозі страшного суду історії, коли рішатиметься питання бути чи не бути українській державі. Тільки єдність думки і дії є запорукою нашої перемоги.

ГР. ШЕВЧУК

До питань націоналізму

Романтизм на зламі двох сторіч — 18 і 19 — підніс в усій його гостроті питання про неповторний і невідтворний характер кожної нації та її культури, питання про національний дух, що мусить самовиявлятися в усій історії народу, в усій духовості народу. Встановлювано замкнену сферу діяння кожного народу, коло його внутрішнього і зовнішнього життя.

Це було одним з виявів повернення тогочасного европейця до рідного ґрунту. Середньовіччя не цікавилося національною людиною, дарма що саме тоді в темних масах отих християн взагалі, рабів Божих взагалі відбувалися ті таємні процеси незримого шумування, розкладу і кристалізації, які згодом привели до виформування й вичіткованости новітніх націй. Тогочасна висока ідеологія воліла цих визначальних процесів не помічати. Ренесанс з культом гармонійної людини, взагалі, античної завершеної й досконалої людини, був у історичному перебігу життя Европи прямим продовженням процесів формування націй, але і тоді процеси ці точилися стихійно, осторонь ідеологічного оформлення. І коли в добу раціоналізму Рішельє, Мазаріні і Кромвел творили вже національні держави, майстрі світогляду все ще плекали ідеал універсальної людини, який особливої викінчености досяг у світоглядових системах просвітництва.

Як буває завжди в епохи переломів, нове слово прийшло не від учених, не від жерців букви і охоронців тайни і віри, а від gentes parvae, від того, що зневажливо звалося простолюдям. Уже в інтермедіях, містерії і шкільної драми ваґанти, рибалти, дяки — пиворізи, чи як вони там ще називалися, дуже добре знали, що універсальна людина — або міт або абстракція, а є людина національна (не кажучи тут про інші диференціації). Маски козака, жида, литвина, поляка-пана, цигана тощо в українських інтермедіях і вертепах — чудове того свідчення. Ґольдоні використав маски англійця, француза, еспанця і характер італійця в своїх комедіях («Хитра вдовичка» та ін.). Як дуже часто буває, істина відкривається перше людям малим і темним.

Романтизм був з цього погляду реакцією на нестерпно-хворобливу далекозорість (ознака старечости) при невмінні бачити близьке, властиву універсалістам — просвітникам 18 ст. Звернувшися якоюсь мірою до ґрунту, романтики відкрили між іншими геніяльними в своїй простоті, наочності і — зрештою загальновідомості винаходами й ту просту істину, що людина нового часу — національна. То дарма, що для цього довелося спершу відкривати Індію — і щойно після того, як німці збагнули душу індуса, вони почали здогадуватися, що і душа німця — не універсальна, а таки німецька. Шлях німця Ф. Шлеґеля до німців через Індію — такий, на жаль, здебільшого шлях учених науковців до абеткових істин. Виходить, одначе, що який би не був складний маршрут, все таки кінець — кінцем наука дійшла до того, що 400 років тому було відомо ярмарковому блазневі і його глядачам.

Епоха романтизму приносить цілу низку спроб виявити і описати риси національної вдачі різних народів, спроб усі особливості історії й духовости різних народів пояснити характером цих народів. Шукаючи синтези, шукаючи д у х а, що мусить лежати в основі всіх проявів народнього життя, романтики намагалися все в житті народу звести до одного спільного знаменника. Архітектура селянської хати, ритми народніх пісень і танців, весільні й похоронні звичаї, спосіб мислити космос і спосіб відміняти слова, мудрість приказок улюблені ходи мельодії в симфоніях композиторів, особливості державної системи і типовий колір очей — усе мало бути пояснене з одного джерела: з одвічних особливостей тієї субстанції народньої душі, яку можна було назвати національним духом.

Ці спроби скомпромітувала не та метафізичність, яка їх більш чи менш проймала — їх скомпромітував передусім конфлікт з другою істиною, яку теж відкрив романтизм. Цією другою істиною був історизм. Романтизм відмовлявся від універсальности не тільки в просторі, а і в часі. Була проголошена неоднаковість не тільки географічної ,а і історичної людини. Була схоплена своєрідність і неповторність епох. Повстало поняття історичного кольориту. І тут виникла фатальна суперечність: як примирити історизм, що означає змінність людини, з незрушністю національної істоти, яка має визначати історію? Як можна взагалі незмінне визначати змінним?

До цього додавалася друга трудність: безмірне багатство емпіричного досвіду не хотіло вкладатися в береги формули, визначеної для національного духу. Якщо властивістю німецького національного духу проголошувалася замріяність і самозаглиблення, аналітичність і нахил до абстракцій, то як було включити сюди майданову брутальність Ганса Сакса і опуклу лінеарність Дюрера? Якщо властивістю англійського національного духу вважали витримку й гордовиту стриманість, то як було примирити з цим крищучий патос Шекспіра? Ґротескова гігантичність Рабле і Війона явно не вкладалися в уявлення про питаманну французам любов до суворої форми й ґрації.

За обидві ці суперечності гаряче ухопилися представники позитивізму - лібералізму, щоб скомпромітувати спроби романтиків окреслити риси національного характеру окремих народів і висунути ці риси на ролю визначальних чинників історичного розвитку. Це позитивізмові вдалося. Знов запанувало уявлення про універсальну людину, тільки цього разу історичнозмінну. Тверджено, що людство проходить різні стадії на шляху свого розвитку: що напрям цього розвитку принципово однаковий, а суть його — в поступовому проґресі; що, можливо, різні раси й нації стоять на різних щаблях проґресу, але жодного принципового значення ще не має: нації, сьогодні відсталі, завтра можуть зрівнятися з передовими; що національні особливості, поскільки вони є, становлять собою передусім особливості стадіяльні, а почасти пояснюються впливом географічних, історичних і т. п. чинників; що сталі особливості національної вдачі — смішна метафізична (слово, що стало майже лайливим!) вигадка диваків-романтиків; що поскільки особливості національної вдачі існують, вони є вислід історичного розвитку, та аж ніяк не рушій його. Ці тези позитивізму були стверджені з такою силою, що протягом якогось часу навіть романтики в питаннях національного характеру повинні були вбиратися в позитивістичні шати і обґрунтовувати свої ідеї біологічно-позитивістичними доказами. Так постав біологічний (антропологічний) расизм, що намагався матеріялістично обґрунтувати те, в чому романтики вбачали самодовільний вияв незбагненного руху. Смішний покруч, пародія на великий, навіть у його суб'єктивізмі й наївних збоченнях, романтичний рух!

Одначе теорії лишаються теоріями, а життя йде своїм порядком, і часто виявляється, що твердження теорії в дійсності відіграють зовсім не ту ролю, яку їм приписували самі автори теорій і яка мала б випливати з букви самих теорій. Позитивістичне розвінчання й заперечення націй на практиці показалось ствердженням націй і національного, тільки не всяких і не всякого, а великонацій і великонаціонального. У наші дні це починає виявлятися з разючою ясністю. Світ поділився на дві групи націй (абстрагуючи від націй ще не зформованих, від націй на щаблі племінному або напівплемінному): тих, що здобули і ствердили своє панування, і тих, що поневолені, або принаймні затиснені, в своїх можливостях просторової і духової експансії. Приклад перших — Америка і Росія, почасти Англія, Франція; приклад других — Фінляндія, Еспанія, Грузія, Хорватія, Польща, Україна.

Нації поневолені або стиснені культивують більш або менш виразно романтичний націоналізм у різних його щаблях і розгалуженнях: від плекання етнографічних особливостей до месіянізму, від примітивного чуженцеїдства, яке в практиці іноді хибно називають націоналізмом, до мрій про федеральний соціялізм. Нації панівні, неухильно і безоглядно стверджуючи все притаманне своїй нації, теоретично проповідують якраз позитивістичне заперечення національного. Справа тут у своїй суті досить проста: притноблена нація потребує для самозбереження відгородитися від світу, скупчитися в собі, щоб так зібрати сили для вирішального стрибка. Сильна, панівна нація не потребує стверджувати себе всередині самої себе, бо вона і так досить сильна; вона зацікавлена в розкриванні своїх меж, але не для того, щоб самій розчинятися в чужому, а щоб чуже перетоплювати в собі (тактика melting-pot). Найлегше розтоплювати чуже в собі тоді, коли проголосити себе понаднаціональним або позанаціональним цілим, проголосити національне перейденим щаблем, — в суті справи одначе зберігаючи й культивуючи його.

Так робить Росія, коли під гаслами інтернаціоналізму провадить невпинну русифікацію; проголошуючи націю знятою або зніманою категорією, вона намагається цим убити національну гордість поневолених націй, а водночас посилено асимілює їх, прищеплює уявлення про вищість російської національної культури, як культури нібито понаднаціональної. У Гоголя в «Одруженні» сваха переконана, що всі святі «по-руски говорили». Хіба не культивує цього погляду, який 100 років тому звадався смішним, сьогоднішня офіційна російська преса, арґументуючи потребу вивчати російську мову тим, що нею писали й говорили Ленін і Сталін — святі нової імперської Росії? І хіба цей погляд не знайшов свого вислову в тій фразі, якою в усьому СССР підкреслюється загальна зрозумілість сказаного: «я же вам на русском языке говорю?»

Але по той бік океану всі святі говорили американським варіянтом англійської мови. І, культивуючи до найвищої міри національну пиху американського громадянина, там так само втовкмачують усім у голову, що американська нація — власне не нація, а наднація, щось таке, що здатне поглинути всі нації, бо воно вище за них.

Позитивістично-ліберальне розвінчання й заперечення націй стає теоретичною основою імперіялістичного, панівного націоналізму — і водночас маскою на його імперіялістичних намірах. Так, поза майже непроникливою завісою з ліберально-туманної балаканини про права людини, людини взагалі, про рівність націй і людей тощо, тощо, постає образ сучасного світу, який становить собою купу різнокольорових і різномодифікованих одвертих і маскованих націоналізмів, що сплелися між собою в смертній бійці.

Давно вже відомо, що національне, ба навіть націоналістичне, зовсім не означає заперечення

вселюдського. Немає жодної потреби, кажучи словами Ґете «Nationalität als Isolierung und Rohheit zu begreifen». Кожному ясно, що в наш час людство становить собою єдність, unitas. але це є unitas multiplex. І в цьому критерій, щоб викривати імперіялістичні націоналізми за деклямацією про все людське: коли за тими розмовами ховається уявлення про людство, як unitas simplex, то завжди можна твердити, що практично ці розмови є тільки замаскований вияв імперіялістичного й панівного націоналізму. І, навпаки, якщо за розмовами про національне ховається уявлення людства як unitas multiplex. то завжди ознака, націоналізму здорового, творчого, життєздатного.

Простежити різні вияви і різні форми виявів націоналізмів у сучасному світі — в питаннях політичних, ідеологічних, господарських, наукових, мистецьких — завдання надзвичайно цікаве і вдяче. Воно тим цікавіше, що в наші дні навіть панівні нації де в чому починають відходити від замаскованих вселюдскістю і універсалізмом позитивістично-ліберальних систем і переходити до відвертого націоналізму. Згадаймо хоч би культ героїчного в історії і звеличування всього російського в Росії або подібні явища деінде. Подібні гасла стоять у кричущій суперечності з універсалістично-позитивістськими гаслами про вселюдскість і понаднаціональність. Одначе, ця суперечність тільки позірна, бо, як ми вже бачили, система позитивістично-універсалістичних гасел була завжди в своїй суті тільки відміною (і підміною) своєрідних націоналістичних поглядів. Ця відміна робиться не достатньою в кожну годину небезпеки — і тоді в видимій суперечності з нею, але справді в гармонійному доповненні постають і співіснують гасла отверто-націоналістичні. А небезпека ця в наші дні випливає з наявности двох панівних національних (і націоналістичних) систем, які чудово знають, що існувати поруч вони довго не зможуть і що одна з них мусить поглинути другу (або знищитися взаємно, — але цей варіянт нас тут зараз не цікавить).

У літературах сучасного світу націоналізм, якщо під цим словом розуміти всі світоглядові течії, напрями й нахили, що розглядають людину не як універсальну істоту, а як визначену в своїх учинках, настановах, уподобаннях, в усій своїй духовості національною субстанцією і приймають це як чинник позитивний, проявляються надзвичайно різноманітно. Часом — загострено ідеологічно, часом — тільки в стильових особливостях творів. Часом — проймаючи весь твір, часом зовсім мимо волі автора. В одних літературах — витворюючи яскраві засновки національно-органічних стилів, в інших — соромливо прориваючися крізь форми, які здаються загально-людськими і понаднаціональними.

ОБСЕРВАТОР

Як виглядає сьогодні Німеччина?

Спокій і мир у політиці — поняття у найвищій мірі умовні. Бо ж у світі не існує абсолютного миру, натомість відбувається завжди хвилястий рух зі стало змінливими тенденціями до напруження, то знову відпруження у найзагрозливіших запальних пунктах. Нині такі запальні пункти, що підміновують світовий мир, є скрізь там, де зутикаються сфери впливів двох політично-суверенних потуг — США та СССР. До таких найнебезпечніших та найзагрозливіших пунктів світової політики належить, в першу чергу, Німеччина, від дня її капітуляції. Частина світової політичної опінії вважає, що Німеччина, цей великої питомої ваги і сталий фактор світової політики, сьогодні є інертна і пасивна. Погляд небезпечний і глибопомилковий. Так, Німеччина переможена, але вона живе. Її нинішня зовнішня інертність — це вичікування.

У глибині німецького суспільства діють нині течії, які потенційно дуже сильні, одначе вони зараз ще назовні активно не виявляються, бо не наспів їх час. Свідома своєї політичної ваги Німеччина покищо приглядається і спокійно чекає, хто з заінтересованих партнерів дасть її більше політичних авансів, бо розвиток політичних подій навколо Німеччини йде по лінії активізації політичної ваги їхньої країни. Німецький психологічний момент ще не прийшов. А до того ж їм цього не дозволяють військові окупаційні чинники.

Психологічний момент прийде для Німеччини раніше чи пізніше. Від буде логічним завершенням сьогоднішніх політичних подій навколо Німеччини. І аж тоді виявиться хто з партнерів — американці з британцями чи совєти має більшу політичну вагу для Німеччини. Більше симптомів промовляє зате, що німецький вибір буде на користь Заходу. І здається, що на цьому можуть виграти обидві сторони: і Захід і Німеччина.

Такі міркування належать до сфери політичних пророкувань і комбінацій. Гляньмо ж, що являє собою конкретно сучасна Німеччина у цифрах.

Стан Німеччини:

на 1933 р.	481 075 кв. км.	67 970 тис. чол.
„ 1943 „	923 025 „ „	115 663 „ „
„ 1947 „	356 678 „ „	65 932 „ „

Після другої світової війни вибули зі складу т. зв. Третього Райху (крім Австрії Чехії та Моравії, Ельзасу, Льотарінгії, Люксембургу, Каринтії, Штаєрмарку, Ойпен-Мальмеди)

до Франції — Саарщина

1 924 кв. км.	842 тис. чол.

до Чехословаччини — Судети

22 608 „ „	2 943 „ „

до Польщі і СССР — терени на схід від лінії Одра-Найсе

113 867 „ „	9 504 „ „

Отже, площа Німеччини, порівнюючи з 1933 р., зменшилася на 124 396 кв. км., натомість її насе-

лення майже не зменшилося. Німеччина втратила на користь Польщі свої цінні хліборобські терени на схід від Одри-Найсе, що у продукції сільського господарства довоєнної Німеччини мали дуже поважни питому рату; втратила вугільно-промисловий басейн Долішнього Шлеська, а на заході — важливу Сарщину.

Тепер Німеччина розділена на чотири окупаційні зони:

Американська зона	107 461 кв. км.	17 174 тис. чол.
Британська „	97 714 „ „	22 325 „ „
Французька „	42 814 „ „	5 940 „ „
Советська „	107 805 „ „	17 313 „ „
Берлін	884 „ „	3 181 „ „
Разом	356 678 „ „	65 933 „ „

Теоретично, всіма справами повоєнної Німеччини керує аліянтська Контрольна рада в Берліні. Кожна з окупаційних зон ділиться на окремі землі — краї, що перебуваючи під загальною контролею військової окупаційної влади, мають свої крайові уряди, парляменти та адміністрацію. Американська і британська зони творять нині одну господарську цілість, т. зв. Біцону, життям якої керує контрольна господарська рада з осідком у Франкфурті. Ця рада є першою цеглиною майбутнього уряду Західньої Німеччини. Останній час можна вважати фактично створеною трьохзонну об'єднану західну Німеччину. Бо Французька зона Німеччини, що стояла раніше осторонь, тепер все тісніше приєднується до Бізони і в господарчому і в адміністративно-політичному відношенні.

На зменшеній площі Німеччини живе тепер на 6,1 млн. чол. більше ,ніж жило на цій же площі в 1939 р. (в це число враховані також втрати окремих німецьких земель у війні). Число німецького населення зросло тому, що німці з Польщі, Чехословаччини, Югославії, Австрії, Мадярщини, Румунії, Данії — були у повоєнні роки переселені до Німеччини.

Проблема т. зв. німецьких біженців і евакуйованих була військовим управлінням рішена в той спосіб, що кожний з німецьких країв, залежно від його господарчих можливостей та політичних плянів його військових управлінь, мусів прийняти частину з загального числа 13 млн. німців, що підлягали переселенню до Німеччини. Найменше прийняла французька зона, а найбільше — зони американська та британська. Проблема розселення евакуйовоних належала до найтяжчих проблем повоєнної Німеччини, бо значно утруднювала і так трагічне загальне прохарчування, утруднювала господарський розвиток країв та особливо поглибила болючу недостачу помешкань. Об'єктивно треба ствердити, що коли б військові уряди передали рішення питання німецьких евакуйованих виключно до рук німців, то це рішення було б досить від'ємним для евакуйованих, бо загально німці, зокрема економічно потужна Баварія, вітала новоприбулих досить холодно, коли не сказати вороже.

З загальної кількості 13 млн. евакуйованих на британську зону припадає 4 907 тис. чол., на американську — 4 180 тис. чол. і на советську — 3 900 тис. чол.

Розподіл партійно-політичних сил та тенденцій суспільно-політичного розвитку повоєнної Німеччини у окремих краях показує наступна таблиця, що складена на підставі розподілу депутатських мандатів між партіями у крайових парламентах після виборів у 1947 р.:

Назви партій	Зони					
	Британська	Советська	Американська	Французька	Берлін	Разом
Християнсько-демократична унія CDU	160	133	83	113	29	518
Християнсько-соціяльна унія CSU	—	—	104	—	—	104
Ліберально-демократична партія LPD	—	122	14	—	12	148
Вільна демократична партія FDP	32	–	40	39	—	111
Соціял-демократична партія SPD	255	—	189	54	63	561
З'єдинена соціялістична партія SED фактично комуністи	—	249	—	—	26	275
Комуністична партія KPD	40	—	24	17	—	81
Інші партії	58	16	16	—	—	90
Разом депутатів	545	520	470	223	130	1888

Отже ,на території всієї сучасної Німеччини сили німецьких політичних партій розподіляються так: християнські партії — 622 мандата, соціял-демократична партія — 561, комуністична партія — 356, демократичні партії — 251 і інші 87 мандатів.

Політичне протверезіння після гітлеровської диктатури пішло в бік консервативного християнсько-демократичного бльоку (CDU, CSU, LPD, FPD) та активізації соціял-демократів. Комуністи (KPD і SED) мають провідну силу лише там, де їх всіма засобами підтримує окупаційна влада, тобто в советській зоні.

Аналізуючи вищенаведену таблицю, треба зважати на те, що у советській зоні Німеччини соціял-демократична партія заборонена, а її голоси примусово злучені з голосами комуністів у SED. В полоні 1948 р. військові влади ліцензіювали ще й інші німецькі політичні партії, між ними і національ-демократичну партію (партію дрібних націонал-соціялістів), яка в комунальних виборах у Гесейні відразу ж здобула сильні позиції, а в деяких місцевостях навіть абсолютну більшість. Комунальні вибори в американській зоні стали свідком пересунення голосів на ліво (напр., у Баварії SPD здобула перемогу від CSU).

ІСТОРИЧНІ АНАЛОГІЇ

Для політичного розвитку Німеччини характерні деякі історично-сталі прикмети. Одною з них є відсутність у німецькій крові революційного ферменту. Його до мінімуму притупила властива німцям здисциплінованість, за неявности якої можуть у Німеччині безкровно проходити такі корінні зміни, які, наприклад, у Франції, безперечно, викликали б імпульсивну криваву реакцію. Фактом є, що за тисячолітнього існування Німеччини німецьке населення ні разу одностайно не піднялося проти свого монарха,

У той час, як Европою котилася революційні хвилі, що зносили з лиця землі державні устрої і династії, Німеччина стояла у самому центрі розбуханої Европи спокійно з реакційними режимами своїх земель. Французи почали свою Велику революцію стихійним знищенням Бастилії. Лише за 60 років пізніше німці також почали свою «холодну», першу у своїй історії, революцію 1848 року святочним походом до храму св. Павла у Франкфурті. У наслідок цього походу франкфуртський «професорський» парлямент закріплював свою «хартію прав німецького народу« не на барикадах, а спокійно мандруючи з нею по політичній пустелі тодішньої Німеччини, як Мойсей зі своїми десятьма заповіддями. В революційні періоди німці зберігають холодну кров і, здається, взагалі не здібні на революцію, в правдивому розумінні цього слова. У внутрішньо німецьких питаннях у них спрага пива завжди більша, ніж спрага крови.

Що ж до їхньої брутальності, то вона ними виявляється в першу чергу до не німецьких народів і на чужих територіях. Німці — не англійці і не французи. Вони можуть погодитися, і на протязі своєї історії радо погоджувались, на революцію «згори», і лише тільки два рази — в 1848 і 1918 роках на пів-революцію «знизу». Не лише в питаннях особистих свобід (теоретично для німця, як і для кожної культурної людини — свобода є найбільшою цінністю з усіх земних благ), але практично німець дуже невибагливий у питаннях особистої свободи; і вже зовсім не войовничий, коли йому таку свободу заперечуть «згори», а також в кардинальних питаннях політичних форм державного правління та політичної структури німецької держави.

Німецький «райхстаг» ніколи не був французьким «конвентом», що стинав голову тому, хто перетягав нитку народнього терпіння і хто посягав на святу волю особистости. Цим саме і можна пояснити таємницю зросту сили Бісмарка та Гітлера. Вони перевели безкровну революцію згори, яку німецька психіка сприйняла, як історичну конечність, що є корисною і необхідною для Німеччини і німців. «Залізний канцлер» Бісмарк здушив всякі демократичні свободи і, проти волі князів і курфюрстів, створив союзну Німеччину під проводом Прусії. Ні провідна верства, ні нарід не нарікали, бо успіх Бісмарка засліпив усіх, а німецьку масу насильство гіпнотизує, як кроля погляд удава, і вона нездібна на глибоку й творчу реакцію.

Історія повторилася в 1933 році, коли Гітлер протягом однієї ночі розпорядженням «згори» запровадив монопартійну націонал-соціялістичну диктатуру, перекресливши всякі свободи особистости і зуніфікував колишню Ваймарську республіку, в неподільний третій Райх. Під чарами успіхів диктатора розтанули, зникли баварський сепаратизм, непримирима постава соціялістичних партій, і «свободолюбний» нарід «музик і філософів« без спротиву віддав 99% своїх голосів націонал-соціялістам.

У 144-у річницю здобуття Бастилії Німеччина одержала свого новітнього пророка з «гакен кройцом» на рукаві, політичні передбачення та державно-творчі думки якого стояли у разючій зворотній пропорції до його необмеженої влади.

ДРУГИЙ І ЧЕТВЕРТИЙ РАЙХ

Після першого кайзерівського Райху постав в 1919 році Другий Райх у формі демократичної Ваймарської республіки. З Вільгельмом II одійшли від влади багате міщанство, шляхта, великі землевласники і впливова кліка військових «юнкерів». 9 листопада 1918 року дійшло до другої лівої революції в Німеччині і соціялісти вперше сформували робітничий уряд. Зродилась перша німецька республіка. Перед німцями стояв примусовий вибір: або демократія, тобто демократичний шлях і соціялізм, як мета, або комуністична диктатура пролетаріяту. Переважна більшість німців обрала перший шлях. Комуністи, з одного боку, і багате міщанство, шляхта, великі землевласники та юнкери, з другого боку стали в опозицію до Ваймарської республіки. Соціял-демократія, бідніше міщанство й католицький центр створили уряд т. зв. ваймарської коаліції. Фактичні вороги Ваймарської республіки, і ліві і праві, жили надією знищити демократичну республіку і встановити свою чи то праву, чи ліву диктатуру. Особливу силу мала права опозиція, бо представники її зосереджували в своїх руках певні цінності. А Ваймарська республіка вже з самого початку свого існування була обтяжена такими гіпотеками, що мусіла під їх тягарем завалитись.

Причини, що заздалегідь засуджували Ваймарську республіку впасти, були: поперше, — наслідки Версальського миру, за яким Німеччина втратила всі свої колонії, мусіла відступити іншим державам численні землі з німецьким населенням, платити тяжкі репарації, що не дозволяли нормально жити, але теж і не давали змоги вмерти. Подруге, — господарська криза з усіма випливаючими з неї внутрішньо-політичними потрясеннями — безробіття, брак коштів, хаос у цінах тощо. Потрете, — дуалізм у державній владі, льокальний патріотизм 18 республік, зліплених у союзну державу, все зростаюче у наслідок внутрішнього неспокою та господарського безпорядку число політичних партій (з 5 за часів кайзера до 36 наприкінці 1932 р.), — все це творило з Ваймарської республіки заздалегідь засуджений до смерти штучний твір. Вона впала під тиском націонал-соціялістів, які ще в 1931 році разом з великими капіталістами, землевласниками, впливовими фінансовими та військовими колами створили т. зв. Гарбурський фронт. Висуваючи ті гасла, яких аліянти не дозволили перед тим висувати республіканцям (єдність великої Німеччини, внутрішня єдність німецького народу), Гітлер і повалив Ваймарську республіку після 14 років її існування... Політична заскорузлість німецького народу виявилась повністю. Справа в тому, що англійці мали вже у XVII ст. свою першу революцію під проводом Кромвеля і першу республику; французи мали за собою величезний досвід чотирьох революцій, вони не придивлялись безпечно на те, як Робесп'єр і оба Наполеони намагалися встановити диктаторство. Лише німці сліпо придивлялися і довіряли долю своєї батьківщини людині з вулиці. Гітлеровська революція «згори» протягом довгих 12 років найжорстокішої його диктатури не викликала жодної поважної внутрішньо-німецької реакції.

У 1945 році до Німеччини вїзджає демократія подібними шляхами, як і після першої світової війни, тобто її ввозять. Як і можна було сподіватися, навіть у 1945 році, ніде в Німеччині не вибухло протигітлерівського повстання, яке давало б німцям хоч невеличке моральне право не приймати на себе співвідповідальности за злочини націонал-соціялістичного уряду. Населення спокійно і тупо очікувало вмаршу аліянтів. Здавалось, що для нього це нічого більше, як тільки зміна режиму. Як сірий громадянин, так і населення в цілому короткопам'ятне і політичний розум у нього невибагливий. Німецький сірий громадянин не вдумувався у причини і не хотів розуміти наслідків.

Маси не нарікають на Гітлера, як на винуватця матеріяльного нещастя, а нарікають тільки на військове аліянтське управління. За два роки окупації аліянти починають обережно пепередавати політичну ініціятиву у руки німців. Совєти у себе, англо-американці у себе. Різниця у намірах — колосальна.

Зароджуються обрії нової Німеччини, яку вже сьогдні нарід назвав четвертим Райхом. Сучасна німецька демократія і демократія періоду до 1933 року мають багато спільного, але не менше і відмінного. Перша кардинальна різниця — окупація, якої тоді не було. Друга різниця — виразний поділ Німеччини на східню большевицьку і західню частини, з тенденціями постійного поглиблення і відмінними системами життя, яке у західніх окупаційних зонах характеризується в свою черґу ще неоднаковим відношенням до німців з боку британців, американців та французів. Третя — втрата важливих господарських теренів на схід від лінії Одра—Найсе, зруйнована тяжка індустрія і копальні вугілля на заході. Четверта — руїни міст, демонтовані підприємства, напівзруйноване господарство, переселення. П'ята — репарації. Шоста — німецькі краї з демократичними урядами мають дуже мало можливостей до обговорень, бо диктує військове управління. Внутрішньо-політична ситуація аналогічна періоду 1919—1933 років.

Соціологічний склад нинішнього німецького суспільства змінився. Великі землевласники відограли вже свою історичну ролю і сходять з політичної сцени. Їх основними теренами були краї, що відійшли до Польщі і СССР, або перебувають під совєтською «опікою». Великі фабриканти тяжкої індустрії і фінансові кола (головний терен — захід) також втратили свій вплив тому, що допомогали Гітлеру прийти до влади. Англо-американське військове управління розв'язало великі індустрійні концерни, а німецькі ліві партії хочуть соціялізувати тяжку індустрію. Це відповідає і рішенням у Потсдамі, у світлі яких Німеччина для обниження її політично-мілітарної динаміки у майбутньому має перетворитися з країни індустрійної на країну індустрійно-аґрарну.

В західніх зонах міщанство стало найбагатішою соціяльною групою населення і правдоподібно матиме найбільший політичний вплив. Інертне, як і скрізь, селянство не змінилося і тепер. Воно стає вірною підпорою кожного уряду: 1933 року воно віддало свої голоси Гітлерові, сьогодні віддає їх християнсько-соціяльній унії в Баварії, християнсько-демократичній унії та SED у совєтській зоні. В північній Німеччині, де є багато евакуйованих, та в меншій мірі в Гессені — воно є опорою SPD. Хоч взагалі нині є значно більше ніж, раніше, здібнілих і безземельних, німецькі маси західних зон не скомунізувалися і їх партійно-політична приналежність лишилася за історичною інерцією такою, як було по 1918 році.

Соціологічний розподіл населення західних смуг Німеччини сьогодні в основному такий: на 4 чол. — 1 міщанин, 1 робітник, 1 селянин і 1 евакуйований.

У партійно-політичній диференціяції, порівнюючи з 1919 р., немає чогось ґрунтовно нового. Четвертий стан — робітництво, як колись так і тепер, поділяється на дві ворогуючі групи: соціял-демократів і комуністів. Соціял-демократи складають найбільшу політичну силу в західніх зонах і Берліні, комуністи — в східній. За наказом «отца народов» через лідеров Комінтерна та генерала Соколовського частина соціял-демократів совєтської зони «добровільно» злучилася з комуністами в одну партію — SED, яка не має нічого спільного з соціял-демократією, але має все спільне з комунізмом. Пік і Ґротевол, лідери SED всіляко намагаються заякоритися і у західніх смугах, але непобориму перешкоду їм творять рішучий спротив соціял-демократів очолених д-ром К. Шумахером, християнсько-демократичної унії Кайзера та військових управлінь західніх зон.

Третя соціяльна група —міщанство скрилося під нові і у кожній країні інші фірми своїх старих партій. Праві партії, партії т. зв. національної революції з 1933 року формально мертві, але їх члени живуть і працюють. Вони у відміну до «малих ПҐ» (націонал-соціялістів), що опинилися у совєтській зоні в лоні SED, а на заході по різних партіях — у тому числі і комуністичній, — починають вже активізуватися, головно у новій партії національних демократів.

Популярність тієї, чи іншої партії, а також і число голосів її, залежить сьогодні перш за все від того, наскільки та чи інша партія може поліпшити харчове становище населення. Тому для нинішнього німця — виборця характерно: «чий хліб їм, того пісню співаю». Молодь в цілому не бере активної участи в нинішньому політичному житті Німеччини.

Три основні проблеми є напрямними нині в німецькому політичному суспільстві: 1) схід чи захід, 2) демократія чи диктатура та 3) федерація чи централізація — коли справа йде про майбутню форму Німеччини. Погляди на рішення перших двох питань залежать від того, в якій зоні відбувається це рішення,

Вже понад два роки східня зона Німеччини все більше включається до совєтської господарської системи, а західні зони — до капіталістичної системи західніх держав. Отже, відповідь по обидві сторони залізної заслони є протилежна. Однозгідна, дійсно німецька, відповідь на поставлені питання може бути дана тільки тоді, коли зникне демаркаційна лінія між західніми а східньою зоною. Тоді відповідь була б, здається, єдина: не захід і не схід, не демократія чи диктатура, а сцентралізована німецька держава з власною суверенною політикою.

Це є напрямна тих німців, які за Другого Райху мріяли про праву диктатуру, а сьоогдні, у Четвертому Райху, мріють про тверду руку у відбудованій Німеччині. Вони і мають найбільшу потенціяльно політичну вагу... Одначе, кінця окупації не видно, і захід не схоче мабуть, даючи вже у найближчому часі волю німцям, повторити досить неприємного досвіду першої світової війни. Що ж до совєтів, то вони взагалі не люблять добровільно відходити зі здобутих територій. Тому психологічний момент для виступу з'єдиненої Німеччини відсувається у дальше майбутнє, де має зліквідуватись штучна демаркаційна лінія. А покищо нинішня Німеччина стала дзеркалом сучасного світу: мирне з'єднання Німеччини можливе лише тоді, коли з'єдиниться роз'єднаний на два ідеологічно-політичні табори світ. Тому події в Німеччині не без значення і для інших країн.

Д-р С. РОСОХА

Бенеш і Закарпатська Україна

«Хоча лежачого й не б'ють,
То і полежать не дають
Ледачому . . .»
Т. Шевченко.

З повідомлень преси та радіо наша українська громадськість знає вже більш-менш про основні факти діяльності колишнього президента Чехословаччини д-ра Едварда Бенеша. Кожному з нас відомий життєвий шлях цього палкого прихильника московської орієнтації і безперечно відомі ті наслідки, до яких привела його просовєтська політика сучасну опановану комуністами Чехословаччину.

3 вересня ц. р. вмер збанкротований політик Бенеш, і от над його гробом ми, українці, замість вінка хотіли б скласти наш рахунок тому, хто завжди та послідовно говорив про демократію у всесвітньому значенні цього слова, а водночас також послідовно поневолював інші народи.

«Мертвих не судять». Це так. Але деякі мертві і по смерті не можуть бути виправдані. Не може бути виправданий і Бенеш!

Ввесь західній світ ніколи не забуде і не пробачить політики Бенеша, бо саме він був для нього злочинним інформатором змісту та суті політики Кремля та «братского руского народа».

Батьківщина що опинилася у висліді його захоплення «справжнього демократією» Москви, під чоботом її озброєного Івана і перетворилася нині з самостійної держави на Чехославоросію, також не може пробачити йому його «далекозорої» політики.

Не можемо пробачити Бенешу його помилок і ми — українці.

На початку першої світової війни др. Бенеш був малопомітним, приват-доцентом. Але доля судила так, що він мав змогу фінансувати втечу за кордон його професора — Томи Масарика. Безперечно, цей випадок мав вирішальний вплив на дальшу його життєву і політичну діяльність та кар'єру. Немає сумніву, що маючи на увазі саме Бенеша, Масарик запропонував внести до конституції Чехословаччини пункт, який давав право бути президентом людині вже від 35 років життя. Це було зроблено так для того, щоб на випадок смерти Масарика, який мав тоді вже 70 років, молодий Бенеш міг би стати президентом держави.

Під час першої світової війни, борячись проти імперіялістичної Австрії, Бенеш твердив, що держава, яка має проти себе одну третину населення, не може існувати. Проте, пізніше Бенеш сам всіляко намагався приєднати до новоствореної чехословацької держави мільйонові національні меншості, які далеко перевищували одну третину її населення. Цю загарбницьку політику Бенеш на міжнародніх конференціях обґрунтовував та пояснював твердженнями про необхідність створення сильної і великої Чехословаччини, як міцної фортеці проти комунізму.

Серед тих численних національних меншостей, які опинилися у складі Чехословаччини, був майже мільйон закарпатських українців, що заселювали одну суцільну територію від Попраду до Тиси.

Приєднання Закарпаття до Чехословаччини було наслідком тодішніх невідрадних обставин, в яких перебувала Україна. Уряд Української Народньої Республіки у Києві не мав жодної змоги взяти Закарпаття під свою охорону й опіку. А тому й сталося її приєднання до Чехословаччини, на підставі так зв. Пітсбурзької угоди між Масариком й представниками американських українців з Закарпаття. У цій угоді Масарик ґарантував українцям цілковиту територіяльну автономію для Закарпаття. Ця автономія була пізніше (проти волі Бенеша) підтверджена також і міжнародньою угодою в Сен-Жермені, а також, навіть, і самою конституцією Чехословаччини.

На основі § 3 цієї, проголошеної в 1920 році конституції, уряд Чехословаччини мав перевести на Закарпатті загальні, рівні й таємні вибори до сойму Карпатської України, який мав бути скликаний президентом республіки до 90 днів після проголошення конституції. Але так не сталося. Замість скликання сойму і додержання умов автономії, чехи розпочали на Закарпатті відверто загарбницьку, колоніяльну політику. Призначеного губернатора д-ра Григорія Жатковича було максимально обмежено в правах, і фактично вся влада тут була в руках його заступника чеха Оренфельда. Це викликало певне тертя між губернатором і празьким урядом. Переміг у цій боротьбі, звичайно уряд і д-ру Жатковичу довелося уступити ,а справу негайного здійснення автономії Закарпаття остаточно поховано та відсунено на далеке майбутнє. У Лізі Націй Бенеш виправдував цю політику чеського уряду тим, що, мовляв, закарпатські українці ще не доросли до автономії . . .

Від заснування Чехословацької республіки в 1918 р. і аж до 1935 р. Бенеш був міністром закордонних справ. Він мав необмежений вплив на президента Масарика і фактично керував не тільки закордонною, але також і внутрішньою політикою Чехословаччини. Отже, він повністю несе відповідальність за ставлення чеського уряду до закарпатських українців. Творячи централізовану державу, празький уряд вже від самого початку намагався перетворити Закарпаття на чеську колонію. Всі адміністративні посади в Закарпатті обсаджують чехи, а чеська мова запроваджується скрізь, як урядова. Розбудовується густа мережка чеських державних шкіл. Було досить, щоб 20 осіб, переважно жидів, в українському селі підписали заяву про те, що вони бажають мати чеську школу, і вже до села приїздив чех — учитель. Це все мало на меті можливо швидшу та повнішу чехізацію Закарпаття.

Після II з'їзду української націоналістичної молоді в Мукачеві (1. 7. 1934. р.), на якому була проголошена відверта боротьба за автономні права закарпатських українців, Бенеш у травні наступного 1935 року прибуває до Закарпаття та виступає на вічах у найбільших його населених пунктах. Бенеш виразно заявляв, що «на тісіц лет Подкарпатска Рус є наше а ваше!», що чехи ніколи не допустять до відірвання Закарпаття від Чехословаччини. Майбутнє показало, що запевнення Бенеша були лише базіканням оратора, бо чеський уряд без одного пострілу від-

дав потім ворогові не тільки Карпатську Україну, але й усю державу.

У грудні 1935 р. Бенеш стає президентом Чехословаччини. Відтоді культурно-політичне становище Закарпаття постійно погіршується. На Закарпаття прибувають представники партії Бенеша, які запроваджують в українських школах неграмотні москвофільські підручники і переводять т. зв. мовний плебісцит, вислідів якого ніколи не було публіковано.

Політика Бенеша по відношенню до національних меншостей заводить Чехословаччину в 1938 р. до безвихідного стану. У вересні того року Бенеш відмовляється прийняти делеґацію Закарптаської Української Національної Ради й Української Національної Оборони, яка прибула до Праги, щоб домовитися з чехами в справі негайного переведення у життя автономії Закарпаття. Розв'язуючи у своєму т. зв. «Статуті національних меншостей» справу судетських німців, Бенеш не вважав за потрібне розв'язати справу словаків і українців, бо, мовляв, вони є, як і чехи, «державними народами». Напередодні самої втечі до Лондону Бенеш бундючно запевняв словаків і українців: «не бойтесе, я мам свуй план!»

Відлітаючи до Лондону, Бенеш звернувся з словами прощання до всіх, навіть до судетських німців, через яких він, власне, мусів йти на вигнання. Не згадав тільки про карпатських українців, які за весь час державного існування Чехословаччини були найбільш лояльними з усіх національних меншостей. Це показує його правдиве ставлення до українців.

Під час другої світової війни до своїх плянів майбутньої Чехословаччини Бенеш знову включив Закарпаття та призначив одного закарпатця до складу свого еміґраційного уряду і кількох закарпатських українців до складу чеської державної ради. Ці представники Закарпаття провадили більше чеську ніж українську політику.

Після окупації Закарпаття совєтськими військами аґенти Бенеша ведуть серед населення Закарпаття широку пропаґанду, закликаючи зголошуватися до чехословацького війська й висловлювати бажання приєднатися до Чехословаччини. Ця пропаґанда безперечно мала успіх, бо багато закарпатців, які, після 1939 р. втекли з мадярської окупації і згодом побували в совєтських концентраційних таборах, та повернулися тепер, як вояки створеної в СССР чехословацької бриґади, встигли поінформувати населення про «добродійства» совєтського «раю».

Але Бенеш раптом міняє своє ставлння до Закарпаття і, щоб прислужитися Сталінові, не тільки погоджується в червні 1945 року відати Закарпаття совєтам ,а й навіть згодом дозволяє провадити примусову репатріяцію тих закарпатських українців ,які 1945 р., за намовою його ж таки аґентів, висловили бажання переселитися до Чехії.

В історії визвольньих змагань закарпатських українців Бенеш завжди залишиться як ворог їх автономних і політичних прав, як яскравий представник деяких чеських імперіялістів, які намагалися ввесь час перетворити Карпатську Україну на безправну чеську колонію.

Постанови конференції українських організацій у Бельґії

Конференція представників українських організацій у Бельґії, що зібралася на заклик Головної управи Українського допомогового комітету, ухвалила:

1) Вітати утворення Української Національної Ради, як дальший етап у визвольно-державних змаганнях української нації, етап, що спирається на державно-правних актах з часу революції та на чинних змаганнях українського народу від того часу і дотепер;

2) Вважати УНРаду та її Виконний Орган за Український Державний Центр, покликаний репрезентувати українську визвольно-державну справу перед світом;

3) Закликати всіх українських патріотів, що живуть у Бельґії, до об'єднання навколо УНРади, через вступ до місцевих громадських організацій;

4) Підпорядкувати все організоване життя українців у Бельґії вказівкам та директивам Державного Центру та поставити до його розпорядження організаційний апарат існуючих у країні громадських організацій, потрібний йому для виконання питомих функцій у різних ділянках його діяльности;

5) Подати ці постанови до відома Виконного Органу УНРади і доручити відповідним чинникам українських організацій у Бельґії устійнити форми та засоби співпраці з Державним Центром.

Лювен, 29 серпня 1948 р.

Д. А.

Сумне, але нормальне

Було б направду аномалією, коли б постання УНРади не викликало неґативної реакції. Адже ж маємо зовнішніх ворогів і маємо свою рідну анархію, для яких будьякий конструктивний чин серед українців є те саме, що червона плахта для бика. То ж цілком нормально, коли догода українських політичних партій і заснування політичного центру викликали вовка з лісу та гієну з печери. Вже чути їхні гавкіт і виття.

Перед нами два документи, два голоси різного тембру і різного діяпазону, але обидва вони ворожі УНРаді.

Перший — це летючка, друкована на гектографі і розсилана з Парижу. В цій безбарвній прозі, де годі шукати фактів і доказів, не бракує кількох справжніх «квіток» разючої абсурдности. Створення в 1918 р. Української Держави і боротьба за неї для автора є «поразкою, якої не пам'ятає українська історія від татарщини». Заснування УНРади, шляхом догоди партій, — це «ламання національного фронту». Розподіл місць в УНРаді, шляхом делеґування від партій, — це «демократичне самозванство і шарлатанство»... Чи ж не досить?

Не бракує в ній також ударів по державі та її органах. Виходить, що «період Української Народньої Республіки скінчився зі смертю С. Петлюри«, до якого автор ставиться ніби прихильно. Це не перешкоджає йому писати про «півбольшевицькі декларації Директорії», до якої, як відомо, належав і Головний Отаман, ба навіть став її головою. В цім уступі ганьбиться соціялістів, до яких належав і Головний Отаман, мабуть лише за те, що в теперішній УНРаді вони собі привласнили певне число місць. А зрештою чуємо в цьому пасквілі десь вже чутий приспів: «єдиний нарід, єдина держава, єдина церква, єдині голови церкви, держави і народу».

Під текстом підпис Ф. Крушинського. Хто? Звідки? Давні еміґранти пригадують собі такого, що ніби колись служив при Головному Отамані. Тепер він живе у Франції, видає літографований літературний журнальчик, та культивує філософію Сартра. Але що його штовхнуло до політики? Читаючи закиди на адресу творців УНРади і згадку про «плюгаву експозитуру», мимохіть питаєш себе: чи не маємо до діла з тактикою, коли злодій, втікаючи від погоні, кричить «лови злодія!»?

Другим документом є «Світанок», орган української консервативно - державницької думки», інакше кажучи групи гетьманців, що перебувають у таборі Гайденав. Число 2 цього журнальчику з шости сторінок, майже виключно присвячене УНРаді. Застановляючись над обставинами її створення, автор статті без підпису вболіває над ОУН (революціонерами), бо вони, мовляв, «з блискучого відокремлення... скочили по самісенькі вуха в дуже Неблискуче», і справляє враження, що цим уступом зводить порахунки зі своїми вчорашніми союзниками за те, що вони його зрадили.

УНРада не задовольняє правовірного гетьманця тим, що вона не має у своєму складі ні безпартійних, ні інвалідів, ні ветеранів, ні представників Церков, ні політичних в'язнів, ні науковців, але самих представників партій. Йому видно і на думку не прийшло, що він має справу не з ноєвим ковчегом, але з українським парляментом на вигнанні. А проте, він вимагає прилюдних виборів, всеукраїнського плебісциту. Без цього УНРада йому видається «вертепно-кумедійним дійством» і має «позалаштунково-змовницький характер».

Годі зрозуміти неприєднаність гетьманців зі «Світанку», коли не звернутись до авторитетніших джерел. Ними є комунікат «Пресової служби» Союзу Гетьманців Державників, друкований в «Українській Трибуні» ч. 34. Звідси ми довідуємося, що УНРада є неприємливою для гетьманців тому, що вона створена «на базі Української Народньої Республіки». Вони ніби за Політичний Центр, але такий, який би спирався на принципі «пошанування всіх історично-державних українських конструкцій». При тому мають на думці гетьманську державу з 1918 р. Але та держава закінчила своє існування проголошенням федерації з Московщиною. Чи ж треба брати до уваги і цю конструкцію? Та на це українські патріоти погодитися ніяк не можуть. Отже, треба комусь відмовитись од деяких конструкцій.

Гетьманці вважають, що вступ до УНРади для них є рівнозначним політичній смерті, бо вона бач спирається на базу УНРеспубліки. Чого вартий цей арґумент видно з того, що італійські чи інші монархісти входять до республіканських парляментів та працюють там на користь своїх країн. І коли справді вмирають, то не від того, але зовсім з інших причин. Щоб оминути УНРаду, гетьманці висувають ідею Всеукраїнського світового конґресу, в якім взяли б участь американські і канадійські українці і з якого в певний момент міг би утворитися український уряд. Але ж вони забувають, що громадяни США чи Канади ніколи не можуть бути причетні до чужого уряду. І до того ж коли саме дійде до світового конґресу, то сам Бог знає, а гетьманці над ним навіть і не задумуються.

Так чи інакше ця постава гетьманців ставить їх на одну дошку з Крушинськими й іншими «конструктивно - творчими силами». Це УНРаді майже не шкодить, але сильно б'є по їхній власній ідеї та організації. Бачимо шкоду хіба лише в тому- що наш консерватизм є такий короткозорий, що навіть не бачить своїх же власних інтересів, а вже про національні то шкода й згадувати.

„Добровільно переселюються"

(УБІ) «Правда» з 10 серпня повідомила, що до Хабаровську (Далекий Схід) прибули переселенці з европейської частини Советського Союзу. «Правда» не повідомила з яких саме його областей, але треба думати, що серед них найбільший відсоток складають українці. Газета запевнює, що переселенцям сподобався Хабаровський край, і вони пишуть додому листи, запрошуючи своїх знайомих прибувати до них (ці запрошення, мабуть, доручає НКВД). Багато з «запрошених» вже зголосилися до переселення.

Щоб ніхто не мав ніяких сумнівів і підозрінь, «Правда« намагається запевнити, що «не від злиднів й горя їдуть сюди советські люди», а лише тому, що вони, мовляв, як патріоти советської батьківщини, «хочуть допомогти партії й урядові освоїти багатства далекої окраїни».

Скількох сліз і людських жертв коштує нашому народові таке «освоєння» Далекої Півночі, Сибіру і Далекого Сходу. Про це у советській пресі, звичайно не пишеться нічого.

ГОЛОСИ ПРЕСИ

«ПРОМІНЬ» (ч. 25) у статті **«Голод — зброя Москви» пише:**

«До початку жнив цього року на Закарпатті було лише 28 колгоспів. За перший період хлібоздачі до 20 серпня створився 41 новий колгосп, а вже в перших днях вересня Хрущов повідомив про заснування ще 18 нових колгоспів. Це за не цілих два тижні!

Такий несподіваний зріст «свідомості» селян Закарпаття можна зрозуміти лише у зв'язку з повідомленнями про понадплянову здачу хліба, про «добровільно» організовані «червоні валки» і... разом з тим про голод і прибуття московських комісарів.

У 1946 р. большевики провели голодову бльокаду Карпат і Полісся, щоб зліквідувати український повстанський рух. Тисячі людей загинули тоді від штучно утвореного голоду.

Минулого року за словами самого Хрущова, під загрозою голодової смерти колективізувались селяни Ізмаїльщини, зрозумівши, «що їм при самостійному господарюванні не під силу перебороти наслідки посушливих років». Цього року прийшла черга Закарпаття. Треба сподіватися, що в наступному році ми почуємо про «трудноші зросту», а значить, фактично, про катастрофу голоду і в інших областях Зах. України. Люди вмиратимуть від голоду, а ті, що лишаться живі підуть «добровільно» до колгоспного ярма.

Совєтська пропаґанда настирливо говоритиме про зріст «політичної свідомості» селян західніх областей України та «добровільну» масову колективізацію. Московські канибали святкуватимуть ще одне «соціялістичне досягнення».

★

«ЧАС» (ч. 38/155), у статті п. Галиняка **«Суверен — чи притендент»** пише **до проблеми правних основ приналежности** якоїсь **країни** до тієї чи іншої держави:

...«Згідно з нормою, безсумнівно обов'язуючою в нинішніх міжнародніх взаєминах, країна належить до тої держави, до якої приділив її останній договір між заінтересованими державами — між державами, які висувають претенсії до тої країни. Західна Україна є нині українською землею, бо так постановив договір з 1945. р.»

...«Принцип самовизначення народів гарний, справедливий — але це лише принцип, постулят, одна з доктрин, яких предметом є розмежування між державами. Не варто ломити списів за ту доктрину, бо вона не нова, має вже свою традицію і то... не найкращу. Воював нею Кавур, коли треба було прогнати австріяків з Італії, але 1919 італійці висунули нову доктрину: що границя має йти вододілом, і на основі тої доктрини поневолили південний Тироль. Воювали національною доктриною і поляки, але як лише здобули державу, «доповнили» ту доктрину новими, щоб виправдати анексію Західньої України: доктриною культурних впливів та питомої ваги польськоої меншини серед «некультурної та політично незрілої» української більшости. Воював нею небіщик Гітлер, як домагався Судетів — а потім перейшов до доктрини історичних прав, щоб загарбати Чехію, вкінці до доктрини життєвого простору.

Як довго людство є лише біологічним поняттям, а не політично-духовою спільнотою, як довго обов'язує «святий егоїзм» — єдина ґарантія збереження народів — так довго треба берегтися всяких месіяністичних доктрин. Історія осудила наших діячів, які 1917 р. підпорядкували реальну вимогу безпеки — соціялістичній доктрині антимілітаризму і знехтували творення поважної української збройної сили. Наскільки гостріший був би осуд історії проти нашого покоління, якщо б воно не остоялося перед доктринерською наркозою, забуваючи, що єдиний обов'язуючий в міжнародніх взаєминах принцип є: спасення нації — це найвищий закон.»

Це так. Але **завжди** і Кавур, і поляки, і Гітлер виступали в ім'я певного **принципу,** певної **доктрини.** Вони замінювали один принцип другим, без сумніву, в ім'я добра своєї нації, але ніколи **не говорили** світові, що їх обов'язує тільки «святий егоїзм». Цей «святий егоїзм» користувався в своїй боротьбі найбільш притягаючими й моральними гаслами. Цього не треба забувати. «Добро нації — це найвищий закон», але це наш **внутрішній,** неписаний закон. У політиці мусимо виступати завжди в ім'я доктрини, права, чи ідеї.

Уміння поєднати доктрину з найвищим національним законом — це прикмета великих державних мужів.

★

«НОВИЙ ШЛЯХ» (Вініпеґ) ч. 60 **з приводу створення Української Національної Ради** пише:

«Настільки пекучою була справа створення єдиного українського визвольного центру, настільки часто розбивалися спроби консолідації українських сил, що заснування Української Національної Ради, з її законодатними і виконними органами, подія справді історичної ваги, прозвучала для всіх українців не тільки святочною вісткою, а й суворим наказом продовжити і зміцнити визвольну боротьбу.»

«Патріотичні українці в Канаді, всі ті, що бажають свободи Україні, приєднаються до цього єдиного українського визвольного фронту, стануть активними борцями за здійснення завдань українців на чужині. Нашою найбільшою посвятою і жертвенністю для української справи будемо служити Україні й водночас Канаді. Праця для Канади і праця для України не є і не може бути в суперечності. Пам'ятаймо завжди: Остаточне визволення України — це справа міжнародного миру та демократичного розвитку світу.»

★

ПРИЙШЛА ЧЕРГА НА ТИЧИНУ

(УБІ). «Президія Верховної Ради Української РСР, розглянувши прохання тов. Тичини П. Г. про звільнення його від обов'язків міністра освіти Української РСР, у зв'язку з його бажанням перейти на творчо-літературну роботу, задовольнила прохання тов. Тичини П. Г.», повідомила «Радянська Україна».

Як видно вже й Тичина попав у неласку. На його місце призначено Миколу Савчука.

